

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

**HERODOTI
HISTORIARUM LIBRI IX.
GRAECE ET LATINE.**

TOMUS III.

Liber VI. et VII. cum Varietate Lectionis.

ARGENTORATI

TYPIS PHILIPPI IACOBI DANNBACH.

HERODOTI

MUSAE

SIVE

HISTORIARUM LIBRI IX.

AD VETERUM CODICUM FIDEM

DENUO RECENSUIT

LECTIONIS VARIETATE

CONTINUA INTERPRETATIONE LATINA

ADNOTATIONIBUS

WESSELINGII ET VALCKENARII

ALIORUMQUE ET SUIS

ILLUSTRAVIT

IOHANNES SCHWEIGHAEUSER

IN ACAD. ARGENT. ET SEM. PROT. LITERAR. GRAEC. PROF.

ACADEMIAE REG. INSCRIPT. ET HUM. LITERAR. ADSCR.

TOMUS TERTIUS.

ARGENTORATI ET PARISIIS

APUD TREUTTEL ET WÜRTZ, BIBLIOPOLAS.

MDCCCXVI.

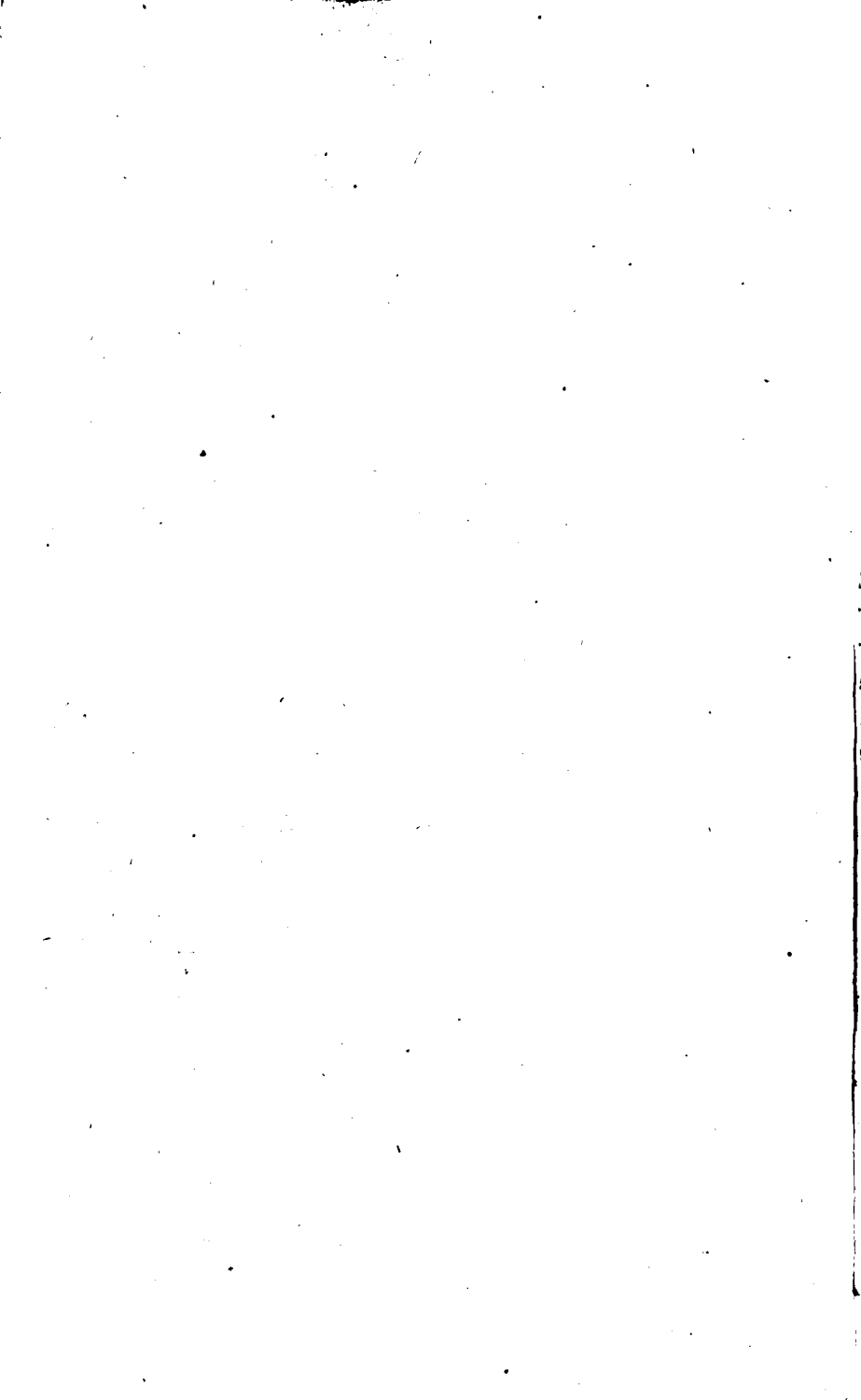

HERODOTI HISTORIAR.

T. III. P. I.

LIBER VI. ET VII.

GRAECE ET LATINE.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Ἑ Ρ Α Τ Ω.

ἈΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μὲν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὐ-
 1 τω τελευτᾷ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος, μεμε-
 τιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδεις. ἀπυγμένον δὲ
 αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, εἶρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων
 5 ὑπάρχος, κατὰ κοῖόν τι δοκέει Ἴωνας ἀπειστάναι. ὁ δὲ
 οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὥς οὐδὲν δῆ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEXTUS.

Ε Ρ Α Τ Ο.

(1.) **A**RISTAGORAS igitur, quo auctore Ionia defe-
 cerat, hoc modo vitam finivit. *Histiaceus* vero,
 Mileti tyrannus, a Dario dimissus, Sardes erat pro-
 fectus: quo ubi Susis pervenit, interrogavit eum *Ar-*
taphernes, Sardium praefectus, *qua re inductos*
putaret Ionas a rege defecisse. Id quum ille se
Herod. T. III. P. I. A 2

2

ignorare diceret, mirareturque factum, quasi nihil de rebus praesentibus compertum haberet, artificii utentem videns Artaphernes ait: *Ita tibi, Histiaeë, haec res habet: calceum hunc tu proiecisti, et induit eum Aristagoras.* (2.) Hoc quum Artaphernes, ad defectionem quod adtinet, dixisset; metuens eum Histiaeus, utpote intelligentem quid rei esset, protinus prima nocte ad mare profugit: qui, quum Dario pollicitus esset Sardiniam maximam insulam imperio illius subiiciendam, decepto rege, clam auctor Ionibus fuerat belli adversus illum suscipiendi. Sed Chium transgressus, in vincula a Chiis coniectus est, suspectum eum habentibus quasi res novas adversus ipsos regis nomine molientem. Mox tamen, cognita rei veritate, hostem esse regi,

τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ' ὅ τι προθύμως οὕτω ἐπέ-
 στείλει τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ
 κακὸν τοσοῦτον εἶη Ἴωνας ἐξεργασμένος, τὴν μὲν γενο-
 5 μένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ
 σφι, ὥς „ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλευσατο, Φοίνικας
 μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ
 ἐν τῇ Φοινίῃ καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλει.“ οὐδέν
 τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμιάτου
 10 τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύ- 4
 μενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεΐτου, τοῖσι ἐν Σάρδισι
 εὐοῦσι Περσέων ἐπέμπε βυβλία, ὥς προλαλεσχηνευμέ-
 νων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἑρμίππος πρὸς τοὺς
 5 μὲν ἀπεπέμβη, αὐτὸν δίδοι, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυ-
 βλία Ἀρταφέρνηϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέ-
 λευε τὸν Ἑρμίππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι

vinculis eum Chii solverunt. (3.) Ibi vero interro-
 gatus *Histiaeus* a Ionibus, *cur ita studiose Ari-*
stagorae, ut a rege deficeret, mandasset, veram illis
causam nequaquam expromsit; sed, regem Darium,
ait, constituisse Phoenices sedibus suis excitos in
Ioniam transferre, Ionas autem in Phoenicen:
eā causā se istud mandasse. Ita Ionas terruit,
 quum nihil umquam tale rex animo agitasset. (4.)
 Post haec internuncio Hermippo usus *Histiaeus*,
 homine Atarnita, ad Persas nonnullos, qui Sardibus
 erant, epistolas misit, ut qui secum antea de defectio-
 ne sermones miscuissent. At Hermippus eis, ad quos
 missus erat, non reddidit epistolas, sed *Artapherni*
 tradidit. Ille vero, re omni cognita, iussit Hermip-
 pum eis epistolas reddere ad quos datae erant, sibi

6 HERODOTI HISTOR. VI.

Φέροντα τοῖσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ
 τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίῳ, ἑαυτῷ δοῦναι.
 τούτων δὲ γενομένων Φανεράων, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολ- 10
 λούς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδεις μὲν δὴ ἐγί-
 5 νετο ταραχή. Ἰστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς
 ἐλπίδος, Χίοι κατήγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου
 δεσθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι, ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ
 Ἀρισταγόρῳ, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον
 δεέσθαι ἐς τὴν χώραν, οἳ αὖτε ἐλευθερίας γευσάμενοι. καὶ 5
 δὴ, νυκτὸς γὰρ εὐούσης βίη ἐπειράτο κατιῶν ὁ Ἰστιαῖος
 ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπὸ τευ τῶν Μι-
 λησίων. Ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἑαυτοῦ γίνεται,
 ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ
 ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑαυτῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς 10
 Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναί οἱ νέας. οἱ δὲ,

vero tradere illas, quas Persae vicissim ad Histiaeum
 perferendas ipsi dedissent. Quo facto postquam illi
 comperti fuerunt, de multis Persarum supplicium
 sumsit Artaphernes. Atque ita tumultus Sardibus ex-
 stitit. (5. Ea spe frustratum *Histiaeum* Chii, ro-
 gante ipso, Miletum deduxere. At Milesiis, luben-
 ter Aristagora etiam liberatis, neuliquam volupe erat
 aliud tyrannum terrâ suâ recipere, quippe qui liber-
 tatem gustassent. Itaque, quum noctu per vim in-
 trare Miletum conatus esset, repulsus est, atque etiam
 ab aliquo ex Milesiis in femore vulneratus. Reiectus
 a patria Chium rediit: inde vero, quum Chiis ut
 sibi naves darent persuadere non potuisset, Mityle-
 nen traiecit; et Lesbiis, ut naves sibi darent, per-
 suasit. Hi igitur, instructis octo trirēmibus, cum

πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεις, ἔπλεον ἅμα Ἰστιαίῳ εἰς
 Βυζάντιον· ἐμβαῦτα δὲ ἰζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκ-
 πλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλην ἧ ὅσα αὐτέων
 15 Ἰστιαίῳ ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείσασθαι.

Ἰστιαῖος μὲν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίουν ταῦτα. 6
 ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικούς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν
 στρατὸς προσδύκιμος. συστραφέντες γὰρ αἱ σπραττηγαὶ
 τῶν Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον
 5 ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσε-
 νος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προ-
 θυμότεστοι, συνηστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κα-
 τεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν 7
 δὲ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον.
 Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους
 σφέων αὐτέων εἰς Πανιώνιον. ἀπικομένοισι δὲ τούτοις

Histiaeo Byzantium navigarunt: ibique in insidiis
 stantes, naves ex ponto navigantes vi ceperunt, ex-
 ceptis eorum navigiis qui se paratos esse *Histiaeo*
 parere profiterentur.

(6.) Dum haec *Histiaeus* et *Mitylenaci* agebant,
 interim ad ipsam *Miletum* ingens et navalis et pe-
 destris exspectabatur exercitus. Nam Persarum du-
 ces, iunctis viribus et in unum exercitum collatis,
 adversus *Miletum*, insuper habitis minoribus oppi-
 dis, proficiscebantur: et navalium copiarum prom-
 tissimi erant Phoenices: cum his autem militabant
 et Cyprii, nuper subacti, et Cilices, atque Aegyptii.
 (7.) Quos ubi Iones intellexerunt adversus *Miletum*
 reliquamque Ioniam proficisci, miserunt de suis ad
Panionium, qui de rebus ad se pertinentibus deli-

ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν 5
 μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ
 τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πλη-
 ροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντας
 δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λαδὴν, προναυμα-
 χήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λαδὴ ἐστὶ νῆσος σμικρὴ ἐπὶ 10
 8 τῇ πόλει τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πε-
 πληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρήσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δέ σφι
 καὶ Αἰολέων οἱ Λέσβον νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὥδε.
 τὸ μὲν πρὸς τὴν ἑω εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας
 παρεχόμενοι ὀγδῶκοντα. εἶχοντο δὲ τούτων Ποιηνεῖς 5
 5 δωδέκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσὶ· Μυουσίων
 δὲ Τηίων εἶχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσὶ· Τηίων δὲ εἶχοντο
 Χίοι ἑκατὸν νηυσὶ· πρὸς δὲ τούτοισι Ἑβραῖοί τε ἐτάσ-

berarent. Quibus praedicto loco congregatis, habito
 consilio, placuit, ut pedestris exercitus, qui oppo-
 neretur Persis, nullus cogeretur, sed muros defen-
 derent ipsi per se Milesii; classis autem, nulla ex-
 cepta navi, rebus omnibus instrueretur, atque ita
 instructa quam primum ad Laden occurreret, et pro
 Mileto pugna navali decerneret. Est autem *Lade*
 parva insula, urbi Milesiorum obversa. (8.) Post
 haec, ubi *instructis navibus* adfuere *Iones*, cum
 eisque *Aeolenses* Lesbum incolentes, *aciem* in hunc
 modum ordinarunt. Cornu ad orientem spectans
 ipsi tenebant *Milesii*, naves praebentes octoginta:
 his contigui erant *Prienenses* cum duodecim navi-
 bus, et *Myusii* navibus tribus: *Myusiis* proximi
 stabant *Teii*, septemdecim navibus: *Teiis* proximi
Chii, navibus centum: iuxta hos locati *Erythraei* et

σόντο καὶ Φωκαεῖς· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νῆας παρι-
 10 χόμενοι, Φωκαεῖς δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἶχοντο Λέσ-
 βιοι νηυσὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχον-
 τες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας, Σάμιοι, ἐξήκοντα νηυσί.
 Πασέων δὲ τούτων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς
 καὶ πενήκοντα καὶ τριηκόσiai τριήρεις. αὗται μὲν Ἰά-
 15 ων ἔσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἔσαν 9
 ἐξακόσiai. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπῆκато πρὸς τὴν Μιλη-
 σίην, καὶ ὁ πεζὸς σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περ-
 σέων στρατηγοί, πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν,
 5 καταφρόνησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένηνται ὑπερβαλέσθαι,
 καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἰοί τε ἔωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ.
 ἔόντες ναυκράτορες, πρὸς τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κα-
 κὸν τι λαβεῖν. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν
 Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἱ ὑπ' Ἀρισταγόρῳ μὲν τοῦ Μι-

Phocaeenses, quorum illi octo contulerant naves, hi vero tres. Phocaeensibus contigui erant Lesbii, navibus septuaginta. Postremi locati Samii, cornu tenentes occidenti obversum, navibus sexaginta. Unversus harum omnium numerus fuit, triremes trecentae quinquaginta tres. Et hae quidem Ionum erant. (9.) Navium vero numerus, quas *barbari* habebant, erant sexcentae. Quae ubi et ipsae ad *Milesiorum* fines pervenere, simulque pedestres universae aderant copiae, ibi tum duces Persarum, cognita Ionicarum navium multitudine, veriti sunt ne superare has non possent, adeoque nec Miletum possent capere, mari non potentes, atque ita periculum incurrerent poenas dandi Dario. Haec secum reputantes, convocarunt Ionum tyrannos, qui ab

λησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων, ἔφευγον εἰς Μήδους, 10
 ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον,
 τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας συγκαλέσαντες,
 ἔλεγόν σφι τάδε· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμῶν εὖ
 „ποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐγώ-
 „τοῦ ἑκάστος ὑμῶν πολίτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ 15
 „τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προῖσχύμενοι δὲ ἐπαγγεί-
 „λασθε τάδε, ὡς πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν
 „ἀπόστασιν, οὐδὲ σφι οὔτε τὰ ἰρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμ-
 „πεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδέν, ἢ πρότε-
 „ρον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι, οἱ δὲ πάντως 20
 „διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζον-
 „τες, τὰ περ σφέας κατέξει· ὡς ἐσωθέντες τῇ μάχῃ,
 „ἑξάνδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφῶν τοὺς παῖδας ἐκτο-

IX. 16. ἐπαγγείλασθε. Rectius forsitan ἀπαγγ.

Aristagora Milesio imperiis deiectionis ad Medos profu-
 gerant, iamque cum illis adversus Miletum milita-
 bant. Ex horum igitur numero convocatos, quot-
 quot praesentes erant, in hunc modum sunt adlocuti:
Nunc, viri Iones, quisque vestrum palam faciat,
de Regis domo se bene velle mereri. Unusquisque
nempe vestrum det operam, ut populares suos a
reliquorum abstrahat societate. Proponite igitur
illis, nunciateque, nihil triste illos ob defectionem
passuros, nec aedes eorum vel sacras vel privatas
iri incensum, nec duriora conditione, quam ante,
futuros. Sin a societate non recesserint, sed uti-
que pugnae periculo rem commiserint, haec mini-
tantes illis praedicite, quae ipsis sint eventura:
nos praelio victos in servitutem rapturos, pueros

„μίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς
 35 „Βάκτρα, καὶ ὡς τὴν χώραν ἄλλοισι παραδώσομεν.“
 Οἱ μὲν δὲ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύραννοι 10
 διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑαυτοῦ ἐξαγγελλό-
 μενος· οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αὐταὶ αἱ ἀγ-
 γελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο, καὶ οὐ προσέεντο τὴν
 5 προδοσίην· ἑαυτοῖσί τε ἕκαστοι εἰδόκεον μούνοισι ταῦτα
 τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μὲν νῦν ἰθὺς ἀπι-
 κομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγένετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, 11
 ἐγένοντο ἀγοραί· καὶ δὴ κου σφι καὶ ἄλλοι ἡγορώοντο,
 ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος, λέγων
 τάδε· „Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ αἰκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρῆ-
 5 „γματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι,
 „καὶ τούτοις ὡς δρηπέτησι. νῦν ἂν ὑμεῖς, ἣν μὲν βού-

eorum castraturos, virgines Bactra abducturos, et terram aliis tradituros. (10.) Quae quum illi dixissent, Ionum tyranni noctu ad populares suos unusquisque dimisit qui haec eis renunciarent. At Iones, ad quos hi nuncii pervenire, tenaciter in proposito suo perstiterunt, nec admiserunt proditio- nem: et quique sibi solis haec a Persis edici existi- mabant. Et haec quidem protinus, ex quo ad Mile- tum Persae pervenerant, peracta sunt.

(11.) Deinde vero, ubi in Lade insula Iones con- venire, conciones sunt habitae; et quum alii apud eos verba fecere, tum Phocaensium dux *Diony- sius* sic est locutus: *Nunc, quum in novaculae acie sint res nostrae, ut vel liberi simus, vel servi, et ii quidem velut fugitivi; siquidem volueritis,*

„λησθε τάλαιπώριος ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχοῆμα μὲν
 „πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσεσθε, ὑπερβαλλόμε-
 „νοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μαλακίη τε
 „καὶ ἀταξίη διαχρήσεσθε, οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα 10
 „μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλεῖ τῆς ἀποστάσιος.
 „ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέ-
 „ψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέ-
 „χομαι ἢ οὐ συμμίσξω τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγω-
 12 „τας, πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες 15
 οἱ Ἴωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ,
 ἀνάγων ἐκάστοτε ἐπὶ κέρως τὰς νέας, ὅπως τοῖσι ἐρέτῃσι
 χρῆσταιτο, διέκπλοον ποιούμενος τῇσι νηυσὶ δι' ἀλληλέων,
 καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὀπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς 5
 νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρείχε τε τοῖσι Ἴωσι πό-

*virī Iones, labores suscipere, erit id quidem in
 praesentia vobis molestum, sed poteritis supera-
 tis hostibus esse liberi: sin disciplinā militari in-
 super habitā, mollitiei vos dedideritis; nullam
 equidem spem habeo, poenam defectionis regi dan-
 dam effugere vos posse. Sed me audite, mihique
 vos permittite: et vobis ego, si modo dii aequa
 dederint, recipio, aut pugnae aleam non subitu-
 ros esse hostes, aut, si nos adgressuri sunt, ma-
 gnā cladē accepturos. (12.) His auditis, Dio-
 nysio se permiserunt Iones. Tum ille quotidie, na-
 vibus longo ordine eductis, postquam remiges in
 discurrendo singulis navibus per binas alias exer-
 cuisset, et classarios iussisset armatos in ponte stare,
 reliquam diei partem in ancoris naves tenebat; atque
 ita toto die laborem Ionibus exhibebat. Et illi qui-*

443, 47.

νον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε
 καὶ ἐποίουν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἰω-
 νες, οἳ ἀπαθείες ἔοντες πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε
 10 ταλαιπωρήσιν τε καὶ ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑαυτοὺς τάδε·
 „Τίνα δαιμόνων παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵ-
 „τινες παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
 „ἀνδρὶ Φωκαεῖ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς, ἐπι-
 „τρέψαντες ἡμέας αὐτοὺς ἔχομεν. ὁ δὲ, παραλαβὼν
 15 „ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολ-
 „λοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτῶκασι, πολλοὶ δὲ ἐπί-
 „δοξοι τὰυτό τοῦτο πείσεσθαι εἰσι. πρό τε τούτων τῶν
 „κακῶν ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὅτι ὦν ἄλλο παθεῖν ἐστὶ,
 „καὶ τὴν μέλλουσαν δουλήϊην ὑπομείναι, ἥτις ἔσται,
 20 „μᾶλλον ἢ τῇ παρεούτῃ συνέχεσθαι. Φέρετε, τοῦ λοι-
 „ποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ.“ Ταῦτα ἔλεξαν, καὶ με-

dem ad septimum usque diem ei parebant, manda-
 taque exsequébantur; insequente vero die, quum in-
 patientes essent talium laborum, molestiis et solis
 ardore vexati, hosce inter se sermones miscere: *Quo
 tandem numine laeso hos exhaurimus labores? qui
 desipientes, et de statu mentis deiecti, homini
 Phocaeensi, vano iactatori, qui tres naves in
 commune contulit, nos totos permisimus. Et ille
 nos, sibi traditos, miseriis intolerabilibus vexat;
 ita ut nostrum multi in morbos inciderint, et
 multis item aliis eadem sors imminere videatur!*
*Quanto nobis praestat, quidvis aliud, quam haec
 mala, pati, et futuram servitutem potius tole-
 rare, qualiscumque illa fuerit, quam hanc prae-
 sentem, qua constricti sumus! Agite, ne porro*

τὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδείς ἤθελε· ἀλλ', οἷα
στρατιῇ, σκηπὰς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκητρο-
φείοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας, οὐδ'
13 ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα ἐκ
τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ'
Αἰάκεος τοῦ Συλοσώντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε
λόγους ὁ Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσέων, δέόμενός
σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, 5
ὁρέωντες ἅμα μὲν εἰῶσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώ-
νων, ἐδέχοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι
εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι·
εὖ τε ἐπιστάμενοι, ὥς, εἰ καὶ τὸ παρὲν ναυτικὸν ὑπερ-
βαλοῖατο τοῦ Δαρείου, ἄλλο σφι παρέσται πενταπλή- 10
σιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἶ-
δον τοὺς Ἴωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδει

huic homini pareamus! Haec dixerant, et extemplo
nemo amplius mandata facere voluit: sed, tamquam
pedestris exercitus, tentoriis in insula fixis degebant in
umbra, naves conscendere exercerique nolentes. (13.)
Quae ubi a Ionibus fieri viderunt *Samiorum* duces;
tum vero, quos sermones iubentibus Persis ad eos
deferendos prius curaverat Aeaces, Sylosontis filius,
deserere eos iubens Ionum societatem, hos tunc ser-
mones animis admittebant Samii, spretum ab Ioni-
bus militarem omnem videntes disciplinam, simul-
que intelligentes superari non posse regis potentiam;
satis quippe gnari, etiamsi praesentes navales copias
superarent Darii, alias quintuplices contra se adfu-
turas. Adripientes igitur occasionem, simulatque Io-
nas viderunt negantes in officio se futuros, lucro

ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τὰ τε ἰρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο 15 οἱ Σάμιοι, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρου ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατὰπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλων οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντ- 14
αἰῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὥς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγένοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι, οἵτινες τῶν Ἰόνων ἐγένοντο 5 ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ταύτῃ· ἀλλήλους γὰρ κατατιῶνται. Λέγονται δὲ Σάμιοι ἐμβαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἰστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξις ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἐνδοκα κελῶν. τούτων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ

sibi duxerunt servare res suas et sacras et privatas. Erat autem *Aeaces* ille, cui morem Samii gesserunt, filius Sylosontis, Aeacis nepos: qui, quum tyrannus fuisset Sami, ab Aristagora Milesio exutus fuerat imperio, quemadmodum reliqui Ioniae tyranni.

(14.) Tunc igitur, ubi *Phoenices* cum classe contra progressi sunt, *Iones* etiam naves suas longo ordine eduxerunt. Ut vero prope invicem fuerunt, commiseruntque praelium, deinde quinam ex Ioni- bus aut ignavi in hac *navali pugna* aut fortes viri fuerint, adcurate scribere non possum: nam alii alios in vicem culpant. Dicuntur autem tunc *Samii*, ut convenerat cum Aeace, sublatis velis, deserta acie, Samum navigasse, undecim navibus exceptis. Harum enim praefecti manserunt, pugnaveruntque spreto

ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι· καὶ 1α
 σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα,
 ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι
 γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. Ἰδο-
 μένοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας Φεύγοντας, τῶν-
 τὸ ἐποίουν τοῖσι Σαμίοισι· ὥς δὲ καὶ οἱ πλεῖνες τῶν 15
 15 Ἰώνων ἐποίουν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάν-
 των ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῖοι, ὡς
 ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐβелоκακίον-
 τες. παρείχοντο μὲν γάρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη,
 νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων ἀνδρας τεσσαρά- 5
 κοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὁρόντες δὲ
 τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδίκαιευν
 γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὁμοῖοι· ἀλλὰ μετ' ὀλί-
 γων συμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώνοντες ἐναυμάχεον.

ducum suorum imperio: hisque commune Samiorum,
 ob hoc factum, honorem habuit, ut nomina eorum
 cum paternis nominibus columnae inscriberentur, ut
 qui probi fortesque viri fuissent: et est haec columna
 in foro. *Lesbii* vero, proximos profugere videntes,
 idem fecerunt quod *Samii*: eorumque exemplum ma-
 ior pars *Ionum* secuta est. (15.) Ex his vero qui in
 praelio substiterunt, pessime accepti sunt *Chii*, prae-
 claris quidem factis nobilitati, et neutiquam, ut alii,
 de industria cessantes. Contulerant enim, quemad-
 modum ante etiam dictum est, naves centum; et in
 earum unaquaque erant quadraginta selecti ex civi-
 bus propugnatores. Qui ubi plerosque socios prodere
 rem communem viderunt, noluerunt pravorum esse
 similes; sed cum paucis e sociis soli relictis, pugna-

445, 7.

10 ες ὃ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχράς, ἀπέβαλον τῶν
 σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι
 τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι εἰς τὴν ἑαυτῶν. "Ὅσοισι δὲ τῶν 16
 Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τραμάτων, οὗτοι δὲ,
 ὥς ἐδιώκοντο, καταφυγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
 νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ
 5 δὲ περὶ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον
 εἰς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χίοι, νυκτός τε ἀπικέα-
 το εἰς αὐτήν, καὶ ὄντων τῇσι γυναιξὶ αὐτοῖσι ΘεσμοΦο-
 ρίων· ἐμβαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκοότες ὥς
 εἶχε περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν εἰς τὴν χώραν
 10 ἰσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶ-
 πας, καὶ ἵεναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθειον πανδη-
 μί, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μὲν νυν τοιαύτῃσι

runt discurrentes per hostium naves, easque per-
 rumpentes; donec, postquam plures naves cepissent,
 ipsi suarum maiorem partem amiserunt. Chii igitur
 cum reliquis e suis navibus domum profugerunt.
 (16.) Quibus vero ex Chiorum numero invalidae na-
 ves erant ob accepta vulnera, hi, quum hostis eos
 persequeretur, ad Mycalen profugerunt: et relictis
 ibi navibus in breviam eiectionis, pedibus per continen-
 tem redire instituerunt. Ut vero Ephesiorum fines
 ingressi sunt redeuntes Chii, noctuque ad eum lo-
 cum pervenerunt ubi tunc mulieres Thesmophoria
 celebrabant; ibi tunc Ephesii, quum quo pacto res
 Chiorum se haberent ante non audivissent, viderent
 autem militum multitudinem fines suos invadentem,
 prorsus persuasi fures hos esse, qui mulieribus insi-
 diarentur, universi ad vim arcendam procurrerunt,
Herod. T. III. P. I.

17 περιέπιπτον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεὶ τε
 ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νίας
 ἔλων τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐ-
 κέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίᾳ·
 ὁ δὲ ἰθέως, ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην. γαύλους δὲ 5
 ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ,
 ἔπλεε ἐς Σικελίην· ὀρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κα-
 τεστήκεε, Ἑλλήνων μὲν οὐδενός, Καρχηδονίων δὲ καὶ
 Τυρσηῶν.

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεὶ τε τῇ ναυμαχίᾳ ἐνίκων τοὺς
 Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θα-
 λάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τεῖχη, καὶ πανταίᾳς μη-
 χανὰς προσφέροντες, αἰρέουσι κατ' ἄκρης, ἔκτω ἔτι 5
 ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρει· καὶ ἠνδραπο-

et Chios interfecerunt. Ac Chii quidem talī utrimque fortuna usi sunt. (17.) *Dionysius* vero Phocacensis, perditas res esse intelligens Ionum, captis tribus hostium navibus, abiit non iam Phocaeam navigans, satis gnarus eam cum reliqua Ionia in servitutem iri redactum; sed e vestigio rectā in Phoenicem contendit. Ibi quum onerarias multas naves demersisset, multaque pecunia et aliis rebus pretiosis esset potitus, in Siciliam inde vela fecit: ex qua coortus, praedatoriam exercuit; Graecanicae quidem nulli navi insidiatus, sed Carthaginensibus ac Tyrrhenis.

(18.) *Persae*, victis pugna navali Ionibus, terra marique *Miletum* oppugnarunt, et, suffossis muris, admotisque cuiusque generis machinis, cum ipsa arce ceperunt, sexto a defectione Aristagorae anno; captamque in servitutem redegerunt. Ita ea ipsa cala-

δίδαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσέειν τὸ πάθος τῷ χρη-
στηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ 19
Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τῆς
σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐ-
τοὺς τοὺς Ἀργεῖους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς
5 Μιλησίους. τὸ μὲν νυν ἐς τοὺς Ἀργεῖους ἔχον, ἔπειαν
κατὰ τοῦτο γένεσθαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι· τὰ
δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεῖσι ἔχρησε, ἔχει ἄδε.

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσεται
10 σαι δ' ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νύψουσι κομήταις·
νηαῦ δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε γε
ἄνδρες μὲν οἱ πλεῖντες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόν-

mitate defuncta Miletus est, quae in illam ab oraculo
praedicta erat. (19.) Nam quum Argivi Delphis ora-
culum de suae urbis salute consulissent, editum
est promiscuum effatum, unum quidem ad Argivos
spectans, sed huic immixtum aliud ad Milesios per-
tinens. Et illud quidem, quod Argivos spectabat,
deinde referam, quum ad illum narrationis locum
pervenero; quae vero Milesiis, tunc non praesenti-
bus, praedixit deus, ita habent:

*Tunc quoque, commentrix operum Milete ma-
lorum,*

*permultis coena et praestantia munera fies,
crinitisque pedes tua pluribus abluet uxor;
templi aliis nostri in Didymis sua cura manebit.*

Tunc igitur haec Milesiis acciderunt, quando viro-
rum maior pars interfecta est a Persis longos capillos

των κομητιῶν, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ ἐγίνοντο· ἱρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, ὃ νηὸς τε καὶ 5
 τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ' ἐν τῷ ἱρῷ
 τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου
 20 ἐποίησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγραφέντες τῶν Μιλησίων
 ἦγοντο εἰς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ σφῆας Δαρεῖος, κακὸν
 οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκησε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεο-
 μένῃ θαλάσῃ, ἐν Ἀμπῇ πόλει, παρ' ἣν Τίγρης ποτα-
 μὸς παραρρέων, εἰς θάλασσαν ἐξίει. τῆς δὲ Μιλησίου 5
 χώρας αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ
 τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδosan Καρσί Πηδασεῦσι
 21 ἐκτῆσθαι. Παβοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περ-
 σέων, οὐκ ἀπέδosan τὴν ὁμοίην Συβαρίται, οἱ Λάον
 τε καὶ Σκίδρον οἴκειν, τῆς πόλιος ἀπιστοτερημένοι. Συ-

alentibus, et mulieres et liberi mancipiorum loco
 sunt habiti, et templum Didymis, aedes et oraculum,
 exspoliatum deflagavit. Pecuniae rerumque pretiosa-
 rum, quae in hoc templo depositae erant, saepe alibi
 in hac narratione mentionem feci. (20.) Inde, quot-
 quot Milesii viri capti erant, Susa sunt ducti: quibus
 rex Darius, nullo alio malo adfectis, sedes adsigna-
 vit ad Rubrum quod vocatur mare, in Ampe oppido,
 iuxta quam praeterfluens Tigris fluvius in mare evol-
 vitur. Agri vero Milesii eam partem, quae prope ur-
 bem et in planitie sita est, Persae tenuerunt; colles
 et montana Caribus Pedasensibus possidenda de-
 dere. (21.) Milesiis, his calamitatibus adfectis a
 Persis, parem gratiam non retulerunt Sybaritae,
 qui patria urbe exuti Laum et Scidrum incolebant.
 Nam Sybari a Crotoniatis capti Milesii universi, nulla

447, 63.

βαρίος γὰρ αἰλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάν-
 5 τες ἤβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος με-
 γα προσέθηκαντο· πόλεις γὰρ αὐταὶ μάλιστα δὴ τῶν
 ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλοισι ἐξενώθησαν. Οὐδὲν ὁμοίως καὶ
 Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθε-
 σθέντες τῇ Μιλήτου αἰλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ
 10 δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἄλωσιν,
 καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε τὸ θῆντρον, καὶ ἐξη-
 μίωσάν μιν, ὥς ἀναμνήσαντα οἰκήτῃα κακὰ, χιλίησι
 δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τού-
 τῳ τῷ δράματι.

Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἐρήματο. Σαμίων δὲ τοῖσι 22
 τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν
 τῶν σφετέρων ποιηθέν, οὐδαμῶς ἤρωςκε. ἐδόκει δὲ μετὰ
 τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἢ σφι ἐς

excepta aetate, capita raserant; et ingentem prae se
 tulerant luctum: hae enim civitates maxime omnium,
 quas novimus, hospitii inter se iura coluerant. Secus
 fecere Athenienses. Hi enim et aliis multis modis te-
 statum fecerunt, quantum ex Mileti expugnatione lu-
 ctum perceperint; et, quum *Phrynichus* drama scri-
 psisset docuissetque, *Mileti expugnationem*, in la-
 crymas eruperunt spectatores omnes, et mille drach-
 mis multatus est poeta, quod domesticarum calami-
 tatum memoriam refrixisset; legeque cautum est, ne
 quis amplius hoc dramate uteretur.

(22.) Ita Miletus viduata est Milesiis. *Samiorum*
 vero his, qui aliquid in bonis habebant, minime
 placuit id quod ab ipsorum ducibus in gratiam Me-
 dorum erat factum. Itaque statim a navali pugna

τὴν χώραν ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκῃα, ἐς ἀποικίην 5
ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκει δου-
λεύειν. Ζαγκλαῖοι γάρ, οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν
χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπε-
καλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐ-
τόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη Ἀκτὴ κα- 10
λεομένη, ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνὴν τετραμ-
μένη τῆς Σικελίης. τούτων ὧν ἐπικαλεομένων, οἱ Σά-
μιοι μῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων
23 οἱ ἐκπεφυγότες. Ἐν ᾧ τοιάνδε δὴ τι συνέηκε γινέ-
σθαι. Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐν
Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοις, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί
τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ ὄννομα ἦν Σκύθης, πε-
ρικατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν, ἐξελεῖν βουλόμενοι. 5
μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλειος, τότε

deliberantes decreverunt, prius quam in ipsorum ter-
ram advenisset Aeaces tyrannus, navibus in colo-
niam emigrare, nec manere dum Medis et Aeaci ser-
vire cogentur. Etenim per idem tempus *Zanclaei*
ex Sicilia nuncios miserant in Ioniam, qui Ionas ad
Calaclam invitarent, ubi Ionicam condi urbem Zan-
claei cupiebant. Est autem haec *Cale acte* quae voca-
tur, [*Pulchrum littus* latine diceret] Siciliae tractus,
Tyrreniae obversus. His igitur invitantibus, soli
ex Ionibus Samii in coloniam abierunt, cum eisque
Milesii, qui patriae calamitatem effugerant. (23.)
Interim res accidit huiusmodi. *Samii*, dum Siciliam
petunt, in Locris erant Epizephyriis; et *Zanclaei*
cum rege ipsorum, cui nomen erat Scythas, urbem
aliquam Siciliae obsidebant, quam expugnare cupid.

448, 93.

εἰς διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίζας τοῖσι Σα-
 μίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἶη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπ' ἣν
 ἔπλεον, εἰς χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, εὐῶσαν
 10 ἐρῆμον ἀνδρῶν. πειβομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόν-
 των τὴν Ζάγκλην, ἐμβαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο
 ἐχομένην τὴν πόλιν ἐαυτῶν, ἐβοήθειον αὐτῇ, καὶ ἐπεκα-
 λέοντο Ἴπποκράτεια, τὸν Γέλως τύραννον· ἦν γὰρ δὴ σφι
 οὗτος σύμμαχος. ἐπεὶ τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἴπποκράτης
 15 σὺν τῇ στρατιῇ ἦκε βοθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρ-
 χον τῶν Ζαγκλαίων, ἀποβαλόντα τὴν πόλιν, ὁ Ἴπ-
 ποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογι-
 κέα, εἰς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγ-
 κλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὄρκους
 20 δαῶς καὶ δεξάμενος, προέδωκε. μισθὸς δὲ οἱ ἦν εἰρημέ-
 νος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀν-

erant. Ea re cognita, Anaxilaus Rhegii tyrannus, in-
 sensus tunc Zancleis, cum Samiis egit, monens eos
*omittendam esse, quam peterent, Calactam; occu-
 pandamque Zanclam, viris vacuam.* Et Samii, dicto
 audientes, Zanclam tenere. Zancleai, ut occupatam
 suam urbem audire, ad opem ferendam adcur-
 runt, advocato etiam Hippocrate, Gelae tyranno,
 quicum illis societas erat. At Hippocrates, postquam
 cum exercitu tamquam opem illis laturus advenit,
 ipse Seytham Zancleorum monarcham, qui urbem
 amiserat, fratremque eius Pythogenem, compedibus
 vinctos in oppidum Inycum misit; reliquos autem
 Zancleaeos, foedere cum Samiis inito, et fide data ac-
 ceptaque, prodidit. Merces ei a Samiis haec erat sti-
 pulata, ut omnium quae moveri possent mancipio-

δραπόδων τὰ ἡμίσεια μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει, τὰ
 δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἴπποκράτεια λαγχάνειν. τοὺς
 μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων
 λόγῳ εἶχε δῆσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτέων τριηκο- 25
 σίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μὲν τοι
 24 οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ, ὁ τῶν
 Ζαγκλαίων μόνναρχος, ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδήσκει ἐς
 Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη
 παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καί μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάν-
 των ἀνδρῶν δικαιοτάτον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' 5
 ἑαυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παρατησάμενος βασιλῆα,
 ἐς Σικελίην ἀπίκητο· καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω
 παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γῆραι μέγα ὀλβίος ἔων ἐτελεύ-
 τησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ, ἀπαλλαχθέντες Μή-
 δων, ἀπονῆτι πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιβεβλήα- 10

rumque, quae in urbe essent, dimidiam partem Hip-
 pocrates acciperet; quae vero in agris essent, ea cun-
 cta sortiretur. Igitur Zanclaeorum plerosque ipse man-
 cipiorum loco in vinculis habuit, eminentiores au-
 tem illorum trecentos Samiis tradidit interficiendos:
 at ab hac quidem culpa Samii abstinuere. (24.) Scy-
 thas vero, Zanclaeorum monarcha, ex Inyco Hyme-
 ram profugit; indeque in Asiam profectus, ad regem
 Darium adscendit. Et hunc Darius iustissimum iudi-
 cavit virorum omnium, qui ex Graecia ad ipsum ad-
 scenderant: nam veniā a rege impetratā in Siciliam
 redierat, rursusque ex Sicilia ad regem erat reversus.
 Denique senex et beatus apud Persas e vita disces-
 sit. Ita igitur Samii, procul a Medis profecti, nullo
 labore pulcerrima urbe Zancla sunt potiti. (25.)

449, 23.

το. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενο- 25
μένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατήγον ἐς Σά-
μον Αἰάκεια τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενό-
μενόν σφισι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σα-
5 μίοισι μούνοις τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν
ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε ἡ πόλις,
αὐτὴ τὰ ἱρὰ ἐνεπλήσθη. Μιλήτου δὲ αἰλούσης, αὐτίκα
Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐβελοντὴν τῶν πολίων
ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν
10 δὴ οὕτω ἐγένετο.

Ἰστιάῳ δὲ τῷ Μησιῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ 26
φυλλαμβάνοντι τὰς Ἰωνῶν ὀλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ
Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γινόμενα. τὰ
μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει
5 Βισάλτῃ, Ἀπολλοφάνος παιδί, Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ

Post peractam pro Mileto navalem pugnam, Phoeni-
ces ex Persarum mandato *Aeacem*, Sylosontis filium,
Samum reduxerunt; utpote qui utilissimam illis egre-
giamque operam praestitisset. Et solis, ex omnibus
qui a Dario defecerant, Samiis neque urbs neque
templa incensa sunt; propterea quod naves eorum
in pugna navali socios deseruerant. Captâ vero Mi-
leto, protinus *Caria* in potestatem venit Persarum,
aliis oppidis ultro sese dudentibus, aliis vi ad obse-
quium redactis. Atque ita hae res gestae sunt.

(26.) Circa Byzantium versante *Histiæo Mi-
lesio*, et Ionum onerarias naves e Ponto venientes
intercipienti, adfertur nuncius de rebus ad *Miletum*
gestis. Itaque, rebus ad Hellespontum Bisaltæ Aby-
deno permissis, Apollophanis filio, ipse secum sum-

ἔχων Λεσβίους, εἰς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων Φρουρῇ, οὐ
 προσιεμένη μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς
 Χίης χώρας. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς· καὶ τῶν
 λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίας,
 ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολί- 10
 27 χης τῆς Χίων ὀρμεώμενος. Φιλέει δὲ κως προσημαί-
 νειν, εὐτ' αὖ μέλλη μεγάλα κακὰ ἢ πόλι ἢ ἔθνει ἔσε-
 σθαι· καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήϊα μεγάλα ἐγέ-
 νετα. τοῦτο μὲν σφι πέμψασι εἰς Δελφοὺς χορὸν νε-
 νιέων ἑκατὸν, δύο μούνοι τούτων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ 5
 ὀκτῶ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπῆ-
 νεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον,
 ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίας, παισὶ γράμματα διδασκο-
 μένοισι ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι

tis Lesbiiis *Chium* navigavit. Ubi quum non recipe-
 ret eum Chiorum praesidium, acie cum his congres-
 sus in *Coelis* [i. e. *Cavis*] quae vocantur Chiae ter-
 rae, multos eorum interfecit: moxque reliquos etiam
 Chios, quippe navali pugna misere adflictos, sub po-
 testatem suam Histiaeus, Lesbiis adiutus, redegit, ex
 Polichna Chiorum oppido impetu facto. (27.) Solet
 autem deus ante significare, quando magna mala ci-
 vitati aut populo cuiquam imminet: atque etiam
 Chiis ante has calamitates *ingentia signa* acciderant.
 Primum enim, quum centum iuvenum chorum Del-
 phos misissent, non nisi duo ex his redierant, cae-
 teris octo et nonaginta peste absumtis: tum per idem
 tempus, haud multo ante navalem pugnam, super
 puerorum capitibus literas discentium tectum corruer-
 rat, ut de centum et viginti pueris unus solus evaserit.

10 παίδων εἰς μούνος ἀπέφυγε. ταῦτα μὲν σφί σπηΐα ὁ
θεὸς προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπαλαβοῦ-
σα, εἰς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπε-
γένετο Ἰστιαῖος, Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ τῶν
Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποίησατο. Ἐν 28
θεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰω-
κων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικατημένῳ δὲ οἱ Θάσον
ἦλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μι-
5 λήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θά-
σον μὲν ἀπόρρητον λείπει, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Λέσβον ἠπεί-
γετο, ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ, λι-
μαινούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ Ἀταρ-
κέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τὸν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ
10 Καίικου πεδίου τὸν τῶν Μυσῶν. Ἐν δὲ τούτοις τοῖσι
χωρίοις ἐτύγχανε ἐὼν Ἄρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρα-
τηγὸς στρατιῆς οὐκ ἀλέγης· ὅς οἱ ἀποβαῖντι συμβαλὼν,

His signis a Deo ante ostensis, deinde secuta pugna
navalis in genu proiecit civitatem; post pugnam vero
navalem supervenit Histiaeus cum Lesbii, et Chios
iam ante adtritros facile oppressit. (28.) Inde *Thaso*
arma *Histiaeus* intulit, magnam Ionum et Aeolen-
sium manum secum ducens. Dum vero Thasum cir-
cumsidet, adfertur ei nuncius, Phoenices Mileto pro-
fectos reliquam Ioniam navibus petere. Quo cognito,
Thasum inexpugnatam relinquens, Lesbum conten-
dit, universis copiis secum ductis. Lesbo vero, quum
fame laboraret exercitus, in continentem traiecit,
frumentum demetere et ex Atarneo cogitans, et ex
Caico campo Misyae ditionis. At fuit forte in ea
regione *Harpagus Persa*, haud exigui dux exercitus:

αὐτόν τε Ἰστιαῖον ζωγρήν ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέθθειρε.

- 29 Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὧδε. ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνεΐτιδος χώρας, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλόν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὀρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τότε δὴ ἔρχον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἀμαρτάδα, Φιλοψυχίην τοιήδε τινα ἀναιρέεται ὡς Φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς Πέρσῃ, καὶ ὡς καταϊρόμενος ὑπ' αὐτοῦ ἐμελλε συγκεκνηθῆσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετὰ κατα- 5
30 μνηύει ἑωυτόν, ὡς εἶη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μὲν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθῃ ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δα-

qui, cum illo in terram egresso commissâ pugnâ, et ipsum Histiaeum vivum cepit, et maiorem copiarum illius partem interfecit.

(29.) *Captus est autem Histiaeus hoc modo. Commisso Graecos inter et Persas praelio in Malena agri Atarnensis, per satis longum tempus aequo Marte pugnatum est. Ad extremum vero immissus Graecis equitatus negotium confecit: et in fugam versis Graecis, Histiaeus, sperans se ob admissam culpam non supplicio adfectum iri a rege, talem quemdam vitae amorem concepit. Quum fugientem adsecutus esset homo Persa, qui iam in eo erat ut deprehensum confoderet, Persico ille sermone hominem adloquens, esse se Histiaeum Milesium indicavit. (30.) Qui si in vita fuisset servatus, et ad Darium regem adductus, puto equidem nihil mali*

450, 82.

ρεῖον, ὃ δὲ οὐτ' ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοί, ἀπῆ-
 κέ τ' ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην. νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τουτέων
 5 εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγῶν, αὐτὶς μέ γας παρὰ βα-
 σιλείϊ γένηται, Ἄρταφέρους τε ὁ Σαρδίων ὑπαρχος,
 καὶ ὁ λαβὼν Ἄρπαγος, ὡς ἀπῖκετο ἀγόμενος ἐς Σάρ-
 δις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνισταύρωσαν,
 τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασι-
 10 λῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα,
 καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ
 ζῶντα ἀνήγαγον ἐς ὅψιν τὴν ἑαυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν
 Ἰστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλα-
 το θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑαυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι
 15 εὐεργέτεω. Τὰ μὲν περὶ Ἰστιαίων οὕτω ἔσχε.

Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ 31
 Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ὡς ἀνέπλωσε, αἰρᾷ εὐπι-

fuisse eum passurum, remissurumque ei culpam fuisse regem. Nunc hanc ipsam ob causam, ne salvus evaderet, iterumque magnus fieret apud regem, *Artaphernes* Sardium praefectus, et qui illum captivum fecerat *Harpagus*, ut Sardes adductus est *Histiæus*, corpus illius suspenderunt e cruce, caput autem, sale conditum, Susa ad Darium regem miserunt. Quibus rebus cognitis *Darius*, vituperatis his qui hoc fecerunt, quod non vivum illum in suum conspectum adduxissent, caput *Histiæi* lotum et bene curatum iussit sepeliri, ut viri de se et de Persis praeclare meriti. Hoc igitur fato functus *Histiæus* est.

(31.) iam *navalis Persarum exercitus*, postquam circa Miletum hyemaverat, sequenti anno inde profectus, insulas facile cepit haud procul a continente

τέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἡπείρῳ κειμένας, Χίον
 καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅπως δὲ λάβοι τινα τῶν νή-
 σων, ὡς ἐκάστην αἰρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσαγῆνευον τοὺς 5
 ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀν-
 δρὸς αἰψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορρῆς
 ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νή-
 σου διέρχονται ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. Αἶρεον δὲ
 καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ πόλεις τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐ- 10
 τὰ· πλὴν οὐκ ἐσαγῆνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶα
 32 τ' ἦν. Ἐνθαῦτα Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ εἰψύσαντο
 τὰς ἀπειλάς τὰς ἐπηπύλησαν τοῖσι Ἴωσι στρατοπέ-
 δευομένοισι ἐναντία σφίσι. ὥς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν
 πολίων, παῖδας τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέ-
 ταμνον, καὶ ἐποίευν αὐτὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους· καὶ 5
 παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους παρὰ

sitas, *Chium et Lesbum et Tenedum*. Quarum insu-
 larum ut quaque potiti erant barbari, incolas omnes
 indagine cinctos capiebant. *Indagine autem cingunt*
 hoc modo. Vir virum manu prehensens, a mari sep-
 temtrionali ad australe pertinentes, totam pervadunt
 insulam, atque ita homines veluti feras venantur.
 Pariter vero etiam Ionicas in continente ceperunt ci-
 vitates, nisi quod ibi homines non indagine cinctos
 venati sunt, neque enim fieri id poterat. (32.) Tunc
 vero Persarum duces vera praesiterunt ea, quae mi-
 nati Ionibus erant, quum illi ex adverso castra ha-
 berent. Postquam enim urbibus potiti sunt, selectos
 puerorum formosissimos castrarunt, ex viris eunu-
 chos facientes; et virgines forma praecellentes ab-
 duxerunt ad regem; simulque urbes cum ipsis tem-

451, 11.

βασιλῆα ταῦτά τε δὴ ἐποίεον, καὶ τὰς πόλεις ἐνεπίμ-
 πρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱεροῖσι. Οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἴωνες
 κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δις δὲ ἐπε-
 10 ξῆς τότε ὑπὸ Πέρσων. Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσό- 33
 μένος ὁ ναυτικός στρατός, τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι
 τοῦ Ἑλλησπόντου αἶρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐ-
 τοῖσι τοῖσι Πέρσῃσι ὑποχέρια ἦν γεγονότα κατ' ἡπειρον.
 5 Εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἶδε τοῦ Ἑλλησπόντου· Χερσό-
 νησός τε, ἐν τῇ πόλεις συχναὶ ἔνεισι, καὶ Πέρινθος,
 καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηάκης, καὶ Σηλυβρίη τε, καὶ
 Βυζάντιον. Βυζάντιοι μὲν νυν, καὶ οἱ πέρηνθεν Χαλκηδό-
 νιοι, οὐδ' ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ'
 10 οἷχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην, ἔσω ἐς τὸν Εὐξείνιον
 πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἶκησαν. οἱ δὲ

plis incendio cremarunt. Atque ita *tertio in servi-*
tutem Iones redacti sunt: primum a Lydis, et his
 deinceps tunc a Persis. (33.) Post haec, relictâ Io-
 niâ, navalis exercitus omnia *Hellesponti loca*, quae
 ad sinistram sunt intranti, subegit: nam, quae a dextra
 sunt, ea Persae iam ipsi per se, terrâ adgressi, suam
 in potestatem redegerant. Sunt autem ad Hellespon-
 tum in Europa loca haec: *Chersonesus*, in qua com-
 plura insunt oppida, tum *Perinthus*, et castella
 Thraciam spectantia, et *Selybria*, et *Byzantium*.
 Iam *Byzantii* quidem, et his ex adverso oppositi
Chalcedonii, [quos aliâs *Calchedonios* nominat No-
 ster,] ne exspectarunt quidem Phoeniciae classis ad-
 ventum; sed, relictis suis sedibus, introrsus in Pon-
 tum Euxinum se receperunt, ibique urbem condi-
 derunt *Mesembriam*. Phoenices vero, incensis his

32 HERODOTI HISTOR. VI.

Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς κατα-
 λεχθείσας, τράπονται ἐπὶ τε Προκόννησον, καὶ Ἀρτά-
 κην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλων αὐτὶς ἐς
 τὴν Χερσονήσον, ἐξαιρήσαντες τὰς ἐπιλίπτους τῶν πο- 15
 λίων, ὅσας πρότερον προσσχόντες οὐ κατέσυραν. Ἐπὶ
 δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ
 ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βα-
 σιλεί, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες, τῷ ἐν
 Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρ- 20
 δῆς πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοί-
 νικες.

34 Ἐτυράννευ δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κί-
 μωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην
 πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε. Εἶχον
 Δόλογχοι Θρηῖκες τὴν Χερσονήσον ταύτην. οὗτοι ὦν οἱ

quae nominavi locis, contra *Proconnesum* et *Artacam* se converterunt: quibus et ipsis igni datis, ite-
 rum in *Chersonesum* navigarunt, reliquas urbes ex-
 pugnaturi, quas superiori adpulsu non everterant. Adversus *Cyzicum* vero cursum omnino non direxe-
 runt: nam *Cyziceni* ipsi iam ante *Phoenicum* adven-
 tum in obsequio erant *Persarum*, deditione cum *Oebare* facta, *Megabazi* filio, *Dascylei* praefecto. *Cher-
 sonnesi* vero, una *Cardia* excepta, reliquis omnibus
 urbibus potiti sunt *Phoenices*.

(34.) *Tyrannus* tunc *Chersonesi Miltiades* erat,
Cimonis filius, *Stesagorae* nepos: quod regnum pri-
 mus olim susceperat *Miltiades*, *Cypseli filius*, hoc
 modo. Tenebant hanc *Chersonesum Dolonci* *Thra-
 ces*. Hi, bello pressi ab *Absinthiis*, reges suos mise-

5 Δόλογχοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, εἰς Δελ-
 Φοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας, περὶ τοῦ πολέμου χρη-
 σομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφί ἀνεῖλε „οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι
 ἐπὶ τὴν χώραν τοῦτον, ὃς ἂν σφεας ἀπρίοντας ἐκ τοῦ
 ἱεροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ.“ Ἴόντες δὲ οἱ Δόλογ-
 χοι τὴν ἱρὴν ὁδόν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἦσαν
 καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθη-
 νέων. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν 35
 κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης
 ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκα-
 θεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγωνῶς, τὰ δὲ νεώτε-
 5 ρα Ἀθηναῖος Φιλαίου, τοῦ Αἰάντος παιδὸς, γενομένου
 πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. Οὗτος ὁ Μιλτιά-
 δης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωυτοῦ, ὁρῶν
 τοὺς Δολόγχοις παρίοντας, ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἐγχω-

rant Delphos, qui de hoc bello oraculum consule-
 rent; quibus Pythia respondit, *coloniae condito-
 rem in hanc regionem secum adducerent eum, qui
 ipsos, postquam templo egressi essent, primus ad
 hospitium vocasset.* Rediere Dolonci sacrâ viâ, per
 Phocenses et Boeotos: ubi quum nemo eos vocasset,
 Athenas deflectunt. (35.) Erat tunc Athenis summa
 potestas penes *Pisistratum*: caeterum dominabatur
 etiam *Miltiades Cypseli filius*, e familia quadrigas
 alente; originem quidem generis ab Aeaco ex Aegina
 repetens, sed recentiori memoria civis Atheniensis;
 Philaeus enim, Aiacis filius, primus ex hac familia
 in civium Atheniensium numerum erat receptus. Hic
Miltiades, in vestibulo aedium suarum sedens, quum
 praetereuntes conspiceret *Doloncos*, vestem gestan-
Herod. T. III. P. I. C

ρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι,
 ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, 10
 καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαν-
 τήιον· ἐκφάναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείβε-
 σθαι. Μιλτιάδεα δὲ, ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε
 ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ
 βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη εἰς Δελ- 15
 Φους, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιοίη τὰ περ αὐ-
 36 τοῦ οἱ Δόλογχοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς
 Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια
 ἀναιρηκὰς πρότερον τουτέων τεθρίπῳ, τότε παραλαβὼν
 Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου,
 ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγχοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώραν· καὶ 5
 μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. Ὁ δὲ

tes extraneam et lanceas, inclamavit illos; accedenti-
 busque diversorium et hospitalia officia obtulit. Tum
 illi, accepta conditione, hospitio ab eo recepti, to-
 tum hospiti effatum oraculi aperuerunt, rogaruntque
 eundem ut Deo obsequeretur. Quorum audito ser-
 mone, protinus persuasus Miltiades est, quippe aegre
 ferens Pisistrati imperium, et procul ipse abesse cu-
 piens. Itaque extemplo Delphos profectus, consuluit
 oraculum, *an faceret quod eum Dolonci rogas-
 sent?* (36.) Quod ubi etiam Pythia facere iussit,
 ita *Miltiades Cypseli filius*, qui ante id tempus qua-
 drigae curriculo victoriam Olympiae reportaverat,
 tunc, adsumtis quicumque ex Atheniensibus profe-
 ctionis esse socii voluerant, unà cum Doloncis na-
 vigavit: et, postquam terram illam tenuit, ab his
 ipsis qui eum adduxerant *tyrannus* est constitutus.

453, 69.

πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ
 Καρδίας πόλιος εἰς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχραιν σφέας οἱ
 Ἀψινθιοὶ δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες εἰς τὴν χώραν. εἰσὶ δὲ
 10 οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ· ἀπὸ δὲ
 τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσονήσος εἴσω πᾶσά ἐστι στα-
 δίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτευχίσας 37
 ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς
 Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρῶ-
 τοις ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν οἱ Λαμψα-
 5 κηνοὶ λοχήσαντες αἰρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης
 Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς· πυθόμενος ὦν ὁ
 Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευς τοῖσι Λαμψακη-
 νοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρό-
 πον ἀπέειλε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακη-
 10 νῶν ἐν τοῖσι λόγοις, τὸ θέλει τὸ ἔπος εἶναι, τό σφι

Is igitur primo isthmum Chersonesi muro interceptit,
 ex Cardia urbe usque Pactyam; ne possent Absinthii
 incursionibus vastare regionem. Est autem latitudo
 isthmi stadia sex et triginta; longitudo vero Cherso-
 nesi ab isthmo introrsum est quadrigentorum et vi-
 ginti stadiorum. (37.) Faucibus Chersonesi muro
 interceptis, eaque ratione expulsis Absinthiis, pri-
 mis caeterorum Lampsacenis arma *Miltiades* intu-
 lit: quo bello a *Lampsacenis*, structis insidiis, *vivus*
captus est. Erat autem *Miltiades* Croeso Lydo fami-
 liaris. Itaque re cognita, *Croesus* praecone misso
 edixit Lampsacenis, *salvum dimitterent Miltiadem*:
id ni fecissent, minatus est, *pinus arboris in mo-*
dum se illos excisurum. Incertis Lampsacenis, dis-
 ceptantibusque inter se quid sibi vellet hoc verbum,

- ἀπέλιπεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μόνη δενδρέων πάντων, ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανάλεβρος ἐξαπόλλυται. δέισαντες ὧν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν 15
- 38 Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτᾷ ἅπαις, τὴν ἀρχὴν τε καὶ τὰ χρήματα παραδούς Στῆσαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδί ὁμομητρίου. καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικόν 5 ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. Πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στῆσαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἅπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανίῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐ-

quod ipsis minatus Croesus esset, *pinus in modum se illos excisurum*, postremo tandem seniorum quispian verum docuit, scilicet pinum solam ex cunctis arboribus, postquam excisa sit, nullum amplius germen edere, sed funditus perire. Et Croesum metuentes Lampsaceni Miltiadem solutis vinculis liberum dimiserunt. (38.) Hic igitur, postquam propter Croesum salvus evasit, deinde sine liberis obiit, regno et rebus, suis omnibus *Stesagorae* relictis, Cimonis filio, fratris sui eadem matre nati. Et ei vitâ functo sacra faciunt Chersonitae, uti mos est conditori facere; et equestre gymniumque in illius honorem certamen celebrant, in quo nulli Lampsaceno- rum certare fas est. Dum vero bellum geritur cum Lampsacenis, accidit ut Stesagoras quoque sine liberis vitâ discederet, securi caput percussus in pryta-

10 τομολού μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμότη-
ρου τῷ ἔργῳ.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, 39
ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ
τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγ-
ματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισι-
5 στρατίδαι· οἳ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίηεν εὖ, ὥς οὐ συν-
ειδότες ᾔθβεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον,
τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὥς ἐγένετο. Μιλτιά-
δης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους,
τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων. οἱ δὲ
10 Χερσονησῖται, πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ
πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῶ
δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὥς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν
ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεν-

neo ab homine, qui in speciem transfuga, revera
autem ferventior hostis erat.

(39.) Ita mortuo etiam Stesagora, deinde *Miltia-*
dem, Cimonis filium, mortui Stesagorae fratrem,
ad suscipiendum imperium cum triremi Chersonesum
miserunt Pisistratidae; qui Athenis etiam eundem
beneficiis promeruerant, quasi non conscii fuissent
caedis patris illius Cimonis; quae quo pacto patrata
fuerit, in alia narrationis parte exponam. Miltiades
postquam Chersonesum pervenit, domi se tenuit,
tamquam mortui fratris Stesagorae memoriam hono-
rans. Quod ubi rescivere Chersonesitae, congressi
principes ex omnibus undique civitatibus, quum com-
muni consilio simul omnes ad eum condolendi causa
convenissent, in vincula ab illo coniecti sunt. Atque

τακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλῶρου τοῦ
 40 Θρηίκων βασιλῆος θυγατέρα Ἥγησιπύλην. Οὗτος 15
 δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθει εἰς τὴν
 Χερσόνησον· κατελάμβανε δὲ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν
 κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ
 ἔτει τούτῳ, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες 5
 ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ
 ἤλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόν-
 τας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἐφευγε ἀπὸ Χερσο-
 νήσου. εἰς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ μιν οἱ
 Δόλογχοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτει 10
 41 πρότερον ἐγεγόνει τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὲ,
 πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας
 τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων, ἀπέπλει εἰς
 τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ἀρμήβη ἐκ Καρδίας πόλιος,

Ita Miltiades Chersonesum tenuit, quingentos alens
 auxiliares; et uxorem duxit filiam Olori Thracum
 regis Hegesipylam. (40.) Hic igitur *Cimonis* filius
Miltiades recentiori memoria in Chersonesum vene-
 rat: cui, ex quo advenit, alia acciderunt praesenti-
 bus graviora. Tertio enim ab his rebus anno Scythas
 fugiens in exsilium abiit. Nempe Scythae Nomades,
 a Dario rege irritati, iunctis viribus usque in hanc
 Chersonesum invaserunt: quorum adventum expecta-
 re non ausus Miltiades, e Chersonneso profugit; do-
 nec, regressis Scythis, Dolonci eum reduxerunt. Haec
 igitur tertio anno ante ea quae nunc ei acciderunt,
 acta sunt. (41.) Nunc vero, ubi Phoenices in Te-
 nedo esse cognovit, quinque triremibus ex his, quae
 ad manus erant, pecunia et aliis rebus pretiosis im-

5 ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν
 Χερσονήσον, καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί.
 αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν
 καταφεύγει εἰς Ἰμβρον, τὴν δέ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν
 κατεῦλον διώκοντες οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυ-
 10 χε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μη-
 τίохος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρηϊκὸς ἐὼν θυγατρός,
 ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηὶ εἶλον οἱ Φοί-
 νικες. καὶ μιν πυθόμενοι ὥς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνή-
 γαγον παρὰ βασιλῆα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην κα-
 15 ταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν
 τοῖσι Ἰωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ
 Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδίην, ἀποπλέειν
 εἰς τὴν ἐαυτῶν. Δαρεῖος δὲ, ὥς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν

pletis, Athenas navigavit. Dum vero, ex Cardia urbe
 profectus, per sinum Melana navigans, praetervehi-
 tur Chersonnesum, occurrunt navibus eius Phoenices.
 Et ipse quidem *Miltiades* cum quatuor navibus Im-
 brum effugit; quintam vero persequentibus Phoenices
 ceperunt, cui navi praefectus erat Miltiadis filius
 natus maximus *Metiochus*, non ex Olori quidem
 Thracis filia natus, sed ex alia uxore: atque hunc
 simul cum navi ceperunt Phoenices. Qui, ut rescive-
 runt Miltiadis esse filium, ad regem eum abduxerunt,
 ingentem existimantes gratiam se inituros propter
 sententiam quam in Ionum concilio dixerat Miltiades,
 quum illos hortaretur obtemperare Scythis roganti-
 bus, ut pontem solverent Iones domumque naviga-
 rent. At Darius postquam ad eum Phoenices Metio-
 chum Miltiadis filium adduxerunt, nihil Metiocho

Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μη-
 τίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχρά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν 20
 ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγέ-
 νετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ
 Ἰμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

- 42 Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ
 πλέον ἐγένετο τούτων, ἐς νεῖκος Φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ
 τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο τούτου τοῦ
 ἔτους. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψά-
 μενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολιῶν, συνθήκας σφίσι αὐ- 5
 τοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιέεσθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν,
 καὶ μὴ ἀλλήλους Φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγ-
 κασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ
 παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα
 στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, Φόρους ἔταξε ἐκά- 10

mali fecit, sed multa in eum beneficia contulit: nam
 et domum et possessiones ei dedit, et Persicam ux-
 orem, ex qua ei nati sunt filii, qui Persarum ordini
 sunt adscripti. Ex Imbro vero Miltiades Athenas per-
 venit.

(42.) Atque eo anno nihil amplius hostile adver-
 sus Ionas a Persis susceptum est; immo vero haec
 utilia Ionibus hoc anno contigere. *Artaphernes*, Sar-
 didium profectus, arcessitis legatis ex civitatibus, coë-
 git *Ionas*, ut pactiones mutuas facerent de litibus ex
 iuris formula dirimendis, nec porro vi et armis in-
 ter se agerent. Et hoc eos facere coëgit, et terras eo-
 rumdem per *parasangas* dimensus, (sic Persae men-
 suram vocant triginta stadiorum) tributa quibusque
 imposuit, quae ab illo inde tempore constanter ad

στοισι, οἱ κατὰ χώραν διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνηος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καὶ σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἀμα δὲ 43 τῷ ἔαρι, τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, 5 πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἔων, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίᾳ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν 10 ἄλλοι ἡγεμόνες ἤγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκο-

meam usque aetatem eadem manent, sicut ab Artapherne constituta sunt: constituta autem ab illo sunt fere eadem condicione atque prius fuerant. Et haec quidem pacata illis contigerunt. (43.) Primo autem vere, reliquis imperatoribus domum dimissis a rege, *Mardonius* Gobriae filius ad mare descendit, ingentem et pedestrem exercitum ducens, et navalem. Aetate iuvenis is erat, et nuper regis Darii filiam Artazostram duxerat uxorem. Huic igitur exercitui praefectus Mardonius, postquam in Ciliciam pervenit, navem ipse conscendit, et cum reliquis navibus est profectus; pedestrem vero exercitum alii duces ad Hellespontum duxerunt. Quum vero Asiam praeternavigans Mardonius ad Ioniam pervenisset, rem hic ego dicam maxime miram eis Graecis, qui sibi per-

μένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἐπὶ τὰ Ὀτάνεια γνώ-
 μην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας·
 τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰωνῶν καταπαύσας πάντας ὁ 15
 Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλεις. ταῦ-
 τα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὡς δὲ
 συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ
 πεζὸς πολλὸς στρατός, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλ-
 λήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 20
 44 ἐπὶ τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρό-
 σχημα ἦσαν τοῦ στόλου. αἰτάρ, ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας
 αὖ πλείστας δύναιντο καταστρέφειν τῶν Ἑλληνίδων
 πολίων, ταῦτο μὲν δὴ, τῇσι νηυσὶ Θασίους, οὐδὲ χεῖ-
 ρας ἀνταειραμένους, κατεστρέψαντο· τῷτῳ δὲ τῷ πεζῷ 5
 Μακεδόνας, πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι, δούλους προσεκτε-

suaderi non patiuntur, Otanen unum e septem illis
 Persis pro sententia dixisse, *populare imperium*
apud Persas debere institui. Namque Mardonius,
 abrogato tyrannorum omnium inter Ionas imperio,
 popularem statum in civitatibus instituit. Eo facto
 in Hellespontum properavit. Ut vero coacta est ma-
 gna vis navium, et collectus ingens pedestris exerci-
 tus, navibus superato Hellesponto, per Europam iter
 fecerunt: proficiscebantur autem adversus *Eretriam*
 et *Athenas*. (44.) Nempe, contra has dirigi expedi-
 tionem, verbis prae se ferebant. Caeterum, quum
 constitutum haberent quam plurimas possent ex Grae-
 cis civitatibus subigere, primum *Thasios* classe ad-
 gressi, qui ne manus quidem contra illos sustulerant,
 sibi subiecerunt; tum pedestri exercitu *Macedonas*,
 post illos qui iam Persis serviebant, sub iugum mi-

457, 85.

πάντο' τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνη πάντα σφι ἤκ
 ἤδη ὑποχείρια γεγονότα. Ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόν-
 τες πέρον, ὑπὸ τὴν ἡπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου.
 10 ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπι-
 πρῶν δέ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ
 ἄπορος, κάρτα τρηχέως περίσπε πλήθει πολλὰς τῶν
 νεῶν, ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ κατὰ
 τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθερίσας εἶναι, ὑπὲρ
 15 δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θνητοδυστάτης
 εὐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων. οἱ
 μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι· οἱ δὲ
 πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ
 ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δὲ, ῥίγει.
 20 ὁ μὲν δὴ ναυτικός στρατός οὕτω ἔπραξε. Μακεδονίας 45
 δέ, καὶ τῷ πεζῷ, στρατοπεδευμένῳ ἐν Μακεδονίᾳ, νυ-

scrunt: nam qui cis Macedoniam habitant populi,
 iam cuncti illis subiecti erant: Dein navibus a Thaso
 continentem versus transvecti, secundum oram per-
 rexerunt navigare usque Acanthum: tum Acantho
 profecti, *Athon* montem circumvehi instituerunt. Sed
 dum circumvehuntur, ingruens ventus boreas ingenis,
 et contra quem eluctari nulla arte poterant, maximum
 navium numerum ad montem impulsas misere addi-
 xit. Aiunt enim ad trecentas ex navibus periisse, et
 hominum amplius viginti millia. Etenim quum bel-
 luis frequens admodum sit hoc circa Athon mare, alii
 a belluis rapti periere; alii vero ad petras adlisi; alii,
 quum natare non didicissent, hoc ipso periere; alii
 gelu. Haec clades classem adflixit. (45.) *Mardo-*
nium vero et pedestrem exercitum, quum in Macedo-

κτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν καὶ σφῶν πολλοὺς
 Φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τραυματίζουσι.
 οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περ- 5
 σέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων του-
 τέων Μαρδόνιος, πρὶν ἢ σφῶας ὑποχειρίους ἐποίησατο.
 Τούτους μέντοι καταστρεφάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατὴν
 ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύ-
 γους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἀθῶν. Οὗτος 10
 μὲν κιν ὁ στόλος αἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη
 εἰς τὴν Ἀσίην:

46. Δευτέρῳ δὲ ἔτι τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα-
 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων, ὡς ἀπόστα-
 σιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευε σφῶας τὸ
 τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας εἰς Ἀβδηρα κομίζειν.
 οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἳα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιληαίου 5
 πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἐχρέον-

nia castra haberet, noctu adgressi *Brygi* Thraces, magnum militum numerum occiderunt, ipsumque vulnerarunt Mardonium. At ne hi quidem servitutem a Persis imminentem effugere: etenim non prius ex his regionibus discessit Mardonius, quam in potestatem illos rede-gisset. Verumtamen, subactis his, retro duxit exercitum, quippe et terrā clade a *Brygis* accepta, et mari maximam calamitatem ad *Athon* passus. Ita hae copiae, turpiter re gesta, in *Asiam* redierunt.

(46.) Altero vero ab his rebus anno primum *Thasios*, a vicinis insimulatos quasi defectionem moli-
 rentur, misso nuncio iussit *Darius* diruere murum, et naves suas *Abdera* devehere. *Thasii* enim, ex quo ab *Histiae* Milesio fuerant obsessi, quum magni illis

458, 14.

το τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς, καὶ
 τείχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσδος σφί
 ἐγένετο ἐκ τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ
 10 μὲν γὰρ τῶν ἐν Σκαπτῇ Ὑλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων,
 τὸ ἐπίπαν ὀγδῶκοντα τάλαντα προσήιε· ἐκ δὲ τῶν ἐν
 αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχρὰ δὲ οὕτω,
 ὥστε τὰ ἐπίπαν Θασίοις, εὐοῖσι καρπῶν ἀτελέσι, προσ-
 ήιε ἀπὸ τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων, ἕτεος ἐκά-
 15 στοῦ, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε,
 τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα. 47
 καὶ μακρῷ ἦν αὐτέων θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες
 ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην·
 ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου, τοῦ Φοίνικος, τὸ αὖνο-
 5 μα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα, ἔστι

essent reditus publici, pecuniis suis utebantur ad
 construendas naves longas, et ad validiorem murum
 urbi suae circumducendum. Erant autem illis redi-
 tus et ex continente et ex metallis. Certe ex his
 quae in *Scapte-hyle metalla* sunt, quae sunt auri
 fodinae, omnino octoginta redibant talenta; ex his
 vero quae in ipsa Thaso, aliquanto quidem minus,
 sed tamen tantum, ut, quum essent vectigalium im-
 munes fructuum nomine pendendorum, ex conti-
 nente et ex metallis redirent Thasiis omnino quot-
 annis ducenta talenta, et, quando plurimum redi-
 bat, trecenta. (47.) Vidi etiam ipse haec metalla:
 quorum maxime admiranda mihi visa sunt ea, quae
 a *Phoenicibus* fuerant inventa, qui cum *Thaso* in-
 sulam hanc condiderunt, quae nunc ab hoc Thaso
 Phoenice nomen traxit. Sunt autem *Phoenicia* haec

τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου καὶ Καινύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρίκης ὄρος μέγα, ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει. τοῦτο μὲν νῦν ἔστι τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατέϊλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς ἰο Ἀβδῆρα.

- 48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅτι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέων ἑαυτῶν, ἢ παραδίδοναι σφέας αὐτοῦς. ἀπέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑαυτοῦ δασμοφόρους πόλεις τὰς παραβαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιεῖσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα καὶ τοῖσι

metalla inter duo Thasi loca, quorum alteri Aenyra nomen est, alteri Coenyra, adversus Samothraciam: ingens mons est, quaerendis metalli venis susque deque versus. Et haec quidem huiusmodi sunt. Caeterum *Thasii*, regis imperio parentes, et murum suum diruerunt, et naves cunctas devexerunt Abdera.

(48.) Post haec tentare *Graecorum* animos *Darius* instituit, cogniturus utrum secum bellum gesturi, an se ipsi tradituri essent. Igitur praecones per Graeciam, alios alio, dimisit, qui regis nomine terram et aquam a Graeciae populis poscerent. Dum vero hos in Graeciam mittit, simul alios praecones per maritimas civitates sibi tributarias dimisit, qui eas iuberent naves longas aliasque transvehendis equis comparare. (49.) Hae igitur comparabant im-

459, 43.

ἤκουσι εἰς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτῶν
 ἐδίδουσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ
 ἠσιῶνται, εἰς τοὺς ἀπικοῖατο αἰτήσοντες. Οἱ τε δὴ ἄλ-
 5 λοι ἠσιῶνται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ
 καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δὲ σφίσι ταῦτα, ἰθείως Ἀθη-
 ναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγι-
 νήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρα-
 τεύονται καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτήσιν
 10 τές τε εἰς τὴν Σπάρτην, κατηγορεῖν τῶν Αἰγινητῶν τὰ
 πεποιήκοιεν προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ 50
 τὴν κατηγορίην Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδῃ, βασιλεὺς
 ἑὸν Σπαρτιητῶν, διέβη εἰς Αἶγιναν, βουλόμενος συλ-
 λαβεῖν Αἰγινητῶν τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειράτο
 5 συλλαμβάνων, ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν

peratas naves: qui vero in Graeciam venerunt legati,
 his multi quidem in continente populi ea, quae ipsis
 rex proposuerat postulaveratque, dedere; insulani
 vero omnes, ad quoscumque legati cum eisdem po-
 stulatis pervenerunt. Igitur quum alii insulani ter-
 ram et aquam regi dederunt, tum vero etiam *Aegi-
 netae*. Qui quum hoc fecissent, protinus eis immine-
 bant *Athenienses*, rati adversus se tendere illud Ae-
 ginetarum factum, ut simul cum Persis bellum sibi
 inferrent. Itaque cupide arripientes hanc occasionem,
 Spartam misere legatos, qui accusarent Aeginetas
 huius facti caussâ, quod ad prodicionem pertineret
 Graeciae. (50.) Qua audita accusatione, *Cleomenes*
Anaxandridae filius, rex Spartanorum, *Aeginam* tra-
 iecit, comprehensurus hos ex Aeginetis qui eius rei
 maxime fuissent auctores. Ut vero comprehendere

Αἰγινήτων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα·
 ὃς „οὐκ, ἔφη, αὐτὸν οὐδένα ἄξιον χαίροντα Αἰγινήτων·
 ἀνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα,
 ὑπ’ Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἂν μιν
 τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν.“ ἔλεγε δὲ 10
 ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ,
 ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἶρετο τὸν Κριὸν ὅτι οἱ
 εἴη τὸ οὐνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασε οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης
 πρὸς αὐτὸν ἔφη „Ἦδὴ νῦν καταχάλλου, ὦ Κριε, τὰ
 51 „κέρια, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.“ Ἐν δὲ τῇ 15
 Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρητος ὁ Ἀρί-
 στωνος, διέβαλλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ
 οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ’

eos est adgressus, quum alii Aeginetarum ei restite-
 runt, tum in his maxime *Crius*, Polycriti filius;
 qui, *non impune*, ait, *illum quemquam ex Aegine-*
tis esse abducturum: non enim publico Spartanor-
um consilio eum hoc facere, sed pecuniâ corrup-
tum ab Atheniensibus; alioqui simul cum altero
rege venturum fuisse ad hos comprehendendos.
 Dixit autem haec ex Demarati mandato. *Cleome-*
nes igitur, Aeginâ abire coactus, ex *Crio* quaesivit,
quodnam ei nomen esset? Qui quum verum respon-
 disset, dixit ei Cleomenes: *Nunc igitur, Aries!* [id
 significat Graecum nomen:] *cornua tua aere muni,*
quippe magnum in malum incursurus. (51.) Cleo-
 menem vero per id tempus Spartaе calumniabatur
Demaratus, Aristonis filius, qui domi manserat, rex
 et ipse Spartanorum, sed ex familia inferiore; non
 quidem ob aliam causam inferiore, nam ab eodem

460, 70.

5 ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γε-
γόνασι· κατὰ πρεσβυγενεὴν δὲ κως τετίμηται μάλ-
λον ἢ Εὐρυσθένης.

Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιη- 52
τῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου,
τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, βασιλεύοντα ἀγαγεῖν
σφέας εἰς ταύτην τὴν χώραν τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ
5 τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλόν,
Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὐνομα εἶναι Ἀρ-
γείην· θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος,
τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ
10 τέκνα, νούσῳ τελευτᾷ. Λακεδαιμονίους δὲ, τοὺς τότε
ἱόντας, βουλευῆσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων

progenitore oriundi erant, nisi quod propter primo-
genituram magis in honore erat *Eurysthenis* pro-
sapia.

(52.) Etenim *Lacedaemonii*, contra quam a
poëtis omnibus memoratur, aiunt, non Aristodemi
filios, sed ipsum *Aristodemum*, Aristomachi filium,
Cleodaei nepotem, Hylli pronepotem, quum rex esset
Lacedaemoniorum, duxisse illos in hanc regionem
quam nunc ipsi obtinent. Haud multo vero interie-
cto tempore uxorem Aristodemi, cui nomen fuisse
Argiam; fuisse autem eandem aiunt filiam *Autesio-*
nis, neptin *Tisameni*, proneptin *Thersandri*, abne-
ptin *Polynicis*; hanc, inquam, peperisse gemellos:
et *Aristodemum*, postquam vidisset pueros, morbo
decessisse. *Lacedaemonios* autem, qui tunc fuissent,
decrevisse regem ex legis praescripto nominandum

Herod. T. III. P. I.

D

τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι. οὐκὼν δὲ σφέας ἔχειν ὁκότερον ἔλονται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἑόντων· οὐ δυναμένους δὲ γινῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπείρωτ' αὐτὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ „οὐδὲ αὐτὴν, Φάναι, διαγινώσκειν“ 15 εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἰ πως ἀμφοτέροι γενοίαιτο βασιλῆς. Τοὺς ὧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν εἰς Δελφοὺς, ἐπισησομένους ὅτι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην καλεῖν σφέας ἀμφοτέρα τὰ παιδιά ἡγή- 20 σασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσσαν ὅπως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσηνίον, τῷ ὄνομα εἶναι Πανίτην· ὑποθέσθαι δὲ τούτον τὸν Πανίτην τά- 25

ex pueris eum qui maior esset natu. Quum vero nescirent, utrum ex illis eligerent, ut qui similes inter se et aequales essent; quumque nec nunc, nec ante cognovissent uter prior esset, interrogasse matrem. At illam dixisse, *ne se quidem ipsam internoscere*: et potuisse quidem illam utique verum dicere, sed cupivisse utrumque (si fieri forte posset) regem nominari. Lacedaemonios itaque, incerti quum essent, Delphos misisse, quid facto opus esset consulentes: Pythiamque eos iussisse, *ut puerum utrumque regem haberent, sed magis honorarent natu maiorem*. Quo accepto responso, quum nihilo minus incerti fuissent Lacedaemonii, quo pacto reperirent, uter eorum maior natu esset, consilium eis dedisse hominem Messenium, cui nomen fuisse Panitae. Suavissime igitur Lacedaemoniis hunc Paniten, ut obser-

460, 97.

δε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ἐκότερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ, ἣν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνεται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔχειν ὅσον τι καὶ δίξνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἣν δὲ
 30 πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλάξ ποιεῦσα, δηλὰ σφί ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τέ σφας τράπσθαι ὁδόν. Ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιώτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ τὰ αὐ-
 35 τὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐΦυλάσσετο. λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς εὖν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὐνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ νεωτέρῳ, Προκλέα. τούτους ἀνδρῶ-

varent matrem, viderentque utrum puerorum lavaret priorem, priorique cibum praeberet. Quod si illa deprehenderetur in hoc constanter eundem servare tenorem, habituros illos totam rem quam quaerant et reperire cupiant: sin fluctuet illa, et modo hunc, modo illum priorem curet, satis illos intelligere posse, ne ipsam quidem matrem exploratam rem habere; et tunc quidem aliam ineundam fore rationem. Iam illos, iuxta Messenii monitum observantes matrem filiorum Aristodemi, ignorantem ipsam cuius rei caussa observaretur, deprehendisse constanter eam et in cibo praebedendo et in lavando praeferentem puerorum priorem. Sumsisse igitur Lacedaemonios hunc a matre alteri praelatum, ut natu maiorem, eumque in loco publico aluisse; nomenque ei impositum fuisse Eurysthenis, minori vero

θίντας, αὐτοὺς τε, ἀδελφεοὺς εἶοντας, λέγουσι διαφό- 40
 ρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζῆς ἀλλήλοισι, καὶ
 53 τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦ-
 τα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μῦθοι Ἑλλήνων. τάδε
 δὲ, κατὰ τὰ ταῦτα λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω·
 τούτους γὰρ δὴ τοὺς Δωριέων βασιλῆας μέχρι μὲν Περ-
 σείος τοῦ Δανάης, τοῦ Θεοῦ ἀπείοντος, καταλεγόμενους 5
 ὀρθῶς ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὥς εἰσι Ἑλ-
 ληνες· ἥδη γὰρ τηνικαῦτα εἰς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλεον.
 ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσείος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέ-
 καθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεισι ἐπωνυμίῃ Περσείῳ οὐ-
 δεμὶν πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ Ἀμφιτρύων. 10
 ἥδη ὦν ὀρθῶ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσείος ὀρ-
 θῶς εἴρηται μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης, τῆς Ἀκρισίῳ, κα-
 ταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, Φαινοῖατο

Proclis. Et hos ipsos fratres, postquam adolevis-
 sent, per omne vitae tempus discordes inter se fuisse
 aiunt, et pari modo constanter animatos esse illorum
 posteros. (53.) Haec quidem soli ex Graecis Lace-
 daemonii narrant. Iam vero, quaec ommuni consensu
 a Graecis memorantur, haec dicam : scilicet *Dorien-*
sium hos *reges* usque ad Perseum, Danaae filium,
 praetermisso dei nomine, recte recenseri a Graecis,
 et esse illos *Hellenas* [id est *Graecos*] adfirmari : iam
 tunc enim Hellenibus hi accensebantur. Dixi au-
 tem *usque ad Perseum*, neque altius repetii eorum
 genus, hac caussâ, quoniam Persei pater mortalis
 nullus nominatur, quemadmodum Herculis Amphi-
 tryo. Itaque recte et idonea de caussa dixi, *usque ad*
Perseum. Sin a Danaë, Acrisii filia, per patres ad-

461, 25.

αὐ εὐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγεν-
 15 νέες. ταῦτα μὲν νυν, κατὰ τὰ Ἕλληες λέγουσι, γε-
 γενηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐ 54
 τὸς ὁ Περσεύς, εἰὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ'
 οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι· τοὺς δὲ Ἀκρисиίου γε πατέ-
 ρας, ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσεΐ οὐδέν, τού-
 5 τους δὲ εἶναι, κατὰ περ Ἕλληες λέγουσι, Αἰγυπτίους.
 Καὶ ταῦτα μὲν νυν περὶ τούτων εἰρήσθω. ὅ τι δὲ, εἰὼν 55
 τες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅ τι ἀποδεξάμενοι, ἔλαβον τὰς Δω-
 ριέων βασιλείας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται,
 εἰάσομεν αὐτά. τὰ δὲ ἄλλοι οὐ καταλάβοντο, τούτων
 μνήμην ποιήσομαι.

Γέρσα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῇται δεδώ- 56
 κασι· ἱεωσύνας δύο, Διὸς τε Λακεδαιμόνος, καὶ Διὸς
 Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν αὐ βούλων-

scendendo repetere genus velimus, reperiemus *Dor-
 iensium duces* origine *Aegyptios* fuisse. Haec igi-
 tur, ex Graecorum ratione, illorum genealogia est.
 (54.) Ut vero *Persarum* fert traditio, ipse *Perseus*,
Assyrius quum esset, Graecus est factus, non vero
Persei maiores: *Acrisii* vero progenitores generis
 propinquitate ad *Perseum* nihil pertinere, sed esse,
 quemadmodum Graeci dicunt, *Aegyptios*. (55.) Et
 haec quidem de his dicta sufficiant. Cur vero, et
 quibus rebus gestis, *Aegyptii* quum essent, *Dorien-
 sium* reges evaserint, omitto memorare, quum ab
 aliis haec exposita sint. Quae vero alii non occupa-
 runt, eorum mentionem faciam.

(56.) Nempe honores et privilegia, regibus a *Spar-
 taniis* tributa, haec sunt. Sacerdotia duo, *Iovis La-*

ται χώραν· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακα-
 λυτήν· εἰ δὲ μή, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγρῳ ἐνέχεσθαι. στρατευο- 5
 μένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ
 ἀπίέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατῷς Φυ-
 λαόσσειν αὐτοὺς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξο-
 δήσι, ὁκόσοισι αὖ αὖν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἀπάν-
 των τὰ δέρματα τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. 10
 57 ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα, τὰ εἰρη-
 ναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται. ἥν θυσίην τις δημοτελῆ
 ποιήσεται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζει τοὺς βασιλῆας·
 καὶ ἀπὸ τούτων πρώτον ἀρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας
 ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνοσι· καὶ 5
 σπονδαρχίας εἶναι τούτων, καὶ τῶν τυθέντων προβά-
 των τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας, καὶ ἐβδό-

cedaemonii, et Iovis Coelestis: tum *belli inferendi*
potestas in quamcumque velint terram; cui potestati
 intercedere nemo Spartanus potest, quin piaculari se
 crimine obliget. Quum in bellum proficiscuntur, pri-
 mi incedunt *reges*, postremi redeunt: et centum de-
 lecti viri in exercitu eos custodiunt. Victimis utuntur
 in expeditionibus, quotcumque volunt; et omnium
 immolatarum pecudum et pelles et terga ipsi acci-
 piunt. Haec sunt, quae ad bellum pertinent. (57.)
In pace hi eisdem honores et praemia concessa. Si
 quis publicum facit sacrificium, primi in coena se-
 dent *reges*, et ab his fit distribuendorum ciborum
 initium; ita quidem ut utrique regi de rebus omni-
 bus duplex portio tribuatur, quam caeteris convivis:
 libamina etiam hi auspicantur, iidemque mactata-
 rum pecudum pelles accipiunt. Ad haec, singulis no-

μας ἰσταμένου τοῦ μηνός, δίδεσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου
 ἱερῆον τέλειον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον αἰλ-
 10 φίων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικὴν· καὶ ἐν τοῖσι
 ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους· καὶ προξένους ἀπο-
 δεικνύναι τούτοις προσκεῖσθαι τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν
 ἀσπῶν, καὶ Πυθίους αἰρέεσθαι δύο ἑκάτερον· οἱ δὲ Πύ-
 θιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεύμενοι μετὰ τῶν
 15 βασιλέων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφί-
 των τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· πα-
 ρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδεσθαι· τὰυτὸ δὲ τοῦτο καὶ
 πρὸς ἰδιωτῶν κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμαῖσθαι. τὰς δὲ
 20 μαντήϊας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνιδέ-
 ναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μόνους τοὺς βα-

viluniis, et septimo cuiusque mensis die, utrique re-
 gum ex publico datur perfecta victima in Apollinis
 templo mactanda, et farinae medimnus, et vini quar-
 tarius Laconicus. In omnibus ludis publicis sedes
 primarias et praecipuas habent. Proxenos civitatibus
 iidem nominant e civibus quoseumque voluerint; et
 uterque duos nominat Pythios: sunt autem *Pythii*,
 cives qui Delphos mittuntur ad consulendum oracu-
 lum; hique publice cum regibus aluntur. Quando
 ad coenam non veniunt reges, utrique domum mit-
 tuntur duo choenices farinae, et vini cotyla: prae-
 sentibus vero tribuitur de omnibus rebus duplex
 portio; idemque illis honos habetur, quoties a pri-
 vato homine ad coenam vocantur. Edita vaticinia hi
 custodiunt, sed ita ut eorundem conscii sint Pythii.
 Iudicant soli reges de hisce solum rebus: de virgine

σιλῆας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι,
 ἐς τὸν ἰκνέεται ἔχειν, ἣν μὴ περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυή-
 σῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι. καὶ ἦν τις θετὸν παῖδα
 ποιέεσθαι ἐθέλη, βασιλῆων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ πα- 25
 ρίζειν βουλευούσι τοῖσι γέρουσι, εὐῷσι θυῶν δέουσι τριή-
 κοντα· ἦν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστα σφί τοῶν γερόν-
 των προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλῆων γέρεα, δύο
 58 ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν
 ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιη-
 τέων ἀποθανούσι δὲ, τάδε. ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ
 γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικὴν· κατὰ δὲ τὴν πό-
 λιν γυναῖκες περιῶσαι, λέβητα κροτέουσι. ἐπεὰν ὧν 5
 τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκῆς ἐκάστης ἐλευ-
 θέρους δύο καταμιαίνεισθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ
 ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικίεσθαι. νόμος

paternorum omnium honorum haerede, cui illa nu-
 bere debeat, nisi iam a patre fuerit desponsata; et de
 viis publicis. Tum, si quis adoptare voluerit filium, is
 coram regibus id facere tenetur. Adsident reges de-
 liberantibus senatoribus, qui sunt numero duodetri-
 ginta: quod si in senatum non veniunt, hi ex sena-
 toribus qui proxime illos cognatione adtingunt, re-
 gum habent honores, et duo suffragia conferunt,
 praetereaue tertium, suum ipsorum. (58.) Ista igi-
 tur viventibus *regibus Spartanis* publice tribuuntur:
 mortuis vero, haecce. Nunciant equites *obitum regis*
 per universam Laconicam; in urbe vero circumeuntes
 mulieres lebetem pulsant. Quo facto, necesse est ut
 ex quaque domo duo liberi homines, mas et foemina,
 luctu squalcant: id ni faciunt, gravem mulctam incur-

δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλῆων τοὺς θανάτους ἐστὶ αὐτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῖνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρεώνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλῆων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δὲ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιτέων, ἀριθμῶ τῶν περιόικων ἀναγκαστοὺς ἐς τὸ κῆδος ἵναι. τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτέων Σπαρτιτέων ἐπεὰν συλληχθῶσι ἐς ταῦτ' οὐ πολλὰι χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ. Φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλῆων, τούτον δὲ γενέσθαι ἄριστον. ὅς δ' ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλῆων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδῶλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ ἐν ἑστραμμένη ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερῶν οὐκ ἴσταται σφι, οὐδ'

runt. Est autem mos Lacedaemoniorum in regum obitu idem qui Barbarorum in Asia: plerique enim barbari in obitu regum suorum eodem utuntur instituto. Mortuo enim rege Lacedaemoniorum, non Spartani solum, sed et ex tota Laconica circum habitantium certus quidam numerus ad prosequendum funus convenire tenetur. Hi igitur, et hilotae, et Spartani ipsi, postquam multa millia numero convenere, promiscue cum mulieribus frontes gnaviter plangunt, immensaque edunt lamenta, *postremum* semper *ex regibus optimum fuisse* dicentes. Quod si in bello mortuus rex est, eius simulacrum effingunt, et pulcre strato lectulo impositum efferunt. Sepulto rege, per decem dies nec populi concio instituitur, nec magistratuum consessus, sed per hos dies continuos lu-

- ἀρχαιροσὶν συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας.
 59 Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὶ ἀπο-
 θανόντες τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗ-
 τος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ
 ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε· ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμε-
 νος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον Φέρον μετῖε πάσῃσι 5
 60 τῇσι πόλεσι. Συμφέρονται δὲ καὶ τὰδε Αἰγυπτίοισι
 Λακεδαιμόνιοι. οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μά-
 γυροι ἐκδέκονται τὰς πατριῶας τέχνας· καὶ αὐλητῆς
 τε αὐλητῶ γίνεται, καὶ μάγειρος μαγέρου, καὶ κήρυξ
 κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας 5
 παρακληίοισι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι.
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.
 61 Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ὄντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ
 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημά-

gent. (59.) Etiam in hoc Lacedaemoniis convenit cum Persis, quod *defuncti regis successor* in regni sui auspiciis aere alieno liberat quemlibet Spartanum, qui vel regi vel publico aliquid debuit. Similiter enim apud Persas recens constitutus rex civitatibus omnibus tributum, quod nondum persolverunt, remittit. (60.) Cum Aegyptiis vero hoc commune Lacedaemonii habent, quod apud illos *praecones* et *tibicines* et *coqui* in patrias artes succedunt; et tibi- cen. filius est tibicinis, coquus coqui, praeco praeconis: neque praeconis filium alius, ob vocis claritatem munus hoc ambiens, excludit; sed quilibet negotium suum patrio more exsequitur. Atque haec quidem ita se habent.

(61.) CLEOMENEM igitur, Aeginae tunc versan-

ρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινήτων οὕτω κηδόμενος, ὡς Φθόνῳ καὶ ἄγῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ, νοστήσας ἀπ' 5 Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρχον παῦσαι τῆς βασιλείης· διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιούμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναικάς δύο, παῖδες οὐκ ἐγένοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγνώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναικά· ὧδε δὲ γαμέει. Ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων 10 ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε εὐῶσα γυνὴ καλλίστη μακροῦ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. Ἐοῦσαν γὰρ μιν τὸ εἶδος Φλαύ- 15 ρη, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίαν θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὀρέουσα τοὺς

tem, et communi Graeciae bono navantem operam, quum accusasset *Demaratus*, non Aeginetis ille studens, sed invidia et odio ductus; tum vero Cleomenes, ex Aegina reversus, regiam dignitatem abrogandi Demarato consilium cepit; cuius exsequendi consilii haec res ei ansam occasionemque praebuit. *Aristoni*, Spartae regi, quum duas deinceps uxores duxisset, liberi ex his nulli prognati erant. Cuius rei non suam esse culpam existimans, tertiam duxit uxorem: duxit autem hoc modo. Erat illi amicus civis Spartanus, quo civium omnium familiarissime Ariston utebatur. Hic vir uxorem habuit longe formosissimam omnium quae Spartae erant mulierum: et ea quidem *formosissima ex deformissimâ* evaserat. Etenim quum turpis fuisset adspectu, nutrix illius, puellam ita deformem videns esse hominum opu-

γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα
 ἕκαστα μαθαῦσα, ἐπιφράζεται τοιαύδε. ἐφόρει αὐτὴν
 ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱόν· τὸ δ' ἐστὶ ἐν
 τῇ Θεράπῃ καλυμένη, ὑπερβὲ τοῦ Φοιβίου ἱοῦ. ὅπως 20
 δὲ ἐνέικει ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷ γαλμα ἴστα, καὶ ἐλίσ-
 σето τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον.
 καὶ δὴ κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱοῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα
 λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανῆσαν δὲ, ἐπείρασθαι μιν
 ὅτι φέροι ἐν τῇ ἀγκάλῃ· καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον 25
 φορεῖ· τὴν δὲ καλεῦσθαι οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπει-
 ρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γεγαμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι·
 τὴν δὲ πάντως ἑαυτῇ κελεύειν ἐπιδείξαι. ὄρῶσαν δὲ τὴν
 γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ιδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν

lentorum filiam, vidensque parentes illius in magna
 calamitate ponere turpem filiolar formam, haec
 animadvertens nutrix, tale inivit consilium. Quoti-
 die gestabat eam in *Helenae templum*, quod est in
 loco qui Therapna vocatur, supra Phoebeum tem-
 plum. Quoties autem puellam eo gestasset, statuebat
 illam ante deae simulacrum, supplexque rogabat
 deam, ut *deformitate liberare puellam vellet*. Iam
 die quodam, quum templo egrederetur nutrix, ad-
 paruisse ei dicitur mulier, quaerens ex ea *quid esset*
quod in ulnâ gestaret? Cui quum illa respondisset,
puellam se gestare, rogâsse mulierem, ut *sibi mon-*
straret puellam. Neganti nutrici, dicentique *veti-*
tum sibi a parentibus esse ne cuiquam eam mon-
straret, etiam atque etiam hanc instillisse, ut *sibi*
ostenderet. Tum nutricem, ut vidit plurimum inter-
 esse mulieris videre puellam, ita denique illi osten-

465, 41.

30 τροφὸν δεῖσαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παι-
 δίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν
 ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρας
 μεταπέσειν τὸ εἶδος. Γαμέει δὲ δὴ μιν ἐς γάμον ἔρχην
 ἀπικομένην Ἀγῆτος ὁ Ἀλκείδης, οὗτος δὲ ὁ τοῦ Ἀρί-
 στωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἐκνίξε ἄρα τῆς γυ- 62
 ναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε. αὐτὸς τε
 τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται δατίνην δώ-
 σιν τῶν ἐαυτοῦ πάντων ἐν τῷ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔλθαι·
 5 καὶ τὸν ἐταῖρον ἐαυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην δι-
 δόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί, ὀρέων
 εὖσσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, κατανέει ταῦτα· ἐπὶ
 ταῦτοις δὲ ὅρκους ἐπῆλασαν. μετὰ δὲ, αὐτὸς τε ὁ Ἀρί-
 στων ἔδωκε τούτο, ὅτι δὴ ἦν, τὸ εἴλετο τῶν κειμηλίων
 10 τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἀγῆτος· καὶ αὐτὸς, τὴν ὁμοίην ζητέων

disse; et hanc, tacto puellae capite, dixisse, *formae praestantiâ superaturam eam Spartanæ omnes mulieres*. Atque inde ab illo ipso die mutatam esse eius formam. Hanc igitur, ubi nubilis facta est, in matrimonium duxit Agetus, hic quem dixi Aristonis amicus. (62.) Cuius mulieris amore urens *Ariston*, talem iniit rationem. Amico, cuius haec uxor erat, recipit ipse, *dono ei se daturum quaecumque rerum suarum omnium ille selegisset*, iubetque amicum, ut *parē sibi referat gratiam*. Et ille, nihil de uxore sua veritus, quum videret esse etiam Aristoni uxorem, in conditionem consensit: atque in hoc ipsum mutuis se iuramentis ambo obligarunt. Deinde *Ariston* dedit illi pretiosissimum nescio quod cimeliorum suorum, quod selegerat Agetus: et ipse;

Φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυ-
 ναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου
 τὰ ἄλλα, ἔφη, καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μὲν τοι τῷ τε
 ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίει ἀπάγε-
 63 σθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ
 Ἀρίστων, τὴν δευτέραν ἀποπεμφάμενος. ἐν δὲ οἱ χρό-
 νῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἢ
 γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καὶ τις οἱ
 τῶν οἰκετιῶν ἐν Θάκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, 5
 ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε
 τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων
 συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας· „Οὐκ
 ἂν ἐμὸς εἴη.“ Τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα
 μέντοι οὐδὲν ἐποίησαντο τὸ παραυτίκα. ὁ δὲ παῖς αὖξ- 10
 το, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ

par ab illo sibi referri postulans, ibi tunc uxorem amici
 conatus est secum abducere. At ille, *in omnia alia,*
hoc uno excepto, se consensisse, ait: verum tamen
 quum iuramento esset obstrictus, doloque circum-
 ventus, abduci eam passus est. (63.) Ita igitur ter-
 tiam uxorem, repudiatâ secundâ, *Ariston* duxit.
 Eique haec eadem mulier intra tempus iusto brevius,
 decimo nondum expleto mense, peperit hunc, de
 quo hic agitur, *Demaratum* et Aristoni tunc in
 consessu ephorum sedenti unus e famulis nuncia-
 vit, *natum ei esse filium.* At ille, memor temporis
 quo duxerat uxorem, et digitis numerum iniens men-
 sium, interposito iureiurando ait, *Hic meus esse*
non potest. Idque audiverant ephori: nec tamen
 statim curae admodum illis fuerat id verbum. Post-

466, 72.

τὸν Δημάρητον εἰς τὰ μάλιστα οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὐνομα ἔθετο, διὰ τὸδε· πρότερον τουτέων, πανδημὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἀνδρὶ εὐδοκίμεοντι
 15 διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλῆων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποίησαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μὲν οἱ τὸ οὐνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64
 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιλείην. ἔδεε δὲ, ὡς εἴκει, ἀνάπυστα γινόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιλείης, διὰ τὰ Κλεο-
 5 μένει διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε, ὁ Δημάρητος, ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε, ἐκ' Αἰγινήτων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος.
 Ὀρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευ- 65
 τυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἁγίου, ἐόντι οἰκίῃς τῆς αὐτῆς

quam vero adolevit puer, dicti poenituit Aristonem; etenim quam maxime suum esse filium Demaratum existimabat: et nomen *Demaratum* [id est, *Votis populi expetitum*] hac caussa ei imposuit, quod antea Spartani publice susceptis pro Aristone votis, ut viro omnium ante id tempus regum probatissimo, deos erant precati, ut filius ei nasceretur. (64.) Succedente tempore e vita discessit Ariston, et *Demaratus* regnum suscepit. Fuisse autem videtur in fatis, ut ista res, quum comperta fuisset, regno exueret Demaratum, eo quod magnum in odium incurrerat Cleomenis, primum, exercitu Eleusi abducto, deinde (ut dixi) tunc, quum Cleomenes in Aeginam traicisset adversus hos qui cum Medis sentiebant. (65.) Itaque ulcisci eum cupiens *Cleomenes*, paciscitur cum *Leotychide*, Menaris filio, Agidis nepoti, in hanc

Δημαρήτω, ἐπ' ᾧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα
 ἀντὶ Δημαρήτου, εἴψεται οἱ ἐπ' Αἰγινήτας. ὁ δὲ Λευ-
 τυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονώς διὰ 5
 πρῆγμα τοιοῦτον. ἀρμωσάμενου Λευτυχίδεω Πέρκαλον
 τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος
 ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδα τοῦ γάμου, φθά-
 σας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας, καὶ σχὼν γυναῖκα.
 κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἐχθρὴ ἡ ἐς τὸν Δημά- 10
 ρητον ἐγεγόνει· τότε δὲ, ἐκ τῆς Κλεομένης προθυμίας,
 ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, Φᾶς „αὐτὸν οὐκ
 ἰκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητῶν, οὐκ ὄντα παῖδα
 Ἀρίστωνος.“ μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην εἰδὼκε, ἀνασώ-
 ζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος, τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγ- 15
 γειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμε-

conditionem, ut ille, suâ operâ rex creatus in locum
 Demarati, ipsum sequeretur adversus Aeginetas. Fue-
 rat autem *Leotychides* inimicus Demarati, hac ma-
 xime de caussa; quod, quum Percalum, Chilonis
 filiam, neptin Demarmeni, sibi desponsasset, Dema-
 ratus per insidias nuptiis illis frustratus erat Leoty-
 chidem, praereptamque illi Percalum ipse duxerat
 uxorem. Haec quum fuisset inimicitiarum Leoty-
 chidis adversus Demaratum origo, tunc a Cleomene
 sollicitatus *Leotychides*, iurat contra *Demaratum*,
 dicens, *non legitime illum regem esse Spartano-*
rum. nec enim filium esse Aristonis. Deinde, post
 interpositum hoc iuramentum, iudicio eum est per-
 secutus, in memoriam revocans verbum istud, quod
 Aristoni tunc exciderat, quum ei famulus recens na-
 tum renunciasset filium; ubi numero inito mensium

467, 100.

νος τοὺς μῆνας, ἀπόμοσε, Φᾶς „οὐκ ἑαυτοῦ εἶναι.“
 τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέ-
 Φαινε τὸν Δημάρχον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε
 20 ἰκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρ-
 τυρας παρεχόμενος κείνους, οἱ τότε ἔτυχον παρέδρόι τε
 ἔόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστανος. Τέλος δὲ, 66
 ἔόντων περὶ αὐτέων νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπιέρε-
 σθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι „εἰ Ἀρίστανος εἴη
 παῖς ὁ Δημάρχτος.“ Ἀναΐστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίας
 5 τῆς Κλεομένους ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται
 Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελ-
 φοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίανθον
 τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει, τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγε-
 σθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτῶντων τῶν Θεο-

jurans dixerat, *non esse illum filium suum*. Huic
 verbo insistens *Leotychides* declaravit *Demaratum*
nec Aristone genitum, nec legitime regnantem
Spartae; testes advocans eosdem ephoros, qui tum
 cum illo sederant in consilio, et verbum istud ex
 ore Aristonis audierant. (66.) Postremo, quum ea
 de re exstitissent rixae, placuit Spartanis ex Delphi-
 co oraculo quaerere, *an Aristonis filius esset De-*
maratus? Quod quum de industria ita decernendum
 curasset *Cleomenes*, ut de ea re ad Pythiam referre-
 tur; tum vero idem *Cleomenes* Cobonem sibi concii-
 liavit, *Aristophanti* filium, virum maxima apud Del-
 phenses auctoritate; qui *Periallae* prophetissae per-
 suasit, ut ea diceret, quae *Cleomenes* dici volebat.
 Ita igitur interrogantibus his, qui ad consulendum
 oraculum missi erant, respondit *Pythia, non esse*
Herod. T. III. P. I. E

πρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστανος εἶναι Δημάρητον παῖδα. 10
 Ὡς τὸν μὲν χρόνον ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ
 Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρό-
 μαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

- 67 Κατὰ μὲν δὴ Δημάρητου τὴν κατάπαυσιν τῆς βα-
 σιλείης οὕτω ἐγένετο. Ἐφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρ-
 τῆς εἰς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνειδέος. μετὰ τῆς βασι-
 λείης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἤρχε αἰρεθεῖς ἀρ-
 χήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαῖδιαι. θεωμένου δὲ τοῦ Δη- 5
 μαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγωνὺς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς
 ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν Θεράποντα, ἐπὶ γέλῳ τε
 καὶ λάσθῃ εἰρώτα τὸν Δημάρητον „ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἀρ-
 χεῖν μετὰ τὸ βασιλεύειν.“ ὁ δὲ, ἀλγῆσας τῷ ἐπειρω-
 τήματι, εἶπε Φᾶς „αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειγῆ- 10
 σθαι, κείνῳ δὲ, οὐ τὴν μὲντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἀρ-

Aristonis filium Demaratum. Attamen posteró tem-
 pore comperta ea fraus est, et Cobon Delphis profu-
 git, prophetissae vero abrogatum est munus.

(67.) Hoc igitur modo abrogata Demarato regia
 dignitas est. Deinde vero, relictâ Spartâ, ad Medos
 profugit *Demaratus*, ob contumeliam huiusmodi.
 Postquam regno fuit exutus, ad gerendum magistrat-
 um erat electus. Quumque esset solenne ludicrum,
 quod *Gymnopaedias* vocant, *Leotychides*, rex iam
 creatus in Demarati locum, risus et contumeliae caus-
 sa misso famulo ad *Demaratum*, qui et ipse spe-
 ctator aderat, quaesivit ex eo, quale-nam illi vide-
 retur, hunc gerere magistratum post regiam di-
 gnitatem? Cui ille, indignatus interrogatione, re-
 spondit, se quidem utrumque esse expertum, nec

ξιν Λακεδαιμονίοισι ἢ μύρις κακότητος, ἢ μύρις εὐ-
 δαιμονίας. “ Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ κατακαλυψάμενος,
 ἦε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑαυτοῦ οἰκία· αὐτίκα δὲ πα-
 15 ρασκευσάμενος, ἔβυε τῷ Διὶ βοῦν· θύσας δὲ, τὴν
 μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεις ἐς τὰς 68
 χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχχνων, κατικέτευε, λέγων τοιαύδε·
 „ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἴκε-
 „τεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν
 5 „ἀληθείην, τίς μευ ἐστὶ πατὴρ ὁρῶν λόγῳ. Λευτυχί-
 „δης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυεύουσάν σε
 „ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα·
 „οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασὶ σε
 „ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι
 10 „ἐκείνου παῖδα. Ἐγὼ ὦν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν,

vero illum: caeterum interrogationem hanc La-
cedaemoniis aut infinitae calamitatis, aut in-
fnitae felicitatis fore initium. His dictis, velatâ
facie theatro egressus, domum suam abiit: ibique
protinus, praeparatis rebus necessariis, Iovi bovem
immolavit, et eo mactato vocavit matrem. (68.)
Quae postquam advenit, datâ in manus illius extorum
parte victimae, supplex eam Demaratus adlocutus est
his verbis: Mater, et alios omnes deos testatus, et
hunc Herceum [id est, domus nostrae praesidem]
Iovem, oro te atque obsecro, ut verum mihi dicas,
quis ex rei veritate pater sit meus. Leontychides
enim in litis contentione dixit, gravidam te ex
priori viro congressam esse cum Aristone: qui
vero contumeliosiore rumore sequuntur, aiunt
cum servo asinario te esse congressam, et illius

„εἰπεῖν τῶληθές. οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκας τι τῶν
 „λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ·
 „ὅ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρ-
 „μα παιδοποιὸν οὐκ ἐνὴν· τεκεῖν γὰρ ἂν οἱ καὶ τὰς προ-
 69 „τέρας γυναῖκας.“ Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ 15
 ἀμείβετο τοῖσδε· „ὦ παῖ, ἐπεὶ τε με λιτῇσι μετέρ-
 „χεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σέ κατειρήσεται
 „τῶληθές. ὥς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ
 „τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι Φάσμα εἰδόμενον 5
 „Ἀρίστωνι. συνευνηθὲν δέ, τοὺς στεφάνους, οὓς εἶχε,
 „ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἤκε δὲ μετὰ ταῦ-
 „τα Ἀρίστων. ὡς δὲ με εἶδε ἔχουσιν στεφάνους, εἰρώ-
 „τα τίς εἴη ὁ μοι δούς· ἐγὼ δὲ ἐΦάμην, ἐκεῖνον. ὁ δὲ
 „οὐκ ὑπέδεκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, Φαμένη αὐτὸν 10

me esse filium. Quare te ego per Deos obsecro, verum mihi dicas. Nam et, si quid tale, quale dicunt, fecisti, non tu sola fecisti, sed multis cum aliis mulieribus: et pervulgata quoque Spartaë fama est, prolificum semen non fuisse Aristoni; alioqui priores etiam uxores parituras fuisse. Haec igitur ille dixit. (69.) Cui mater his verbis respondit. Fili, quoniam me supplex oras ut verum dicam, omnem tibi rem ex vero aperiam. Postquam me pater tuus domum duxit, tertiâ nocte a primâ venit ad me simulacrum simile Aristoni: quod quum mecum concubuisset, coronas mihi, quas habebat, imposuit. Illud postquam abiit, venit deinde Ariston; qui me videns coronis ornatam, interrogavit quis illas mihi dedisset: et ego dixi, ipsum. Quod ubi abnuit ille, iurata

469, 59.

„οὐ καλῶς ποιεῖν ἀπαρνεύμενον· ὀλίγον γάρ τι πρό-
 „τερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναι μοι τοὺς στί-
 „φάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε
 „ὡς θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στίφανοι
 15 „ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρώϊου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι
 „τῇσι αὐλείῃσι ἰδρυμένου. (τὸ καλέουσι Ἀστράβακου)
 „τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναιρέον
 „εἶναι. Οὕτω δὴ, ὦ παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βού-
 „λειαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας,
 20 „καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρωας, ἢ Ἀρίστων·
 „ἐν γὰρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. Τῇ δέ σευ μά-
 „λιστα κατὰπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ
 „Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἡγγέλθης γεγεννημένος, πολ-
 „λῶν ἀκουόντων οὐ φήσεμ σε ἐαυτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον

*equidem respondi, non recte eum facere qui rem
 perneget; paullo enim ante venisse ipsum, mecum-
 que concubuisse, ac deinde has mihi coronas dedis-
 se. Tum me videns Ariston, iureiurando rem con-
 firmare, intellexit divinitus haec accidisse. Nam
 et coronas illas adparebat esse ex herois aedacula
 quae est ad ianuam aulae nostrae; (Astrabaci aedem
 vocant:) et, esse hunc ipsum Heroëm, pronun-
 ciarunt vates. Ita igitur, fili, rem totam habes,
 quam scire cupis. Nam, qui ex hoc heroë genitus
 es, et pater tuus Astrabacus heros est, aut Ari-
 ston: ea ipsa enim nocte te concepisti. Caeterum,
 quo argumento te maxime adgrediuntur inimici,
 dicentes, ipsum Aristonem, quum ei te natum esse
 nunciaretur, audientibus multis negasse suum te
 esse filium, quoniam iustum tempus decem men-*

„γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κω ἐξήκειν· αἰδρηθή τῶν 25
 „τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ
 „γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἐπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶ-
 „σαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σέ, ὦ παῖ,
 „ἐπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ
 „μετὰ πολλὸν χρόνον, ὥς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦ- 30
 „το. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεαυτοῦ μὴ
 „δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ
 „ὄνοΦορβῶν αὐτῶ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέ-
 „γουσι τίκτοικεν αἱ γυναῖκες παῖδας.“ Ἡ μὲν δὴ ταῦτα
 70 ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐπόδια
 λαβὼν, ἐπορεύετο εἰς Ἥλιν· τῷ λόγῳ Φας, ὡς εἰς Δελ-
 Φούς, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, πορεύεται. Λακεδαι-
 μόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρετον δροσμῶ ἐπιχειρεῖν,

LXIX. 30. ἀνοίη. ἀγνοίη corrigit viri docti.

sium nondum esset completum; id verbum illi in-
scitiā talium rerum exciderat. Pariunt enim mu-
lieres etiam novem mensium foetus, atque etiam
septem mensium, neque cunctae decimum complent
mensem: et ego te, fili, septimo mense peperī.
Agnovitque etiam paullo post ipse Ariston, per
inscitiam sibi verbum illud excidisse. Alios autem
de nativitate tua rumores procul habe: nam veris-
sima omnia audivisti. Ex asinariis vero Leoty-
chidi ipsi et aliis, qui hoc narrant, liberos pa-
riant uxores. Haec mater locuta est. (70.) Dema-
ratus vero, postquam quae voluerat cognovit, sumto
viatico, Elidem profectus est; speciem prae se ferens
tamquam Delphos petens, ubi consuleret oraculum.
Lacedaemonii vero, suspicati fugam capessere De-
maratum, persecuti sunt eum. Sed, priusquam hi

5 ἰδίων. καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβαὶς ὁ Δημάρ-
 τος ἐκ τῆς Ἡλίδος· ἐπιδιαβάντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι,
 αὐτοῦ τε ἀπτόντο, καὶ τοὺς θεραπεύοντας αὐτὸν ἀπαι-
 ρέοντο. μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδουσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι,
 ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον.
 10 ὁ δὲ ὑπέδεξάτο τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ
 πόλιν ἔδωκε. Οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρτος,
 καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι
 συχρὰ ἔργοισι τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεῖς, ἐν δὲ
 δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι, ἀνελόμενος τεθρόππῳ, προσέ-
 15 βαλε, μούνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασι-
 λῶν ἐν Σπάρτῃ ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρως, Δημαρτίου καταπαυ- 71
 σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλείην. καὶ οἱ γίνεται παῖς
 Ζευξίδης, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητῶν

Elidem pervenerunt, Zacynthum ille traiecerat. Quo
 quum etiam Lacedaemonii traiecissent, et ipsi De-
 marato iniecerunt manus, et famulos ei abstraxerunt.
 At ille, quum non deditissent eum Zacynthii, in Asi-
 am deinde ad regem *Darium* transgressus est: et rex
 eum munifice excepit, et terrâ et oppidis donavit.
 Ista igitur ratione, et tali fortunâ usus, in *Asiam*
 pervenit *Demaratus*, postquam et aliis multis factis
 pariter atque consiliis inter Lacedaemonios claruis-
 set, et Olympicâ victoriâ, quam quadrigarum curri-
 culo reportavit, civitatem ornasset, unus ex omni-
 bus Spartaë regibus cui id contigerit.

(71.) *Leotychides* vero, Menaris filius, in regnum
 Demarato successit. Cuius filius *Zeuxidemus*, quem
 Spartanorum nonnulli *Cyniscum* nominabant, reg-

ἐκάλειον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης·
 πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχιδή- 5
 μον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημου, γαμέει δευ-
 τέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφὴν,
 Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται
 οὐδέν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτῶ· τὴν Ἀρχιδήμος ὁ Ζευ-
 72 ξίδημος γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν 10
 οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγῆρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν
 τοιήνδε τινα Δημαρήτῳ ἐξέτισε. ἰστρατήγησε Λακεδαι-
 μονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρὸν δὲ οἱ ὑποχέρια πάντα
 ποιήσασθαι, ἐδώροδόκησε ἀργύριον πολὺ. ἐπ' αὐτοφώρῳ 5
 δὲ αἰλούς, αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χει-
 ρίδι πλὴν ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστή-
 ριον ὑπαχθεὶς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ

num Spartaë non est adeptus: obierat enim ante Leoty-
 chidem, relicto filio *Archidamo*. Mortuo autem
 Zeuxidemo, alteram uxorem duxit Leotychides Eu-
 rydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam: ex qua
 quidem nulla ei mascula proles nata est, sed filia,
 nomine *Lampito*; quam duxit *Archidamus*, Zeuxi-
 demi filius, a Leotychide sibi elocatam. (72.) Nec
 vero Spartaë senectutem traduxit *Leotychides*, sed
 talem quamdam poenam dedit Demarato. Quum dux
 esset copiarum Laconicarum in Thessalia, potuisset-
 que omnia armis subigere, ingentibus pecuniis cor-
 rumpi se passus est. Cuius criminis compertus, quum
 in ipsis castris insidens manicae pecunia plenae esset
 deprehensus, in iudicium delatus exsilio multatus
 est, et aedes eius in urbe diruta: itaque Tegeae

471, 19.

ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγέ-

10 νετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένει εὐωδῶθῃ τὸ ἐς τὸν Δημά- 73

ρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδα, ἥϊς

ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινὸν τινὰ σφί ἐγκοτον διὰ τὸν προ-

πηλακισμόν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινήται, ἀμφο-

5 τέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίουν ἐτι

ἀντιβαίνειν· ἐκείνοί τε, ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγι-

νητέων, τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτω καὶ γένει,

ἦγον, καὶ ἄλλους, καὶ δὴ καὶ Κριῶν τε τὸν Πολυκρί-

του, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτηος, οἵπερ εἶχον μέ-

10 γιστον κράτος. ἀγαγόντες δὲ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττι-

κὴν, παραθήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινή-

τησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεια, ἐπάϊ- 74

exsulavit, ibique vitam finivit. Sed haec quidem po-
stero tempore acta sunt.

(73.) Tunc vero, postquam *Cleomeni* ex senten-
tia successerat res in Demaratum suscepta, protinus
ille, adsumto *Leotychide*, adversus Aeginetas ire
contendit, propter illatam sibi contumeliam vehe-
menter illis iratus. Iam igitur *Aeginetae*, quum ambo
simul reges adversus illos venissent, non amplius re-
pugnandum sibi esse existimarunt: et illi selectos ex
Aeginetis decem viros, divitiis et genere prae cae-
teris eminentes abduxerunt, in his *Crium* Polycriti
filium, et Casambum Aristocratis, qui plurimum po-
testate valebant. Hos igitur, in Atticam terram ab-
ductos, veluti depositum tradiderunt *Atheniensibus*,
acerrimis hostibus Aeginetarum. (74.) Sed post
haec *Cleomenes*, quum compertae interim fuissent

στον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρετον, δῆμα
 ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐν-
 δεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔφησσε
 πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, 5
 ἄλλους τε ὄρκους προτάγων σφι, ἣ μὲν ἔψεσθαι σφείας
 αὐτῶ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νῶνακριν πόλιν
 πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκαδῶν τοὺς προστεῶτας ἀγνέων,
 ἐξορκοῦν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλει λέγε-
 ται εἶναι ὑπ' Ἀρκαδῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ 10
 ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης
 στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἵμασις τις περιθεῖ
 κύκλος. ἡ δὲ Νῶνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει
 75 εἶϋσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίας πρὸς Φενεῶ. Μα-
 θόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα,
 κατήγον αὐτὸν, δέισαντες, ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρ-

malae artes, quibus adversus Demaratum usus erat,
 metu Spartanorum in Thessaliam secessit. Inde vero
 in Arcadiam reversus, novas res moliens, *Arcadas*
 adversus Spartanos sollicitavit, quum aliis iuramen-
 tis illos adstringens, *ut se, quocumque duceret, se-*
querentur, tum etiam in animo habens proceres Ar-
 cadum, in Nonacrin oppidum ductos, iureiurando
per Stygis aquam adigere. Nam in hoc ipso oppido
 perhibent Arcades esse Stygis aquam. Est autem illa
 huiusmodi: exigua adparet aqua, ex petra stillans in
 locum concavum, maceriâ undique cinctum. *No-*
nacris autem, in qua hic fons conspicitur, Arcadiae
 oppidum est prope Pheneum. (75.) Lacedaemonii
 vero, ubi cognoverunt quid moliretur *Cleomenes*,
 veriti rei exitum, Spartam eum revocarunt, et in

την, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. Κατελθόντα δὲ αὐτὸν,
 5 αὐτίκα ὑπέλαβε μανίῃ νοῦσος, ἔοντα καὶ πρότερον ὑπο-
 μαργότερον ὅπως γὰρ τῷ ἐντύχοι Σπαρτιητῶν, ἐνέ-
 χραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν
 ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες
 ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, θεβείς, τὸν Φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν
 10 ἄλλων, αἰτεῖ μάχαιραν· οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα
 τοῦ Φυλάκου δίδοναι, ἀπειλεῖ τὰ μιν αὐτῖς ποιήσεις·
 ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ Φύλακος, ἦν γὰρ τῶν τις
 εἰλωτέων, δίδοι οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλα-
 βὼν τὸν σίδηρον, ἀρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἐωυτὸν λωβώ-
 15 μενος· ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προῦ-
 βαине ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν
 ἐς τε τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπύρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέ-

pristinam restituerunt dignitatem. At post reditum
 brevi interiecto tempore, quum iam antea haud
 sana admodum mente fuisset, *furor morbus* eum
 invasit; nam quoties Spartanus quispiam obviam ei
 veniret, huic sceptrum in faciem infligebat. Quae
 quum ille faceret, et alienata esset mente, vinxerunt
 illum propinqui, et ligno illigaverunt. At ille, ita
 vinctus, ubi vidit unum custodem, digressis aliis,
 solum relictum, cultrum sibi dari postulavit: quem
 quum ei statim dare nollet custos, minatus est ho-
 mini quae deinde illi facturus esset; donec territus
 ille minis, (erat enim unus ex hilotis) cultrum ei
 porrexit. Tum vero, sumto ferro, *Cleomenes*, initio
 a cruribus facto, misere se ipse laceravit: carnem
 enim secundum longitudinem incidens, a cruribus
 ad femora perrexit, et a femoribus ad ilia et lumbos:

ρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρώ-
 πῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι
 τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέ- 20
 γειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μούνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα
 ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι,
 ὅτι ἐξ ἱεροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόν-
 τας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ
 τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

25

- 76 Κλεομένει γὰρ, μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη
 Ἄργος αἰρήσειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων ἀπίκετο
 ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ρεῖν ἐκ τῆς Στυμ-
 Φηλῆς λίμνης· τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην, ἐς χάσμα
 ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεῖ, τὸ ἐνθαῦ- 5
 τεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων Ἐρασῖνον καλεῖ-

postremo, ubi ad ventrem pervenit, hunc etiam dis-
 secuit, donec animam efflavit. Atque tali modo ille
 mortuus est, ut quidem plerique ex Graecis dicunt,
 quoniam Pythiae persuaserat ista dicere quae ad
 Demaratum spectabant; ut vero soli aiunt Athenien-
 ses, quoniam, quo tempore Eleusin invasit, lucum
 excidit deabus sacrum; ut vero Argivi, quoniam
 Argivos, qui e pugna in lucum *Argo* sacrum confu-
 gerant, inde abductos trucidavit, ipsumque lucum
 spretâ religione incendit.

(76.) Scilicet *Cleomeni*, Delphicum oraculum con-
 sultenti, redditum erat responsum, *capturum illum*
Argos. Postquam vero cum Spartanorum exercitu ad
 fluvium pervenit *Erasinum*, quem aiunt ex *Stym-*
phalio lacu effluere: dicunt enim, hunc lacum,
 postquam in caecam voraginem se infudit, rursus

σθαι· ἀπικόμενος δ' ὦν ὁ Κλειμένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ· καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλ-
 λιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου
 οὐ προδιδόντος τοὺς πολίτας, Ἀργεῖους μέντοι οὐδ' ὥς
 10 χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν
 κατήγαγε ἐς Θυρέην· σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσ-
 σῃ ταῦρον, πλοίοισι σφεας ἤγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθιν
 χώραν καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθειον, πυνθανό- 77
 μνοι ταῦτα, ἐπὶ θαλάσσαν. ὥς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγί-
 νοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σή-
 πια οὐνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἔζοντο
 20 ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὲ οἱ Ἀργεῖοι τὴν
 μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δό-
 λῳ αἰρεθέωσι. καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε

LXXVII. 3. Σήπεια. Σίπεια alii.

adparere in Argolide, et exinde *Erasinum* hanc
 aquam ab Argivis nominari: ad hunc igitur fluvium
 postquam Cleomenes pervenit, hostias flumini immo-
 lavit: quumque minime bene ei cessurum transitum
 portenderent exta, *laudare se*, ait, *flumen*, quod
 cives non proderet suos; sed ne sic quidem *salvos*
evasuros Argivos. Post haec retrogressus, Thyream
 duxit exercitum; et, tauro mari immolato, navibus
 eundem duxit in Tirynthium et Nauplium agrum.
 (77.) Ea re cognita, ad mare properant Argivi, opem
 suis laturi. Ut vero prope Tirynthum fuerunt, eo in
 loco cui nomen est Sepia, castra castris Lacedaemo-
 niorum, haud magno spatio in medio relicto, oppo-
 suerunt. Ibi nimirum pugnam ex aperto non vere-
 bantur Argivi, sed ne dolo caperentur. Etenim ad

τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκαινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τοῦτοισί τε καὶ Μιλησίοισι, λέγων ὥδε·

Ἄλλ' ὅταν ἡ Θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσῃ·
ὥς ποτὲ τις ἐρέει καὶ ἐπισσομένων ἀνθρώπων,
δεῖνός ὄφιν τριέλικτος ἀπώλετο δοῦρὶ δαμασθείς.

10

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον 15
παρεῖχε, καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν
πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίεον τοιόνδε· ὅπως
ὁ Σπαρτιότης κήρυξ προσημαῖνοι τι Λακεδαιμονίοισι,
78 ἐποίεον καὶ οἱ Ἀργεῖοι τῷτὸ τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ
Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργεῖους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος
κήρυξ σημήνῃε, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κή-
ρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα,

hanc rem spectabat oraculum illud, quod promiscue
et his et Milesiis Pythia ediderat his verbis:

*Verum, quando marem praevertet foemina vi-
ctrix,*

*inter et Argivos referet praelustris honorem;
tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
ut venturorum aiat quis quandoque virorum:
telo saevus obiit sinuoso corpore serpens.*

Quae quum tunc omnia concurrissent, metum Argi-
vis incusserunt. Proinde consilium ceperunt utendi
hostium praecone: idque ita exsecuti sunt, ut, quo-
ties Spartanus praeco signum aliquod dedisset, Ar-
givi etiam id ipsum facerent. (78.) Quos ubi Cleo-
menes cognovit idem exsequi, quod ipsius praeco
significasset; imperat suis, ut, quando prandii

474, 11.

5 χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργεῖους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα
 ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι
 Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο καὶ πολλοὺς
 μὲν ἐφόνευσαν αὐτέων, πολλῶ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ
 ἄλσος τοῦ Ἀργου καταφυγόντας περιϊζόμενοι ἐφύλασ-
 σον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίησε τοιόνδε. ἔχων αὐ- 79
 τομόλους ἄνδρας, καὶ πυθνανόμενος τούτέων, ἐξεκάλεε
 πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν
 τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεε δὲ, Φᾶς αὐτέων ἔχειν
 5 τὰ ἄποινα. ἄποινα δὲ ἐστὶ Πελοποννησίοισι δύο μνᾶι
 τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμᾶλατον ἐκτίνειν. κατὰ
 πενήκοντα δὴ ὧν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεύ-
 μενος, ὁ Κλεομένης ἐκτείνε. ταῦτα δὲ κῶς γινόμενα
 ἐλελήθες τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένει· ἅτε γὰρ πυ-

*signum edidisset praeco, tunc arma caperent, et
 Argivos adorirentur. Et fecerunt hoc Lacedaemo-
 nii. Nam, dum Argivi ex praeconis imperio pran-
 dium capiebant, subito illos adorti, multos eorum
 interfecerunt, multo plures vero, qui in Argi lucum
 confugerant, circum sedentes ibi custodiverunt.
 (79.) Deinde hoc fecit Cleomenes. Quum e transfu-
 gis quibusdam cognosset, quinam essent ex Argivis
 qui in sacro luco essent inclusi, misso praecone
 nominatim evocavit singulos; dicens, se pretium
 redemptionis illorum accepisse. Statutum autem apud
 Peloponnesios est pretium redemptionis, duo minae
 pro singulis captivis pendendae. Igitur quinquaginta
 fore ex Argivis, ut quemque evocaverat, interfecit Cleo-
 menes; et reliquos, qui inibi erant, latebat factum:
 quum enim densus esset lucus, qui intus erant, non*

κνοῦ ἔντος τοῦ ἄλσος, οὐκ ὄρων οἱ ἔντος τοὺς ἐκτός, 10
 ὅτι ἔπρησσον· πρὶν γὰρ δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δέν-
 δρος, κατεῖδε τὸ ποιούμενον. οὐκὼν δὴ ἔτι καλεόμενοι
 80 ἐξήσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ
 τῶν εἰλωτέων περιinéειν ὕλην τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειβομέ-
 νων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρατο τῶν
 τινὰ αὐτομέλων, τίνας εἴη θεῶν τὸ ἄλσος· ὁ δὲ ἔφη
 Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, 5
 εἶπε· „ὦ Ἀπολλὼν χρηστήριε, ἥ μεγάλως με ἠπά-
 „τηκας, Φάμενος Ἄργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δ' ἐξ-
 81 „ἤκειν μοι τὸ χρηστήριον.“ Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομέ-
 νης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι εἰς Σπάρτην·
 χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστεάς, ἦε εἰς τὸ Ἡραῖον
 Δύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ

videbant quid facerent hi qui extra essent. Postremo
 vero unus illorum conscensa arbore vidit quid gere-
 retur: atque exinde non amplius egrediebantur vo-
 cati. (80.) Tum vero Cleomenes hilotas omnes ius-
 sit materiam circa lucum congerere: et, postquam hi
 imperata fecerunt, lucum incendit. Iamque ardebat
 lucus, quum ille ex transfugarum quopiam quaesivit,
cui deo sacer lucus esset. Qui ubi respondit, *Argi*
lucum esse; hoc audito *Cleomenes*, ingentem edens
 gemitum, ait: *O fatidice Apollo, sane magnopere*
me decepisti, quum Argos me capturum diceres.
Suspikor enim, exisse mihi id vaticinium. (81.)
 Post haec, maiore exercitus parte Spartam dimissa,
 ipse cum mille fortissimis ad Iunonis templum se
 contulit, sacra facturus. Quum autem in eo esset ut
 super ara sacrificaret, vetuit eum sacerdos, *nefas esse*

475, 40.

ἱεὺς ἀπηγόρευε, Φᾶς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν·
 ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱεῖα ἐκέλευε τοὺς εἰλωτας ἀπὸ τοῦ
 βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσεν· ποιή-
 σας δὲ ταῦτα, ἀπήϊε εἰς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα 82
 δὲ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, Φάμενοί μιν
 δωροδοκῆσαντα, οὐκ ἐλέειν τὸ Ἄργος, παρεὼν εὐπετέως
 μιν ἐλεῖν. Ὁ δὲ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ
 5 ἀληθὲς λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν Φά-
 μενος „ἐπεὶ τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱὸν εἴλε, δοκέειν οἱ ἐξε-
 ληλυθέναι τὸν χρῆσμον τοῦ Θεοῦ· πρὸς ὧν ταῦτα οὐ δι-
 καιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρὶν γε δὴ ἱροῖσι χρῆσθαι,
 καὶ μάθῃ, εἴτε οἱ ὁ Θεὸς παραδιδῷ, εἴτε οἱ ἐμποδῶν
 10 ἔατῃκε. καλλιερειμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλ-
 ματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ
 αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήν, ὅτι οὐκ αἰρέει τὸ Ἄργος· εἰ

dicens peregrino sacra ibi facere. At Cleomenes, inussis hilotis abductum ab ara sacerdotem flagris caedere, ipse sacra fecit; eoque facto Spartam abiit. (82.) Quo ubi rediit, inimici eum apud ephoros reum egerunt; dicentes, pecuniâ corruptum Argos non cepisse, quum capere facile potuisset. At ille respondit; verumne dicens, an mentiens, definire nequeo; respondit certe, postquam lucum Argo sacrum cepisset, visum sibi esse exisse effatum dei: quare non tentandam sibi existimasse urbem, quin prius sacris factis cognovisset, utrum traditurus sibi eam Deus esset, an impedimento futurus. Lianti autem sibi in Iunonis templo, ex simulacri pectore effulsisse ignis flammam: unde liquido se intellexisse, non capturum se esse Argos: nam,
Herod. T. III. P. I.

μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε,
 αἰρέειν αὖ κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στήθεων λάμ-
 ψαντος, πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέ- 15
 σθαι. Ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκία ἐδόκει
 Σπαρτιήτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώ-
 83 κοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηράθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦ-
 λοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρῆγματα, ἄρχοντες τε
 καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖ-
 δες. ἔπειτ' αὖ σφας οὔτοι, ἀνακτῶμενοι ὀπίσω ἐς ἑαυτοὺς
 τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι, μάχη 5
 ἔσχον Τίρυνθα. Τέως μὲν δὴ σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλή-
 λους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέαν-
 δρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίας· οὗτος τοὺς
 δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου

*si ex capite simulacri effulsisset flamma, captu-
 rum se urbem cum arce fuisse; quum vero e pe-
 ctore effulserit, perfecta a se esse omnia quae
 fieri Deus voluit.* Haec dicens, credibilia et con-
 sentanea dicere visus est Spartanis, et longe maiore
 parte suffragiorum est absolutus. (83.) Urbs vero
Argos ita viris viduata est, ut res illorum omnes
 penes servos essent, omnia gubernantes administran-
 tesque; donec eorum filii, qui perierant, ad virilem
 pervenerunt aetatem. Tunc hi, Argos sibi rursus
 vindicantes, illos eiecerunt: et servi, urbe puls-
 i, praelio facto Tírynthem tenuere. Deinde aliquamdiu
 pacatae inter utrosque res fuere: sed postea venit ad
 servos vir fatidicus, nomine Cleander, genere Phiga-
 lensis Arcas; qui illis, ut denuo arma inferrent do-
 minis, persuasit. Inde bellum illis exortum est, quod

10 δὲ πόλεμος σφί ἦν ἐπὶ χρόνον συχρὸν, ἐς ὃ δὴ μόγῃς οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μὲν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά Φασι μανέν- 84
τα ἀπολέσθαι κακῶς. Αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆταί Φασι ἐκ
δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ
ὀμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου
5 μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ τε σφί Δα-
ρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμορῆναι
μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, σοιμα-
χίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι, ὥς χρὸν εἴη αὐτοῖς
μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν περᾶν ἐς τὴν
10 Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κε-
λεύειν ἐξ Ἐφέσου ὀρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα
ἐς τὸ αὐτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν

diu duravit, donec tandem aegre servos debellarunt Argivi.

(84.) Argivi igitur ista de causa aiunt in furorem actum Cleomenem misere periisse. At ipsi Spartani contendunt, non a deo quopiam in furorem actum fuisse *Cleomenem*, sed *ex consuetudine cum Scythis contraxisse merum bibendi morem, eaque de causa in furorem incidisse*. Scythas enim Nomades, postquam terram ipsorum Darius bello invasisset, consilium deinde cepisse poenas ab illo repetendi: itaque missis legatis societatem voluisse cum Spartanis contrahere, hac conditione, ut ipsi Scythae iuxta Phasin fluvium conarentur in Medicam terram irumpere; Spartani vero, Epheso profecti, in superiorem Asiam contenderent, ac deinde utrique eodem in loco convenirent. Cleomenem igitur, aiunt,

Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλεῖν σφι μεζένως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἰκνευμένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων· ἐκ τούτου δὲ μαῆναι μιν νομίζουσι Σπαρτιῶ- 15
ται. ἕκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βού-
λωνται πιεῖν, ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὲ Σπαρ-
τιῶται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τί-
σιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρῆτῳ ἐκτίσαι.

- 85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινή-
ται, ἐπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους
Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λα-
κεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν πε-
ριυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέ- 5
κριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι
ἐχομένων ἀνδρῶν. Μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινήτων

quum Scythae hanc ob causam Spartam venissent, familiarius, quam par erat; cum illis conversantem; merum bibere ab eisdem didicisse; atque inde eum in furorem incidisse existimant Spartani. Et ab illo tempore, aiunt, si quis meracius bibere cupit, dicere hunc famulo, *Scythico more infunde!* Haec apud Spartanos de Cleomene fama est. Mihi vero Cleomenes videtur hanc poenam Demarato dedisse.

(85.) Cognita Cleomenis morte, *Aeginetae* Spartam legatos miserunt, qui *Leotychidem* propter ob- sides Athenis retentos accusarent. Et Lacedaemonii, constituto iudicio, pronunciarunt *iniuriose cum Aeginetis Leotychidem egisse*; eumque condemna- runt, ut *illis dederetur, Aeginam abducendus loco virorum Athenis detentorum*. Quum vero in eo essent *Aeginetae* ut abducerent *Leotychidem*, dixit

476, 98.

- τὸν Λευτυχίδα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπιος, ἐὼν
 ἐν Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ. „Τί βούλεσθε ποιεῖν, ἀν-
 10 „δρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιτῶν ἐκδο-
 „τον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἄγειν; εἰ νῦν ὀργῇ
 „χρεώμενοι ἐγνωσαν οὕτω Σπαρτιτῶν, ὅπως ἐξ ὑστέ-
 „ρης μὴ τι ὑμῖν, ἢ ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κα-
 „κὸν ἐς τὴν χώραν ἐσβάλλωσι.“ Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ
 15 Αἰγινῆται, ἐσχοντο τῆς ἀγωγῆς· ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαν-
 το ταῖςδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦ-
 ναι Αἰγινῆται τοὺς ἀνδρας. «Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευ- 86
 τυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπαίττει τὴν παρακαταθήκην,
 οἱ Ἀθηναῖοι προφάσις εἰλον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι·
 Φάντες, δύο σφέας ἔοντας βασιλῆας παραβέσθαι, καὶ οὐ
 5 δικαιῶν τῷ ἐτέρῳ ἀνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. Οὐ φα- (1)
 μένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξε σφι Λευτυχί-

eis Theasides, Laoprepis filius, vir Spartae spectatus:
Quid facturi estis, viri Aeginetae? regem Sparta-
norum, vobis a civibus suis traditum, vultis abdu-
cere? Quod si nunc iracunde cum illo agere de-
creverunt Spartani, videte ne iidem posthac, si
hoc feceritis, exitiosum malum vestram in terram
inferant. His auditis, abducere illum omiserunt Ae-
 ginetae, pactique cum eo sunt in hanc conditionem,
 ut unā cum ipsis Athenas se conferret Leotychides,
 et Aeginetis viros illos restitueret. (86.) Athenas
 postquam *Leotychides* pervenit, repetiitque depo-
 situm; tum vero tergiversari Athenienses, reddere
 nolentes; dicereque, *a duobus regibus viros illos*
apud se depositos fuisse, nec sibi aequum videri,
alteri eos reddere absque altero. (86. 1.) Ita quum

δης τάδε· „ὦ Ἀθηναῖοι, ποιεέτε μὲν ὁκότερα βούλεσθε
 „αὐτοί· καὶ γὰρ ἀποδιδόντες, ποιεέτε ὅσια· καὶ μὴ
 „ἀποδιδόντες, τὰ ἐναντία τούτων. Ὅκοῖον μέντοι τι ἐν
 „τῇ Σπάρτῃ συνηνέχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, 10
 „βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. Λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται,
 „γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμονίᾳ, κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν
 „ἀπ' ἐμεῖο, Γλαῦκον Ἐπικυδέος παῖδα. τοῦτον τὸν ἄν-
 „δρα Φαμέν τὰ τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα,
 „καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα, δικαιοσύνης πέρι, πάντων 15
 „ἄνθρωποι τὴν Λακεδαιμονίαν τοῦτον τὸν χρόνον οἴκον. συνε-
 „νεχθῆναι δὲ οἱ ἐν χρόνῳ ἰκνευμένῳ τάδε λέγομεν. Ἄν-
 „δρα Μιλήσιον, ἀπικόμενον εἰς Σπάρτην, βούλεσθαι οἱ
 „ἐλθεῖν εἰς λόγους, προῖσχύμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μι-
 „λήσιος, ἦκαὶ δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιο- 20

se reddituros illos negarent Athenienses, haec apud
 eos verba *Leotychides* fecit: *Facite, Athenienses,*
utrum volueritis ipsi: nam, si reddideritis,
pie saneteque feceritis; si non reddideritis, con-
tra. Verumtamen commemorare vobis volo, quale
quid circa depositum acciderit Spartaе. Dicimus
nos Spartani, fuisse Lacedaemone, tertiâ ante me
generatione, Glaucum Epicydis filium. Huic viro
dicimus et omnia alia contigisse praecipua, et
singulari iustitiae famâ eundem fuisse celebra-
tum prae omnibus qui per id tempus Lacedaemo-
nem habitabant. Huic insequente tempore haec
dicimus accidisse. Virum Milesium venisse Spar-
tam, illum convenire cupientem, et haecce ei ex-
ponentem. Sum ego, inquit, civis Milesius, ad te-
que veni, Glauce, tuâ frui iustitiâ cupiens. Quan-

477, 27.

„σύνης ἀπολαῦσαι. ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλ-
 „λην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην, τῆς σῆς δικαιο-
 „σύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωυτῷ λόγους ἐδίδουν, καὶ
 „ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεὶ κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ δὲ Πελοπόν-
 25 „νησος ἀσφαλές ἰδρυμένη· καὶ διότι χρήματα οὐδα-
 „μᾶ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας. ταῦτά τε ὧν ἐπι-
 „λεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔδοξέ μοι, τὰ ἡμίσεια
 „πάσης τῆς οὐσίας ἐξαργυρώσαντα, φέσθαι παρὰ σέ,
 „εὖ ἐξεπισταμένῳ ὥς μοι κείμενα ἔσται παρὰ σοὶ σάα.
 30 „σύ δὴ μοι καὶ τὰ χρήματα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμ-
 „βολα σῶζε λαβών· ὃς δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτῇ,
 „τούτῳ ἀποδοῦναι. Ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἦκων ξεί- 86
 „νος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακα- (2)
 „ταθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. Χρόνου δὲ πολλοῦ
 35 „διελθόντος, ἦλθον εἰς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραβε-

*doquidem enim, ut per universam Graeciam, ita
 et per Ioniam, eximia est fama tuae iustitiae;
 reputavi mecum, in periculo semper versari Io-
 niam, Peloponnesum contra in tuto locatam,
 et numquam apud nos pecunias diu in eiusdem
 hominis possessione permanere. Haec apud me re-
 putanti deliberantique visum est mihi, bonorum
 meorum dimidium, in pecuniam redactum, apud
 te deponere, bene gnaro apud te mihi salvum illud
 collocatum iri. Accipe igitur has pecunias, et has
 accipe servaque tesseras; quas qui secum ferens re-
 petet pecunias, ei illas reddes. (86.2.) Haec quum
 hospes dixisset Milesius, accepit Glaucus deposi-
 tum praedicta conditione. Multo vero interiecto
 tempore Spartam venire filii huius hominis, qui*

„μένου τὰ χρήματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ εἰς λόγους
 „τῷ Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
 „τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέτο, ἀντυποκρινόμενος
 „τοιαύδε· Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περι-
 „φέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε· βούλο- 40
 „μαί τε, ἀναμνησθεῖς, ποιεῖν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ,
 „εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ, εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλα-
 „βον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρῆσομαι εἰς ὑμέας. ταῦ-
 „τα ἂν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν εἰς τέταρτον μῆνα
 86 „ἀπὸ τοῦδε. Οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιούμενοι, 45
 (3) „ἀπαλλάσσοντο, ὥς ἀπεστέρημένοι τῶν χρημάτων.
 „Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο εἰς Δελφοὺς, χρῆσόμενος τῷ
 „χρηστήριῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὀρ-
 „κῶ τὰ χρήματα λήσεται, ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε
 „τοῖσι ἐπεσι·

50

*illas deposuerat pecunias; qui quum convenissent
 Glaucum, exhibitis tesseris pecunias ab illo repe-
 tierunt. At ille recusans, haec respondit: Non
 memini equidem hanc rem quam narratis, nec ani-
 mum meum subit ulla eius cogitatio. Volo autem,
 si quidem in memoriam revocavero, facere quod
 iustum est: nam, si accepi, recte vobis restituiam;
 si omnino non accepi, ex Graecorum legibus vo-
 biscum agam. Igitur in quartum ab hoc mensem
 vos reiicio, quo tempore haec effecta vobis dabo.
 (86. 3.) Lamentantes discedunt Milesii, tamquam
 defraudati pecuniis. Glaucus vero, Delphos profe-
 ctus, consulit oraculum, quaeritque ex illo, an
 interposito iureiurando pecuniam praedaretur.
 Quem his verbis Pythia adgreditur:*

- „Γλαῦκ' Ἐπικυδείδῃ, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
 „ὄρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λήϊσσαι.
 „Ὅμνυ' ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκον μένει ἄνδρα.
 „Ἄλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνάνυμος, οὐδ' ἐπὶ χεῖρες,
 55 „οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
 „συμμάρψας ὀλέσει γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.
 „Ἄνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
 „Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν πα-
 „ραιτέτο αὐτῷ ἴσχειν τῶν ρηθέντων. ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
 60 „τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
 „σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμφάμενος τοὺς Μιλη- 86
 „σίους ξείνους, ἀποδοῖσθαι τὰ χρήματα. Τοῦ δὲ εἶνε- (4)
 „κα ὁ λόγος ὅδε, ὃ Ἀθηναῖοι, ὠρμήθη λέγεσθαι ἐς
 „ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀπόγονόν

Glauce Epicydide! sane expedit ad breve tempus iurando vicisse, intervertisseque nummos.

Iura: iurandi memorem quia mors quoque tollit.

At iuramento quaedam est sine nomine proles, trunca manus, et trunca pedes; tamen impete magno

advenit, atque omnem vastat stirpemque domumque.

Sancti sed hominis florebit sera propago.

His auditis, Deum oravit Glaucus, ut veniam sibi eorum quae dixisset daret. At Pythia respondit, perinde esse, tentare Deum, atque rem ipsam peragere. (86.4.) Tunc igitur Glaucus quidem hospites arcessivit Milesios, et pecunias illis reddidit. Cuius vero rei caussa hunc ad vos, Athenienses, sermonem facere adgressus sim, dicam. Glauci

„ἐστὶ οὐδὲν, οὐτ' ἰστίῃ οὐδὲ μὴ νομιζομένη εἶναι Γλαύκου· 65
 „ἐκτέτριπται τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. Οὕτω ἀγαθόν,
 „μὴδὲ διανοέσθαι περὶ παρακαταθήκης ἄλλο γε, ἢ
 86 „ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.“ Λευτυχίδης μὲν εἶπας ταῦ-
 (5) τα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλ-
 λάσσετο.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦ-
 ναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χα-
 ριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε. Μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοι-
 σι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὥς τιμωρησόμενοι τοὺς
 Ἀθηναίους παρσκευάζοντο· καὶ, ἣν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθη- 5
 ναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὦν, τὴν Θερ-
 ρίδα νῆα εἶλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων·
 88 λαβόντες δὲ τοὺς ἀνδρας, ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόν-
 τες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνιβάλλοντο μὴ οὐ

huius nulla hodie propago superest, nec domus ulla quae Glauci fuisse existimetur: a stirpe enim excisus e Sparta est. Adeo expedit, de deposito nihil aliud ne cogitare quidem, nisi ut repentibus reddas. (86. 5.) His dictis Leotychides, quum ne sic quidem morem ei gererent Athenienses, discessit.

(87.) *Aeginetae, priusquam superiorum iniuriarum, quas Thebanorum in gratiam intulerant Atheniensibus, poenas darent, hoc etiam admiserant. Succensentes Atheniensibus, a quibus iniuria se adfectos arbitrabantur, ad ulciscendos eos se compararunt: et quum Atheniensium sacra quinquereimis, Delo rediens, ad Sunium staret, huic navi insidiati sunt, et repletam viris primariis Atheniensium ceperunt, captosque in vincula coniecerunt. (88.) Haec ab Aegi-*

479, 87.

τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι. καὶ, ἣν γὰρ Νικόδρομος Κνοίβου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἑαυτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης. Φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἤκειν δεήσει βοηθέοντας.

10 μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεδήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον. οὐ γὰρ ἔτι- 89
 χον εἶδυσαι νέες σφι ἀξιομαχοὶ τῇσι Αἰγινήταιων συμβαλέειν· ἐν ᾧ ὧν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσθαι σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρῆγματα. οἱ δὲ Κορινθιοὶ, ἔσαν
 5 γὰρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα, Ἀθη-

netis passi Athenienses, non ultra differendum putarunt, quin adversus illos, quidquid possent, machinarentur. Erat tunc in Aegina vir spectatus, Nicodromus nomine, Cnoethi filius, infensus Aeginetis quod ab illis olim insulâ pulsus fuisset: hic ubi intellexit Athenienses ad male faciendum Aeginetis sese accingere, prodicionem Aeginae cum illis paciscitur, certum diem constituens, quo et ipse rem adgressurus sit, et illos oporteat praesidio sibi adesse. His ita constitutis, Nicodromus, ut ei cum Atheniensibus convenerat, veterem quam vocant urbem occupat. (89.) Sed *Athenienses* ad constitutum diem non adfuerunt. Etenim navium numerus tunc maxime non ad manus illis fuerat idoneus ad pugnam cum *Aeginetis* ineundam: et, dum a Corinthiis naves sibi commodandas petunt, interim perditâ res est. Co-

ναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πεντα-
 δραχμούς· ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἔξῃν
 δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς
 σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπά-
 σας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρην μὴ 10
 90 τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς
 τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρῆσκει
 ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δὲ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων
 ἔσποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδωκαν. ἐνθεῦ-
 τεν δὲ οὗτοι ὀρμεύμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ 5
 91 νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγι-
 νητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάntος τοῦ δήμου σφι ἅμα
 Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἔπειτ' ὅσας χειρωσά-

rinthii, quum per id tempus quam maxime amici
 essent Atheniensium, rogantibus illis triginta dedere
 naves; dederunt autem quinque drachmis eas commo-
 dantes, nam gratis dare per legem non erat licitum.
 His igitur acceptis navibus, adiectisque suis, septua-
 ginta omnino navibus instructis, adversus Aeginam
 navigarunt: sed postridie eius diei, qui constitutus
 erat, advenerunt. (90.) Nicodromus, ut ad diem
 non adfuerunt Athenienses, consensa navi ex Aegi-
 na profugit, eumque alii etiam ex Aeginetis sunt se-
 cuti; quibus Athenienses Sunium habitandum dedere:
 unde illi impetum facientes, res Aeginetarum, qui in
 insula erant, agebant ferebantque. Sed hoc quidem
 postero tempore factum. (91.) Tunc vero, qui opi-
 bus inter Aeginetas valebant, superata plebe quae
 cum Nicodromo insurrexerant, hos qui in ipsorum
 venerant potestatem, ad sumendum de eis supplicium

μενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι
 ἐγένετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἶοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχα-
 5 νώμενοι, ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νῆ-
 σου, ἢ σφι ἰλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἐπτακοσίους γάρ
 δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες. εἰς
 δὲ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμά, καταφεύγει πρὸς
 πρόθυρα Διμήτρος θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος δὲ
 10 τῶν ἐπισπαστήρων, εἶχετο. οἱ δὲ, ἐπεὶ τε μιν ἀποσπά-
 σαι οὐκ οἶοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐ-
 τοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυ-
 κῦναι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μὲν νυν σφέας 92
 αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἤκουσι
 ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἐβδομήκοντα· ἐσσωθέντες δὲ τῇ ναυ-
 μαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον,
 5 Ἀργεῖους. καὶ δὴ σφι οὔτοι μὲν οὐκέτι βοηθεύουσι, μέμ-

eduxerunt. Quo tempore etiam piaculum admisere,
 quod nulla ratione nullisque sacrificiis potuerunt ex-
 piari, sed prius insulâ exciderunt, quam propitia illis
 reddita Dea est. Nam, quum captos septingentos ex
 plebe ad supplicium eduxerunt, unus eorum, e vin-
 culis elapsus, ad vestibulum confugit Cereris Legi-
 feræ, et prehensos annulos, quibus adtrahitur porta,
 firmiter tenuit. Tum vero illi, quum abstrahere ho-
 minem non valerent, manus ei præciderunt, atque
 ita eduxerunt: et manus illæ annulis inhaerebant.
 (92.) Haec in se invicem *Aeginetae* patrabant. Supe-
 perati vero pugna navali ab *Atheniensibus*, qui cum
 septuaginta advenerant navibus, auxilium petierunt
 ab eisdem quos olim invocaverant *Argiis*. At hi
 quidem iam auxilio non venerunt, quippe offensi eo

Φόρμενοι ὅτι Αἰγινᾶται νέες, ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένους, ἔσχον τε εἰς τὴν Ἀργολίδα χώραν, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ. καὶ σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτί- 10
σαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μὲν νυν συ-
γνότες ἀδικῆσαι, ὁμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκ-
τίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι. Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκον-
το, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ᾧ σφι ταῦτα δομέ-
νοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου αὐδαὶς Ἀργείων ἐτι ἐβοήθει, 15
ἐβελονταὶ δὲ εἰς χιλίους· ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ
ᾧ οὐνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων
σὺ πλεῖστες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν
ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυ-

quod naves Aeginenses, vi quidem coactae a Cleome-
ne, ad Argolidem adpulerant terram, et Aeginetae
unà cum Lacedaemoniis exscensionem fecerant. In
eadem autem incursione simul etiam *Sicyonii* suis
e navibus exscenderant. Quare ambobus Argivi mul-
ctam irrogarunt, mille talenta, utrique populo quin-
genta. Et Sicyonii quidem, agnoscentes iniuste se
fecisse, pacti sunt cum Argivis, ut, solutis centum ta-
lentis, reliqua summa ipsis remitteretur: *Aeginetae*
vero culpam non agnoscentes, pertinaciter detrectave-
runt mulctam. Quam ob causam nunc illis, auxilia
rogantibus, publico nomine nulla ab Argivis missa
sunt, sed voluntarii eis suppetias venire mille ad-
modum; quibus dux praefuit vir strenuus, nomine
Eurybates, qui quinquertium exercuerat. Horum au-
tem plerique non redierunt, sed ab Atheniensibus in

20 βάτης, μονομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ
 τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τέταρτου Σωφάνεος τοῦ
 Δεκελείου ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, ἐοῦσι αἰτάντοισι 93
 Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καὶ σφῶν
 πᾶς τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἶλον.

Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινῆτας. 94
 Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἐαυτοῦ ἐποίηε, ὥστε ἀναμιμνήσκον-
 τός τε αἰὲν τοῦ Θεράποντος, μεμνήσθαι μιν τῶν Ἀθη-
 ναίων, καὶ Πεισιστρατιδῶν προσκατημένων, καὶ δια-
 5 βαλλόντων Ἀθηναίους· ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος,
 ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφειν τῆς
 Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρ-
 δόνιον μὲν δὴ, Φλαύρας πηξάντα τῷ στόλῳ, παρα-
 λύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγούς ἀποδέξας,
 10 ἀπέστειλε ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δαῖτίν τε, ἐόν-

Aegina sunt interfecti: in his dux Eurybates, post-
 quam singulari certamine tres occidisset adversarios,
 ipse a quarto, Sophane Deceliensi, interfectus est.
 (93.) Aeginetae vero, suis navibus Athenienses in-
 composuit adorti, superarunt illos, et quatuor naves
 cum ipsis viris ceperunt.

(94.) Itaque dum bellum geritur Athenienses inter et
 Aeginetas, interim Persa suum persecutus est in-
 stitutum. Nam et famulus eum admonebat, ut remi-
 nisceretur Atheniensium, et Pisistratidae insta-
 bant et calumniabantur Athenienses: simul vero ipse
 Darius cupiebat, arrepta hac occasione, illos e
 Graecis subigere, qui terram et aquam ipsi non de-
 dissent. Itaque, Mardonio ab imperio remoto, qui
 cum classe male rem gesserat, alios nominavit im-

τα Μῆδαν γένος, καὶ ἈρταΦέρνεα τὸν ἈρταΦέρνεος παῖ-
 δα, ἀδελφιδέον ἑαυτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξ-
 ανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑαυτῷ ἐς
 95 ὅψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀπο-
 δεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κι-
 λικίης ἐς τὸ Ἀλῆϊον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν
 πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδεύ-
 ομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχ- 5
 θείς ἐκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες,
 τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἑαυτοῦ δασμοφόροις
 Δαρῆϊος ἐτοιμάζειν. Ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύ-
 τας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας,
 ἔπλεον ἑξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ 10
 παρὰ τὴν ἡπείρον ἔχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόν-

peratores, qui adversus Eretriam et Athenas profici-
 scerentur, *Datin*, *Medum* genere, et *Artuphernem*,
Artaphernis filium, suum consobrinum: quos misit
 dato mandato, ut *Athenas Eretriamque* sibi subi-
 cerent, et *capta inde mancipia in suum adduce-*
rent conspectum. (95.) Hi nominati imperatores,
 quum a rege digressi in Aleium pervenissent cam-
 pum Ciliciae, exercitum pedestrem ducentes nume-
 rosum et bene instructum; ibi quum castra posuis-
 sent, accesserunt eis universae copiae navales, ut cui-
 que populo imperatae erant: accesseruntque etiam
 naves equis transvehendis, quas superiori anno *Da-*
rius suis tributariis edixerat parandas. Equis in hip-
 pagines impositis, et omni pedestri exercitu naves
 conscendere iusso, *sexcentis triremibus* in Ioniam
 navigarunt. Inde vero non littus legentes rectà ver-

του καὶ τῆς Θρηΐκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὀρμεώμενοι, πα-
 ρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόν ἐποיעύντο· ὡς
 μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ
 15 Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν κομι-
 δὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δέ, καὶ ἡ Νάξος
 σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ αἰλούσα. Ἐπεὶ δέ, ἐκ 96
 τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι, προσέμιξαν τῇ
 Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπέϊχον στρατεύε-
 σθαι οἱ Πέρσαι, μεμνημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι
 5 πρὸς τὰ οὖρεα οἴχοντο Φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ
 Πέρσαι, ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτέων,
 ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱερά καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιή-
 σαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.
 Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι, ἐκλιπόντες 97

sus Hellespontum et Thraciam direxerunt classem;
 sed Samo profecti, per Icarium mare et secundum
 insulas cursum tenuere; metuentes maxime, ut mihi
 videtur, montis Atho circuitum, in quo circumna-
 vigando superiori anno ingentem passi erant calami-
 tatem; insuper vero etiam, ut hac irent, Naxus in-
 sula eos cogebat, quae superiori tempore non erat
 subacta. (96.) Ubi per mare Icarium transvecti
 contra *Naxum* venere, (hanc enim primam omnium
 adoriri in animo habebant Persae, memores eorum
 quae prius acciderant) non sustinentes hostem *Naxii*,
 procul abeuntes in montes confugerunt. *Persae* vero,
 in servitutem redactis quotquot horum comprehen-
 dissent, et templa et urbem incenderunt. Quo facto,
 adversus reliquas insulas navigare pergebant.

(97.) Qui dum id faciunt, *Delii* etiam, relictis in-
Herod. T. III. P. I.

καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἷχοντο Φεύγοντες εἰς Τήνον. τῆς δὲ στρατῆς καταπλεύσεως, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσσφμίζεσθαι, ἀλλὰ πέ-
 ρην ἐν τῇ Ῥηνῇ· αὐτὸς δὲ, πυθόμενος ἵνα ἔσαν οἱ Δῆ- 5
 λιοι, πέμπων κήρυκα, ἡγόρευε σφι τάδε· „Ἄνδρες
 „ἱεῖοι, τί Φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες
 „κατ' ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσούτῳ γε Φρο-
 „νέω, καὶ μοι ἐκ βασιλῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν ἣ χώ-
 „ρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε 10
 „αὐτὴν τὴν χώραν, μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν
 „καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέ-
 „μεσθε.“ Ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι·
 μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 98 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίσει. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιή-
 σας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα,

sula, profugiunt Tenum. *Datis* autem, ubi in vicini-
 am Deli cum exercitu pervenit, ipse navi sua prae-
 gressus, non passus est classem ad insulam adpellere,
 sed ad Rheneam ex adverso sitam: et postquam co-
 gnovit quo se Deli recepissent misso caduceatore,
 haec eis edixit: *Quid fugā abitis, viri sancti! male*
de me, nec pro meo merito, iudicantes. Ego enim
et ipse in tantum certe sapio, et a rege hoc mihi
mandatum est, ut, qua in terra hi duo dii nati
sunt, eam nec ipsam laedam, nec eius incolas.
Quare redite vestras ad sedes, et insulam habitate!
 Haec postquam per caduceatorem edixit, trecenta
 thuris talenta super aram congesta adolevit. (98.)
 His rebus gestis, *Datis* cum exercitu primum adver-
 sus Eretriam navigavit, simul et Ionas et Aeolenses

ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. Μετὰ δὲ τοῦ-
 τον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον οἱ
 5 Δῆλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα.
 καὶ τοῦτο μὲν ἔκου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
 ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ Θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
 Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρταξέρ-
 ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τούτων ἐπεξῆς γενεῶν, ἐγένετο
 10 πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς
 πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐ-
 τῇ γεγόμενα, τὰ δὲ, ἀπ' αὐτέων τῶν κορυφαίων, περὶ
 τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν αἰεὶ κινηθῆναι
 Δῆλον, τὸ πρὶν εὐῶσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῶ ἦν γε-
 15 γραμμένον περὶ αὐτῆς ὥδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ εὐῶσαν.

secum ducens. Post illius autem ex hac regione di-
 gressum, *commota tremuit Delus*; quod nec ante
 id tempus, ut aiunt Delii, nec post, ad meam usque
 aetatem, factum est. Et hoc quidem prodigium edi-
 dit Deus, quo imminetia hominibus mala signifi-
 caret. Nam regnante *Dario* Hystaspis filio, et *Xerxe*
Darii, et *Artaxerxe* Xerxis, per tres has continuas
 generationes plura mala adflixerunt Graeciam, quam
 per viginti alias generationes quae ante *Darium* ex-
 stiterunt; alia quidem, a Persis illi illata; alia vero,
 ab ipsorum Graecorum coryphaeis, de principatu
 inter se bellum gerentibus. Itaque non praeter caus-
 sam commota est Delus, quum ad illum diem im-
 mota fuisset. Et in vaticinio de illa ita scriptum est:

Et Delum, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ αἰνό-
 ματα· Δαρεῖος, ἐρξείης· Ξέρξης, ἀρήϊος· Ἄρτα-
 ξέρξης, μέγας ἀρήϊος. τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλεῖας
 ὧδε αὖ ὁρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες 20
 καλέοιεν.

- 99 Οἱ δὲ Βάρβαροι, ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δήλου, προσί-
 σχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιὴν τε παρελάμ-
 βανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον.
 ὡς δὲ, περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κά-
 ρυστον, (οὐ γὰρ δὴ σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδί- 5
 δσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλιν ἀστυγείτονας στρατεύε-
 σθαι, λέγοντες Ἐρετρίαν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τού-
 τους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ
 οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην.
- 100 Ἐρετρίεις δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν

Valent autem secundum Graecum sermonem nomina ista hocce: *Darius*, coërcitor; *Xerxes*, bellator; *Artaxerxes*, magnus bellator. Hos enim reges Graeci suâ linguâ recte ita, ut dixi, nominaverint.

(99.) *Barbari*, Delo profecti, navibus ad insulas adpulsis, et exercitum inde adsumebant, et insularum filios secum obsides abducebant. Postquam vero, praeternavigatis insulis, Carystum pervenerunt; quum nec obsides dedissent *Carystii*, et contra vicinas urbes (Eretriam et Athenas dicebant) se militaturos negassent; ibi tunc hos oppugnarunt, agrumque illorum evastarunt, donec etiam hi in deditio- nem venere Persarum. (100.) *Eretrienses* autem, ubi cognoverunt sese peti a Persarum classe, Athe-

ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσιν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι
βοηθούς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπι-
κουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν
5 ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώραν, τοὺτους σφι διδοῦσι
τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετρίων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευ-
μα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφα-
σίας ιδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλευόντο ἐκλιπεῖν
τὴν πόλιν εἰς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτέων,
10 ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι,
προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τοιούτων ἐκάτερα ὥς
εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετρίων τὰ πρῶ-
τα, φράζει τοῖσι ἤκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ πα-
ρέοντα σφι πρήγματα· προσεδέτό τε ἀπαλλάσσεσθαι
15 σφέας εἰς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ
Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται· καὶ

nienses rogarunt ut auxilia sibi mitterent. Nec ne-
garunt Athenienses opem, sed quater mille colonos
illos, qui in opulentorum Chalcidensium praedia suc-
cesserant, opem eis ferre iusserunt. At in Eretrien-
sibus sanum nullum erat consilium; qui Athenienses
quidem auxilio vocaverant, ipsi vero in duas divisi
erant sententias: nam aliis animus erat, relicta urbe
in superiora Euboeae loca se recipere; alii vero, pri-
vatum quaestum a Persis reportare sperantes, proditi-
onem parabant. Quorum utrorumque consilia co-
gnita habens Aeschines, Nothonis filius, primarius
vir Eretriensium, advenientibus Atheniensibus prae-
sentem rerum statum aperuit; eosque ut retrogrede-
rentur rogavit, ne simul cum Eretriensibus perirent.
Et Athenienses, Aeschinis sequentes consilium, Oro-

οὗτοι μὲν διαβάντες εἰς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐ-
 101 τούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς
 Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰ-
 γίλια. κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵπ-
 πους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοι-
 σόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετρίεες ἐπέξελθεῖν μὲν 5
 καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποικεῦντο βουλήν· εἴ πως δὲ διαφυ-
 λάξαιεν τὰ τεῖχη, τούτου σδι ἔμελε πέρι, ἐπεὶ τε
 ἐνῖκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης
 καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἐξ ἡμέρας πολ-
 λοι μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὐφορβός τε ὁ Ἄλκι- 10
 μάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν αἰσίων
 δόκιμοι, προδιδούσι τοῖσι Πέρσησι. οἱ δὲ, ἐσελθόντες εἰς
 τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱερὰ συλῆσαντες ἐνέπρησαν,
 ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱερῶν τοῦ-

pum transvecti, periculum evaserunt. (101.) *Persae*, navibus ad Tamynas et Choereas et Aegilia di-
 tionis *Eretriensium* adpulsis, locis hisce potiti, pro-
 tinus equis e navibus expositis, ad adgrediendum
 hostem sese compararunt. Eretrienses vero de egre-
 diendo et committenda pugna non cogitabant; sed
 muros, si possent, defendere, hoc unum illis curae
 erat, quandoquidem vicerat sententia non relinquen-
 dam esse urbem. Quum autem acriter oppugnaretur
 murus, intra sex dies multi ab utraque parte perie-
 runt: septimo vero die Euphorbus Alcimachi filius
 et Philagrus Cýneae, spectati inter cives viri, Persis
Eretriam prodiderunt. Et hì, urbem ingressi, tem-
 pla spoliarunt incenderuntque, poenam hanc repe-

15 το δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δα-
ρείου ἐντολάς.

Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρετρίαν, καὶ ἐπισχόντες ὅλη 102
γας ἡμέρας, ἔπλεον εἰς τὴν Ἀττικὴν, κατέρχοντες τε
παλλόν, καὶ δοκέοντες ταῦτ' αὐτοὺς Ἀθηναίους ποιήσιν
τὰ καὶ τοὺς Ἐρετρίεας ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαρα-
5 θῶν ἐπιτηδεύτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιπτεῦσαι,
καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίας, εἰς ταῦτό σφι κατηγέετο
Ἰππῆης ὁ Πεισιστράτης. Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἐπύθοντο 103
ταῦτα, ἐβόηθον καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα. ἦγον δὲ
σφῶας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης,
τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα, τὸν Στῆσαγόρευ, κατέλαβε
5 Φυγεῖν ἐξ Ἀθηνῶν Πεισίστρατον τὸν Ἰπποκράτους. καὶ
αὐτῷ, Φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέ-

tentes ob templa Sardibus cremata; homines autem,
ut iusserat Darius, in servitutem abstraxerunt.

(102.) Subactâ Eretriâ, *Persae*, paucorum dierum
interpositâ morâ, in *Atticam* navigarunt, magnas
in angustias adducentes Athenienses, cogitantesque
eodem modo cum illis agere atque cum Eretriensibus
egissent. Quumque *Marathon* esset totius Atticae
maxime opportunus equitibus locus, et proximus ab
Eretria, in hunc campum illos deduxit *Hippias*,
Pisistrati filius. (103.) Qua re cognita, *Athenien-*
ses etiam ipsi *Marathonæ* obviam hostibus egressi
sunt. Duxerunt autem illos decem imperatores; quo-
rum decimus *Miltiades* erat, is cuius patri *Cimo-*
ni, Stesagorae filio, acciderat, ut a Pisistrato, Hip-
pocratis filio, Athenis in exsilium pelleretur. Eidem-
que contigerat, ut exsul victoriâ Olympiae repor-

βη· καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν, ταῦτό
 ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ
 δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι νικῶν,
 παραδίδοι Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην 10
 παρῆς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ὑπόσπονδος. καί
 μιν, ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα,
 κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
 οὐκέτι περιόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὐ-
 τοί μιν κατὰ τὸ πρυτανεῖον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. 15
 τέθαιπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διὰ κοί-
 λης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθά-
 φεται αὗται, αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. Ἐποίη-
 σαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη ταῦτό τοῦτο, Εὐαγόρῳ Λά-
 κωνος· πλέω δὲ τούτων, οὐδαμαί. Ὁ μὲν δὴ πρεσβύ- 20

taret quadrigarum curriculo; quem eundem hono-
 rem iam ante eum frater ipsius uterinus Miltiades
 erat consecutus. Deinde vero, sequenti Olympiade,
 quum eisdem equis idem *Cimon* vicisset, Pisistrato
 concessit, ut is victor renunciaretur; et ob victoriam
 huic concessam, ex pactione cum illo inita, in patriam
 est restitutus. Postremo idem, quum eisdem equis
 aliam rursus victoriam reportasset Olympicam, obiit
 interfectus a filiis Pisistrati, ipso Pisistrato non am-
 plius in vivis agente: interfecerunt illum enim hi
 prope prytaneum, noctu hominibus quibusdam ad
 hoc subornatis. Sepultus autem est *Cimon* ante ur-
 bem, ultra viam quae Per Cavum vocatur; et ex ad-
 verso sepulti sunt hi equi eiusdem, qui tres olympi-
 cas retulerunt victorias. Praestiterunt quidem idem
 hoc alii etiam equi, Evagorae Lacedaemonii; sed,

τερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα
παρὰ τῷ πατρί Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονή-
σῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνησι, τοῦ-
νομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιά-
δεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὲ ὢν τότε ὁ Μιλτιάδης, ἦκων 104
ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλὸν θάνατον,
ἐστρατήγει Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γάρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν
οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο
5 λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλῆα· ἅμα δέ, ἐκ-
φυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑαυτοῦ, δο-
κέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἔχ-
θροὶ ὑποδέξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγα-
γόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυ-
10 γὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπε-
δέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

praeter hos, nulli. Filiorum igitur Cimonis natu
maior, *Stesagoras*, per id tempus apud patrum
Miltiadem in Chersoneso educabatur: natu minor
autem apud Cimonem Athenis erat, cui nomen fuit
Miltiades, de patruī Miltiadis nomine, conditoris
Chersonesi. (104.) Hic igitur tunc *Miltiades*, quum
nuper e Chersoneso advenisset, duplicemque effugis-
set mortem, imperator fuit Atheniensium. Simul
enim et Phoenices, usque ad Imbrum illum perse-
cuti, studiose operam dederant, ut caperent eum et
ad regem abducerent: et, postquam hos effugit, do-
mumque rediit, iam protinus eundem exceperant
adversarii, et in iudicium vocatum, reum egerant
tyrannidis in Chersoneso exercitae. At hoc quoque
liberatus periculo, ita demum imperator creatus est
Atheniensium, populi suffragiis electus.

- 105 Καὶ πρῶτα μὲν, ἔόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστει οἱ στρατηγοί, ἀποπέμπουσι εἰς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε, περὶ τὸ Παρθένιον οὖρος, τὸ ὑπὲρ 5 Τεγέης, ὃ Πᾶν περιπίπτει. βῶσαντα δὲ τὸ οὖνομα τοῦ Φειδιππίδew τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι καλεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑαυτοῦ εὐδεμίην ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἔοντος εὐνοῦ Ἀθηναίοισι, καὶ πολλὰ γινόμενου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. Καὶ ταῦτα 10 μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὐ ἤδη τῶν πρηγματῶν, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἰδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει Πανὸς ἱερόν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται.
- 106 Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης

(105.) Ac primum quidem, quum adhuc in urbe essent imperatores, *Spartam* miserunt praeconem *Phidippidem*, civem quidem Atheniensem, cacterum *hemerodromum*, et hoc negotium exercentem. Cui, ut quidem ipse deinde narravit *Phidippides*, Atheniensibusque renunciavit, circa *Parthenium* montem, qui supra *Tegeam* est, deus *Pan* obviam est factus; compellatoque nominatim *Phidippide*, iussit eum *renunciare Atheniensibus*, nullam illos sui curam gerere, quum tamen bene cupiat *Atheniensibus*, ac iam saepe de illis bene meritus fuerit, et posthac etiam bene sit meriturus. Haec certe Athenienses vere ita accidissee persuasi, deinde, quum iam res eorum recte fuissent compositae, templum *Pani* infra arcem statuerunt, eumque inde ab illo

487, 27.

οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα Φανῆναι, δευτε-
 ραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμε-
 νος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· „ὦ Λακεδαιμόνιοι,
 5 „Ἀθηναῖοι ὑμέων θέονται, σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ πε-
 „ριιδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλήσι δουλοσύνη
 „περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέ-
 „τρια τε νῦν ἡνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμη ἡ Ἑλ-
 „λας γέγονε ἀσθενεστέρα.“ Ὁ μὲν δὲ σφι τὰ ἐντεταλ-
 10 μένα ἀπήγγελε. τοῖσι δὲ ἑαδὲ μὲν βοηθεῖν Ἀθηναίοισι,
 ἀδύνατα δὲ σφι ἦν τὸ παραυτίκα παῖεω ταῦτα, οὐ
 βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μη-
 νὸς εἰνάτῃ· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ
 πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μὲν νυν τὴν πανσέλη-
 15 νον ἑμμενον.

nuncio annuis sacrificiis et lampade placant. (106.)
 Tunc vero missus ab imperatoribus *Phidippides* hic,
 quo tempore is Panem sibi adparuisse narravit, po-
 stridie eius diei quo Athenis erat profectus *Spartam*
 pervenit; ubi adiens magistratus, haec apud eos ver-
 ba fecit: *Lacedaemonii! Petunt a vobis Athenienses,*
ut auxilio illis veniatis; neque patiamini, ut anti-
quissima inter Graecos civitas in servitutem abri-
piatur a barbaris. Nam et Eretria nunc sub iugum
est missa, et insigni civitate imminuta est Grae-
cia. Haec ubi illis ex mandato dixit, placuit quidem
 Spartanis auxilia mittere Atheniensibus; sed id con-
 festim facere non potuerunt, quum nollent contra
 legem agere. Erat enim nonus dies mensis: *nono au-*
tem die, et priusquam plena esset luna, se non
egressuros, aiebant. Novilunium igitur hi exspecta-
 bant.

107 Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισι-
στράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς
ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μη-
τρὶ τῇ ἑαυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνεί-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασπασάμενος τὴν 5
ἀρχὴν, τελευτήσῃ ἐν τῇ ἑαυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς
ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα. Τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο
μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆ-
σον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ,
καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὥρμιζε οὗτος, 10
ἐκβάοντας τε ἐς γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καὶ οἱ
ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως
ἢ ὡς ἐώθεε. οἷα δὲ οἱ πρεσβυτέρῳ ἔοντι, τῶν ὀδόντων
οἱ πλεῖνες ἐσειόντο· τούτων ὦν ἓνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλ-
λει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον 15

(107.) *Hippias*, Pisistrati filio, qui barbaris viam in campum *Marathona* praeivit, superiori nocte per somnum tale visum erat oblatum. Visus sibi erat sua cum matre concumbere: quo ex insomnio collegerat, Athenas se esse rediturum, et in patria recepto regno senem vitā excessurum. In hunc modum *Hippias* somnium suum erat interpretatus. Tunc vero, ducis officio fungens, partim Eretriensia mancipia in Styreorum insula, cui Aegilia nomen, deposuit; partim naves, quae ad Marathona adpulerant, in statione locavit, et barbaros in terram egressos ordinavit. Quae dum administrat, accidit ei ut vehementius, quam solitus erat, et sternutaret et tussiret. Quumque eidem, quippe aetate iam proveciori, plures labarent dentes, harum dentium unam, dum tussit, propter violentiam

488, 57,

αὐτοῦ, ἐπαίετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὁδὼν, ἀναστενάζας, εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· „Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδὲ μιν δυ-
 20 „νησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι· ὁκόσον δέ τι μοι
 „μέρος μετῆν, ὁ ὁδὼν μετέχει.“ Ἰππίης μὲν δὴ ταύτη
 τὴν ἔψιν συνεβάλετο ἐξεληλυθέναι.

Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος, 108
 ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ
 ἐδεδάκκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλα-
 ταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη
 5 ἀναιρέατο· ἔδοσαν δὲ ᾧδε. πιεζέμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ
 Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει
 τε τῷ Ἀναξανδρίδῃ καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐ-
 τοὺς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγον σφι τάδε· „Ἡμεῖς

iecit. Quae quum in arenam cecidisset, magnum
 adhibuit studium ut eam reperiret: postquam vero
 nusquam dens comparuit, edito gemitu ait adstanti-
 bus: *Terra haec non est nostra, neque eam pote-*
rimus in nostram redigere potestatem: nam, quid-
quid eius ad me pertinebat, id dens mea obtinet.
 Nempe in hoc *Hippias* exiisse visionem suam ex-
 stimavit.

(108.) *Atheniensibus*, quum in campo *Herculi*
 sacro locum cepissent, praesidio advenere *Platae-*
enses frequenti manu ex universo populo collectâ.
 Tradiderant enim sese *Atheniensibus* *Plataenses*, et
 frequentes labores pro illis *Athenienses* sustinue-
 rant. Tradiderant se autem hoc modo. Bello a *The-*
banis pressi *Plataeenses*, primum *Cleomeni*, *Anaxan-*
dridae filio, et *Lacedaemoniis* se tradiderunt, qui

„μὲν, ἐκαστέρῳ τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοτ'
 „ἂν ἐπικουρίῃ ψυχρῇ· Φθαίητε γὰρ ἂν πολλάκις ἐξαν- 10
 „δραποδισθέντες ἢ τινα πυθέσθαι ἡμέων. συμβουλευού-
 „μεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιο-
 „χώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρῆειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.“
 Ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην
 οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὥς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους 15
 ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λακεδαιμόνιοι
 μὲν οὖν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ
 ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἰρὰ ποιεύντων τοῖσι δώδεκα
 θεοῖσι, ἱκέται ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδίδοσαν σφείας
 αὐτοὺς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο 20
 ἐπὶ τοὺς Πλαταιάς· Ἀθηναῖοι δὲ σφι ἐβοήθησαν. μελ-
 λόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· πα-

forte in illis locis aderant. At illi, non recipientes eos,
 dixere: *Nos nimis procul a vobis habitamus, et frigidum vobis tale auxilium foret: plus semel enim fieri posset, ut in servitutem prius abstraheremini, quam nostrum quisquam fando audiret. Quare suademus vobis, ut Atheniensibus vos tradatis, qui vobis sunt finitimi, ad tutandum non invalidi.* Haec Plataeensibus suaserunt Lacedaemonii, non tam quod illis bene vellent, quam quod cuperent laboribus fatigari Athenienses, bellis cum Boeotis gerendis. Consilium autem Lacedaemoniorum sequentes Plataeenses, quo tempore duodecim diis sacra faciebant Athenienses, supplices ad aram consederunt, seque illis tradiderunt. Quo cognito, Thebani arma intulerunt Plataeensibus; et Athenienses auxilio illis venire. Sed quum in eo essent ut consererent

φαυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμ-
φοτέρων, οὖρισαν τὴν χώραν ἐπὶ τοῖσδε· ἑᾶν Θηβαίους
25 Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους εἰς Βοιωτοὺς τελέειν. Κο-
ρίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναῖοι
δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιέμενοι δὲ, ἐσώθη-
σαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κο-
ρίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὖρους, τούτους ὑπερ-
30 βάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποίησαντο οὖρον Θηβαίοις
πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιᾶς. Ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ
Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοις τρόπῳ τῷ εἰρη-
μένῳ· ἦκον δὲ τότε εἰς Μαραθῶνα βοηθέοντες.

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνώ- 109
μαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· „ὀλίγους γὰρ

pugnam, id fieri non passi sunt Corinthii: hi enim,
quum forte adessent, arbitrio eorum rem permitten-
tibus utrisque, pacem conciliarunt, fines regionis ita
constituentes, ut *Thebani* eos ex *Boeotis*, qui *Boe-*
torum communi nollent adtribui, nil impedirent.
Hoc constituto, Corinthii abierunt. Athenienses vero;
domum redeunt, ex improvise adgressi sunt Boeo-
ti: sed commissa pugna superati sunt. Quo facto
Athenienses, fines Plataeensibus a Corinthiis consti-
tutos transgredientes, ipsum Asopum et Hysias fines
inter Thebanos et Plataeenses statuerunt. Plataeenses
igitur, postquam praedicto modo Atheniensibus sese
tradidissent, nunc eis ad Marathonem auxilio ve-
nerunt.

(109.) Imperatorum autem Atheniensium bifariam
divisae erant sententiae; nolentibus aliis, ut praelio
confingeretur; *nimis enim exiguum esse ipsorum*

εἶναι, στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν·“ τῶν δὲ, καὶ
 Μιλτιάδεω, κελεύοντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ
 ἐνῖκα ἡ χεῖρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἐνδέκα- 5
 τος ψηφισμοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολε-
 μαρχεῖν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πο-
 λέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι· ἦν δὲ τότε πο-
 λέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν
 Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε· „Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, 10
 „ἔστι ἡ καταδουλώσαι Ἀθήνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαν-
 „τα, μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων
 „βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπου-
 „σι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον
 „ἤκουσι μέγιστον. καὶ, ἦν μὲν γε ὑπακύνῃσιν τοῖσι 15
 „Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσσονται παραδεδομένοι Ἰπ-

*numerum, quam ut cum Medorum exercitu con-
 grederentur; aliis vero, et in his Miltiade, confi-
 gendum censentibus. Ita quum dissentirent, quum-
 que in eo esset ut peior vinceret sententia; tunc un-
 decimus supererat qui suffragium ferret, is qui fabā
 polemarchus electus erat Atheniensium: antiquitus
 enim polemarcho aequale cum imperatoribus ius
 suffragii ferendi tribuerant Athenienses. Erat autem
 tunc polemarchus Callimachus Aphidnaeus; quem
 conveniens Miltiades, his verbis est adlocutus: In
 te nunc situm est, Callimache, utrum in servitu-
 tem redigere velis Athenas, an, liberatā patriā,
 memoriam tui in omne aevum relinquere, qualem
 ne Harmodius quidem et Aristogiton reliquerunt.
 Numquam enim, ex quo exstiterunt Athenienses,
 in tantum adducti sunt periculum, in quanto nunc*

490, 16.

- „πίη· ἢν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἷη τέ ἐστι πρώ-
 „τη τῶν Ἑλληνίδων πόλιων γενέσθαι. Κῶς ὦν δὴ ταῦ-
 „στα οἷα τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τουτέων
 20 „ἀνήκει τῶν πηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι
 „Φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν, ἑόντων δέκα, δίχα
 „γίνονται αἱ γνώμαι· τῶν μὲν, κελευόντων συμβαλέειν,
 „τῶν δὲ, οὐ συμβαλέειν. ἢν μὲν νυν μὴ συμβάλωμεν,
 „ἐλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν διασεί-
 25 „σειν τὰ Ἀθηναίων Φρονήματα; ὥστε μηδίσαι· ἢν δὲ
 „συμβάλωμεν, πρὶν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέ-
 „ροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν
 „περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. Ταῦτα ὦν πάντα ἐς σέ
 „νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἄρσεται. ἢ γὰρ σὺ γνώμη τῇ

versantur. In quo si Medis succumbunt, decretum est quid eis sit patiendum, Hippiae deditis: sin superior discesserit haec civitas, probabile est primam eam futuram esse Graecarum civitatum. Quo pacto igitur fieri hoc possit, et quo pacto a te pendeat harum rerum summa, nunc tibi dicam. Sententiae imperatorum, qui decem sumus numero, in duas divisae sunt partes; aliis confligendum censentibus, aliis non confligendum. Iam, si praelium non commiserimus, persuasum fere habeo magna exstitura dissidia, quae animos disturbent Atheniensium, eosque ad Medorum trahant partes. Sin praelium commiserimus priusquam putre consilium animos subeat nonnullorum Atheniensium, probabile fit mihi, ut, diis aequa tribuentibus, superiores discedamus. Haec igitur omnia ad te nunc spectant, et ex te pen-
Herod. T. III. P. I.

- „ἐμῇ προσβῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, καὶ πόλις 30
 „πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόν-
 „των τὴν συμβολὴν ἔλη, ὑπάρξει τοι τῶν ἐγὼ κατέλε-
 110 „ξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.“ Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιά-
 δης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ
 τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν.
 Μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοί, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλ-
 λειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγένετο πρυτανήν τῆς ἡμέρης, 5
 Μιλτιάδῃ παρεδίδουσιν· ὁ δὲ, δεκόμενος, οὐ τι καὶ συμ-
 βολὴν ἐποιεῖτο, πρὶν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανήν ἐγένετο.
 111 Ὡς δὲ εἰς ἐκεῖνον περικτῆθε, ἐμβαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε
 Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρους ἡγέ-

CIX. 31. τὴν ante τῶν ἀποσπ. ex coniect. qui articulus vulgo
 aberat. Alii mox συμβουλὴν, loco συμβολήν-

dent. Etenim si tu meae accesseris sententiae, ha-
 bebis liberam patriam, et civitatem primam uni-
 versae Graeciae: sin his suffragatus fueris, qui
 dissuadent praelium; erit tibi contrarium eorum,
 quae memoravi, commodorum. (110.) His dictis
 Miltiades in suam sententiam Callimachum traxit: et
 accedente polemarchi suffragio decretum est, ut prae-
 lio confligeretur. Post haec, qui ex imperatoribus
 confligendum censuerant, hi, ut cuiusque dies ad-
 erat, quo penes eum summa esset imperii, ita vicem
 suam Miltiadi tradiderunt. At ille quamvis acciperet,
 non tamen prius commisit praelium quam legitimus
 ipsius dies adesset.

(111.) Quo die igitur Miltiadis vices erant admi-
 nistrandae imperii summae, in aciem educti sunt
 Athenienses, tali modo instructi. Dextro cornu prae-

το ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε
 5 οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ
 δεξιόν. ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμούντο
 αἱ Φυλαί, ἐχόμεναι ἀλληλέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσον-
 το, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιεῖς. Ἀπὸ ταύ-
 της γὰρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων
 10 καὶ πανηγύριαι τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κα-
 τεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος „ἅμα τε Ἀθηναίοισι, λέγων,
 γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι.“ Τότε δὲ, τασ-
 σομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε
 τι. τὸ στρατόπεδον ἐξιπύμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέ-
 15 δῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιαις ὀλίγαις,
 καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας
 ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθει. Ὡς δὲ σφι διετέτακτο, καὶ 112

erat polemarchus Callimachus: obtinebat tunc enim
 lex apud Athenienses, ut polemarchus dextrum cor-
 nu teneret. Ab hoc igitur principio deinde collocatae
 erant continuo tenore singulae tribus Atheniensium,
 pro cuiusque numero: postremi vero, in laevo cornu,
Plataeenses stabant. Inde enim ab hac pugna usu
 receptum est, ut, quando solennia sacra peragunt
 Athenienses, quae quinto quoque anno celebrantur,
 praeco Atheniensis solennes preces ita praeceat, ut
fausta omnia precetur Atheniensibus simul et Pla-
taeensibus. Tunc vero, quum acies Atheniensium ad
 Marathonem sic esset instructa ut frons fronti exerci-
 tus Medici exaequaretur, accidit, ut in medio ordines
 haud sane frequentes starent, et ea parte debiliior esset
 acies; sed ut utrumque cornu densioribus ordinibus
 firmaretur. (112.) Acie ita ordinata, quum caesae

τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὀρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο 5 ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ἐλεθρίην, ὀρέωντες αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μὲν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεὶ τε ἀήροοι προσέμιξαν τοῖσι 10 βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχατο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὀρέωντες, καὶ τοὺς ἀνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλήσι καὶ τὸ οὐνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκού- 15

hostiae prospera omnia nunciassent, ibi tunc Athenienses, ut *signum* datum est *pugnae*, cursu in hostes contenderunt. Erat autem inter duas acies interiectum intervallum haud minus quam octo stadiorum. Tum vero *Persae*, ubi cursu adversus se irruentes hostes viderunt, ad excipiendos illos se compararunt; *furere* dicentes *Athenienses*, et in propriam ruere perniciem; qui ita cursu contenderent, quum numero essent pauci, neque vel equitatum vel sagittarios haberent. De his igitur ita iudicabant Persae. At *Athenienses*, postquam confertis ordinibus ad manus venissent hostium, pugnam ediderunt memoratu dignam. Quippe primi omnium Graecorum, quos novimus, cursu in hostes impetum fecerunt: et primi sustinuerunt, Medicam vestem et eā indutos adspicere viros; quum ante illum diem vel nomen

σαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγένετο 113
 πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ
 βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο.
 κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες,
 5 ἐδίωκον εἰς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων
 Ἀθηναῖοι τε καὶ Πλαταιεῖς. νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τε-
 τραμμένον τῶν βαρβάρων Φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέ-
 σον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρα αἰμώτερα,
 ἐμαχοντο, καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. Φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρ-
 10 σσι εἶπαντο κόπτοντες, εἰς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἀπικό-
 μένοι, πῦρ τε αἶτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νέων.

Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος 114
 Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀπὸ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ

Medorum Graecis, ubi audirent, terrorem incussisset. (113.) Satis autem longi temporis haec ad Marathonem pugna fuit. Et in medio quidem aciei vicerunt barbari, ubi Persae ipsi et Sacae locati erant; qui hac parte victores, perrupta acie, versus mediterranea persecuti sunt fugientes. At in utroque cornu penes Athenienses et Plataeenses victoria stetit. Et hi quidem, postquam vicerunt, omissis hisce ex barbaris quos in fugam verterant, utrumque cornu contrahentes, illos sunt adgressi qui mediam perruperant aciem; et de his quoque victoriam Athenienses reportarunt. Tunc vero in fugam effusos Persas caedentes persecuti sunt; donec ad mare delati, ignem poposcerunt, ipsasque naves sunt adorti.

(114.) In hoc discrimine et alii multi perierunt nobiles Athenienses; et *Callimachus* polemarchus, postquam fortiter pugnasset, interfectus est; unus

δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλειος ὁ Θρασύλειος· τοῦ-
 το δὲ, Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμε-
 νος τῶν ἀφλάστων νηὸς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεῖς πελέκει, 5
 πίπτει· τοῦτο δὲ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοὶ τε καὶ ὄνο-
 115 μαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νηῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ
 τοιούτῳ Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βαρβαροὶ ἐξανα-
 κρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἑλι-
 πογ, τὰ ἐξ Ἐρετρίας ἀνδράποδα, περιέπλων Σούνιον,
 βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ 5
 ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαϊωνιδέων
 μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθε-
 μένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα, εἰῶσι ἤδη ἐν
 116 τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον. Ἀθηναῖοι
 δὲ αἰς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθειον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ,
 ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν,

item ex imperatoribus, *Stesilaus* Thrasylai filius. Ibi-
 demque *Cynaegirus*, Euphoriomis filius, quum aplu-
 stre navis barbarorum manu tenuisset, securi amputa-
 ta manu cecidit. (115.) Caeterum septem navibus ista
 ratione potiti sunt Athenienses. Reliquis autem navi-
 bus barbari, in puppim remigantes, adsumtis ex insula
 mancipiis Eretriensibus, in qua relictæ erant; Sunium
 circumnavigarunt, ad urbem prius pervenire stu-
 dentes quam rediissent Athenienses. Et pervulgata
 est apud Athenienses fama, cepisse illos hoc consi-
 lium ex *Alcmaeonidarum* artificio; hos enim ex
 composito clypeum Persis, quum iam in navibus
 essent, sustulisse. (116.) At, dum *Sunium* Persae
 circumnavigant, Athenienses, quantum pedibus va-
 luere in urbem retro currentes, prius adfuere quam

καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλίου τοῦ
 5 ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακλείῳ τῷ ἐν Κυνοςάργει.
 οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου,
 τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων, ὑπὲρ τούτου
 ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας, ἀπέπλων ὀπίσω ἐς τὴν
 Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον 117
 τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους
 ἄνδρας· Ἀθηναίων δὲ, ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ δύο. ἔπε-
 σον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. Συνήνεικε δὲ αὐτοῖσι θῶ-
 5 μα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κου-
 φαγόρειον ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γνώ-
 μενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερεθῆναι, οὔτε πληγέν-
 τα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν
 τῆς ζῆς διατελεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔοντα τυ-
 10 φλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ πάθους ἤκουσα τοιόνδε

Persae venirent: et, quemadmodum ad Marathonem
 in agro Herculi sacro castra habuerant, sic et nunc
 in alio Heracleo, quod in Cynosarge est, locum ca-
 stris ceperunt. Barbari vero, postquam naves ante
Phalerum, qui portus tunc erat Atheniensium, in
 alto aliquamdiu tenuissent, retro in Asiam naviga-
 runt. (117.) Ex Persis ceciderunt in Marathonia
 pugna circiter sex millia et quadringenti; Athenien-
 sium vero centum nonaginta duo. Hic fuit occisorum
 numerus. Acciderat autem ibi res mira huiusmodi.
 Epizelus, civis Atheniensis, Cuphagorae filius, stans
 in acie, fortiterque pugnans, oculorum usu privatus
 est, nulla corporis parte nec cominus percussus, nec
 eminus ictus: et ab hoc tempore per reliquam vitam
 caecus permansit. Memorant autem, ipsum de hac

τινὰ λόγον. ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πάσαν σκιάζειν· τὸ δὲ Φάσμα τοῦτο ἑαυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑαυτοῦ παραστάτην ἀποκτείνει. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμενον λέγειν.

- 118 Δᾱτῖς δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ εἰς τὴν Ἀσίην, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρῃ τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὐρῶν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυν- 5 θάνετο ὁκόθεν σισυλημένον εἶη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱοῦ, ἐπλεε τῇ ἑαυτοῦ νηὶ εἰς Δῆλον. καὶ, ἀπικατο γὰρ τηρικαῦτα οἱ Δῆλιοι ὀπίσω εἰς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε εἰς τὸ ἱερόν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα εἰς Δῆλιον τὸ Θη- 10

calamitate haec narrasse : visum esse ei virum armatum contra ipsum stare, cuius barbam totum texisse clypeum ; illud autem spectrum praeteriisse ipsum, et virum sibi proximum stantem interfecisse. Haec Epizelum solitum esse narrare audiui.

(118.) *Datis*, cum exercitu in Asiam profectus, postquam Myconum pervenit, per somnum vidit visionem ; quae quidem qualis fuerit non memoratur : sed ille, simul atque illuxit, perquisitionem instituit navium. Et quum in Phoenicia navi *simulacrum* invenisset *Apollinis* inauratum, percontatus est unde raptum esset : utque audivit quonam ex templo esset, ipse sua navi Delum est profectus, et ibi (iam enim in insulam reversi erant Delii) simulacrum in templo deposuit, Delisque imperavit ut

493, 29.

βαίων· τὸ δ' ἔστι ἐπὶ θαλάσῃ, Χαλκίδος καταντίον.
 Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀν-
 δριάντα τοῦτον Δῆλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλὰ μιν δι'
 ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ Θεοπροπίου ἐκομίσαντο
 ἐπὶ Δῆλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετρίων ἀνδραποδισμένους 119
 Δᾶτις τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην
 πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος,
 πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετρίας, ἐνείχε
 5 σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν
 Ἐρετρίων· ἐπεὶ τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωυ-
 τὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωυτῷ ἶόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλ-
 λο οὐδὲν, ἀλλὰ σφεας τῆς Κισσίας χώρης κατοίκησε
 ἐν σταθμῷ ἑωυτοῦ, τῷ οὐνομά ἐστι Ἀρδερικκα· ἀπὸ
 10 μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι,
 τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ Φρέατος, τὸ παρέχεται τρι-

in *Delium* Thebanorum, quod est ad mare adversus
 Chalcidem, illud transportarent. Datis quidem, dato
 hoc mandato, retro navigavit: at statuam istam Delii
 non transmiserunt; sed post viginti demum annos
 ipsi Thebani, oraculi iussu, *Delium* illam deportarunt.
 (119.) *Eretrienses* vero in servitutem abreptos Da-
 tis et Artaphernes, postquam in Asiam adpulerant,
Susa abduxerunt. Rex autem *Darius*, quum Eretrien-
 sibus, priusquam capti essent, vehementer fuisset
 iratus, quippe qui primi auctores fuerant iniuriarum;
 nunc eosdem, ubi ad se abductos et sua in pote-
 state vidit, nullo alio malo adfecit, sed sedes illis in
 terra *Cissia* adsignavit, in una suarum mansionum
 quae *Ardericca* vocatur. Abest illa decem et ducenta
 stadia a Susis, quadraginta vero stadia a puteo, qui

Φασίας ιδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον
 αἰρύσσονται ἐξ αὐτοῦ, τρόπῳ τοιῷδε. ἀντλέεται μὲν κηλο-
 νήϊω, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκού οἱ προσδέδεται·
 ὑποτύψας δὲ τούτῳ, ἀντλέει καὶ ἔπειτα ἐγχείει ἐς δε- 15
 ξαμενὴν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται
 τριφασίας ὁδοῦς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος καὶ οἱ ἄλες
 πηγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγ-
 γείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ραδινάκην· ἔστι δὲ μέ-
 λαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Ἐνθαῦτα τοὺς 20
 Ἐρετρίεας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος· οἱ καὶ μέχρι
 ἐμὸ ἐῖχον τὴν χώραν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην
 120 γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετρίεας ἔσχε οὕτω. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχιλίοι μετὰ τὴν
 πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω,

tres diversas rerum exhibet species. Nam et asphaltus
 et sal et oleum ex illo hauritur, hoc modo. Hauriunt
 ope tollenonis, cui pro situla adligatus est dimidia-
 tus uter: hunc succutiens haurit homo id quod intus
 est, idque in cisternam infundit; ex qua rursus in
 aliud receptaculum derivatur haec materia; atque
 ita triplicem in formam convertitur. Et *asphaltus*
 quidem et *sal* protinus concrescunt; *oleum* vero,
 quod *rhadinacen* Persae vocant, in vas colligunt:
 est autem illud nigrum, et gravem spirans odorem.
 Illum igitur locum Eretriensibus habitandum rex tri-
 buit: habitantque eandem regionem ad meam usque
 aetatem, pristinam linguam servantes. Et haec sunt
 quidem, quae ad Eretrienses spectant. (120.) *La-*
cedaemoniorum vero duo millia *Athenas* venerunt
 post plenilunium: et hi quidem, rem adhuc integram

ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὅσ-
 5 ροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἰμείνοντο ὅμως θεή-
 σασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ εἰς τὸν Μαραθῶνα,
 ἐθεήσαντο· μετὰ δὲ, αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον
 αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέχομαι τὸν λόγον, Ἄλκ- 121
 μαωνίδας ἂν ποτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος
 ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβαροσί τε εἶναι Ἀθη-
 ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππῇ· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὁμοίως Καλ-
 5 λῇ τῷ Φαινίππῳ, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται με-
 σοτύραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μῦθος Ἀθηναίων
 ἀπάντων ἐτόλμα, ὅπως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν
 Ἀθηνῶν, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δη-
 μοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἔχθιστα εἰς αὐτὸν

deprehensuri, tanta usi sunt celeritate, ut tertio die,
 quam Sparta discesserant, in Attica fuerint. Sed,
 quum peracto iam praelio advenissent, cupidi tamen
 erant Medos videndi. Itaque, Marathonem profecti,
 spectarunt: deinde, collaudatis Atheniensibus et re
 ab his praeclare gesta, domum redierunt.

(121.) Quod vero de *Alcmaeonidis* narrant, id
 miror equidem; nec mihi persuaderi patior, um-
 quam illos Persis ex composito clypeum sublaturus
 fuisse, quasi voluissent ut sub barbaris et sub Hip-
 pia essent Athenienses. Quippe satis constat, fuisse
 illos magis aut certe pariter *inimicos tyrannorum*
 atque Callias fuerat, Phaenippi filius, Hipponici pa-
 ter. *Callias* enim, quoties Pisistratus Athenis pulsus
 est, unus omnium Atheniensium ausus erat bona eius
 per publicum praeconem venumdata emere, omnia-

- 122 πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίῳ δὲ τούτου ἄξιον πολλα-
 χοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ
 προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα·
 τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας, τε-
 θρίππῳ δὲ δεύτερος γενόμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀν- 5
 λόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστη-
 σι δαπάνῃσι· τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἐωυτοῦ θυγατέρας,
 εὐύσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπεὶ γὰρ ἐγένον-
 το γάμου ὥραϊαι, ἔδωκε σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
 την, ἐκείνησί τε ἐχαρίσατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθη- 10
 ναίων, τὸν ἐκάστη ἐβέλοι ἄνδρα ἐωυτῇ ἐκλέξασθαι,
 123 ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρὶ. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως,
 ἢ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἔσαν μισοτύραννοι. θῶμα ὦν μοι,
 καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι

que alia in illum inimicissima machinatus erat: (122.) Dignus est autem hic *Callias*, cuius crebro a quibuslibet honorifica mentio fiat; quum ob hoc ipsum, quod dixi, tamquam vir acerrime libertati studens patriae; tum ob id quod Olympiae fecit, ubi equorum cursu victor, quadrigarum autem curriculo secundas ferens, reportatâ etiam prius Pythicâ victoriâ, in universos Graecos munificentissimum se praestitit; denique ob singularem indulgentiam qua adversus tres filias suas usus est: quibus, postquam nobiles fuerunt, non modo dotem dedit magnificentissimam, sed et hoc eisdem gratificatus est, ut unicuique ex illis potestatem daret, maritum sibi, quem ipsa vellet, seligendi. (123.) Atque eodem modo, certe haud minus, tyrannos oderunt *Alemaeonidae*. Quare miror, nec admitto calumniam, hos

495, 86.

ἀσπίδα, οἵτινες ἔΦευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράν-
 5 νους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρα-
 τίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῶ μᾶλλον ἢ περ Ἀρμόδιός τε καὶ
 Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγάωσαν
 τοὺς ὑπολοίπους Πεισιστρατιδῶν, Ἱππαρχον ἀποκτεί-
 10 ναντες, οὐδὲ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραν-
 νεύοντας· Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθερώσαν, εἰ
 δὴ οὗτοι γε ἀληθῶς ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες
 προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
 ὡς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπι- 124
 μεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δήμῳ προεδίδον τὴν πατρί-
 δα; Οὐ μὲν ὦν ἦσαν σφῶν ἄλλοι δοκιμώτεροι ἐν γε
 Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ' οἱ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ
 5 λόγος αἰρεῖται, ἀναδεχθῆναι ἕκ γε αὖ τούτων ἀσπίδα ἐπὶ

tales viros scutum sustulisse; qui constanter fugerant
 tyrannos, et quorum operâ tyrannide exuti erant
 Pisistratidae. Fuereque adeo hi, me iudice, multo
 magis liberatores Athenarum, quam Harmodius et
 Aristogiton: illi enim occiso Hipparcho exacerbarunt
 reliquos ex Pisistratidis, neque finem fecerunt illo-
 rum tyrannidi; Alcmaeonidae vero manifeste li-
 berarunt Athenas, si quidem vere hi fuerunt qui
 Pythiae persuasere, ut Lacedaemonios iuberet libe-
 rare Athenas, quemadmodum supra expositum est.
 (124.) At fortasse, quod succenserent quadam de
 causa populo Atheniensium, eo prodiderint pa-
 triam? Atqui nulli erant viri Athenis magis spectati,
 magisque honorati, quam hi ipsi. Itaque nulla ratio-
 ne probabile est, sublatum esse ab his quidem viris

ταιούτω λόγῳ. Ἀνδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ· ὃς μὲν τοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων.

- 125 Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἔσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ αὐτῆς Μεγακλῆος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γάρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλῆος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγένετο καὶ 5 συνελάμβανε προθύμως. καὶ μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν, τῶν ἐς τὰ χρηστήρια Φοιτεόντων, ἑαυτὸν εὖ ποιεῖν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις· ἀπικόμενον δὲ δαρέεται χρυσῷ, τὸν αὖ δύνηται τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἐξε- 10 νεῖκασθαι ἐσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεάν, ἐοῦσαν τιαυτήν, τοιαύδε ἐπιτηδεύσας προσέφερε. ἐνδύς

scutum tali de caussa. Caeterum sublatum utique scutum est: id quidem negari non potest; factum est enim: quis vero sit qui illud sustulerit, non valeo ulterius, quam dixi, declarare.

(125.) Fuit autem Athenis iam antiquitus illustris *Alcmaeonidarum familia*: nam inde ab Alcmaeone ipso, et dein a Megacle, exstiterē in hac domo nobilissimi viri. Statim, *Alcmaeon*, Megaculis filius, adiutor fuerat Lydorum qui a Croeso Sardibus ad consulendum oraculum Delphicum missi sunt, studioseque illis operam navaverat suam. Cuius in se merita postquam *Croesus* ex Lydis Delphos missis cognosset, Sardes eum ad se invitavit; et, postquam advenit, tanto auri pondere eundem donavit, quantum suo corpore asportare semel posset. Tunc *Alcmaeon* ad

κιθῶνα μέγαν, καὶ κόλπον πολὺν καταλιπόμενος τοῦ
 κιθῶνος, κοδόρνους τοὺς εὕρισκε εὐρυτάτους ἔοντας ὑπο-
 15 δησάμενος, ἥτε ἐς τὴν θησαυρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο.
 ἐσπείσων δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε
 παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρειν οἱ κοδόρνοι·
 μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς
 τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ
 20 ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξῆιεν ἐκ τοῦ θησαυροῦ,
 ἔλκων μὲν μόγις τοὺς κοδόρνους, παντὶ δὲ τῷ οἰκῶς
 μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ
 πάντα ἐξόγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε·
 καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς, ἕτερα δωρέεται,
 25 οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. Οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὐτῇ
 μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεβριπποτροφῆ-
 σας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευ- 126

accipiendum hoc tale donum in hunc modum compa-
 ratus accessit. Grandi indutus tunica, in qua amplius
 erat sinus relictus, et cothurnis quos repererat am-
 plissimis calceatus, in thesaurum intravit, in quem
 ducebatur. Ibi quum in acervum ramentorum auri
 incidisset, primum circa crura, quantum auri capie-
 bant cothurni, infersit; deinde repleto toto sinu, et
 comâ ramentis conspersâ, denique aliis in os sum-
 tis, thesauro egressus est, aegre trahens cothurnos,
 et cuivis alii quam homini similior; cuius et obtu-
 ratum os, et omnia turgida erant. Quem ita conspi-
 ciens *Croesus*, risum non tenuit; donavit autem non
 his modo, sed alia etiam adiecit, his non inferiora.
 Ita magnis divitiis aucta haec domus est: idemque
Alcmaeon, equos alens quadrigis iungendos, Olym-

τέρη ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυῶνος τύραννος ἐξήειρε, ὥστε πολλῶ ὀνομαστοτέραν γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλήσι ἢ πρότερον ἦν. Κλεισθένει γὰρ τῷ Ἀριστάνου, τοῦ Μύρωνος, τοῦ Ἀνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ σὺνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρῶν τὸν ἀρίστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὧν ὄντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποίησατο, ὅστις Ἑλλήνων ἐαυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθέneos γαμβρόν γενέσθαι, ἢ κριν εἰς ἐξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, εἰς Σικυῶνα· ὡς κυρώσοντος Κλεισθέneos τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἐξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. Ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἔσαν καὶ πάτερ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες τοῖσι

picam retulit victoriam. (126.) Deinde vero, proxime sequente aetate, eandem familiam *Clisthenes*, Sicyonis tyrannus, ita extulit, ut multo etiam splendidior inter Graecos evaderet, quam antea fuerat. *Clisthenes* ille, Aristonymi filius, Myronis nepos, Andreae pronepos, quum esset ei filia, nomine *Agariste*, in matrimonium hanc dare decreverat iuveni quem reperisset Graecorum omnium praestantissimum. Quumque essent ludi Olympici, in quibus curriculo quadrigarum vicit Clisthenes, nunciari per praeconem iussit, ut quisquis Graecorum dignum sese iudicaret qui gener fieret Clisthenis, is ad sexagesimum diem, aut etiam ante id tempus, Sicyone adesset: exacto enim anno, inde ab illo sexagesimo die, ratas filiae nuptias habiturum Clisthenem. Tunc igitur convenere proci, quotquot e Graecis et sua ipsorum et patriae praestantia super-

- 15 Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστην ποιησάμενος ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλῆς ἦλθε Σμινδυ- 127
ρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ
χλιδῆς εἰς ἀνὴρ ἀπίκετο· (ἡ δὲ Σύβαρις ἤμαζε τοῦτον
τὸν χρόνον μάλιστα·) καὶ Σιρίτης Δάμασος, Ἀμύριος
5 τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλῆς ἦλ-
θον. Ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπι-
στρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου.
Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλλη-
νας ἰσχυῖ, καὶ Φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατίας
10 τῆς Αἰτωλίδος χώρας, τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς
Μάλης. Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φεῖδωνος τοῦ Ἀργείων
τυράννου παῖς Λεωκίδης, Φεῖδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα
ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα
δὴ Ἑλλήνων ἀπάντων, ὃς ἐξανάσθησας τοὺς Ἠλείων

biebant: hisque Clisthenes et curriculum et palae-
stram, quibus inter se certarent, parata habebat.
(127.) Ex Italia advenit Smindyrides, Hippocratis
filius, Sybarita, homo unus omnium luxuriosissimus:
(florebatur autem tunc maxime Sybaris:) item Damasus
Sirites, Amyridis illius filius, qui Sapiens nomina-
batur. Hi ex Italia advenerunt. Ex sinu vero Ionio
Amphimnestus, Epistrophii filius, Epidamnus. Ex Ae-
tolia Males, frater Titormi illius, qui, quum corporis
robore Graecos omnes superaret, hominum fugiens
commercium in extrema Aetolicae terrae se recepit.
Ex Peloponneso Leocedes, Phidonis filius, Argivo-
rum tyranni; Phidonis illius, qui mensuras Pelopon-
nesiis constituit, et longe Graecorum omnium inso-
lentissimus, sedibus suis pepulit agonotheas Eleorum,

ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τοῦ- 15
 του [τε δὴ παῖς· καὶ Ἀμιάντος Λυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε, ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέ-
 γεται, τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινο-
 δοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλείως Ὀνομαστός 20
 Ἀγαίου. οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον.
 Ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλῆς τε ὁ Ἀλκμαίω-
 νος, τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος
 Ἴπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἰδεῖ προφέρων
 Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίας, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρό- 25
 νον, Λυσανίης· οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μῦνος. ἐκ δὲ Θεσ-
 σαλίας ἦλθε τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώνιος·
 ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἀλκων. Τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ
 128 μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημέ-

ipseque arbitri munus in Olympico certamine sibi
 adrogavit. Aduerunt item ex Peloponneso Amiantus,
 Lycurgi filius, Arcas ex Trapezunte; Laphanes ex
 Paeo, Azaniae oppido, filius Euphorionis illius, qui,
 ut in Arcadia fama est, Dioscuros hospitio exceperat,
 et ab illo tempore cunctis peregre venientibus ho-
 spitium praeuit: denique Eleus Onomastus, Agaei
 filius. Isti igitur ex Peloponneso adfuerunt. Athenis
 vero venere, *Megacles*, *Alcmaeonis* huius filius,
 qui apud Croesum fuerat, et Hippoclide Tisandri,
 divitiis et corporis formâ excellens inter Athenienses.
 Ex Eretria, quae per id tempus florebat, Lysanias;
 hic unus ex Euboea. E Thessalia adfuit Diactorides
 Cranonius, de Scopadarum familia: e Molossis vero,
 Alcon. Tot numero *proci* fuere. (128.) Qui post-

498, 79.

την ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε
 αὐτέων ἀνεπύθετο, καὶ γένος ἐκάστου· μετὰ δὲ, κατέ-
 χων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης,
 5 καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδευσίος τε, καὶ τρόπου· καὶ ἐνὶ
 ἐκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνά-
 σιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ, τό-
 γε μέγιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κα-
 τεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα
 10 ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. Καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνη-
 στήρων ἡρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ του-
 τέων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀν-
 δραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κορίνθῳ
 Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρὴ ἐγένετο τῶν 129
 ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφά-

quam ad praedictum diem *Sicyone* convenerant,
Clisthenes primum patrias eorum sciscitatus est, et
 genus cuiusque: deinde, per anni spatium eos reti-
 nens, pertentavit eorundem fortitudinem, et animi
 impetum, et culturam ingenii, et mores; modo cum
 singulis congregiēns, modo cum universis; et, qui
 ex illis iuniores erant, hos in gymnasia ducens: ma-
 xime vero inter epulas eos pertentabat. Per totum
 enim tempus, quo illos apud se detinuit, ista omnia
 faciebat, simulque magnificis epulis eos excipiebat.
 Placuerē ei autem fere prae caeteris hi qui Athenis
 advenerant; et ex his magis ei probabatur *Hippoc-
 lides*, Tisandri filius, quum ob fortitudinem, tum
 quod generis propinquitate Cypselidas Corinthios ad-
 tingebat. (129.) Ubi statutus adfuit dies, quo cele-
 brarentur nuptiae, declararetque *Clisthenes* quem

σιος αὐτοῦ Κλεισθένης, τὸν κρίνει ἐκ πάντων, θύσας
 βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχει αὐτούς τε τοὺς μνη-
 στῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὥς δὲ ἀπὸ δείπνου 5
 ἐγένοντο, οἱ μνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ
 τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κα-
 τέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἴπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ
 τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν· πειθομένου δὲ τοῦ αὐ-
 λητέω, ὀρχήσατο. καὶ κως ἑαυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὀρχέετο 10
 ὁ δὲ Κλεισθένης ὀρέων, ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει. με-
 τὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἴπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα
 τραπέζαν ἐσενεῖναι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶ-
 τα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὀρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· με-
 τὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρεί- 15
 σας ἐπὶ τὴν τραπέζαν, τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε.
 Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχομέ-

prae caeteris probaret; tum ille, mactatis centum
 bobus, et ipsos procos et cunctos Sicyonios lautis
 excepit epulis. Peractâ coenâ, proci et canendo et
 esrmonibus in medio propositis inter se contende-
 bant. Procedente vero computatione, *Hippoclides*,
 inhibens maxime caeteros, tibicinem iussit cantum
 canere ad saltationem adcommodatam; eoque obse-
 quente saltare instituit. Et saltabat quidem placens
 sibi: sed spectanti *Clistheni* tota res displicebat.
 Deinde, brevi interposita mora, mensam sibi inferri
 Hippoclides iussit: quae ubi illata est, consensâ
 mensâ primum Laconicos saltavit modulos; deinde
 alios Atticos; postremo, caput in mensam innixus,
 cruribus gesticulabatur. Et *Clisthenes*, quum ad pri-
 mam et secundam saltationem, abominatus quidem

20 του ἀποστυγέων γαμβρόν ἂν οἱ ἐτι γενέσθαι Ἴπποκλεί-
 δεα διὰ τὴν τε ἔρχῃσιν καὶ τὴν ἀναιδείῃν, κατέϊχε ἑαυ-
 τόν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι
 σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος,
 εἶπε· „ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γά-
 „μον.“ ὁ δὲ Ἴπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε· „Οὐ φρον-
 „τὶς Ἴπποκλείδῃ.“ Ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται.
 Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· 130
 „Ἄνδρες, παιδὸς τῆς ἐμῆς μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάν-
 „τας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴῃ,
 „χαριζοίμην ἂν, μὴτ' ἓνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων,
 5 „μῆτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ', οὐ γὰρ οἶά
 „τέ ἐστι, μῆς περὶ παρθένου βουλευόντα, πᾶσι κατα
 „νόον ποιεῖν· τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυνομένοισι τοῦδε
 „τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου ἐκάστῳ δωρεὴν δίδωμι

generum sibi adsciscere immodestum hunc saltato-
 rem, tamen continisset sese nec erumpere in eum
 voluisset, nunc se ultra continere non sustinens, ait:
O fili Tisandri, saltando nuptias tu quidem perdi-
disti. At ille respondens, *Nil curat,* inquit, *Hippo-*
clides. Et hinc ortum cepit hoc proverbium. (130.)
 Tum vero *Clisthenes*, imperato silentio, haec in
 medio omnium verba fecit: *Viri, filiae proci meae!*
Ego cunctos vos laudo; et omnibus, si fieri pos-
set, gratificarem; neque e vobis unum prae caete-
ris seligerem, posthabitis aliis. At, quoniam fieri
non potest, ut, quum de una virgine deliberem,
omnium votis simul satisfaciam; eis e vestro nu-
mero, qui his nuptiis excidunt, talentum argenti
dono do unicuique, quod et dignati estis filiam

„τῆς ἀξιώσιος εἵνεκα τῆς ἐς ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ
 „οἴκου ἀποδημίας· τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλεῖ ἐγ- 10
 „γυῶ παῖδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθη-
 „ναίων.“ Φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεῖ-
 131 ρωτο ὁ γάμος Κλεισθέней. Ἀμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνη-
 στήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαωνίδαι ἐβώ-
 σθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. Τουτέων δὲ συνοικησάντων,
 γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλας καὶ τὴν δημοκρα-
 τίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ 5
 μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Με-
 γακλεῖ, καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτους, Μεγα-
 κλῆς τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλει-
 σθέneos Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ ὄνομα· ἡ συνοικήσασά
 τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ ἔγκυος εἴουσα, εἶδε 10

*meam in matrimonium petere, et domibus vestris
 peregre abfuistis: Megacli vero, Alcmaeonis filio,
 meam filiam Agaristen despondeo ex Athenien-
 sium legibus. Quumque Megacles dixisset, accipere
 se conditionem, ratum matrimonium Clisthenes ha-
 buit. (131.) Ita, quod ad iudicium procorum spe-
 ctat, gesta res est; atque ita factum est, ut Alcmaeo-
 nidae per universam Graeciam celebrarentur. Ex isto
 autem matrimonio natus Megacli est Clisthenes ille,
 qui decem tribus et democratiam Atheniensibus con-
 stituit; cui nomen impositum erat de avi materni no-
 mine Sicyonii: praeterque hunc ex eodem matrimo-
 nio procreatus est Hippocrates. Hippocrati vero na-
 tus est alius Megacles et alia Agariste, quae a Cli-
 sthenis Agariste nomen invenit. Haec est Agariste,
 quae, postquam Xanthippo nupsit, Ariphronis filio,*

οἷον ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκει δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

ΜΕΤΑ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γεγόμενον, Μιλ- 132
τιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμῶν παρὰ Ἀθηναίοισι,
τότε μᾶλλον αὖξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα
καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φρά-
5 σας σφί ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώραν, ἀλλὰ φὰς αὐ-
τοὺς καταπλουτιεῖν, ἣν οἱ ἐπώνται· ἐπὶ γὰρ χώραν
τοιαύτην δὴ τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον
οἶσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴττε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ
τούτοις ἐπαρθέντες, παρέδωκαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ 133
Μιλτιάδης τὴν στρατιήν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν
ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τρή-
ρεϊ ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρό-

CXXXIII. 3. τρήρεϊ. *Alii τρήρεσι, tiremibus.*

et grvida facta est, per somnum sibi visa erat leonem peperisse, ac paucis interiectis diebus *Periclem* Xanthippo peperit.

(132.) Post cladem Persis ad Marathonem illatam *Miltiades*, quum iam ante magna in existimatione fuisset apud Athenienses, maiore etiam fuit auctoritate. Itaque, quum petiisset ab illis septuaginta naves et exercitum atque pecuniam, celans quidem terram contra quam ducturus esset, sed, *dilataturum se eos*, dicens, *si ipsum sequerentur; in eiusmodi enim terram se eos ducturum, unde affatim auri deportaturi essent*: haec quum ille dicens naves petiisset, Athenienses spe erecti instructas ei naves dederunt. (133.) Et *Miltiades*, accepto exercitu, *Parum* navigavit, caussam praetextens quod Parii Persam ad Marathonem navi triremi essent

σχημα λόγου ἦν· ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι 5
 Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίῳ, ἑόντα γένος
 Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσῃν.
 Ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ,
 ἐπολιόρκει Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ
 ἐσπέμπων κήρυκα, αἵτε ἑκατὸν τάλαντα, Φάς, ἥ 10
 μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπαναστήσιν τὴν στρατιήν, πρὶν ἢ
 ἐξέλῃ σφέας. Οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μὲν τι δώσουσι Μιλ-
 τιάδῃ ἀργυρίου, οὐδὲν διανοοῦντο· οἱ δὲ, ὅκως διαφυλά-
 ξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμνηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφρα-
 ζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἐκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ 15
 τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρ-
 134 χαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσούτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἑλ-
 ληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι

secuti, adeoque priores arma intulissent Atheniensibus. Hoc quidem colore utebatur orationis: caeterum infensus etiam erat Pariis propter Lysagoram Tisiae filium, genere Parium, qui eum apud Hydar-nen Persam accusaverat. Postquam ad insulam, quam petierat, cum exercitu pervenit *Miltiades*, oppugnavit *Parios*, intra murum compulsos: missoque in urbem praecone centum postulavit talenta, dicens, *nisi ea sibi darent, non se abducturum exercitum, quin vi cepisset urbem*. At Parii, de danda Miltiadi pecunia minime cogitantes, omnibus modis operam dabant ut urbem defenderent: quem in finem quum alia excogitabant, tum, ut quaeque pars muri expugnatu faciliior videbatur, ita eam noctu duplo altior-rem, quam prius erat, excitabant. (134.) Hactenus quidem Graeci omnes in commemoranda hac re con-

ἄλλοι λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν εἰς λόγους
 αἰχμάλωτον γυναῖκα, εὐῶσαν μὲν Παρίην γένος. οὐ-
 5 νομα δὲ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χρο-
 νίων Θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν εἰς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμ-
 βουλευσαί οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιεέται Παρόν ἐλεῖν,
 τὰ αὖ αὐτῇ ὑπρῆται, ταῦτα ποιεῖν. μετὰ δὲ, τὴν
 μὲν ὑποθέσθαι· τὴν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν
 10 πρὸ τῆς πόλιος ἑόντα, τὸ ἔρκος Θεσμοφόρου Δήμητρος
 ὑπερβρέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερβρόν-
 τα δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὃ τι δὴ ποιήσοντα ἐντός,
 εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὃ τι δὴ ποτε πρή-
 ζοντα. πρὸς τῇσι θύρῃσι τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε
 15 Φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰεσθαι·

sentiunt: deinde vero sic peractam rem esse *Parii*
 narrant. *Miltiadi*, de incepti exitu dubitanti, in col-
 loquium venisse mulierem captivam, genere *Pariam*,
 cui *Timo* nomen fuisse: fuisse vero ministram tem-
 pli Inferarum Dearum. Hanc, postquam in conspec-
 tum venisset Miltiadis, consilium ei dedisse, ut, si
 utique magni faceret capere Parum, exsequeretur
 quae ipsa illi esset indicatura. Deinde, auditis mu-
 lieris huius praeceptis, *Miltiadem* in tumultum, qui
 ante urbem est, se contulisse, et maceriam transsi-
 liisse templo Cereris Legiferae circumductam, quum
 fores aperire non potuisset: tum, transscensa hac
 macerie, ad ipsam aedem deae accessisse, nescio quid
 intus facturum, sive quod movere aliquid voluisset
 quod movere nefas esset, sive aliud quidpiam factu-
 rum, quidquid tandem id fuerit. Quum vero iam ad
 fores esset, subito horrore correptum, per eandem

καταβρώσκοντες δὲ τὴν αἵμασιν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·
 135 οἱ δὲ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιά-
 δης μὲν νυν Φλαύρωσ ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χη-
 ματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος,
 ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηϊώ-
 σας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ, πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος 5
 τῶν Θεῶν Τιμῷ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν
 ἀντὶ τούτων τιμωρῆσασθαι, Θεοπρότους πέμπουσι εἰς
 Δελφοὺς, ὡς σφειας ἦσυχίῃ τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμ-
 πον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον
 τῶν Θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι τῆς πατρίδος 10
 ἄλωσιν, καὶ τὰ εἰς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἰρὰ ἐκφῆνασαν
 Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, Φᾶσα, „οὐ Τιμοῦν
 εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα

viam, qua venisset, rediisse; et desilientem de ma-
 cerie luxasse femur, sive (ut alii aiunt) genu impe-
 gisse. (135.) Itaque male se habens *Miltiades* retro
 navigavit, neque opes adferens Atheniensibus, nec
 subactâ Paro; sed nulla alia re gesta, nisi quod per
 sex et viginti dies urbem oppugnasset, insulamque
 devastasset. *Parii*, obsidione liberati, intelligentes
 Dearum ministram Timo Miltiadi quid faciendum
 esset indicasse, quum poenam ab illa huius rei causâ
 sumere vellent, legatos miserunt Delphos, qui ora-
 culum consulerent, *an ultimo supplicio adficerent*
Dearum ministram, quae hostibus viam capien-
dae patriae indicasset; et sacra, quae ad virilem
exum efferri nefas esset, Miltiadi aperuisset. At
 negavit Pythia, dicens, *non Timo ipsam huius rei*
esse causam; sed, quum in fatis esset ut vitam

τελευταῖαν μὴ εὖ, Φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα.“
 15 Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ 136
 ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμα-
 σι, οἳ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος, ὁ Ἀρίφρο-
 νος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα,
 6 ἐδίδωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκεν. Μιλτιάδης δὲ,
 αὐτὸς μὲν παρεὼν, οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος,
 ὥστε σηκομένου τοῦ μηροῦ. προκαιμένου δὲ αὐτοῦ ἐν
 κλίνῃ, ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν
 Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λή-
 10 μνου αἵρεσιν· ὥς ἐλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς
 Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. Προσγενομένου δὲ
 τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζη-
 μιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοις,

*male finiret Miltiades, hanc ei a diis missam
 esse ducem malorum. Haec quidem Pythia Parilē
 respondit. (136.) Miltiadem autem, Paro reversum,
 quum alii omnes Athenienses in ore habebant, tum
 prae caeteris Xanthippus, Aripbronis filius; qui cum
 capitis reum egit apud populum, ut qui Athenien-
 ses dolo malo circumvenisset. Quam ad accusatio-
 nem Miltiades ipse, praesens licet, non respondit:
 nec enim poterat, femore iam in putredinem abeun-
 te. Sed, dum ille lectulo impositus in medio iacebat,
 caussam pro eo dixere amici, pugnae Marathoniae
 multam mentionem facientes; et Lemni ab illo ca-
 ptae, poenaeque de Pelasgis sumtae, et insulae Athe-
 niensibus traditae. Favente autem illi populo hacten-
 us, ut capitis crimine eum absolveret, sed tamen
 propter damnum civitati illatum quingentis multaret*

Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντός τε τοῦ
μηροῦ καὶ σαπέντος, τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τὰ- 15
λанта ἐξέτισι ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων.

- 137 ΛΗΜΝΟΝ δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ᾧδε ἔσχε.
Πελασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξε-
βλήθησαν, εἴτε ὧν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως· — τοῦτο
γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἑκα- 5
ταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι, λέ-
γων „ἀδίκως. ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χά-
ρην, τὴν σφισι ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν εὐῶσαν ἔδωσαν οἰκῆ-
σαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολιν κοτε
ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασ-
μένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακὴν τε καὶ τοῦ μηδενὸς 10
αἰξίην, λαβεῖν φθόγον τε καὶ ἥμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω

talentis, *Miltiades* quidem haud multo post, carie
exeso putrefactoque femore, vitam finivit; quin-
genta autem illa talenta filius eius *Cimon* persolvit.

(137.) LEMNO autem *Miltiades*, Cimonis filius,
hoc modo potitus erat. Postquam *Pelasgi* ex Attica
ab Atheniensibus erant eiecti, sive iure, sive iniuriâ;
— nam de hoc quidem nil aliud dicere possum, nisi
quae ab aliis memorantur: scilicet, quod *Hecataeus*
Hegesandri filius, hac de re in *Historiis*
suis loquens, dicat, iniuriâ id esse factum. Post-
quam enim Athenienses regionem illam, quam sub
Hymetto sitam *Pelasgis*, pro mercede muri olim
arci Athenarum circumducti, dederant habitan-
dam; hanc regionem, ait, postquam bene cultam
vidissent Athenienses, quum antea misera fuisset
et nullius pretii, invidiâ fuisse captos et desiderio

ἐξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίην ἄλλην πρόφασιν προϊσχο-
 μένους τοὺς Ἀθηναίους. “Ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι,
 „δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασ-
 15 γοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῶ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικεῖν
 τάδε. Φοιτᾶν γὰρ αἰεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ
 τοὺς παῖδας ἐπ’ ὕδαρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· οὐ γὰρ εἶναι
 τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι καὶ οὐδὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλη-
 σι οἰκέτας. ὅπως δὲ ἔλθοιεν αὐταί, τοὺς Πελασγοὺς
 20 ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγαρίας βιάσθαι σφεας· καὶ ταῦ-
 τα μέντοι σφίσι σὺν ἀποχρᾶν ποιεῖν, ἀλλὰ τέλος καὶ
 ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν Φανῆναι ἐπ’ αὐτοφάρω.
 ἑαυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσαύτῳ ἐκείνων ἀνδρας ἀμείνονας,
 ὅσω παρὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεὶ

*huius terrae; atque ita Athenienses, nullam aliam
 iuris speciem prae se ferentes, illos eiecisse. Ipsi
 autem Athenienses contendunt, iure a se eiectos
 Pelasgos esse. Postquam enim adsignatae illis sub
 Hymetto sedes fuissent: inde eosdem facto impetu
 iniuriam ipsis hanc solitos esse inferre. Quum filiae
 puerique Atheniensium aquae hauriendae caussa
 ad fontem, cui Enneacrunos nomen, egredi con-
 suessent; quandoquidem per id tempus nec Athe-
 niensibus hec aliis Graecis servi fuissent; Pelas-
 gos, quoties Atticae puellae ad fontem venissent,
 per contumeliam contemptumque vim eis intulisse.
 Et ne hoc quidem habuisse satis, sed postremo
 etiam ipso facto deprehensos fuisse de invadendis
 Athenis consilia agitantes. Sese autem tanto me-
 liores homines, quam illos, fuisse; quod, quum in-
 terficere Pelasgos fas sibi fuisset, quippe quos insi-*

σφας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλὰ 25
 σφί προσιπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκ-
 χωρήσαντας, ἄλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆ-
 μνον. “ Ἐκείνα μὲν δὴ Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθη-
 138 ναῖοι λέγουσι. — Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε
 νερόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι,
 εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτάς, πεντηκοντέρους
 στησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρωνί ἀγούσας
 ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθὺτεν δὲ ἀρπάσαν- 5
 τες τούτων πολλὰς, οἶχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφας
 ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. Ὡς δὲ τέκνων
 αὗται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσαν τε τὴν
 Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖ- 10
 δας. αἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγί-

*diantes sibi deprehendissent, nolissent id facere;
 tantum edixissent eis, ut terrâ egredierentur. Atque
 illos, Atticâ ita egressos, quum alia loca, tum
 vero et Lemnum occupasse. Ista igitur Hecataeus
 scripsit, haec vero Athenienses memorant. — (138.)
 Hi igitur Pelasgi, quum Lemnum incolerent, cu-
 pientes ulcisci Athenienses, et bene cognita habentes
 festa Atheniensium, idoneo loco collocatis quinqu-
 aginta-remorum navibus insidias struxere mulieribus
 Atticis, Braurone festum Dianae celebrantibus: ea-
 rumque complures, vi raptas, Lemnum duxere, et
 pellicum loco habuere. Quae postquam liberos pe-
 pererunt, Atticum sermonem moresque Atticos do-
 cuere pueros. Hi vero deinde nec consuescere cum
 pueris ex Pelasgicis mulieribus natis voluerunt, et,
 quoties eorum aliquis ab istis pulsabatur, omnes*

δων γυναικῶν παισὶ ἤθελον, εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων
ὑπ' ἐκείνων τινός, ἐβοήθειόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον
ἀλλήλοισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες
ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον. Μαβόντες δὲ ταῦτα
15 οἱ Πελασγοὶ, ἑαυτοῖσι λόγους ἐδίδουσιν· καὶ σφισι βου-
λευομένοισι, δεινὸν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφί-
σι τε βοηθῆειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδιέων γυναικῶν
τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν περὶώατο, τί
δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι. ἐνθαῦτα ἔδοξε σφί κτεί-
20 νειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦ-
σι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφέων καὶ τὰς μητέ-
ρας. Ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τού-
των, τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι
ἀνδρας σφετέρους ἀποκτεῖναι, νενόμισται ἀνα τὴν
25 Ἑλλάδα, τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέει-

huic suppetias veniebant, et sibi mutuo ferebant
opem: atque etiam dominari in illos hi pueri in
animum induxerant; multoque alteris praevalabant.
Quod ubi *Pelasgi* intellexere, non negligendam eam
rem putarunt; deliberantesque incessit metus, quid-
nam facturi hi pueri essent quando adulti forent, qui
iam nunc constitutum habeant sibi invicem praesto
esse contra legitimarum uxorum pueros, atque his
velint dominari. Itaque interficere decreverunt pue-
ros ex Atticis mulieribus natos: idque etiam fecere,
simulque cum his matres eorundem occiderunt. At-
que ab hoc facinore, et ab eo quod olim mulieres
Lemniae patraverant, maritos suos simul cum Thoa-
nte occidentes, usu receptum per universam Grae-
ciam est, ut *nefaria* facinora *Lemnia* adpellentur.

139 σθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδας τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῇ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκες τε καὶ ποῖμαι ὁμοίως ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῶ τε καὶ ἀπαιδίῃ, εἰς Δελφοὺς ἔπιμπον, λύσιν τινα αἰτησόμενοι τῶν παρόντων κακῶν. 5
Ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας δίδοναι ταύτας τὰς ἀν' αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοί, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι δίδοναι πάντος τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανίῳ κλίνῃ στραώσαντες, ὥς εἶχον κάλλι- 10 στα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώραν σφίσι παραδίδοναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες, εἶπαν· „Ἐπεὰν βορέη ἀνέμος αὐτημερὸν νηὺς „ἐξάνυσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης εἰς τὴν ἡμετέραν, τότε παρα- 15

(139.) Postquam pueros uxoresque *Pelasgi* interfecerant, nec terra illis fructum edebat, neque uxores et greges pepererunt ut antea. Itaque et fame pressi et orbitate, Delphos miserunt, levamen aliquod precantes malorum. Tum Pythia iussit eos *satisfactionem dare Atheniensibus quamcumque illi postulassent*: et Athenas *Pelasgi* venire, nunciantes se satisfacturos esse pro omni iniuria. *Athenienses* vero, strato lecto in prytaneo, quam pulcerrime potuerant, et adpositâ mensâ bonis rebus omnibus repletâ, *Pelasgos* iusserunt *terram suam ipsis tradere ita comparatam*. Quibus *Pelasgi* responderunt: *Tunc vobis eam trademus, quum vento borea navis e vestra terra eodem die in nostram pervenerit*. Hoc dixere, putantes nulla ratione fieri id posse.

„δάσομεν.“ τοῦτο εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύ-
 νατον γενέσθαι· ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολ-
 λὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἔτεσι δὲ κατὰ 140
 πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσονήσος ἡ ἐν Ἑλ-
 λησπόντῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κιμῶ-
 νος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων, νηὶ κατανύσας ἐξ
 5 Ἐλαιούντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ εἰς Λῆμνον, προηγόρευε
 ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμνησκῶν
 σφίας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμᾶ ἥλπισαν σφίσι οἱ Πε-
 λασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιεῖς μὲν νυν ἐπείθοντο·
 Μυριναῖοι δὲ, οὐ συγγνωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσονήσον
 10 Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, εἰς ὃ καὶ αὐτοὶ παρόντησαν.
 οὕτω δὲ τὴν Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἙΚΤΗ.

Attica enim terra procul a Lemno meridiem versus sita
 est. (140.) Et tunc quidem haec hactenus acta erant.
 Bene multis vero post annis, quum *Chersonesus* ad
 Hellespontum in ditione esset Atheniensium, *Mil-*
tiades Cimonis filius flantibus etesiis ventis navi ex
 Elaeunte Chersonesi *Lemnum* profectus, *Pelagis*
 edixit, ut *insulâ excederent*; in memoriam eis re-
 vocans oraculum, quod numquam impletum iri sibi
 persuaserant. Et Hephaestienses quidem paruerunt
 imperio: Myrinaei vero, Chersonesum negantes esse
 Atticam, oppugnabantur, donec et ipsi in deditionem
 venerunt. Atque ita *Lemnum* Atenuere thenienses et
 Miltiades.

FINIS LIBRI SEXTI
 HISTORIARUM HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

ἘΠΕΙ ΔΕ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρειὸν τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρῶν μεγάλως κεχαραγμένοι τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν εἰς Σάρδεις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῶν τε δεινότερα ἐποίησε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρα- 6
τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλ-

HERODOTI HISTORIARUM

LIBER SEPTIMUS.

POLYMNIA.

POSTQUAM pugnae nuncius ad Marathonem pugnae ad *Darium Hystaspis* est perlatus, quum iam antea Atheniensibus propter incursionem adversus Sardes vehementer iratus rex fuisset, nunc id, quod acciderat, multo etiam gravius tulit, multoque magis ad *bellum Graeciae inferendum* incensus est. Ac

505, 9.

λετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλεις, ἐτοιμάζειν στρα-
 τὴν, πολλῶ πλέω ἐπιτάσεων ἐκάστοισι ἢ πρότερον πα-
 ρεῖχον, καὶ νέας τε, καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα.
 10 τούτων δὲ περιαγγελιομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία
 ἔτη, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων, ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 λάδα στρατευομένων, καὶ παρασκευαζομένων. Τέταρ-
 τῷ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσῃ δουλαθέντες,
 ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὤρ-
 15 μητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου γάρ
 δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐ-
 τοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δὲ ἴ-
 μιν, ἀποδέξαντα βασιλῆα, κατὰ τὸν Περσέων νόμον,
 5 οὕτω στρατεύεσθαι. Ἔσαν γὰρ Δαρείῳ, καὶ πρότερον
 ἢ βασιλεῦσαι, γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρας

statim quidem, missis per singulas civitates legatis,
 edixit ut exercitum compararent, (multo maiorem
 numerum cuique civitati, atque antea contulerant,
 . imperans) et naves et equos et frumentum et minora
 navigia. Quibus circummissis nunciis, commota per
 tres annos Asia est; dum, ut ad bellum adversus
 Graeciam gerendum, conscribuntur fortissimi qui-
 que, et ad id bellum se comparant. Quarto vero
 anno *Aegyptii*, a Cambyse subacti, *defecerunt* a
 Persis: quo facto etiam magis ad arma utrisque in-
 ferenda concitatus est. (2.) Dum vero ad expedi-
 tionem adversus Aegyptum et Athenas se *Darius*
 comparabat, ortum est *inter filios* ipsius ingens de
 principatu *contentio*. Etenim ex lege Persarum de-
 bet rex, priusquam in bellum proficiscatur, succes-
 sorem nominare regni. Erant autem *Dario*, prius-

γυναικὸς, Γωβρυῖα θυγατρός· καὶ βασιλεύσαντι, ἐξ
 Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἑτέροι τέσσαρες. τῶν μὲν δὴ προτέ-
 ρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης· τῶν δὲ ἐπιγενομένων,
 Ξέρξης. ὄντες δὲ μητρός οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ 10
 μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβυτάτος τε εἶη παντὸς
 τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενα εἶη πρὸς πάντων ἀνθρώ-
 πων, τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς
 Ἀτόσσης τε παῖς εἶη, τῆς Κύρου θυγατρός, καὶ ὅτι
 Κύρος εἶη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. 15
 3 Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνάμην, ἐτύγχανε
 κατὰ ταῦτ' οὗτοι καὶ Δημάργητος, ὁ Ἀρίστωνος,
 ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ
 βασιλείης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωυτῷ ἐκ Λακεδαί-
 μονος. οὗτος ὠνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν 5
 διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ Φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβού-

quam ad regnum promoveretur, tres filii nati ex
 priore uxore, Gobryae filia; et, ex quo rex factus est,
 alii quatuor ex Atossa, Cyri filia. Priorum natu ma-
 ximus erat *Artabazanes*; posteriorum *Xerxes*. Hi
 igitur, non eadem matre nati, de principatu inter se
 contendebant: *Artabazanes* dictitans, *se maxi-*
imum natu esse omnium; et apud omnes populos
receptum esse, ut filius natu maximus in regnum
succedat patri. *Xerxes* vero, *esse se filium Atos-*
sae, Cyri filiae; Cyrum autem adquisivisse Persis
libertatem. (3.) Sententiam suam *Darius* nondum
 aperuerat, quum forte per idem tempus Susa advenit
Demaratus, Aristonis filius, qui, postquam regno
 Spartanorum privatus est, voluntarium sibi ipse ex-
 silium imposuerat. Hic vir, cognito filiorum *Darii*

λευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεισι, ὡς „αὐτὸς μὲν
 γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων
 κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ, ἔτι ιδιώτῃ ἑόντι Δαρείῳ. οὐκ-
 10 ὦν οὐτ' εἰκὸς εἶη, οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινα τὸ γέρας
 ἔχειν πρὸ ἑαυτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δη-
 μαρῆτος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἣν οἱ μὲν προ-
 γεγονότες ἕωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφείων βασιλεῦσαι,
 ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενεμέ-
 15 νου τὴν ἐκδοξιν τῆς βασιλείης γίνεσθαι.“ Χρησαμένου
 δὲ Ξέρξῳ τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνούς ὁ Δαρεῖος ὡς
 λέγοι δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι,
 καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης·
 ἢ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βα- 4
 σιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξῃα, ὄρμητο στρατεύεσθαι.

dissidio, conveniens (ut quidem fama est) *Xerxes*,
 suasit ei, ut caeteris, quae ille pro sua caussa dice-
 bat, haec adderet: *natum se esse Dario iam re-*
gnanti, et Persarum tenenti imperium; Artaba-
zanem vero, privato etiam tum patri: itaque nec
conveniens nec iustum esse, ut alius prae ipso
istam accipiat dignitatem. Nam et Spartaе (et
hoc illi Demaratus suggessit) hanc legem obtinere,
si alii nati sint priusquam rex fuisset pater, alius
autem post hos quidem, sed regnante patre, natus
sit, ut hic post natus in regnum succedat. Quo
Demarati monito quum Xerxes uteretur, agnoscens
Darius aequa illum dicere, regem illum nominavit.
 Videtur autem mihi Xerxes etiam absque hoc mo-
 nito regnum fuisse adepturus; nam omnia apud Da-
 rium poterat Atossa. (4.) *Darius*, postquam regem

ἀλλὰ γὰρ, μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν
τῷ ὑστέρω ἔτι, παρασκευαζόμενοι συνήνεκε αὐτὸν Δα-
ρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἕξ τε καὶ τριήκοντα 5
ἔτια, ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπιστεῶ-
τας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρῆσασθαι. Ἀποθα-
νόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε εἰς τὸν παῖδα
τὸν ἐκείνου Ξέρξια.

- 5 Ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς
πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχαῖς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυ-
πτον ἐποιεῖτο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν. παρῶν δὲ καὶ δυ-
νάμενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γω-
βρύειν, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελ-
Φεῖς παῖς, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· „Δέσποτα,
„οὐκ οἰκός· ἐστὶ Ἀθηναίους, ἐργασασμένους πολλὰ ἤδη

Persarum nominasset Xerxem, iam in eo erat ut belli faceret initium. At enim, proximo ab his rebus et ab Aegypti defectione anno accidit, ut idem Darius in medio belli adparatu e vita discederet, postquam annos omnino regnasset sex et triginta: neque ei contigit aut de rebellantibus Aegyptiis aut de Atheniensibus sumere poenam. *Mortuo igitur Dario*, regnum suscepit *Xerxes*, Darii filius.

(5.) *Xerxes* ad bellum quidem Graeciae inferendum initio neutiquam inclinabat; sed contra *Aegyptum* copias contraxit. Quem conveniens *Mardonius* Gobryae filius, consobrinus Xerxis, Darii ex sorore nepos, qui apud ipsum plurimum omnium Persarum valebat auctoritate, talem exorsus est sermonem: *Domine, aequum non est, ut Athenienses, qui multis iam molis Persas adfecerunt, non dent*

„κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν. ἀλ-
 „λὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶ ἔχεις·
 10 „ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλά-
 „τεις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχη πρὸς ἄν-
 „θρωπῶν ἀγαθός, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ
 „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.“ Οὗτος μὲν οἱ ὁ λόγος ἦν
 τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθήκη ποιέσκετο τήνδε, ὡς
 15 „ἡ Εὐρώπη περικαλλὲς χώρα, καὶ δένδρεα παντοῖα
 φέρει τὰ ἡμέρα, ἀρετὴν τε ἄκρη, βασιλεῖ τε μόνῳ
 θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι.“ Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέ- 6
 ρων ἔργων ἐπιθυμητὴς εἶναι, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλ-
 λάδος ὑπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ
 ἀνέπεισε Ξέρξεα, ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ
 5 καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γεγόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρ-

poenas factorum. At nunc quidem tu peragas haec,
quae in manibus habes: domitâ vero Aegypti in-
solentiâ, adversus Athenas duc exercitum; quo et
bonam famam adquiras apud homines, et posthac
caveat quisque tuae terrae arma inferre. Et haec
quidem oratio ad exigendam poenam pertinebat; sed
medio sermôni alium interserebat huiusmodi: Eu-
ropam terram esse pulcerrimam, arborum omnis
generis frugiferarum feracem, summae bonitatis,
et dignam quae prae mortalibus omnibus a solo
Rege possideatur. (6.) Haec ille dicebat, quod
novarum rerum cupidus esset, et Graeciae vellet esse
praefectus. Procedente vero tempore id quod volue-
rat, confecit; et Xerxi, ut rem adgrederetur, persua-
sit: accesserant enim alia quoque adiumenta, quae
ad permovendum regem valebant. Partim enim e

ξια. τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας παρὰ τῶν Ἀλευα-
 δέων ἀπυγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν
 προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευά-
 δαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίας βασιλῆες. τοῦτο δὲ, Πεισι-
 στρατιδῶν οἱ ἀναβιβηκότες εἰς Σοῦσα, τῶν τε αὐτέων 10
 λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι, καὶ δὴ τι πρὸς
 τούτοις ἔτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκρι-
 τον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησ-
 μῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβιβήκασαν γὰρ τὴν ἔχθρην προ-
 καταλυσάμενοι· ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πει- 15
 σιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνῶν, ἐπ' αὐτοφώρῳ
 αἰλούς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων εἰς τὰ Μου-
 σαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι
 ἀφανίζοιτο κατὰ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ
 Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. Τότε δὲ 20

Thessalia advenerant ab Aleuadis legati, invitantes
 regem ut adversus Graeciam duceret, et promptam ei
 operam pollicentes. Erant autem hi *Aleuadae*, Thes-
 saliae reges. Partim vero *Pisistratidae*, Susa pro-
 fecti, non modo eisdem utebantur sermonibus quibus
 Aleuadae, sed praeterea aliquanto magis regi concili-
 abantur eo, quod *Onomacritum* secum haberent
 Atheniensem, fatidicum virum, qui etiam *Musaei* vati-
 cinia digessit. Adscenderant hi autem, in gratiam
 cum illo reversi: nam Athenis pulsus *Onomacritus*
 fuerat ab Hipparcho, Pisistrati filio, eo quod de-
 prehensus a *Laso* Hermionis filio erat, quum *Mu-*
saei vaticiniis hoc insereret, *extinctum iri insulas*
Lemnum versus sitas, mari hauriendas. Hanc ob
 causam in exilium eum miserat Hipparchus, quum

συναναβὰς, ὅπως ἀπίκαιτο εἰς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λε-
 γόντων τῶν Πεισιστρατιδῶν περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους,
 κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μὲν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον
 τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστα-
 25 τα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆ-
 ναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσῃ, τὴν τε ἔλασιν ἐξηγού-
 μενος. οὗτός τε δὴ χρησμάδεων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε
 Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμε-
 νοι. Ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7
 Ἑλλάδα, ἐμβαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτι μετὰ τὸν θάνατον
 τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηίην ποιεῖται ἐπὶ τοὺς ἀπτε-
 στεῖντας. τούτους μὲν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴ-
 5 γυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δα-
 ρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένει, ἀδελφεῷ μὲν ἑαυτοῦ,

eodem antea familiarissime usus fuisset. Nunc ille si-
 mul Susa profectus, quoties in regis venit conspectum,
 multa de eo honorifice praedicantibus Pisistratidis,
 recitabat regi partem vaticiniorum; ita quidem, ut si
 quod inesset quod cladem praediceret barbaro, illud
 silentio praeteriret; ea vero sola seligeret, quae res
 faustissimas nunciarent; in his illud maxime, de
Hellesponto per virum Persam iungendo, et de
expeditione in Graeciam suscipienda. Sic igitur
 ille vaticiniis agebat cum rege; Pisistratidae vero et
 Aleuadae sententias suas exponendo. (7.) Postquam
 persuasus est *Xerxes* arma Graeciae inferre, tum
 vero, altero ab obitu Darii anno, primum adversus
 rebelles duxit exercitum. Quibus domitis, *Aegyptum*,
 graviolem in servitutem redactam, quam in
 qua sub Dario fuerat, *Achaemeni* tradidit admini-

Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένα μὲν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρος ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς.

- 8 Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἄλωσιν, ὡς ἔμελλε εἰς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στρατεύμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σὺλλογον ἐπέκλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ὥα γνώμας τε πύθηται σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἶπη
(1) τὰ θέλει. Ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε 5
,, Ἄνδρες Πέρσαι, οὐτ' αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε
,, ἐν ὑμῖν τίθεις, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι. ὡς
,, γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμᾶ καὶ
,, ἡτρημέναμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήν-
,, δε παρὰ Μήδων, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεια· αἰ- 10
,, λὰ θεὸς τε οὕτω ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῶν πολλὰ ἐπέ-

strandam, fratri suo, Darii filio. Eundem vero Achae-
menem, Aegypti praefectum, interiecto tempore in-
terfecit Inaros, vir Afer, Psammitichi filius.

(8.) Pacatâ Aegypto, *Xerxes*, quum in eo esset
ut exercitum cogeret adversus Athenas ducendum,
conventum convocavit *primariorum Persarum*,
sententias illorum sciscitaturus; et in medio omnium
ipse, quae vellet, expositurus. (8. 1.) Qui ut con-
venire, haec apud eos verba rex fecit. *Viri Per-
sae! Non ego primus hunc apud vos morem in-
troduco, sed utar a maioribus accepto. Ut enim a
maioribus natu audio, numquam adhuc otiosi se-
dimus, ex quo hoc imperium a Medis in nos trans-
latum est, postquam Astyagem Cyrus devicit; sed
Deus ita nos ducit, et multa nobis, ductum eius
sequentibus, prospere cedunt. Iam Cyri quidem et*

509, 25.

25 πρὸς συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. Ταῖ μὲν νῦν Κῦρος
 25 τε καὶ Καμβύσης πατὴρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργά-
 25 σαντο καὶ προσεκλήσαντο ἔθνη, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ
 15 25 ἂν τις λέγοι. Ἐγὼ δὲ, ἐπὶ τε παραλάβω τὸν θρό-
 25 νον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅπως μὴ λείψομαι τῶν πρότε-
 25 ρον γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκλή-
 25 σομαι δύναμιν Πέρσῃσι. Φροντίζων δὲ εὕρισκω ἅμα μὲν
 25 κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χῶρην τε τῆς νῦν ἐκτῆ-
 20 25 μεβα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφορετέ-
 25 ρην τε ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γινομένην. διὰ
 25 ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσω, ὅπερ
 25 θέωμαι ὑμῖν. Μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, 8
 25 ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα (2)
 25 Ἀθηναίους τιμωρήσομαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας

*Cambyasis et patris mei Darii res gestas, et quos illi
 populos Persis adquisiverint, quid opus est ut
 apud bene gnaros commemorem? Ego vero, ex
 quo hanc sedem accepi, in hoc meam curam in-
 tendo, ne his, qui ante me in hac dignitate fuere,
 sim inferior, neque minorem Persis potentiam
 adquiram. Atque hoc ipsum dum curo, reperio
 viam et gloriâ nos augendi, et terrâ non minore
 nec deteriore quam haec, quam possidemus, atque
 etiam feraciore, simul vero ultionem et poenas
 sumendi de his qui eas commeruerunt. Itaque vos
 convocavi, ut, quae agere constitui, vobiscum com-
 municem. (8. 2.) Ponte iuncturus sum Hellespon-
 tum, et exercitum per Europam ducturus in Grae-
 ciam, quo ab Atheniensibus poenas repetam ma-
 lorum omnium, quibus Persas et patrem meum*

- „τε καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν. Ὡρᾶτε μὲν νυν καὶ Δα-
 „ρεῖον ἰδύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἀνδρας τούτους.
 „ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμω-
 „ρῆσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων
 „Περσῶν οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἢ ἔλω τε καὶ 30
 „πυρῶσω τὰς Ἀθήνας· οἳ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν
 „ὑπῆρξαν ἄδικα ποιῶντες. πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδεις ἐλ-
 „θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλω δὲ ἡμε-
 „τέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσος καὶ τὰ
 „ἱερὰ· δεύτερα δὲ, ἡμέας οἷα ἔρξαν ἐς τὴν σφετέρην 35
 „ἀποβάντας, ὅτε Δαΐτις τε καὶ Ἀртаφέρνης ἐστρατή-
 8 „γεν, τὰ ἐπίστασθέ μου πάντες. Τούτων μέντοι εἴνε-
 (3) „κα ἀνάστημαι ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν
 „αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε

adfecerunt. Vidistis iam Darium quoque expedi-
tionem parare adversus hos homines. At ille e vi-
tā excessit, nec ei contigit capere poenas: ego
vero, illius caussā reliquorumque Persarum, non
prius sum quieturus, quam Athenas subactas igne
cremavero; hos homines, qui priores me patrem-
que meum iniuriis lacessiverunt; primum quidem,
incursione Sardes factā cum Aristagora Milesio,
servo nostro, et sacris lucis templisque crematis:
deinde vero, qualia sunt, quibus nos acceperunt,
quum Dati et Artapherne ducibus terram illorum
sumus ingressi! quae satis nostis omnes. (8. 3.)
Igitur his quidem de caussis bellum illis inferre
constitui. Simul vero, rem recte mecum reputans,
maxima in hoc ipso commoda reperio, si et hosce
et eorum vicinos, qui Pelopis Phrygis terram in-

40 „καὶ τοὺς τούτοις πλησιοχώρους καταστρέφόμεθα, οἱ
 „Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώραν. γῆν τὴν Περ-
 „σίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμοῦρεύουσαν· οὐ γὰρ
 „δὴ χώραν γε οὐδεμίην κατόψεται ὁ ἥλιος ὁμοῦρον ἐαυ-
 „σαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλὰ σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν
 45 „μίαν χώραν θήσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης.
 „πυνθάνομαι γὰρ ᾧδε ἔχειν· οὔτε τινα πόλιν ἀνδρῶν
 „οὐδεμίην, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι,
 „τὸ ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν εἰς μάχην, τούτων τῶν
 „κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἱ τε ἡμῖν αἵτιοι
 50 „ἔξουσι δούλιον ζυγόν, οἱ τε ἀναίτιοι. Ὑμεῖς δ' ἂν 8
 „μοι, τάδε ποιέοντες, χαρίζοισθε. ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω (4)
 „τὸν χρόνον, εἰς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινα
 „ὑμέων χρήσει παρῆναι· ὅς ἂν δὲ ἔχων ἥκη παρ-

colunt, subegerimus. Sic enim terram Persicam aetheri Iovis faciemus conterminam: nec enim aliam ullam terram sol adspiciet, quae nostrae sit finitima; sed ego vobiscum, universâ peragratâ Europâ, ex omnibus terris unam faciam. Quippe ita se rem habere reperio, nullam inter homines civitatem, nullum populum inter mortales reliquum esse, qui adversus nos in aciem progredi possit, quando hos quos dixi subegerimus. Ita et his, qui male de nobis meruerunt, et insontibus pariter, servile iugum impositum fuerit. (8. 4.) Vos vero, hoc si feceritis, gratum mihi feceritis: quum tempus vobis indicavero, quo convenire oporteat, promte unumquemque vestrûm adesse oportebit. Quisquis vero cum exercitu advenit optime instructo, cum ego muneribus do-

„σκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ
 „τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρῳ. ποιητέα μὲν νυν 55
 „ταῦτά ἐστι οὕτω. Ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δε-
 „κῶ, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
 „ὑμῶν τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.“ Ταῦτα εἰπας
 ἐπαύετο.

- 9 Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε „ὦ δέσποτα, οὐ
 „μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος, ἀλλὰ καὶ
 „τῶν ἰσομένων ὅς τε ἄλλα λέγων ἐπὶ κείῳ ἄριστα
 „καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κα-
 „τοικημένους οὐκ ἐάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ὄντας 5
 „ἀναξίους. καὶ γὰρ δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας
 „μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπας τε καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα
 „τε ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδίκησαντα Πέρσας
 „οὐδὲν, ἀλλὰ δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι κατα-

*nabo, quae apud nos honorificentissima habentur. Haec igitur ita facienda sunt. Ne vero vobis vi-
 dear meum unius sequi velle consilium, in me-
 dium vobis hanc rem propono; iubeoque ut, quis-
 quis vestrum voluerit, suam promat sententiam. His dictis Xerxes finem fecit loquendi.*

(9.) Post illum Mardonius, talem sermonem est exorsus. Domine! tu Persarum omnium, qui et fuerunt et futuri sunt, praestantissimus es: qui et alia praeclara verissimaque commemorasti, et Ionas Europam habitantes, indignos homines, non passurus es irridere nobis. Etenim mira atque misera res esset, quum Sacas et Indos et Aethiopas et Assyrios, et alios multos magnosque populos, non quod iniuriam Persis intulissent,

- 10 „στρεψάμενοι δούλους ἔχομεν· Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
 „τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες; κοίην
 „πλήθεος συστροφῆν; κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; Τῶν 9
 „ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύνα- (1)
 „μιν, εὐῶσαν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτέων παῖδας κατα-
 15 „στρεψάμενοι, τούτους οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι,
 „Ἰωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλεῖνται. Ἐπει-
 „ρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας
 „τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καὶ μοι μέ-
 „χρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς
 20 „αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιῶθῃ ἐς μάχην.
 „Καὶ τοι γε ἐῷθασι Ἕλληνες, ὥς πυνθάνομαι, ἀβου- 9
 „λότατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπὸ τε ἀγνωμοσύνης καὶ (2)
 „σκαλιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπω-

sed quod nos nostram augere volumus potentiam, subegerimus servosque habeamus; si Graecos. qui iniuriis nos lacessiverunt, impune abire pateremur: quid tandem metuentes? quemnam multitudinis concursus? quam pecuniarum vim? (9. 1.) Novimus sane illorum pugnae genus; novimus etiam quam imbecilles sint vires: filiosque eorum subactos habemus, hos qui in nostra terra sedes habent, et Iones et Aeolenses et Dorienses nominantur. Atque etiam ipse ego periculum horum hominum feci, adversus illos a patre tuo missus: ubi, quum usque in Macedoniam duxissem exercitum, et propemodum ad ipsas pervenissem Athenas, nemo mihi in aciem occurrit. (9. 2.) Quamquam ceteroquin quidem consueverunt (ut audio) Graeci inconsultissime bella sua administrare, stolidi et

„σι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς
 „τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ 25
 „οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐσσωμένων
 „οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
 „έοντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχραιώμενους καὶ ἀγ-
 „γέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ
 „μᾶλλον ἢ μάχῃσι· εἰ δὲ πάντως ἴδωι πολεμέειν πρὸς 30
 „ἀλλήλους, ἐξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροι εἰσι δυσχει-
 „ρατότατοι, καὶ ταύτῃ πειρᾶν. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ
 „Ἕλληνες διαχραιώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μα-
 „κεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτου λόγον ὥστε μάχε-
 9 „σθαι. Σοὶ δὲ δὴ μέλλει τίς, ὦ βασιλεῦ, ἀντιώσθαι- 35
 (3) „σθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ

pervicaci quadam confidentiâ. Postquam enim sibi invicem bellum indixerunt, pulcerrimam et apertissimam quaerunt planitiem, in quam descendant manus conserturi: quo fit ut etiam victores magno cum detrimento discedant; de victis autem ne verbum quidem dico, nam internecione delentur. Quos oportebat, quum sint homines eâdem linguâ utentes, per praecones et nuncios, et alia quavis ratione potius, quam praelio, lites suas componere: sin omnino praelio sibi decernendum putant, oportebat locum pugnae capere, in quo utrique superatu essent difficillimi, et ibi belli fortunam tentare. Quamvis igitur tam perniciose ratione belli gerendi utantur Graeci, tamen, quum ego usque in Macedoniam duxissem exercitum, non induxerunt in animum ut in aciem contra me descenderent. (9. 3.) Tibi vero, Rex, quis ausu-

511, 13.

„τῆς Ἀσίης καὶ νέας τὰς αἰπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω,
 „οὐκ ἐς τοῦτο θράσος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα.
 „εἰ δὲ ἄρα ἐγὼ γε ψευθεῖν γνῶμη, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρ-
 40 „θέντες ἀβουλή ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὥς
 „εἶμεν ἀνθρώπων ἀριστοὶ τὰ πολεμῆια. Ἔστω δ' ὦν
 „μηδὲν ἀπίρητον αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πεί-
 „ρης πάντα, ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι.“ Μαρδόνιος μὲν
 τοσαῦτα ἐπιλένας τὴν Ξέρξῳ γνῶμην, ἐπέπαυτο.

Σιωπῶντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμών- 10
 των γνῶμην ἀποδείκνυσθαι ἀντὶν τῇ προκειμένῃ, Ἀρτά-
 βανος ὁ Τυτάσπεις, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ
 πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· „ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεῖ- (1)
 5 „σέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι τὴν

*rus est in aciem occurrere, multitudinem naves-
 que cunctas ex universa Asia coactas ducenti?
 Equidem ita sentio, eo audaciae non progressu-
 ram esse rem Graecorum. Sin me fefellerit mea
 opinio, si illi vecordiâ elati in aciem adversus nos
 sunt descensuri, didicerint esse nos viros bello
 fortissimos. Quare intentatum nihil relinquamus;
 nam sua sponte nihil fit, sed omnia hominibus
 conando contingunt. In hunc modum postquam
 Xerxis sententiam Mardonius mollivit, dicendi
 finem fecit.*

(10.) Silentium tenentibus caeteris Persis, nec au-
 dentibus sententiam promere contrariam ei quae pro-
 posita erat, *Artabanus* Hystaspis filius, patruus
Xerxis, eoque fidentior, haec fecit verba. (10. 1.)
*Rex! nisi sententiae dictae fuerint invicem oppo-
 sitae, fieri non potest ut eligatur optima: sed illae-*

Herod. T. III. P. I.

L

„ἀμείνω αἰρεόμενον εἶναι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆ-
 „σθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκῆ-
 „ρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἐαυτοῦ οὐ διαγινώσκωμεν, ἐπεὶ αὖ
 „δὲ παρατρέψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκωμεν τὸν
 „ἀμείνω. Ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, 10
 „Δαρείῳ, ἡγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἀν-
 „δρας οὐδαμῶς γῆς ἄστῳ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύ-
 „θας τοὺς νομαδας καταστρέψεσθαι, ἐμοὶ τε οὐκ ἐπέ-
 „θετο, στρατεύσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθούς
 „τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε, σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, 15
 „μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας
 „ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσαν τε ἄριστοι καὶ κατὰ
 „γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἐπεσθὶ δεινόν, ἐμὲ
 10 „σοὶ δίκαιόν ἐστι φράζειν. Ζεύξας Φῆς τὸν Ἑλλήσπον-
 (2) „τον, ἐλαῖν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα. 20

si dictae fuerint, tunc demum fieri potest; quem-
admodum sincerum aurum non per se ipsum di-
gnoscimus; sed, dum illud (Lydio lapidi) iuxta
aliud aurum adterimus, ita id quod melius est
discernimus. Ego vero etiam patri tuo Dario, meo
fratri, suaseram ne bellum Scythis inferret, homi-
nibus nusquam urbem incolentibus: at ille, sperans
se nomades istos Scythas subacturum, mihi non
paruit; sed, expeditione suscepta, amissis multis
fortibus viris rediit. Tu vero, Rex, bellum illatu-
rus es viris multo quam Scythae praestantioribus,
qui et terra et mari fortissimi esse dicuntur. Quo
in consilio quodnam insit periculum, aequum est
ut tibi exponam. (10. 2.) Iuncto, ais, Hellesponto,
ducturum te esse per Europam exercitum in Grae-

512, 43.

„καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἢ τοι κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θά-
 „λασσαν ἐσσωλῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφοτέρω. οἱ γὰρ ἄν-
 „δρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ καὶ σταθμώ-
 „σασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρ-
 25 „ταΦέρνει· ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώραν μῦνοι Ἀθη-
 „ναῖαι διέφθειραν. οὐκ ὦν ἀμφοτέρω σφί ἐχώρησε· ἀλλ',
 „ἣν τῆσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικῆσαντες ναυμαχίῃ
 „πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν
 „γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. Ἐγὼ 10
 30 „δὲ οὐδεμιᾷ σοφίῃ οἰκῆν αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι. (3)
 „ἀλλ' οἷόν ποτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πά-
 „θος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηάκιον,
 „γεφυραίσας δὲ ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας!
 „τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι

*ciam. Atqui acciderit etiam, ut vel terra vel mari
 vincamur, aut etiam utrimque. Dicuntur enim
 fortes hi esse viri: ac potest id etiam hinc uesti-
 mari, quod tantas copias, quantae cum Dati et
 Artapherne Graeciam invaserunt, soli Athenien-
 ses perdidierunt. Quod si non utrimque res illis
 successerit; at hoc sane verendum est, ne con-
 scensis navibus, pugna navali superiores, navigent
 in Hellespontum, et pontem dissolvant. (10. 3.)
 Ego vero non mea quadam propria prudentia haec
 ita conicio. Sed qualis tandem fuit illa calamitas,
 quae parum abfuit ut nos adfligeret, quum pater
 tuus, iuncto Bosporo Thracico, et ponte super
 Istrum posito, Scytharum in terram transiit! Om-
 nibus modis tunc Scythae Ionas illos, quibus com-
 missa erat custodia pontium Istro impasitorum,*

„τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ Φυλακὴ τῶν γεφυ- 35
 „ρέων τοῦ Ἰστροῦ. καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου
 „τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ,
 „μηδὲ ἠντιώθη, διέργαστο ἂν τὰ Περσέων πρήγμα-
 „τα. καὶ τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινόν, ἐπ' ἀνδρὶ γε
 10 „ἐνὶ πάντα τὰ βασιλείος πρήγματα γεγενῆσθαι. Σὺ 40
 (4) „ὦν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι,
 „μηδεμιῆς ἀνάγκης εἴσσης· ἀλλ' ἐμοὶ πείθευ. νῦν μὲν
 „τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτὶς τε, ὅταν τοι δο-
 „κέῃ, προσκεψάμενος ἐπὶ σιωτοῦ, προαγορεύε τὰ τοι
 „δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ εὖ βουλευέσθαι, κέρδος 45
 „μέγιστον εὐρίσκω ἔόν. εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θε-
 „λει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥσσον εὖ, ἔσσωται δὲ ὑπὸ
 „τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχυρῶς,

solicitarunt, ut pontem rescinderent. Ubi si Hi-
stiaeus, Mileti tyrannus, reliquorum tyrannorum
secutus esset sententiam, neque se illi opposuisset,
omnino perditae erant res Persarum. Terribile
est autem vel fando audire, in unius hominis po-
testate sitam fuisse universam regis et Persarum
salutem. (10. 4.) Tu igitur noli in tantum te pe-
riculum, nulla urgente necessitate, coniiicere: sed
me audi. Nunc quidem hoc dimitte concilium: et,
re diligenter tecum deliberata, deinde rursus, si
tibi videtur, propone quae optima tibi videbun-
tur. Etenim recte consultare reperio maximum
esse lucrum. Nam etiam si contra id quod volue-
ris acciderit aliquid, nihilo minus recte consulta-
veris, fortuna vero superaverit consilium: qui
vero turpe consilium cepit, is, si fortuna ei ad-

- „εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὖρημα εὖρηκε, ἥσσον δὲ σὺδέν
 50 „οἱ κακῶς βεβούλευται. Ὅραῖς τὰ ὑπερέχοντα ζῶα ὡς 10
 „κεραυνοῖ ὁ Θεός, οὐδὲ ἐᾷ Φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ (5)
 „σὺδέν μιν κνίζει; ὁραῖς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα
 „αἰεῖ, καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα, ἀποσκήπτει τὰ βέλεα;
 „Φιλέει γὰρ ὁ Θεός τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολοῦειν.
 55 „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται
 „κατὰ τοιόνδε. ἐπεὶ ἂν σφι ὁ Θεός Φθονήσας Φόβον ἐμ-
 „βάλῃ, ἢ βροντὴν, δι' ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἐαυτῶν
 „οὐ γὰρ ἐᾷ Φρονέειν μέγα ὁ Θεός ἄλλον ἢ ἐαυτόν.
 „Ἐπειχθῆναι μὲν νυν παῖν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, 10
 60 „ἐκ τῶν. ζημίαι μεγάλαι Φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ (6)
 „ἐπισχεῖν ἐνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα
 „εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι τις ἄν. Σοὶ μὲν δὴ

fuerit, lucrum quidem invenerit, nihilo vero minus malum ceperit consilium. (10. 5.) Vides quo pacto eminentia prae caeteris animalia fulmine percussat Deus, nec sinat ea superbire: minutis autem non invidet. Vides etiam ut in maxima semper aedificia et in altissimas arbores tela sua coniicit. Amat enim Deus, eminentia omnia truncare: itaque etiam ingens exercitus eadem ratione perditur ab exiguo. Quando Deus illis metum aut fulmen incutit, indigno modo pereunt: nec enim sinit Deus magnum sapere, praeter se, alium quemquam. (10. 6.) Porro, deproperare rem quamcumque parit errores, e quibus ingentia solent damna existere: in cunctando autem insunt bona, quae si non protinus adparent, certe suo tempore aliquis reperiet. Haec igitur, Rex, tibi suadeo.

- 10 „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλευώ. Σὺ δὲ, ὦ παῖ
 (7) „Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους
 „περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἰόντων ἀξίαν Φλαύρως ἀκούειν. 65
 „Ἑλλήνας γὰρ διαβάλλον, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλῆα
 „στρατεῦσθαι αὐτοῦ δὲ τούτου ἔνεκα δοκέεις μοι πᾶ-
 „σαν προθυμίην ἐκτείνειν. μὴ νυν οὕτω γένηται, διαβο-
 „λὴ γὰρ ἐστὶ θυνότατον· ἐν τῇ δύο μὲν εἰσι οἱ ἀδικέον-
 „τες, εἷς δὲ ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλον ἀδι- 70
 „κέει, οὐ παρόντος κατηγορεῖον· ὁ δὲ ἀδικεῖ, ἀναπει-
 „θόμενος πρὶν ἢ ἀποκρίεως ἐκμαῖνθαι. ὁ δὲ δὴ ἀπειῶν τοῦ
 „λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικεῖται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ
 „τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι.
 10 „Ἄλλ', εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους 75
 (8) „στρατεῦσθαι, Φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἡβρεσι τοῖ-

(10. 7.) *Tu vero, Gobriae fili Mardonie, desine iniuriosa verba iactare in Graecos, qui non merentur male audire. Nam Graecos calumniando, ipsum regem excitas ad bellum suscipiendum; quem in finem tu mihi etiam videris studium omne intendere. At ne ita fiat! Calumniā enim gravissimum malum est: in quo duo sunt qui iniuriam inferunt, unus vero qui patitur iniuriam. Iniuriam enim infert calumniator, dum accusat absentem: infert vero et ille iniuriam, qui sibi persuaderi patitur priusquam rem accurate comperitam habeat. Qui vero abest quum malitiose accusatur, is duplici adficitur iniuriā; primum hoc ipso, quod accusatur ab altero, deinde quod ab altero pravus esse existimatur. (10. 9.) Sed, si omnino oportet bellum huic populo inferre, age,*

514, 3.

- „σι Περσέων μέντω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλ-
 „λομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεις αὐτὸς σὺ, ἐπιλεξά-
 „μενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκά-
 80 „σπην τινὰ βούλειαι. καὶ ἢ μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνειν
 „βασιλεῖ τὰ πρήγματα, πτεινέσθων οἱ ἐμοὶ παῖδες·
 „πρὸς δὲ αὐτοῖσι καὶ ἐγώ· ἢ δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, εἰ
 „σοὶ ταῦτα πασχόντων, σὺν δὲ σφί καὶ σὺ, ἢν ἀπα-
 „νοστήσης. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύειν οὐκ ἐθέλῃσεις,
 85 „σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα,
 „ἀκούσισθαί τινα Φημι τῶν αὐτοῦ τῆδε ὑπολειπομέ-
 „νων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμένον Πέρσας,
 „ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφερέμενον, ἢ που ἐν γῇ
 „τῇ Ἀθηναίων, ἢ σὲ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ
 90 „ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὁδὸν, γνόντα ἐπ' οἷους ἄνδρας

*rex ipse in sedibus maneat Persarum; sed, in me-
 dio depositis nostrum utriusque liberis, tu solus
 suscipe expeditionem; sumtis tecum quoscumque
 duces selegeris, et exercitu quantumcumque volue-
 ris. Tum, si res ita, ut tu ais, regi successerit, in-
 terficiantur mei liberi, et ego cum illis! sin, ut ego
 praedico, tuis liberis hoc fiat, et tibi ipsi; si qui-
 dem redieris! Quod si hanc inire conditionem re-
 cusas, et nihilo minus exercitum duxeris adversus
 Graeciam, audituros esse autumo homines qui hic
 relictī erunt, Mardonium, ingentis calamitatis
 auctorem Persis, alicubi in terra Atheniensium
 aut Lacedaemoniorum, nisi forte prius etiam in
 itinere, a canibus volucrisque fuisse laceratum,
 postquam cognovit quinam sint illi viri, contra
 quos tu regi persuades ut expeditionem suscipiat.*

- 11 „ἀναγνώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα.“ Ἀρτάβανος
 μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε·
 „Ἀρτάβανε, πατὴρ εἰς τοῦ ἐμοῦ ἀδελφεός· τοῦτό σε
 „ρύσεται μηδὲνα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπὶ τῶν ματαίων.
 „καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι, ὅντι κακῶ 5
 „τε καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν
 „Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναίξιν. ἐγὼ δὲ
 „καὶ ἄνυσίό, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα ποιήσω. μὴ
 „γὰρ εἶην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπριος, τοῦ Ἀρσαμέως,
 „τοῦ Ἀριαράμνιου, τοῦ Τείσπριος, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμ- 10
 „βύσιου, τοῦ Τείσπριος, τοῦ Ἀχαιμένειος γεγονώς, μὴ
 „τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὖ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς
 „ἡσυχίην ἄχομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
 „στρατεύσανται ἐπὶ τὴν ἡμετέραν, εἰ χρεὶ σταθμώσα-
 „σθαι τοῖσι ὑπαρχομένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδεις τε ἐνέ- 15

XI. 10. Ἀριαράμνιου. Ἀρμηνεω ed. Wess. cum aliis.

(11.) Haec postquam Artabanus dixit, ira accensus Xerxes his verbis respondit: *Artabane, tu es patris mei frater: hoc te tuebitur, ne meritam iniuriosis verbis mercedem accipias. Verumtamen hanc tibi, quum sis ignavus et imbellis, ignominiam infligo, ut meae in Graeciam expeditionis non futurus sis comes, sed hic cum mulieribus maneat. Ego vero absque te, quaecumque dixi, effecta dabo. Ne enim sim Dario, Hystaspi, Arsame, Ariaramne, Teispe, Cýro, Cambyse, Teispe, Achaeмене prognatus, nisi poenas ab Atheniensibus sumsero! bene gnarus, si nos quieverimus, illos non quieturos, sed nostram utique terram bello esse invasuros; quod facile colligi ex his potest, quae ab*

515, 34.

„πρῆσαν, καὶ ἤλασαν εἰς τὴν Ἀσίην. οὐκὼν ἐξαναχω-
 „ρεῖν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιεῖν ἢ παθεῖν
 „προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τὰδε πάντα ὑπὸ Ἑλλήσι, ἢ
 „ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον
 20 „οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. Καλὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας
 „τιμωρεῖν ἤδη γίνεται, ἵνα καὶ τὸ δεινόν, τὸ πείσομαι,
 „τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τοὺς γε καὶ
 „Πέλοψ ὁ Φρύξ, ἐὼν πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κα-
 „τεστρέψατο οὕτω, ὥς καὶ εἰς τόδε αὐτοὶ τε ὠνέραν-
 25 „ποι καὶ ἡ γῆ αὐτέων ἐπάνυμοι τοῦ καταστρεψαμέ-
 „νου καλέονται.“

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. μετὰ δὲ εὐφρόνῃ τε 12
 ἐγένετο, καὶ Ξέρξης ἐκνίξε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη. νυκτὶ
 δὲ βουλὴν δίδους, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι

illis coepta sunt fieri, qui exercitu in Asiam tra-
iecto Sardes incenderunt. Quare neutris retrogredi
licet; sed propositum est agendi aut patiendi dis-
crimen, ut aut haec omnia sub Graecorum cadant
potestatem, aut ista sub Persarum: nullum inter
has inimicitias medium relinquitur. Recte igitur
factum fuerit, si iam nunc ultum eamus iniurias
quas priores passi sumus, et ego periculum hoc
experiar quod mihi imminet, adversus hos homi-
nes ducenti, quos quidem Pelops Phryx, servus
patrum nostrorum, ita subegit, ut ad hunc usque
diem et homines ipsi et eorum terra ab eodem, qui
eos subegit, nomen invenerint.

(12.) Hi hucusque sermones sunt habiti. Deinde
 adpetente nocte momordit Xerxem Artabani senten-
 tia. Noctu vero secum ipse deliberans reperit, pror-

στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δὲ οἱ αὐτὶς ταυτέων, κατύπνωσε. καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν 5 τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων. εἶδοκεν ὁ Ξέρξης ἀνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν. „Μετὰ „δὴ βουλευέαι, ὦ Πέρσα, στρατεύμα μὴ ἄγειν ἐπὶ „τὴν Ἑλλάδα, προείπας αἰλίζειν Πέρσας στρατόν; οὔτε „ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμε- 10 „νός τοι πάρα. Ἄλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλευέσασο „ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.“ Τὸν μὲν, ταῦτα εἰπα- 13 τα, εἶδοκεν ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποκέτο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἑλεγέσφι τάδε. „Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε; „ὅτι ἀγχίστροφα βουλευόμεαι. Φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ 5

sus sibi necesse non esse adversus Graeciam expeditionem suscipere: et postquam ita mutavit sententiam, somno sopitus est. At eadem nocte talem, ut quidem Persae narrant, visionem habuit. Videbatur Xerxi, adstare ipsi virum magnum et formosum, his verbis ipsum adloquentem: *Mutas tu igitur, Persa, tuum consilium, nec ducturus es exercitum in Graeciam, postquam edixisti Persis ut copias contrahant. Atqui nec recte facis, quod mutas sententiam; nec, qui tibi adsentiat, quisquam est. Immo vero, quemadmodum hodie constitutum habebas facere, eadem perge viâ.* His ille dictis avolare visus est Xerxi. (13.) Ut dies illuxit, rex nullâ huius insomnii ratione habitâ, eosdem Persas, quos antea, convocavit, et in hunc modum eos est adlocutus: *Viri Persae, date mihi veniam, contrarium*

516, 64.

„ἐμεωυτοῦ πρῶτα αὐτῷ κω ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι
 „κεῖνα ποιεῖν, οὐδένα χρόνον μευ ἀπέχονται. ἀκούε
 „σάντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραυτίκα
 „μὲν ἢ νεότης ἐπέξῃ, ὥστε αἰεκέστερα ἀπορρίψαι ἔπεια
 10 „ἔς ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρῆόν. νῦν μέντοι συγγυνοῦς,
 „χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὢν μεταδιδουγμένον
 „μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχά ἐστε.“
 Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσ-
 εκύκον. Νυκτὸς δὲ γενομένης, αὐτὶς τὸ αὐτὸ ὄνειρον τῷ 14
 Ξέρξῃ κατυπνωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· „ὦ παῖ Δα-
 „ρείου, καὶ δὴ φαίνεται ἐν Πέρσῃσι τε ἀπειπάμενος τὴν
 „στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεια ἐν οὐδενὶ πεισόμενος
 5 „λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς ἀκούσας. εὖ νῦν τόδ' ἴσθι, ἦν
 „περ μὴ αὐτίκα στρατηλατῆς, τάδε τοι ἐξ αὐτίαν

*superiori consilium capienti. Nam et ego ad id
 prudentiae culmen, quo tendo, nondum perveni;
 et, qui ad istud faciendum me excitant, nullo tem-
 pore a me discedunt. Atqui postquam Artabani
 audiui sententiam, statim quidem in me adversus
 illum ebullivit iuventus, ut indigniora quam oport-
 lebat verba in virum natu grandiore coniiicerem:
 verumtamen nunc, agnito meo errore, utar illius
 sententiâ. Scitote igitur abiecissem belli Graeciae
 inferendi consilium, et quietem agite. His auditis,
 Persae laeti regem adorarunt. (14.) Insequente vero
 nocte idem insomnium dormienti Xerxi iterum ad-
 stans dixit: Tu ergo, Darii fili, palam coram Per-
 sis abiecisti belli consilium, nullâ meorum ver-
 borum ratione habitâ, quasi a nemine audivis-
 ses! Probe nunc scito, nisi protinus expeditionem*

„ἀνασχῆσιν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
 „ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τὰ-
 15 „χος ἔσται.“ Ξέρξης μὲν, περιδεὴς γενόμενος τῇ ὄψει,
 ἀνά τε ἑώραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον
 ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε
 Ξέρξης τάδε· „Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν
 „οὐκ ἔσωφρόνεον, εἶπας ἐς σέ μάταια ἔπεα χρηστῆς 5
 „εἵνεκα συμβουλῆς· μετὰ μόντοι οὐ πολλὸν χρόνον με-
 „τέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτά μοι ποιητέα ὄντα τὰ σὺ
 „ὑπεβήκας. οὐκ ἔγωγ' ὅτι δυνατὸς τοι εἰμι ταῦτα ποιεῖν βου-
 „λόμενος· τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπι-
 „φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνεπαυμένῳ 10
 „ποιεῖν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται. Εἰ
 „ὦν θεὸς ἔστι ὁ ἐπιπέμπων, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ

hanc susceperis, hoc tibi inde eventurum: quemadmodum brevi tempore magnus ampliusque evasisti, ita brevi rursus humilis eris. (15.) Territus hoc viso Xerxes e lecto prosiliit, nunciumque ad Artabanum misit, qui illum advocaret. Qui ubi adfuit, haec ei Xerxes dixit: *Artabane, ego statim quidem parum prudenter me gesseram, contumeliosa in te verba coniciens boni consilii caussa: brevi post vero mutavi sententiam, agnovique faciendum mihi id quod tu suasisti. Verumtamen hoc ipsum facere, quamvis velim, non possum: nam, postquam mutato consilio tuam probavi sententiam, iterato adparet mihi nocturnum visum, nequaquam probans ut hoc faciam; et nunc etiam minas intentans abiit. Si igitur Deus est qui illud mihi mittit, sique prorsus ei cordi est ut suscipiatur haec in*

„ἔστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτή-
 „σεται καὶ σοὶ τὸ αὐτὸ τοῦτο ὄνειρον, ὁμοίως καὶ ἐμοὶ
 15 „ἐντελλόμενον. εὐρίσκω δὲ ὧδε ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ
 „λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδύς, μετὰ τοῦ-
 „το ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
 „κατυπνώσκειας.“ Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε· Ἀρ- 16
 τάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα
 οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλεῖον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος
 ὡς ἡναγκάζετο, εἶπας τάδε, ἐποίησε τὸ κελευόμενον.
 5 „Ἴσον ἐκέκω, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, Φρονέειν (1)
 „τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τὰ
 „σὲ καὶ ἀμφοτέρω περὶ ἡκόντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμι-
 „λίας σφάλλουσι· κατὰ περ, τὴν πάντων χρησιμωτά-
 „την ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματα, Φασί, ἀνέμων

*Graeciam expeditio, idem hoc insomnium tibi
 etiam advolabit, eademque quae mihi praecipiet.
 Reperio autem sic hoc futurum, si tu universum
 meum cultum sumseris, eoque indutus in throno
 meo resederis, ac deinde meo in lecto cubueris.*

(16.) Haec postquam Xerxes locutus est, primum
 quidem dicto eius non paruit Artabanus, quippe si-
 bi non convenire iudicans in throno residere regis:
 postremo vero, ut coactus est, imperata fecit, post-
 quam haec regi responderat: (16. 1.) *Pari loco,
 Rex, sunt meo iudicio haec duo, recte sapere, et
 bonum danti consilium obsequi velle: quorum
 quum utrumque tibi insit, pravorum hominum
 colloquia in errorem te inducunt; quemadmodum
 mare, rem omnium utilissimam hominibus, aiunt
 ab irruentibus ventorum flatibus prohiberi ne na-*

„ἐμπύπτοντα οὐ περιπαῖν Φύσει τῇ ἑαυτῆς χρησθαι 10
 „Ἐμὲ δὲ, αἰκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσούτο
 „ἔδακε λύπη, ὅσον, γινώμεων δύο προκειμενέων Πέρ-
 „σῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξάνουσης, τῆς δὲ, καταπαυού-
 „σης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἶη διδάσκειν τὴν ψυχὴν
 „πλέον τι διζῆσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρόντος· τοιαυτέων 15
 „προκειμενέων γινώμεων, ὅτι τὴν σφαλερωτέραν σέων-
 16 „τῶ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναίρεα. Νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτρα-
 (2) „ψαι ἐπὶ τὴν αἰμείνω, Φῆς τοι, μετιέντι τὸν ἐπ' Ἑλ-
 „ληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον, θεοῦ τιμὸς πομπῇ,
 „οὐκ ἔῶντά σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦ- 20
 „τά ἐστι, ᾧ παῖ, θεῖα. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους
 „πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι ὧς σε ἐγὼ διδάξω, ἐτι-

*turam exserat suam. Ego vero, quando malis me
 verbis accepisti, non tam hoc ipsum aegre tuli,
 quam istud, quod, quum duae propositae essent
 Persis sententiae, altera iniuriosam augens inso-
 lentiam, altera eandem reprimens, dicensque per-
 niciosam rem esse, excitare animum ad plura sem-
 per, quam quae habeas, concupiscenda; quod, in-
 quam, ex duabus hisce propositis sententiis eam
 suscepisti, quae et tibi et Persis periculosior est.
 (16. 2.) Nunc igitur, postquam ad meliorem te
 convertisti, et abiecasti expeditionis in Graeciam
 consilium, ais iterum tibi adparere insomnium
 divinitus missum, quod te vetet omittere hanc ex-
 peditionem. At ne est quidem, mi fili, res haec
 divina. Insomnia enim, quae inter homines va-
 gantur illisque accidunt, talia sunt, qualia ego
 te docebo, qui multis annis, quam tu, natus sum*

517, 22.

„σι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος εἰμ. πεπλανῆσθαι αὐ-
 „ται μάλιστα ἐβάσσι αἱ ὄψεις τῶν ὀνειράτων, τὰ τις
 25 „ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύ-
 „την τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἶχομεν μετὰ
 „χεῖρας. Εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο εἶον ἐγὼ 16
 „διατρέω, ἀλλὰ τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ (3)
 „συλλαβαὶν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ ὡς καὶ
 30 „σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλον μοι
 „ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐ καὶ τὴν ἐμήν· οὐδὲ
 „τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν
 „τῇ ἐμῇ· εἰ περ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γάρ
 „δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο, ὅ τι δὴ κατέ
 35 „ἔστι, τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δοῖς,
 „ἐμὲ ὄρων, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ
 „ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπι-

maior. Qualia quis interdum curat ac meditatur, talia eum maxime circumvolitare solent visa per somnum: nos autem his proximis diebus occupatum quam maxime animum hac expeditione habuimus. (16. 3.) Sin hoc non tale est quale ego iudico, si divinum quidquam huic viso inest, tu recte rem intellexisti, rectoque dixisti: adpareat enim illud et mihi, mihiqve idem atque tibi prae- cipiat! Debet autem mihi nihilo magis adparere tuâ veste induto, quam meâ; nec magis tuo in lecto cubanti, quam in meo; si modo omnino adpariturum est. Nec enim profecto ita stultum erit hoc, quidquid sit, quod tibi per somnum adparuit, ut, me si viderit, te esse opinetur, ex veste tua iudicium faciens. Sin me nullô loco habuerit, ne ad-

„Φανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἦν τὴν
 „σῆν. εἰ δὲ καὶ ἐπιφοιτήσῃ, τοῦτο ἤδη μαθητέον ἐστί.
 „εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσῃ γε συνεχέως, Φαίην αὖ καὶ αὐ- 40
 „τὸς θεῖον εἶναι. Εἰ δέ τοι οὕτω δεδοκῆται γίνεσθαι,
 „καὶ οὐκ οἶά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη δεῖ ἐμὲ
 „ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνῶσαι, Φέρε, τουτέων ἐξ ἐμοῦ
 „ἐπιταλευμένων, Φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ τούτου, τῇ
 17 „παριούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.“ Τοσαῦτα εἰπας Ἄρ- 45
 τάβανος, ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδὲν,
 ἐποίησε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ
 ἰζόμενος εἰς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον
 ἐποίηετο, ἥλθῃ οἱ κατυπνωμένοι τὰντὸ ὄνειρον τὸ καὶ πα- 5
 ρὰ Ξέρξεα ἐφαίτα· ὑπερστανὴν δὲ τοῦ Ἄρταβάνου, εἶπε

XVI. 39. εἰ δὲ ex nostra coniectura. εἰ δὲ alii; οὐ δὲ multi nonnulli.

parebit quidem mihi, sive tua indutus sim veste, sive meâ. An vero adpariturum etiam sit mihi, id nunc videndum est. Nam si constanter adpareret, dicerem et ego, rem divinam esse. Caeterum si tibi, ut ita faciam, stat decretum, neque ego te ut illud revoces commovere possum, si omnino me oportet tuo in lecto somnum capere: age, hoc ubi fecero, adpareat mihi quoque visum! Donec vero hoc contigerit, equidem in mea persistam sententia. (17.) His dictis, Artabanus, sperans se probaturum, nullius momenti esse quae Xerxes dixerat, morem illi gessit. Postquam vero vestem Xerxis indutus in solio regis consedit, ac deinde cubitum ivit, venit ad eum, ut somno sopitus est, idem insomnium quod Xerxi adparuerat; et capiti eius adstans,

τάδε· „ Ἄρα σὺ δὴ κείνος εἷς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξεα
 „ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηρόμενος αὐ-
 „ τοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρσυντί-
 10 „ κα νῦν καταπροΐξαι ἀποτρέπων τὸ χρεὸν γενέσθαι.
 „ Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
 „ δεδήλωται.“ Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ ὄνει- 18
 ρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηροῖσι ἐκκαίειν αὐτοῦ
 μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὅς, ἀμβάσας μέγα.
 ἀναβρώσκει· καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ
 5 ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε·
 „ Ἐγὼ μὲν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἥδη πολ-
 „ λά τε καὶ μεγάλα πεισόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσό-
 „ νων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλικίᾳ εἶκειν. ἐπιστά-
 „ μενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμεῖν, μεμνημέ-

haec dixit: Tu igitur is es, qui Xerxem, veluti
 curam eius gerens, hortaris, ne bellum inferat
 Graecis? At nec posthac, nec nunc, impune feres,
 qui infecta reddere ea, quae fieri oportet, conaris.
 Xerxem autem quae poena maneat, dicto non au-
 dientem, ipsi declaratum est. (18.) His verbis
 visum est Artabano insomnium illud minas ipsi in-
 tentare, simulque candentibus ferris velle ipsi exu-
 rere oculos. Itaque alta exclamans voce, de lecto
 prosiliit; adsidensque Xerxi, postquam insomnii vi-
 sum ei exposuit, haec deinde verba adiecit: *Equi-*
dem, Rex, utpote qui multas atque magnas res
eversas vidi ab infirmioribus, retinere te volue-
ram, ne omnibus in rebus iuvenili indulgeres ae-
tati. Itaque gnarus quam perniciosum sit nimis
concupiscere, et memor Cyri in Massagetas ex-
 Herod. T. III. P. I. M

„νος μὲν τὸν ἐπὶ Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔφη- 10
 „ξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τὸν Καμβύ-
 „σιω, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείω ἐπὶ Σκύθας·
 „ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε
 „μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάντων ἀνθρώπων. Ἐπεὶ δὲ
 „δαιμονίη τις γίνεται ὁρμή, καὶ Ἕλληνας, ὡς εἶοικε, 15
 „Φθορὴ τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ
 „αὐτὸς τρέπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι. Σὺ
 „δὲ σήμνηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπόμενα,
 „χρηῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προειρημέ-
 „νοισι ἐς τὴν παρασκευὴν· ποίεις δὲ οὕτω, ὅπως, τοῦ 20
 „θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσῃ μηδέν.“ Του-
 „τέων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ οὔφει, ὡς ἡμέ-
 „ρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα

*peditio quem exitum habuerit, memorque expeditio-
 nis Cambysis adversus Aethiopas, denique expeditionis socius quum fuerim Darii adversus Scythas; haec omnia cognita habens, in hac fui sententia, beatum te praedicatum ab omnibus hominibus iri, si nihil moveres. At, quoniam divinitus immissus est hic impetus, et Graecis, ut videtur, ipso Deo volente imminet exitium, ego etiam ipse muto sententiam, et in tuam transeo. Tu igitur Persis significa quae tibi divinitus missa sunt; imperaque illis, ut ea exsequantur, quae tu ad parandum hoc bellum spectantia prius edixeras. Denique ita fac, ut, quoniam haec tibi Deus peragenda commisit, nihil, quod a te proficisci queat, desideretur. His dictis, simul atque dies illuxit, viso nocturno commoti, Xerxes cum Persis haec commu-*

Πέρσῃσι· καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
25 μῦθος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

Ὁρμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατείει, μετὰ ταῦτα 19
τρίτῃ ὥσιν ἐν τῷ ὕπνῳ ἐνέετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ
πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὥσις ἦν ἡδε. εἶδσκε ὁ Ξέρξης
5 ἵστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς
κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι
πρὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. Κρινάντων δὲ
ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλληχθέντων αὐ-
τίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε
10 προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς
ἐκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ
στρατοῦ οὕτω ἐπάγεσθαι ποιεῖται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν

nicavit, et *Artabanus*, qui prius solus palam rem
dissuaserat, nunc aperte eandem urgebat.

(19.) Postquam ita constitutum erat *Xerxi*, ut
susciperet expeditionem, tertia ei visio per somnum
oblata est; quam Magi, ad se relatam, interpretati
sunt ad universam spectare terram, significareque
homines omnes servos illius futuros. Fuit ea visio
huiusmodi. Visus est sibi *Xerxes* coronari oleae
fronde, ramosque oleae universam occupare terram,
deinde vero evanescere coronam capiti impositam.
Hoc visum quum ita, ut dixi, interpretarentur magi,
protinus Persarum, qui ad concilium convenerant,
unusquisque suam in praefecturam profectus, stu-
dium omne, ut iussa exsequerentur, adhibuere, cu-
piens quisque proposita dona praecaeeteris obti-
nere: atque ita *Xerxes* copias contraxit, ut nullus

20 τῆς ἡπείρου. Ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου αἰλώσιος, ἐπὶ μὲν
 τέσσαρα ἔτη πλήρεα παρατέετο στρατιὴν τε καὶ τὰ
 πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἑστρα-
 τηλάττει χειρὶ μεγάλη πλήθεος. Στόλων γὰρ, τῶν ἡμεῖς
 ἴδμεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μῆτε 5
 τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μὴδὲν φαί-
 νεσθαι, μῆτε τὸν Σκυθικόν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους
 διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώραν ἐμβαλόντες, σχεδὸν
 πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι ἐέμοντο,
 τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο· μῆτε κατὰ τὰ 10
 λεγόμενα τὸν Ἀτρεϊδῶν ἐς Ἴλιον· μῆτε τὸν Μυσῶν τε
 καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον, οἱ δια-
 βάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τοὺς τε Θρηῖ-
 κας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἴόνιον πόν-

esset continentis locus, qui non perquireretur. (20.)
 Etenim, ex quo recepta erat Aegyptus, quatuor so-
 lidi anni in comparando exercitu et rebus exerci-
 tui necessariis insumti sunt; exeunte vero quinto
 anno expeditionem *Xerxes* suscepit ingenti copia-
 rum multitudine. Fuit enim haec omnium, quas no-
 vimus, expeditionum longe maxima; adeo ut ad eam
 nihil fuerit aut illa quam adversus Scythas Darius,
 aut quam ipsi olim Scythae susceperant, quum Cim-
 merios persecuti, incursione in Medicam terram
 factâ, universam propemodum superiorem Asiam a
 se subactam tenuerunt, quam ob causam deinde
 Darius ultionem ab eis capere voluit: aut illa quam
 Atridae adversus Ilium dicuntur suscepisse: aut quam
 ante Troiana tempora Mysi atque Teucris fecerant;
 qui per Bosporum in Europam transgressi, Thraces

15 τὸν κατέβησαν, μέχρι τῆ Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς
 μισαμβρίας ἔλασαν. Αὗται αἱ πάσαι, καὶ οὐδ' εἰ 21
 ἑτέραι πρὸς ταύτησι γινόμεναι στρατηλασίαι, μῆς τῆς-
 δε οὐκ ἄξιαί. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίας ἔθνος
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ
 5 οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν
 γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι
 δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῖα,
 ἅμα στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς
 νέας παρέχειν· τοῖσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων πε- 22
 ριπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων

omnes subegerunt, et usque ad Ionium mare versus occidentem, versus meridiem vero usque ad Peneum fluvium penetrarunt. (21.) Omnes hae expeditiones, et si quae sunt praeter has aliae similes, non sunt dignae quae cum hac una conferantur. Quis enim est Asiae populus, quem non adversus Graeciam *Xerxes* eduxerit? quae aqua, quae non defecerit, ab exercitu eius epota, exceptis maioribus fluviis? Alii quippe populi naves praebuere, alii in peditatum erant distributi, aliis imperatus erat equitatus, aliis navigia transvehendis equis, simulque homines militaturi; alii naves longas pontibus faciendis praebere tenebantur, alii com meatum simul et naves.

(22.) Ac primum quidem, quoniam, qui priores circa *Athon* sunt circumvecti, calamitatem acceperant, iam inde a tribus fere annis ea maxime prae-

και μάλιστα τὰ ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς
 Χερσονήσου ἄρμεον τριήρεις ἐνθεῦτεν δὲ ὀρμιάμενοι,
 ἄρυσσον ὑπὸ μαστίγων πανταδαπὸι τῆς στρατιῆς διά- 5
 δοχαὶ δ' ἐφοίτων. ἄρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-
 τοικημένοι. Βαυβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρτα-
 χαΐης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔρ-
 γου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστόν,
 ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ 10
 δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἡπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδὲς τέ
 ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο,
 καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων
 ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ

XXII. 3. τὰ ἐς τὸν Ἄθων. Artic. τὰ abest vulgo, a nobis ex
 coniect. adiectus.

paraverat quæ ad Athon spectabant. Nam ad Eleun-
 tam, Chersonesi oppidum, in ancoris stabant trire-
 mes; unde proficiscebantur homines de exercitu ex
 omnibus nationibus, qui sub flagellis terram perfode-
 rent, quorum in locum alii subinde succedebant; fo-
 diebant autem etiam hi qui circa Athon incolebant:
 operique præfecti erant Bubares, Megabazi filius, et
 Artachæes Artaci, uterque natione Persa. Est enim
Athos mons ingens ac nobilis, in mare excurrens,
 et ab hominibus habitatus. Ubi mons in continentem
 desinit, peninsulae speciem refert, estque isthmus
 duodecim fere stadiorum: est autem campêstris hic
 locus, tumulos habens non magnos, a mari Acap-
 thiorum ad illud mare quod contra Toronen est.
 In eodem hoc isthmo, in quem desinit Athos, oppi-
 dum est Sane, a Graecis habitatum: quæ vero intra

15 τούτω, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
οἰκῆται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέ-
ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτῶν
ᾠρητο ποιεῖν, εἰςὶ αἶδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθων,
Θύσσος, Κλεωναί. πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἄθω
κέμονται. Ὠρυσσον δὲ ᾧδε δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ 23
βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχωροτενὲς
πυρσάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαβεῖα ἡ διάρυξ, οἱ μὲν,
κατώτατα ἐστεῶτες, ᾠρυσσον· ἕτεροι δὲ παρὲδίδσαν
δ τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἐστεῶσι
ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροις, ἕως ἀπί-
κοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέ-
βαλλον. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρ-
ρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόρον διπλήσιον
10 παρῆχον· ἅτε γὰρ τοῦ τε ἀνω στόματος καὶ τοῦ κάτω

Sanen in ipso Atho incoluntur oppida, quae tunc Persa ex continentis oppidis insulana facere adgressus est, hae sunt, Dium, Olophyxus, Acrothoon, Thyssus, Cleonae: hae sunt oppida, quibus *Athos* frequentatur. (23.) Fodiebant autem hoc modo. Totum tractum, lineâ rectâ iuxta Sanem urbem ductâ, secundum nationes distribuerant barbari. Tum, ubi iam *profunda* fuit *fassa*, alii in imo stantes fodiebant, alii vero effossam terram continuo aliis tradebant, qui superne scalis insistebant; et hi rursus aliis; donec ad summos pervenissent, qui eam egerant eiiciebantque. Iam caeteris quidem, praeterquam Phoenicibus, rupta fossae praecipitia duplum laborem exhibuere: nam quum summa fossae labia pari amplitudine atque inferiora facerent, non potuit

κατὰ τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἑμᾶλλέ σφι τοιούτῳ
 ἀποβήσισθαι. οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἐν τε τοῖσι ἄλλοις
 ἔργοις ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόν-
 τες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὄρυsson, τὸ μὲν
 ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδει 15
 αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου,
 συνῆγον αἰεὶ κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι
 ἄλλοις τὸ ἔργον. Ἐμβαῦτα δὲ λειμών ἐστι, ἵνα σφι
 ἀγορὴ τε ἐγίνετο καὶ πρῆτῆριον· σῖτος δὲ σφισι πολλὸς
 24 ἐφοῖτα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμ- 20
 βαλλεόμενον εὐρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ
 Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυ-
 σθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὼν γὰρ, μηδένα
 πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὀρύσ- 5
 σειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσῃ, εὖρος ὡς δύο τριῆ-

hoc non eis accidere. At *Phoenices*, ut in aliis operi-
 bus ingenium ostendunt, sic et in isto. Nam portio-
 nem eam, quae ipsis sorte obvenerat, ita fodiebant,
 ut superius os fossae duplo maius facerent, quam fos-
 sam ipsam esse oportebat: progrediente vero opere,
 constanter arctiorem illam faciebant, ut, quum in
 fundo essent, parem cum aliis latitudinem fossa ha-
 beret. Erat autem ibi pratum, ubi forum habebant
 rerum venalium: frumentique moliti copia ex Asia
 eis advehebatur. (24.) Iam, ut ego quidem hanc
 rem considerans reperio, magnificentiae causa fodi
 hanc fossam Xerxes iussit, cupiens et potentiam suam
 ostentare: et monumentum relinquare sui. Nam,
 quum nullo labore per isthmum transduci naves po-
 tuissent, fossam quam mare perflueret fodi iussit ea

ρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας. Τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τού-
 τοισι, τοῖσιν περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προστετέτακτο καὶ τὸν
 Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι. Ταῦτα 25
 μὲν νυν οὕτω ἐποίηε. παρασκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς
 τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας
 Φοινίξιν τε καὶ Αἰγυπτίοισιν. καὶ σιτία τῇ στρατιῇ κα-
 5 ταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμῇναι ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑπο-
 ζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀναπυθόμενος δὲ
 τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεάτατον
 εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὀλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι
 ἐκ τῆς Ἀσίας πανταχόθεν. τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευ-
 10 κὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς
 Τυρόδιζαν τὴν Περινήϊον, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς

latitudine, ut duae simul triremes, remis suis agita-
 tae, transire per illam possent. Eisdem, quibus *du-
 cenda fossa* fuerat mandata, imperatum etiam est ut
Strymonem fluvium ponte iungerent. (25.) Haec
 dum ita facienda curat, simul etiam parari *arma-
 menta iungendis* in Hellesponto *pontibus* iussit,
 partim ex papyro, partim ex lino albo; quam cu-
 ram Phoenicibus et Aegyptiis mandavit. Deinde ne
 fame laboraret aut exercitus aut iumenta in Grae-
 ciam ducenda, comportari *commeatus* iussit; et com-
 moda sciscitatus loca, ut quemque locum maxime
 idoneum reperit, ibi iussit deponi, dato mandato
 ut undique ex Asia onerariis navibus et portoriis alii
 alio deveherent. Igitur plurimam quidem partem in
 Candidum Littus, quod vocatur, (*Leuce Acte* graece)
 devexerunt; alii vero Tyrodizam Perinthiorum, alii

Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ εἰς Μακεδονίην διαταγμένοι.

26. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ περὶ ἅπας συλλελεγμένος, ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο εἰς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ· ἐνθαῦτα γὰρ εἶρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἡπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι 5 στρατόν. Ὅς μὲν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένοι ἀγαγόν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω Φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν εἰς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. Οἱ δὲ, ἐπεὶ τε διαβά- 10 ντες τὸν Ἄλυν ποταμὸν, ὠμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐ- τῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο εἰς Κελαινάς· ἵνα πηγαὶ ἀναδιδούσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Κατάρ-

Doriseum, alii Eionem, quae super Strymonem est, alii in Macedoniam convehere commeatus iussi.

(26.) Hi dum opus imperatum exsequuntur, interim coactus universus *pedestris exercitus* unâ cum Xerre iter Sardes versus ingressus est, Critallis profectus, Cappadociae oppido: eo enim edictum erat ut convenirent copiae omnes, quae per continentem cum ipso Xerre erant iturae. Iam, quis fuerit praefectorum qui optime instructum adduxerit exercitum, adeoque munera acceperit a rege proposita, edere non possum: nam ne liquet mihi quidem, an omnino in iudicium ea res venerit. Exercitus vero, postquam trajecto Haly fluvio Phrygiam intravit, per eam iter faciens *Celae- nas* pervenit; ubi fontes oriuntur Maeandri, et alius fluvii non minoris Maeandro, cui nomen est Catar-

523, 97.

ρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλ-
 15 λων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδίδοι· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιλη-
 νοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλει ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ
 Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρύντα ἀνακρε-
 μασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὑποκατήμενος Πυθίος 27
 ὁ Ἄττος, ἀνὴρ Λυδᾶς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατὸν
 πᾶσαν ξεινίῳσι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήμα-
 τὰ τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον πα-
 5 ρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, αὐτὸν
 Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύ-
 θιος, καὶ πόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο
 ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν· „ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι, ὃς τοι
 „τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῃ τῇ χρυ-
 10 „σῇ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστὶ πρῶτος ἀνθρώ-
 „πων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετὰ σέ.“ Θωμάσας 28

rhacles, qui ex ipso foro Celaenarum exortus, in
 Maeandrum influit: quo in foro eiusdem urbis uter
 suspensus est Sileni *Marsyae*, quem Phryges narrant
 ab Apolline excoriatum suspensumque fuisse. (27.)
 In hac urbe exspectans Xerxem consederat *Pythius*,
 Atyis filius, Lydus, ipsumque Xerxem et univer-
 sam eius exercitum magnificis epulis excepit, pecu-
 niasque pollicitus est quas in bellum esset collatu-
 rus. Qui ubi pecunias obtulit, quaesivit *Xerxes* ex
 praesentibus Persis, *quisnam* hominum esset *Py-*
thius, et quantas possideret divitias, qui ista of-
 ferret? Cui illi responderunt: *Idem hic est, Rex,*
qui patri tuo Dario auream platanum aureamque
vitem dono dedit: estque post te nunc hominum,
quos novimus, omnium princeps divitiis. (28.)

δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἶπε
 το Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα. ὁ δὲ εἶπε „ὦ βα-
 „σιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἶδε-
 „ναι τὴν ἐμειωτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός τοι ἀτρε- 5
 „κέως καταλέξω. ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα σε ἐπιυθόμην
 „ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βουλ-
 „μένος τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέμαθον,
 „καὶ εὖρον λογίζομενος, ἀγυρίου μὲν δύο χιλιάδας εἰ-
 „σας μοι ταλάντων, χρυσοῦ δὲ τετρακοσίας μυριάδας 10
 „στατήρων Δαρείων, ἐπιδεούσας ἑπτὰ χιλιάδων. καὶ
 „τούτοισί σε ἐγὼ δωρέομαι· αὐτῶ δ' ἔμοι ἀπὸ ἀνδρα-
 29 „πόδων τε καὶ γυναικῶν ἀρκέων ἐστὶ βίος.“ Ὁ μὲν
 ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε
 „Ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ ἐπεὶ τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώραν,
 „οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέλησε ξυῖναι

Miratus rex posterius hoc verbum, ipse deinde Py-
 thium interrogavit, *quantas possideret pecunias?*
 Et ille, *Rex, inquit, non te celabo, nec excusa-*
tionē utar, nescire me meas facultates; sed bene
cognitas habens, accurate tibi dicam. Nam simul
atque certior sum factus ad mare Graecum te
descendere, cupiens tibi ad bellum conferre pecu-
nias, inquisivi; rationeque inita, reperi, esse mihi
argenti talenta bis mille, auri vero quadringentas
myriadas staterum Daricorum, minus septem mil-
libus. Atque has ego pecunias tibi do muneri: est
enim mihi ex mancipiis atque agris victus suffi-
ciens. (29.) His ab illo dictis Xerxes delectatus, re-
 spondit: *Hospes Lyde, ex quo ego Persicā egressus*
sum terrā, nullum adhuc, praeter te, hominem

- 5 „προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν
 „καταστάς, αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέ-
 „λησε συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ
 „ἐξείνισας μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα
 „μεγάλα ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὧν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέ-
 10 „ρεα τοιαύδε δίδωμι. ξεινόν τε σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ
 „τὰς τετρακοσίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλή-
 „σω παρ' ἐμεωυτοῦ, δούς τὰς ἐπτὰ χιλιάδας· ἵνα μὴ
 „τοὶ ἐπιδέες ἔωσι αἱ τετρακόσiai μυριάδες ἐπτὰ χι-
 „λιαδῶν, ἀλλ' ἢ τοὶ ἀπαρτιλογίῃ ὑπ' ἐμέο πεπληρω-
 15 „μένῃ. κέκτησό τε αὐτὸς τὰ περ αὐτὸς ἐκτήσας, ἐπί-
 „στασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦν-
 „τι, οὔτε ἐς τὸ παρεόν, οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.“

Ταῦτα δὲ εἶπας, καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30

reperi, qui vellet hospitalia officia exercitui meo exhibere; nec qui meum in conspectum veniens, sua sponte pecunias mihi ad bellum conferendas offerret. Tu vero magnifice exercitum meum excepisti, et pecunias ingentes polliceris. Tibi ergo vicissim ego dona haecce tribuo: in meorum hospitum numero te repono, et quadringentas statum myriades de meo tibi complebo, septem millia dono dans, ne tibi ad complendas quadringentas myriadas septem millia desint, sed solida atque integra ista tibi summa a me conficiatur. Perge vero possidere quae adquisivisti, ac scito semper talem te virum praestare: quod ubi feceris, neque nunc, nec in posterum te poenitebit.

(30.) His dictis, Xerxes, praestito promisso, ulte-

αἰὶ τὸ πρῶτον. Ἀναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν
 παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλσος γίνονται,
 αἰπύκετο ἐς Κολοσσάς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης, ἐν τῇ
 Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφανίζεται 5
 ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστα καὶ ἀναφανόμε-
 νος, ἐκδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαϊάνδρον. ἐκ δὲ Κολοσ-
 σέων ὁρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὐρούς τῶν Φρυ-
 γῶν καὶ τῶν Λυδῶν, αἰπύκετο ἐς Κύδραρα πόλιν· ἐνθα
 στήλη καταπεπηγυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροῖσου, κα- 10
 31 ταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὐρούς. Ὡς δὲ ἐκ τῆς
 Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ,
 καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίης Φερουσῆς, τῆς δὲ
 ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδεις, τῇ καὶ πορευομένῳ διαβῆναι τὸν
 Μαϊάνδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἶναί 5
 παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ ἄνδρες δημοεργοὶ μέλι

rius progredi perrexit. Postquam Anaua, quod vo-
 catur, Phrygiae oppidum praeteriit, et lacum ex quo
 sal conficitur, *Colossas* pervenit, magnam Phrygiae
 urbem; in qua *Lycus* amnis in terrae voraginem in-
 cidens evanescit, ac deinde, postquam ex quinque fere
 stadiorum intervallo iterum comparuit, in Maeand-
 rum et ipse influit. Colossis profectus exercitus, ad
 confinia Phrygiae Lydiaeque pervenit; ubi cippus in
 terram defixus, qui a Croeso positus est, inscriptis
 literis limites indicat. (31.) Ut ex Phrygia Lydiam
 intravit, ubi diverticulum est viarum, quarum al-
 tera, ad sinistram, versus Cariam fert, altera ad dex-
 tram Sardes; quam qui sequitur, eum omnino oportet
 Maeandrum fluvium traicere, et Callatebum prae-
 terire oppidum, in quo pistorum dulciarii ex myrica

325, 59.

ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ ποιεῦσι ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης
 τὴν ὁδόν· εὗρε πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα δαρη-
 σάμενος κόσμῳ χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ
 10 ἐπιτρέψας, δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ
 ἄστυ. Ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδεις, πρῶτα μὲν ἀπέ- 32
 πέμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλεῖ παρασκευά-
 ζειν· πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαιμόνα ἀπέ-
 6 πέμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τῶνδε δὲ
 εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι
 πρότερον οὐκ ἔδοσαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγ-
 χυ ἐδόκει τότε δείσαντας δῶσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ
 τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα,
 10 παρσκευάζετο ὡς ἐλὼν ἐς Ἀβυδον.

(tamarice) et tritico *mel* conficiunt: hac via iter fa-
 ciens Xerxes *platanum* reperit, quam ob speciei
 praestantiam aureo donavit ornatu, curamque eius
 viro ex immortalibus lecto mandavit: postero die in
 primariam Lydorum urbem pervenit. (32.) *Sardes*
 postquam *Xerxes* pervenit, praecones primum dimi-
 sit per Graeciam, qui terram et aquam postularent,
 edicerentque ut coenas pararent regi. Athenis atque
 Lacedaemone exceptis, in omnes alias Graeciae par-
 tes ad terram aquamque postulandam misit: quod
 quidem hac de caussa iterum fecit, quoniam, qui
 prius postulanti non dederant, eos nunc, metu ad-
 actos, utique daturus existimasset: hoc vero ipsum
 certo cogniturus, iterum misit. Deinde ad reliquum
 iter se comparavit, Abydum ducturus.

- 33 Οἱ δὲ ἐν ταύτῃ τὸν Ἑλλήσποντον ἐξέωγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλήσποντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξύ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα εἰς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδου καταπίον' ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολὺ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταύκτην ἄνδρα Πέρσῃ λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν' ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλαου τὸ ἱὸν εἰς Ἐλαιοῦντα ἀγινόμενος γυναι- 5
- 34 κας, ἀθέμιστα ἔρδισκε. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ 10 Ἀβύδου ὀρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκίετο, τὴν μὲν λευκολίνου Φοίνικας, τὴν δ' ἑτέραν τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου εἰς τὴν ἀπαντίον. Καὶ δὴ ἐξευγμένου τοῦ πόντου, ἐπιγενόμενος χει- 5

(33.) Interim, quibus negotium datum erat ut *Hellespontum* ponte iungerent ex Asia in Europam pertinente, perfecerant opus. Est autem Chersonesi ad Hellespontum ora in mare excurrens aspera inter Sestum urbem et Madytum, Abydo obversa: ubi deinde, haud ita multo post, Xanthippo Ariphronis filio praetore Atheniensium, captum Artayctem Persam, Sesti praefectum, vivum paxillis tabulae adfixum suspenderunt: qui in templum etiam Protesilai ductis mulieribus nefanda perpetrare consueverat.

(34.) Hanc igitur in oram ex Abydo tendentes, quibus imperatum id opus erat, *duo pantes* struxerunt; alterum Phoenices, rudentibus ex lino albo confectis; alterum Aegyptii, ex papyro. Sunt autem septem stadia ex Abydo ad oram oppositam. At iuncto ponte incidit ingens tempestas, quae rescidit omnia atque dis-

μὼν μέγας, συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε.
 Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος, τὸν Ἑλλή- 35
 σποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πλη-
 γὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζευγος. ἤδη
 δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε
 5 στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὴ ὦν ραπίζον-
 τας, λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· „ὦ πικρὸν
 „ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἡδίκη-
 „σας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς
 „μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἣν τε σύ γε βούλῃ, ἣν τε
 10 „μή. σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδὲς ἀνθρώπων θύει,
 „ὡς εἶντι δολερῶ τε καὶ αἰμυρῶ ποταμῶ.“ Τήν τε δὴ
 θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιῶν, καὶ τῶν ἐπε-
 στεάτων τῇ ζευξὶ τοῦ Ἑλλήσπόντου ἀποταμῆν τὰς κε-
 φαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίηον τοῖσι προσεκέετο 36

solvit. (35.) Quod ubi Xerxes rescivit, gravissime ferens, trecenta verbera flagellis infligi iussit Hellesponto, et compedum par in pelagus iniici: quin et memoratum audiui, praeter haec homines etiam misisse eum, qui stigmata inurerent Hellesponto. Imperavit certe, ut flagellis caedentes barbara haec et insana pronunciarent verba: *O amara aqua! dominus tibi hanc poenam infligit, quod illum iniuriā adfecisti, nihil mali ab ipso passa. Et traiciet te rex, sive volueris, sive nolueris. Merito autem nemo hominum tibi sacra facit, quippe doloso salsoque flumini.* Simul vero et mari has poenas iussit infligi, simulque capita amputari eorum, qui iungendo flumini fuerant praefecti. (36.) Et haec quidem iussa exsecuti sunt quorum triste hoc fuit officium.
Herod. T. III. P. I. N

αὕτη ἡ ἀχαρίς τιμή. τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐξεύ-
 γνυσαν· ἐξεύγνυσαν δὲ ὧδε. Πεντηκοντέρους καὶ τριή-
 ρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου
 ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέραν τεσσα- 5
 ρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας,
 τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥέον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τό-
 νον τῶν ὀπλων. συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περι-
 μήκειας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέ-
 μων εἵνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης τῆς 10
 πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὗρου τε καὶ νότου
 εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφαισιν κατέλιπον τῶν πεντη-
 κοντέρων καὶ [τριηρέων] τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον

XXXVI. 6. τοῦ μὲν Πόντου. *An τοῦ μὲν πόρου, respectu tra-*
iectus. l. 13. τριηρέων ex coniectura adieci, quod vocab.
abest vulgo edd. et mssis.

cium. Pontes autem deinde iunxerunt alii architecti,
 et hoc quidem modo iunxerunt. Colligatas actuarias
 quinquaginta remorum naves et triremes statuerunt,
 sub eo ponte qui Pontum Euxinum spectabat, nu-
 mero trecentas et sexaginta, sub altero vero quatuor-
 decim et trecentas; respectu Ponti quidem [*sive ad*
traiciendum quidem] obliquâ lineâ stantes, rectâ
 vero secundum Hellesponti cursum, ut ipse cursus
 intentionem sustineret rudentium. Ex navibus ita
 iunctis praelongas demiserunt ancoras; in eo quidem
 ponte, qui Pontum spectabat, ventorum caussâ ex in-
 teriore mari flantium; in altero vero, qui ad vesperam
 versus Aegaeum mare erat, euri atque noti caussâ.
 Inter actuarias noves autem [*atque triremes*] tribus

527, 16.

- ἔχη ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ
 15 Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς
 στρεβλοῦντες ὄνοισι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς
 ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμε-
 νοι ἐς ἐκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης
 μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονή, κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέ-
 20 στερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἴλεκε. Ἐπειδὴ
 δὲ ἐγεφυράθη ὁ πόντος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες,
 καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδῆς τῷ εὐρεῖ, κόσμῳ ἐπε-
 τίθεσαν κατ' ὑπερθε τῶν ὀπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπε-
 ξῆς, ἐνθαῦτα αὐτὶς ἐπεξεύγνουον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
 25 ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν
 ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν

in locis fenestram transitumque reliquerunt; ut in
 Pontum, qui vellet, minoribus navigiis intrare pos-
 set, et ex Ponto in mare exterius navigare. His factis,
 intenderunt rudentes, ligneis suculis ex continente
 eos torquentes: nec iam seorsim duo adhibuerunt ru-
 dentum genera, sed utrique ponti binos ex lino albo,
 quaternos vero ex papyro rudentes tribuerunt. Cras-
 sities quidem et species utriusque generis eadem erat;
 sed pro ratione multo firmiores erant linei ruden-
 tes, quorum cubitus talentum pendebat. Freto hac
 ratione iuncto, sectos arborum stipites, aequali lati-
 tudine cum ponte, super intentos rudentes ordine
 disposuerunt: atque ita continua serie dispositos de-
 nuo arcte inter se constrinxerunt. His deinde tignis
 ingesserunt sarmenta, et sarmentis ordine dispositis
 terram superne ingessere: denique, probe constipatâ
 terrâ, utrumque pontium latus septo munierunt, ne

παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ Φοβέηται τὰ ὑπο-
ζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι.

- 37 Ὡς δὲ τὰ τε τῶν γεφυρέων κατεσκευάστο, καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἄθων, οἳ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώ-
ρυχος, οἱ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμ-
πληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώ-
ρυξ παντελέως πεπονημένη ἀγγελοῖς ἐνθαῦτα χειμερί- 5
σας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν
Σαρδίων ὡρμάτο ἐλθὼν εἰς Ἀβυδὸν. Ὁρμημένῳ δὲ οἱ ὁ
ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην, ἀφανὴς ἦν, οὗτ'
ἐπινεφέλων ἑόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης
τε νύξ ἐγένετο. Ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ 10
ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἵρετο τοὺς μάγους τὸ θελοὶ προ-
φαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς „Ἐλλησι προδει-
κνύει ὁ θεὸς ἐκλείψιν τῶν πολιῶν“ λέγοντες „ἥλιον

iumenta et equi conspecto desuper mari consterna-
rentur.

(37.) Postquam et quae ad pontes spectant, et
quae ad Athon, parata fuerunt, renunciatumque est
et ipsam fossam penitus perfectam esse, et aggeres
iuxta ostia fossae ducendos, ne maris aestus ostia
compleret; tum vero, exacta hyeme, primo verò
instructus exercitus Sardibus instituit Abydum pro-
ficisci. Iamque in eo erat ut iter ingrederetur, quum
sol suâ in coelo sede relictâ evanuit, nullis nubibus
obducto coelo, sed quam maxime sereno; et medio
die nox exstitit. Quod ubi vidit animadvertitque Xer-
xes, curae ei haec res fuit; quaesivitque ex Magis
quid significaret id prodigium. Responderunt Magi;
Graecis significare Deum extinctionem urbium:

εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων.“ πυθό-
 15 μενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἑὼν ἐποίεετο τὴν
 ἔλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιήν, Πύθιος ὁ Λυ- 38
 δὸς, καταρρώδηςας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρ-
 θείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεια, ἔλεγε
 τάδε· „ὦ δέσποτα, χρήσαις ἂν τι τεῦ βουλοίμην τυ-
 5 „χεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὼν ὑπουργῆσαι,
 „ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον;“ Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δο-
 κέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσῃν, καὶ
 διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα
 ἤκουσε, ἔλεγε θαρσύνσας τάδε· „ὦ δέσποτα, τυγχά-
 10 „νουσί μοι παῖδες ἑόντες πέντε, καὶ σφεας καταλαμ-
 „βάνει πάντα ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.
 „σύ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἤκοντα οἰ-
 „κτείρας, τῶν μοι παίδων ἓνα παράλυσον τῆς στρα-

dicentes, solem Graecis futura significare, Persis
 autem lunam. Quibus auditis laetus Xerxes educere
 copias coepit. (38.) Iamque egrediebatur, quum
 Pythius Lydus, metuens editum de coelo prodigium,
 et donis suis confisus, Xerxem adiens, haec dixit:
Domine, gratificaturus-ne es quod mihi velim con-
tingere; quod tibi leve est praestare, mihi vero per-
magnum fuerit? Et Xerxes, quidquid potius, quam
 quod ille in animo habuit, petiturum eum ratus,
praestiturum se ei, dixit; libereque, quae cuperet,
 promere iussit. Tum ille confidens, *Domine*, ait,
sunt mihi quinque filii, quibus omnibus sors ob-
tigit ut tecum in bellum adversus Graeciam profi-
ciscantur. At tu, Rex, mei tam longe aetate pro-
fecti miserere, unique meorum filiorum, natu ma-

- „τήης, τὸν πρεσβύτατον, ἵνα αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν
 „ χρημάτων ἢ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσαρας ἄγου ἅμα 15
 „ σιωπῶν καὶ πρήξας τὰ νοεῖς, νοστήσειας ὀπίσω.“
- 39 Κάριτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβετο τοῖσδε·
 „ ὦ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευο-
 „ μένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας
 „ ἐμούς καὶ ἀδελφεούς καὶ οἰκηίους καὶ φίλους, μνήσα-
 „ σθαι περὶ σέο παιδός· ἐγὼ ἐμὸς δοῦλος, τὸν χρῆν παν- 5
 „ οική αὐτῇ γυναικὶ συνέπισθαι; εὖ νῦν τόδ' ἐξεπίστα-
 „ σο, ὡς ἐν τοῖσι ὡσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός·
 „ ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλᾷ τὸ σῶμα·
 „ ὑπεναντίας δὲ τοιούτοις ἀκούσας, ἀνοιδέει. ὅτε μὲν νῦν
 „ χρηστὰ ποιήσας, ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργε- 10
 „ σῆσι βασιλῆα οὐ καυχῆσαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε
 „ δὲ ἐς τὸ ἀνανδρότερον ἐτρέπευ, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμ-

ximo, remitte militiam; ut et mei et bonorum
 meorum curam gerat. Reliquos vero quatuor duc
 tecum: et confectis rebus quas destinasti domum
 redeas! (39.) Cui vehementer iratus Xerxes his ver-
 bis respondit: O homo nequam! Quum ego ipse
 in bellum adversus Graeciam proficiscar, et filios
 meos et fratres et cognatos et amicos eodem du-
 cam, tu tui filii ausus es facere mentionem, qui
 meus es servus, quem tota cum domo ipsâque uxore
 me sequi oportebat! Probe nunc hoc scito, in au-
 ribus hominum habitare animum; qui si bona au-
 dit, voluptate implet corpus; si contraria, indi-
 gnatur. Igitur quum bene fecisti, et alia talia pro-
 misisti, non gloriaberis te regem beneficiis supe-
 rasse: nunc vero, ubi ad impudentiam te conver-

529, 77.

„ψαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσ-
 „σερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνός, τοῦ
 15 „περιέχεαι μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεται.“ Ὡς δὲ
 ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστετάκτο
 ταῦτα πρῆσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν
 πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ
 ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δὲ
 20 ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆλθε ὁ 40
 στρατός. Ἠγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ
 τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, στρατὸς παντοίων ἐθνέων
 ἀναμιξ, οὐ διακεκριμένοι. τῇ δὲ ὑπερημίσεις ἔσαν, ἐν-
 5 θαῦτα διελέλειπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὔτοι βασιλεῖ.
 Προηγύντο μὲν δὴ ἱππότες χίλιοι, ἐκ Περσέων πάν-
 των ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ

*tisti, non tu quidem pro merito, sed minora quam
 pro merito accipies. Te enim et quatuor ex tuis
 filiis servant hospitalia munera: unius vero, qui
 tibi prae caeteris cordi est, vitā mulctaberis. Hoc
 dato responso, protinus his, quorum negotium erat
 talia exsequi, imperavit, ut perquisitum maximum
 natu Pythii filium discinderent medium, discissique
 corporis dimidium ad dextram viae, dimidium ad
 sinistram disponderent; utque illac transiret exercitus.*

(40.) His ita perfectis, transiit deinde agmen. Et
 praecedebant quidem iumenta cum impedimentis;
 sequebanturque copiae ex omnibus nationibus con-
 tractae, promiscue incedentes, non discretae; nu-
 mero ultra dimidium exercitus. Deinde intererat
 intervallum: nec enim hi cum rege miscebantur. Re-

οὔτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω
 ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλούμε-
 νοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι 10
 δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε. ἔστι πεδίον μέγα τῆς
 Μηδικῆς τῷ οὐνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὧν δὴ ἵππους
 τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων
 τῶν δέκα ἵππων, ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπ-
 ποι μὲν εἴλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων ἔπε- 15
 το πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ
 ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ
 ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων
 παραβέβηκε δὲ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὐνομα ἦν Πατιράμ-
 41 φης, Ὀτάνει πᾶις, ἀνδρὸς Πέρσῃ. Ἐξήλασε μὲν 20
 δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεισκει δὲ, ὅκως
 μιν ὁ λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἀρμάμαξαν.

gem vero praecedebant mille equites ex cunctis Per-
 sis selecti: dein mille hastati, ipsi quoque ex omni-
 bus selecti, deorsum in terram versis lanceis inceden-
 tes: post hos sacri *Nisaei* (qui vocantur) *equi* decem,
 quam pulcherrime ornati. *Nisaei* autem vocantur hi
 equi ab amplo Mediae campo, cui nomen *Nisaeus*, in
 quo grandes illi equi gignuntur. Hos decem equos se-
 quebatur sacer Iovis currus, quem octo trahebant can-
 didi equi; et pone pedibus incedebat auriga, frena
 tenens: hanc enim sedem nemo mortalium conscen-
 dit. Post hunc ipse Xerxes vehebatur curru equis
 Nisaeis iuncto: et a latere incedebat auriga, cui no-
 men Patiramphes, Otanis filius Persae. (41.) Hoc
 modo *Sardibus* egressus est *Xerxes*: de curru autem
 descendens, quoties commodum ei videretur, in car-
 pentum (*harmamaxam*) transibat. Post illum erant

530, 8.

αὐτοῦ δὲ ὀπίσθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἀρίστοί τε
 5 καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας
 ἔχοντες. μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίῃ ἐκ Περσέων ἀπα-
 λελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περ-
 σέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων
 χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιάς
 10 εἶχον χρυσέας, καὶ περίξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους· οἱ
 δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἑόντες, ἀργυρέας ροιάς
 εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιάς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέ-
 ποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἀγχιστα ἐπόμενοι
 Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων
 15 μυρίῃ. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο καὶ δύο σταδίους,
 καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὄμιλος ἦε ἀναμίξ. Ἐποίετο δὲ 42
 τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίας ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Καίϊ-
 κον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καίϊκου ὀρμεώμενος,

hastati mille, fortissimi nobilissimique Persarum,
 erectas lanceas tenentes: deinde alii mille equites ex
 Persis selecti: et post equites, peditum decem millia
 e reliquis Persis selectorum; quorum mille in hastis,
 pro imis cuspidibus, aurea habebant mala punica,
 et reliquos circumcirca includebant; novies mille
 vero, qui intra hos erant, argentea mala punica ha-
 bebant. Aurea vero mala punica habebant etiam illi,
 qui lanceas in terram conversas tenebant; et poma
 aurea hi, qui Xerxem proxime sequebantur. Post
 decies mille pedites locati erant equitum Persa-
 rum decem millia. Tum post equitatum hunc inter-
 vallum erat duorum utique stadiorum; ac deinde re-
 liquae copiae promiscue incedebant. (42.) Iter au-
 tem ex Lydia dirigebat agmen ad Caicum fluvium

Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνεὸς ἐς Κα-
 αῖνην πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπο- 5
 ρεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πε-
 λασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἰδὴν δὲ λαβὼν ἐς ἀρι-
 στερὴν χεῖρα, ἦε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτά μὲν
 οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρη-
 στῆρες ἐπεισπίπτουσι, καὶ τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχρὸν 10
 43 ὅμιλον διέφθειραν. Ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ
 τὸν Σκάμανδρον· ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεὶ τε ἐκ Σαρ-
 δίων ὀρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ρέε-
 θρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι
 πινόμενος· ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκητο Ξέρ- 5
 ξης, ἐς τὸ Ποιᾶμου Πέργαμον ἀνέβη, ἡμέρον ἔχων
 θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος κείνων ἑκα-
 στα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔβουσε βοῦς χιλίας· χοὰς.

et in terram Mysiam: tum a Caico profectum, Canae montem a sinistra habens, per Atarneum ad Carinam urbem. Ab hac dein per Thebae campum iter fecit, Atramytteum urbem et Antandrum Pelasgicam praetergrediens. Tum Idam a laeva habens, Iliacam terram intravit. Ibi primum ei, sub Ida noctem agenti, ingruentia tonitrua et fulmina haud exiguum hominum numerum occiderunt. (43.) Postquam ad Scamandrum pervenit agmen; quem fluviorum primum, ex quo Sardibus profecti iter ingressi sunt, aqua destituit, nec ad bibendum exercitui iumentisque sufficit; ad hunc igitur fluvium postquam Xerxes pervenit, in Priami Pergamum adscendit, spectandi loci cupidus: quem ubi contemplatus est, et singula percontatus, Minervae Iliacae mille macta-

531, 39.

δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησάμε-
 10 νοῖσι, νυκτὸς φόβος εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεισε. ἅμα
 ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων
 Ροίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ
 Ἀβύδῳ ὁμοῦρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δὲ, Γέργιθας Τευκρούς.
 Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέ- 44
 σθαι πάντα τὸν στρατὸν. καὶ, προσπεποίητο γὰρ ἐπὶ
 καλωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ·
 ἐποίησαν δὲ Ἀβυθῆνοι, ἐντειλαμένου πρότερον βασιλῆος.
 5 ἐνθαῦτα ὡς ἔξετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἡϊόνος, ἐθήετο καὶ
 τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ, ἰμέρθη τῶν νεῶν
 ἄμειλλαν γινομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγένετό τε καὶ ἐνί-
 κων Φοίνικες Σιδωνιοί, ἥσθη τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρα-
 τῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ 45

vit boves, et heroibus Magi inferias obtulerunt. Qui-
 bus peractis, noctu terror castra invasit. Prima dein
 luce inde profecti, a sinistra reliquerunt Rhoeteum
 urbem et Ophryneum et Dardanum, quae est Abydo
 contermina; a dextra vero Gergithas Teucros.

(44.) *Abydum* postquam pervenerunt, voluit ibi
Xerxes universum oculis lustrare exercitum. Et de
 industria ibi in tumulto praeparata ei erat sedes sub-
 limis ex candido marmore; quam Abydeni iussu
 regis prius extruxerant. Ibi igitur sedens, et deor-
 sum secundum oram prospiciens, contemplatus est
 et pedestrem exercitum et naves: quas dum contem-
 platur, incessit eum cupido certamen navale spe-
 ctandi. Quod ubi ei editum est spectaculum, in quo
 vicere Phoenices Sidonii, laetatus est et certamine et
 exercitu. (45.) Conspectuens autem universum *Hel-*

τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ
 τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρ-
 46 ξης ἐαυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μα-
 θὼν δὲ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτριος, ὃς τὸ πρῶτον γνώ-
 μην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως, οὐ συμβουλευῶν Ξέρξῃ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ἄνθρωπος Φρασθεὶς Ξέρ-
 ξεα δακρύσαντα, εἶρετο τάδε· „ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ 5
 „ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσας νῦν τε καὶ ὀλίγω
 „πρότερον; μακαρίσας γὰρ σεαυτὸν, δακρύεις.“ Ὁ δὲ
 εἶπε· „Ἐσῆλθε γὰρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς
 „βραχύς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε,
 „εόντων τούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται.“ 10
 Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „Ἔτερα τούτου παρὰ τὴν ζῆν
 „πεπόνθαμεν οἰκτροτέρα. ἐν γὰρ οὕτῳ βραχεῖ βίῳ οὐ-

lespontum navibus suis coopertum, et oram omnem
 et campos Abydenorum hominibus repletos, beatum
 se *Xerxes* praedicavit: haud multo post vero lacry-
 mas fudit. (46.) Quod ubi animadvertit *Artabanus*,
 avunculus eius, qui prius libere dixerat sententiam,
 hortatusque eum erat ne expeditionem in Graeciam
 susciperet; hic vir, lacrymantem intelligens *Xerxem*,
 his verbis eum est adlocutus: *Quam longe inter se*
diversa, Rex, fecisti nunc et paulo ante! modo
beatum te praedicasti; nunc lacrimas fundis. Cui
 ille: *Subiit namque me humanam sortem miserari,*
reputantem quam brevis sit universa hominis vita;
quandoquidem horum, tot numero hominum, nul-
lus in centesimum annum superfuturus est. Re-
 ponens *Artabanus* ait: *Alia hoc etiam miserabi-*
lora nobis in vitae cursu accidunt. Etenim nemo

„δεις οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε του-
 „τέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλά-
 15 „κис, καὶ οὐκί ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ
 „ζῶειν. αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσai, καὶ αἱ
 „νοῦσοι συνταράσσουσai, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν
 „δοκέειν εἶναι ποιεῦσι, τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος,
 „μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζῆς, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ
 20 „ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶ-
 „να, Φθονερός ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐὼν.“ Ξέρξης δὲ 47·
 „ἀμείβετο λέγων· „Ἀρτάβανε, βιοτῆς μὲν νυν ἀνθρώ-
 „πῆς πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἴην περ σὺ διαιρέεαι εἶπαι,
 „παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνῶμεθα, χρηστὰ ἔχον-
 5 „τες πρήγματα ἐν χερσὶ. Φράσον δέ μοι τόδε. εἴ τοι
 „ἢ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὲς οὕτω ἐφάνη, εἴχες αὖ

*hominum, nec ex horum numero, nec ex aliorum,
 ita felix natus est, cui in tam brevi vita non usu
 venturum sit idemtidem, nedum semel, ut mori
 malit quam vivere. Incidentes enim calamitates,
 et morbi nos perturbantes, faciunt ut vita, quan-
 tumvis brevis sit, praelonga nobis videatur. Itaque
 mors, quando molesta est vita, optatissimum re-
 fugium fit homini: deus vero, postquam dulcem
 nobis gustandam dedit vitam, dum illā fruimur,
 invidus esse reperitur. (47.) Respondit Xerxes:
 Artabane, est vitae humanae conditio talis, qua-
 lem tu significas: sed omittamus nunc de hac re
 disserere, neque malorum meminerimus, quum lae-
 tas res prae manibus habeamus! Dic mihi vero
 hoc. Nisi nocturna illa visio tibi ita manifesta
 adparuisset, pristinam-ne teneres sententiam, hor-*

„τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἔωμ με στρατεύεσθαι ἐπὶ
 „τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέσθης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρε-
 „κέως εἰπέ.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ,
 „ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανῆσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα 10
 „ἀμφοτέρω, τελευτήσῃς. ἐγὼ δ' ἔτι καὶ ἐς τόδε δέημα-
 „τός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντός ἐμαυτοῦ· ἀλλὰ τε
 „πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὄρεών τοι δύο τὰ μέ-
 48 „γιστα πάντων ἔοντα πολεμιώτατα.“ Ξέρξης δὲ πρὸς
 ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· „Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦ-
 „τα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ
 πρὸς μεμπτός κατὰ τὸ πλῆθος ἐστί, καὶ τὸ Ἑλληνι-
 „κὸν στρατεύμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ 5
 „ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψασθαι τοῦ
 „ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφοτέρα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτη
 „ἐνδέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα,

*tarerisque me, ne Graeciae inferam bellum, an
 deseruisses istam sententiam? Agedum, aperte
 hoc mihi dicito! Et ille: Rex, inquit, visio illa,
 quae mihi per insomnium adparuit, eum habeat
 exitum, quem uterque nostrum cupimus! Ego
 vero usque adhuc timoris plenus sum, nec satis
 mei compos, quum alia multa reputans, tum duas
 res maximas videns tibi maxime contrarias. (48.)
 Tum Xerxes, O vir mirifice! inquit, quatenam haec
 duo ais mihi maxime contraria? Utrum pede-
 strum copiarum non satis tibi placet numerus,
 existimasque Graecum exercitum nostro longe
 fore copiosiore? an navales nostras copias co-
 piis illorum fore inferiores? an utrumque horum?
 Nam, si hac parte parum sufficientes iudicas no-*

„στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο.“
 Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων· „ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν 49
 „τοῦτον ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἂν, οὔτε τῶν
 „νέων τὸ πλῆθος· ἦν τε πλεῦνας συλλέξης, τὰ δύο τοι, (1)
 „τὰ λέγω, πολλῶ ἔτι πελεμιάτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο
 5 „ταῦτα, ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θα-
 „λάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμῶθι, ὥς ἐγὼ εἰκά-
 „ζω, ὅστις ἐγχειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο
 „τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καὶ
 „τοι οὐκ ἓνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ
 10 „πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίσαι. οὐκ ἂν δὴ ἐόν-
 „των τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ
 „τῶν ἀνθρώπων ἀρχοῦσι, καὶ οὐκ ἄνθρωποι τῶν συμ-
 „φορέων. Καὶ δὴ, τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, 49 (2)

stros adparatus, celerrime aliae contrahi copiae poterunt. (49.) Tum Artabanus, Rex, inquit, neque in exercitus huius numero, neque in navium copia, quisquam sanae mentis homo aliquid desideraverit. (49. 1.) Quin etiam, si plures contraheres copias, multo magis tibi duo illa, quae dico, contraria forent. Sunt autem haec duo, terra et mare. Nec enim in mari usquam, ut ego coniicio, tam spatiosus portus est, qui, coorta tempestate, capere tuam classem, et tutas praestare naves possit. Atqui non modo unum talem oportet esse portum; sed in quaque continente, quam classis tua praetervehetur, esse talem oportet. Igitur quum idoneos non habeas portus, memento homines in potestate esse casuum fortunae, non casus fortunae in potestate hominum. (49. 2.) Postquam

„τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ πολεμική τῇδε τοι κα-
 „τίσται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξουν καταστήναι, 15
 „τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιοτέρῃ, ὅσω ἂν προβαίης
 „ἐκαστέρῳ, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος· εὐπρηξίης γάρ
 „οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμίῃ πληθώρα. καὶ δὴ τοι, ὡς
 „οὐδενὸς ἐναντιευμένου, λέγω τὴν χώραν, πλεῦνα ἐν
 „πλεῦνι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. Ἀνὴρ δὲ 20
 „οὕτῳ ἂν εἴη ἀριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν, ἀρρώδει;
 „πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρήμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ
 50 „θρασὺς εἴη.“ Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀρτά-
 „βανε, οἰκότως μὲν σύ γε τούτων ἕκαστα διαίρειαι·
 „ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέ-
 (1) „γεις. Εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπισφερομένῳ
 „πρῆγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσεις ἂν 5

unum ex duobus illis exposui, nunc alterum dicam.
Terra nempe tibi ita contraria est, ut, si nihil
fuerit quod tibi obstat, tanto magis illa futura sit
contraria, quando longius progredieris, impru-
dens ulterius semper abreptus; nam felicitatis
nulla hominibus satietas est. Igitur, hoc posito
nihil tibi obstare, terram dico, quum procedente
tempore ulterius semper progredieris, famem tibi
esse adlaturam. At vir ita demum optime rebus
suis consuluerit, si in deliberando quidem, quid-
libet sibi accidere posse reputans, extimescat, in
re autem agenda fortis atque audax fuerit. (50.)
Respondit Xerxes his verbis: Artabane! Recte tu
quidem haec singula disputas: at neque omnia ex-
timesce, neque omnia pariter animo volve! (50. 1.)
Nam si in quaque re proposita omnia animo vol-

533, 30.

„οὐδαμᾶ οὐδέν· κρέσσον δὲ, πάντα θαρσέοντα, ἤμισυ
 „τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον; ἢ πᾶν χροῖμα προδει-
 „μαίνοντα, μηδαμᾶ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς
 „πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀπαδέξεις, σφάλλ-
 10 „λεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία
 „τούτοισι λέξας. ταῦτο μὲν νυν ἐπίσης ἔχει. εἰδέναι δὲ
 „ἄνθρωπον ὄντα, ὅπως χρῇ, τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐ-
 „δαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιεῖν, ὥς τὸ ἐπί-
 „παν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγόμε-
 15 „νοιςί τε πάντα καὶ ὁκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. Ὅρας 50
 „τὰ Περσέων πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε, (2)
 „εἰ τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες γνώ-
 „μησι ἐχρέοντο ὁμοίῃσι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι γνώ-
 „μησι τοιαύτησι, ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους,

L. 12. ὅπως χρῇ ex coniect. Vulgo libri omnes πῶς χρῇ τὸ βέβ.

vere, quae incidere possunt, volueris, nihil umquam efficies: melius est autem, cuncta fidenter adgrediendo, dimidium pati incommodorum; quam omnia timentem, nihil umquam pati. Porro, si adversus omnia quae dicuntur contendens, nihil tamen certi ipse promissis, labi in his pariter debes atque is qui contraria dixit. Hoc quidem igitur perinde est. Certam autem veri cognitionem, qualem oportebat, habere mortalem puto neminem. Itaque, qui agere volunt, hos plerumque sequi amat successus: qui vero omnia reputantes cunctantur, nihil proficiunt. (50. 2.) Vides res Persarum quousque potentiae creverint. Quod si igitur reges illi, qui ante me fuerunt, in ea fuissent sententia qua tu es, aut si, quum aliter quidem ipsi sensis-
Herod. T. III. P. I.

„οὐκ ἂν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ 20
 „κινδύνους ἀναρρίπτεόντες, ἐς τοῦτό σΦεα προηγάγοντα.
 „μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει
 „καταιρῆσθαι. Ἡμεῖς τοίνυν, ὁμοιούμενοι κείνοισι, ὥσπ
 „τε τοῦ ἔτιος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρε-
 „ψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω, οὔτε 25
 „λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόν-
 „τες οὐδέν. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν Φορβὴν Φερό-
 „μενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν κου ἐπιβιώμεν
 „γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῆτον ἔξομεν· ἐπ' αἰροτήρας
 51 „δὲ, καὶ οὐ νομάδας, στρατευόμεθα ἄνδρας.“ Λέγει 30
 „Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἐπεὶ τε
 „ἀρρωδέειν οὐδὲν ἑᾶς πρῆγμα, σὺ δέ μευ συμβου-
 „λίην ἐνδεξαι· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρῆ-

*sent, secuti essent consilium hominum tui simili-
 lium, nequaquam videres res eorum in hoc fasti-
 gium evectas: nunc illi, periculorum aleam sub-
 eundo, huc eas evexere. Magna enim potentia non
 nisi magnis periculis everti potest. Nos igitur, il-
 lorum facta aemulantes, optimo anni tempore iter
 sumus ingressi: et subactâ universâ Europâ do-
 mum revertemur, nec famem usquam passi, nec
 aliud quidquam triste experti. Nam et com meatu
 affatim instructi iter facimus, et, quamcumque
 in terram, quemcumque ad populum pervenierimus,
 huius re frumentaria utemur: nec enim nomadi-
 bus hominibus, sed aratoribus, facimus bellum.
 (51.) Post haec Artabānus: Rex! inquit, Quoniam
 nullam rem nos sinis extimescere, tu tamen meum
 admitte consilium: nam, ubi de multis rebus agi-*

534, 59.

- 5 „γμάτων πλεῦνα λόγον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσιος
 „Ἰωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασ-
 „μοφόρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
 „βουλευώ τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας·
 „καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οἳοί τε εἰμέν τῶν ἐχθρῶν κα-
 10 „τυπρότεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφείας, ἣν ἔπανται, δεῖ
 „ἀδικωτάτους γίνεσθαι, καταδουλουμένους τὴν μητρό-
 „πολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνελευθερούοντας. ἀδικώτατοι
 „μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλ-
 „λουσι· δικαιοτάτοι δὲ γινόμενοι, οἳοί τε δηλήσασθαι
 15 „μεγάλως τὴν σὴν στρατὴν γίνονται. Ἐς θυμὸν ὦν
 „βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὥς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ
 „ἅμα ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι.“ Ἀμείβε- 52
 ται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· „Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήνας

LI. 6. Ἀθηναίων. Fors. Ἀθηνέων, exceptis Athenis.

tur, necesse est etiam plura facere verba. Cyrus, Cambysis filius, Ioniam omnem, exceptis Atheniensibus, subegit, tributariamque Persis fecit. Hos igitur, tibi suadeo, nullo pacto adversus parentes ipsorum ducas. Nam et absque his licuerit nobis superare hostes: et oportet eos, si nos sequantur, aut iniustissimos esse, metropolin suam in servitutem redigentes; aut iustissimos, libertatem illius adiuvantes. Atqui, si iniustissimi sunt, non magnum nobis luerum adferent: si iustissimi, maxima calamitate adficere tuum poterunt exercitum. Denique reputa tecum, recte dici vetus illud verbum, Non simul cum principio exitum etiam omnem patere. (52.) Ad haec Xerxes respondit: Artabane! omnium quas dixisti sententiarum haec te maxime fallit, quod putas verendum esse ne

„γνωμέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα, ὅς
 „Ἴωνας φοβέαι μὴ μεταβάλωσι τῶν ἔχοντες γνῶ-
 „μα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ συ- 5
 „στρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ
 „τούτοις ἢ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο, διαφθεί-
 „ραι καὶ περιποιῆσαι, οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότη-
 „τα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ
 „ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ 10
 „χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσιν.
 „Οὕτω μὲν τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθόν,
 „σῶζε οἶκόν τε τὸν ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν· σοὶ γάρ
 „ἐγὼ μόνω ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτρέπω.“

53 Ταῦτα εἶπας, καὶ Ἀρτάβαγον ἀποστείλας εἰς Σῶ-
 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκι-

Iones a nobis deficient: quorum maximum habemus documentum, quibus tu ipse testis es, et quicumque alii cum Dario adversus Scythas militaverunt, fuisse in illorum potestate aut perdere universum Persicum exercitum, aut servare; eosdem vero iustitiam et fidem praestitisse, nihilque ingrati commisisse. Praeterea, quum nostra in terra reliquerint liberos suos et uxores et facultates, ne cogitari quidem debet, res novas eos molituros. Itaque ne hoc quidem reformida; sed bonum habens animum serva meum domum meumque imperium: nam tibi uni ex omnibus sceptrum meum committo.

(53.) His dictis, Artabanum Xerxes Susa misit, deinde Persarum nobilissimos ad se convocavit. Qui

μωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· „ὦ
 „Πέρσαι, τῶνδ' ἐγὼ ὑμέων χρήζων, συνέλεξα, ἀν-
 5 „δρας τε γίνεσθαι ἀγαθούς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ
 „πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσῃσι, ἔοντα μεγάλα τε καὶ
 „παλλοῦ ἄξια. ἀλλ' εἰς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες
 „προθυμίην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύ-
 „δεται. Τῶνδε δὲ εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ
 10 „πολέμου ἐντεταμένως· ὥς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ'
 „ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἢν κτρατήσωμεν,
 „οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων.
 „νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περ-
 „σίδα γῆν λελόγχασι.“ Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα- 54
 ρασκευάζοντο εἰς τὴν διάβασιν. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμενον
 τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμὸν αὐτὰ τε
 παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες, καὶ μυρσίην

ubi convenere, haec ad eos rex verba fecit: *Persae!*
Convocavi vos ego, hoc a vobis contendens, ut for-
tes viros vos praestetis, neque res antehac a Persis
gestas, magnas illas memoriâque dignas, dedecore-
tis. Sed, et unusquisque pro se, et simul universi,
prompti alacresque simus! commune enim hoc om-
nibus bonum quaerimus. Hac vero de caussa vos
hortor, ut omni contentione in hoc bellum incum-
batis, quoniam, ut audio, cum fortibus viris pu-
gnandum nobis erit; quos si vicerimus, nullus
porro alius hominum exercitus nobis resistet.
Nunc vero traiciamus, Deos precati Persicae
terrae praesides. (54.) Et illo quidem die parabant
transitum: postridie vero solem exspectabant, cu-
pientes orientem videre, et odorum omne genus in

σι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπ' ἀνέτελλε ὁ ἥλιος, σπέν- 5
 δων ἐκ χρυσῆς Φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὐ-
 χετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίῃ οἱ συντυχίῃ ταιαύτην γε-
 νέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
 πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται. εὐξάμενος
 δὲ, ἐσέβαλε τὴν Φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ χρύ- 10
 σεον κρητῆρα, καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην κα-
 κέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὔτε εἰ τῷ
 ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὔτε εἰ μετεμέ-
 λησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀντὶ του-
 55 τῶν τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπε- 15
 ποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἐτέραν τῶν γεφυρέων
 τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἀπα-
 σα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ

in pontibus adolentes, et myrtis viam sternentes.
 Oriente sole, ex aurea phiala libamina *Xerxes* fu-
 dit in mare, et ad Solem conversus precatus est, ut
nullus sibi accideret casus, qui ipsum cogeret a
subigenda Europa prius desistere, quam ad ex-
tremos illius terminos pervenisset. Peractis preci-
 bus, phialam in Hellespontum proiecit, simulque
 aureum craterem, et Persicum gladium, quem *aci-*
nacen vocant. Illud autem certo definire non pos-
 sum, utrum in Solis honorem ista in mare proiece-
 rit, an Mari munera ista obtulerit, poenitentiā ad-
 ductus quod Hellespontum flagellis caedi iussisset.
 (55.) His rebus peractis, *Hellespontum copiae tra-*
iecerunt. Et per alterum quidem e pontibus, qui
 Pontum Euxinum spectabat, pedestris transibat exer-
 citus et equitatus omnis: per alterum vero, Aegaco

5 Θερραπήη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι,
 ἔστεφανωμένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
 στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὔτοι.
 τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἳ τε ἱππόται, καὶ οἱ τὰς
 λόγχας κάτω τρέποντες· ἔστεφάνωντο δὲ καὶ οὔτοι·
 10 μετὰ δὲ, οἳ τε ἵπποι οἱ ἱοί, καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱόν· ἐπὶ
 δὲ, αὐτὸς τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππό-
 ται οἱ χίλιοι. ἐπὶ δὲ τούτοις, ὁ ἄλλος στρατὸς· καὶ
 αἱ νῆες ἅμα ἀνέγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ ἤκουσα
 καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων. Ξέρξης δὲ 56
 ἐπεὶ τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθνεῖτο τὸν στρατὸν
 ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ
 ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνησι, ἐλνύσας οὐδέ-
 5 να χρόνον. Ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκό-

mari obversum, iumenta cum impedimentis, et famu-
 lorum turba. Praecedebant decies mille Persae, co-
 ronati omnes: quos sequebatur mixtus, quem dixi,
 ex variis populis exercitus. Hi primo die. Postridie,
 primum equites, et illi qui lanceas ad terram con-
 versas gestabant; etiam hi coronati: deinde equi sa-
 cri, et sacer currus: tum ipse Xerxes cum hastatis
 et cum mille, quos dixi, equitibus. Deinde reliquus
 exercitus: simulque naves in oppositum litus trans-
 ducebantur. Memoratum vero etiam audiui, postre-
 mum omnium regem transiisse. (56.) Postquam in
 Europam Xerxes traiecerat, spectavit exercitum sub
 flagellis transeuntem. Transivit autem exercitus se-
 ptem continuis diebus, septemque noctibus, nullâ in-
 terpositâ morâ. Ibi tunc, quum iam transiisset Xer-

τος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· „ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὐνομα ἀντὶ „Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέ- „λεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ „τουτέων ἐξῆν τοι ποιεῖν ταῦτα.“

10

- 57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, εἰς ὁδὸν ὠρμημένοισι τέρας σφὶ ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησα- το, καὶ περ εὐσύμβλητον εἶν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἐμελλε μὲν ἐλαῖν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ με- 5 γαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑαυτοῦ τρέχων ἦξειν εἰς τὸν αὐτὸν χώρον. Ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας, εἶναι ἐν Σάρδισι ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διζὰ ἔχου-

LVII. 6. περὶ ἑαυτοῦ. *Alii, nescio an rectius, περὶ ἑαυτοῦ, cir- cum se ipsum currens.*

xes, narrant virum Hellespontium dixisse: *O Iupiter! cur formam adsumens viri Persae, et nomen Xerxis loco Iovis adsciscens, evertere vis Graeciam, homines omnes adversus eam ducens? Atqui absque his facere hoc poteras.*

(57.) Transgressis omnibus, et iter ulterius ingredientibus, ingens oblatum est *prodigium*, cuius rationem nullam *Xerxes* habuit, quamvis facilis fuisset eius interpretatio: equa enim leporem peperit. Facile autem erat illud in hanc partem interpretari, *Xerxem ingenti quidem fastu et magnificentia exercitum suum ducturum esse in Graeciam, sed cum propriae vitae periculo eundem in locum rediturum.* Aliud etiam eidem, quum Sardibus versaretur, *prodigium* obtigerat: mulus enim mulum pe-

537, 45.

σαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσηνος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύ-
 10 περθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσηνος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον 58
 οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ
 πεζὸς στρατός. ὁ δὲ ναυτικός ἐξῶ τὸν Ἑλλήσποντον
 πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσειν τοῦ
 5 πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδο-
 νίης ἄκρης τὴν ἀπίξιν ποιεύμενος, εἰς τὴν αὐτῷ προεί-
 ρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἡπειρον στρατός
 πρὸς ἧν τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐπαέετο τὴν ὁδὸν διὰ
 τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἑλλης τάφον
 10 τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέ-
 σης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὐνομα τυγχάνει ἐὼν Ἀγο-
 ρῇ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα κα-
 λέόμενον· καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε
 τῇ στρατιῇ τὸ ρέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν πο-

pererat duplex genitale habentem, alterum maris, alterum foeminae, et superius quidem fuerat masculinum. (58.) Neutrius horum prodigiorum ratione habita, ulterius ire Xerxes perrexit, et cum eo pedestris exercitus. Classis vero, ex Hellesponto enavigans, terram legebat, contrario pedestribus copiis cursu: classis enim ad occidentem navigavit, versus Sarpedonium promontorium dirigens cursum; quo quum pervenisset, iussus erat exspectare: terrestris autem exercitus orientem versus iter faciebat per Chersonesum, a dextra habens Hellae sepulcrum, Athamantis filiae, a sinistra Cardiam urbem. Deinde, postquam per medium oppidum transiit cui nomen Agora, [i. e. Forum,] circum Melanem sinum flexit; traiectoque *Melane* fluvio, cuius aqua non suf-

ταμὸν διαβάς, ἐπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπώνυ- 15
 μίην ἔχει, ἥτις πρὸς ἐσπέρην, Αἰνὸν τε πόλιν Αἰολίδα
 καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, εἰς ὃ ἀπίκετο εἰς Δορί-
 59 σκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἔστι τῆς Θρηάκης αἰγιαλός τε
 καὶ πεδίον μέγα· διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας
 Ἑβρος. ἐν τῷ τεϊχὺς τε ἐδέδμητο βασιλῆϊον, τοῦτο τὸ
 δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων Φρουρὴ ἐν αὐτῷ
 κατεστήκει ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε 5
 ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. Ἐδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος
 εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρα-
 τόν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπι-
 κομένας εἰς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, καλεύσαντος Ξέρ-
 ξεω, εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· 10
 ἐν τῷ Σάλλῃ τε Σαμοθρηκίῃ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη

fecit exercitui, sed defecit, hoc traiecto fluvio, a quo *Melas sinus* nomen invenit, ad occidentem direxit iter, Aenum Aeolicam urbem et Stentoridem lacum praeteriens, donec Doriscum pervenit. (59.) Est autem *Doriscus* ora Thraciae et ampla planities, quam magnus fluvius perfluit *Hebrus*. In eadem planitie castellum exstructum est regium, quod ipsum *Doriscus* vocatur; in quo Persicum a Dario locatum erat praesidium ab eo inde tempore quo Scythis ille bellum intulit. Hic igitur locus idoneus *Xerxi* visus est, in quo ordinaret suum exercitum, et numerum illius iniret: idque fecit. Itaque naves cunctas, postquam Doriscum pervenere, praefecti navium iussu *Xerxis* ad littus Dorisco contiguum applicuerunt; quo in littore est Sale oppidum Samothracicum, et Zona; in ipsa vero extremitate est Ser-

νη τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέρρειον, ἄκρη ὀνομαστή· ὁ δὲ
 χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. εἰς τοῦτον τὸν αἰγια-
 λὸν κατασχόντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ
 15 δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον πόν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀρι-
 θμὸν ἐποιέετο. "Ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρείχον πλήθος 60
 εἰς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται
 πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ
 τοῦ πεζοῦ τὸ πλήθος ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυ-
 5 ριάδες. Ἐξηρίβησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συναγαγόντες
 εἰς ἓνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύ-
 την ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἕξωθεν κύκλον·
 περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἰμασίην
 περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ εἰς
 10 τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβα-

LX. 6. συνάξαντες. Rectius συννάξαντες scribetur.

rheum, celebre promontorium: regio haec autem olim
 sedes fuerat Ciconum. Hoc ad littus adpulsas naves
 in terram subduxerunt, refeceruntque: et per idem
 tempus Xerxes in Dorisco numerum inivit suarum
 copiarum. (60.) Quemnam quidem militum nume-
 rum populus quisque contulerit, exacte definire non
 possum, nec enim ab ullo homine hoc memoratur:
universi vero exercitus multitudo reperta est fuisse
 centum et septuaginta myriadam. Numerus autem
 initus est hoc modo. In unum locum congregarunt
 decem hominum millia, hisque quam arctissime fieri
 poterat constipatis circulum extrorsus circumduxe-
 runt: deinde, dimissis his decem millibus, maceriem
 in circulo exstruxerunt ea altitudine, ut umbilicum
 adtingeret hominis. Quo facto, alios intra circum-

ζον εἰς τὸ περιτοιχοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τοῦτω τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνη διέτασσον.

- 61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἷδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὥδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλαιομένους, πῖλους ἀπαγίας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέρρα. ὑπὸ δὲ, Φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας ἔχον, τόξα δὲ μεγάλα, οἷστοὺς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μῆρον παραιωρέμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνα, τὸν Ἀμύστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναῖκός. Ἐκα- 10 λέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μὲν

LXI. 3. πῖλους ἀπαγίας alii pileos non erectos intelligunt: alii εὐπαγίας malint, bene compactos. Dein post ποικίλους, supplent καὶ θώρηκας, et loricas.

ductum murum introire iusserunt, donec omnium numerum hoc modo iniissent. Inito numero, per populos exercitum discreverunt.

(61.) Erant autem populi militantes hi. *Persae*, hoc modo instructi. In capite pileos gestabant non compactos, quos *tiaras* vocant: circa corpus, tunicas manicatas varii coloris, [et loricas] ferreis e squamis in piscium similitudinem: circa crura, braccas: pro clypeis vero, crates vimineas. A tergo suspensas habebant pharetras: hastae breves erant, arcus vero grandes, tela ex arundine: praeterea ad dextrum femur e zona suspensus pugio erat. Dux eorum Otanes fuit pater Amestridis, uxoris Xerxis. Hi olim a Graecis *Cephenes* nominabantur, a se ipsis vero et a finitimis *Ar-*

539, 4.

τοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ
 Περσεύς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα
 τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην,
 15 γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ
 αὐτοῦ καταλείπει· ἐτύγχανε γὰρ ἅπαις ἑὼν ὁ Κη-
 Φεύς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.
 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· 62
 Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευὴ ἐστὶ, καὶ οὐ Περσικὴ. οἱ δὲ
 Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαι-
 μενίδην. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι· ἀπι-
 5 κομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς
 Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα. αὐτοὶ
 δὲ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρα-
 τευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατὰ περ Πέρσαι ἐσκευάδατο·
 ἀντὶ δὲ τῶν πύλων, μιτρηφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἤρχε

taei. Postquam vero Perseus, Danaës et Iovis filius,
 ad Cepheum venit, Beli filium, illiusque filiam in
 matrimonio habuit Andromedam, natus ei filius est,
 quem *Persen* nominavit, et ibi reliquit, quum ma-
 sculam prolem Cepheus non haberet: ab illoque dein
 nomen *Persae* invenerunt. (62.) *Medi* eodem modo
 instructi militabant: est enim Medicus hic cultus,
 non Persicus. Habebant autem Medi ducem Ti-
 granem, ex Achaemenidarum familia. Vocati hi
 erant olim ab omnibus *Arii*: ex quo vero Medea
 Colchica Athenis ad hos Arios venit, hi quoque no-
 men suum mutarunt: et hoc quidem ipsi Medi de
 sese memorant. *Cissii* militantes, reliquo quidem
 cultu eodem, quo Persae, utebantur: pro pileis vero
 mitras gestabant. Dux eorum Anaphes fuit, Otanis

Ἀνάφης ὁ Ὀτάνειω. Ὑρκάνιοι δὲ κατὰ περ Πέρσαι 10
 ἐσιπάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν
 63 Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύ-
 ριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 χάλκεά τε κράνηα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρ-
 βαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμαῖς καὶ ἐγ-
 χειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι εἶχον· πρὸς δέ, 5
 ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρεω, καὶ λινέους θά-
 ρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι,
 ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ
 μεταξὺ, Χαλδαῖοι. ἦρχε δὲ σφείων Ὀτάσπης ὁ Ἀρτα-
 64 χαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχό-
 τατα τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ κα-
 λάμινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμαῖς βραχέας. Σάκαι δὲ
 οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὄξυ

filius. *Hyrcaniorum* cultus nihil a Persarum cultu
 differebat: praefuit autem his Megapanus, qui po-
 stero tempore Babyloniae fuit praefectus. (63.) *As-*
syrii militantes, in capite gestabant galeas aeneas,
 barbarico quodam modo nec ad describendum facili
 plexas: scuta autem et hastas et pugiones similes ha-
 bebant Aegyptiis; praeterea vero clavas ligneas fer-
 reis nodis munitas, et linteas loricas. Hi a Graecis
Syrii vocabantur, a barbaris vero *Assyrii*. Mixti
 eisdem erant *Chaldaei*. Dux eorum Otaspes fuit,
 Artachaei filius. (64.) *Bactrii* capitis cultu utentes
 militabant simili fere Medico; arcubus vero ex arun-
 dine indigena, hastis brevibus. *Sacae*, Scythica gens,
 in capite *cyrbasias* gestabant in acutum desinentes

5 ἀπυγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐν-
 δεύκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ
 καὶ ἀξίνας σαγάρεις εἶχον. τούτους δὲ ὄντας Σκύθας
 Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας
 τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτριῶν δὲ καὶ Σα-
 10 κίων ἦρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς
 Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων 65
 πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀϊστοὺς κα-
 λαμίνας· ἐπὶ δὲ, σίδηρον ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν
 οὕτω Ἰνδοί· προστετάχατο δὲ συστρατεύόμενοι Φαρνα-
 ζάθῃ τῷ Ἀρταβάτῳ. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασ- 66
 μένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Βάκτριοι.
 Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ, καὶ
 Χοράσμιοι, καὶ Σογδοὶ τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι,
 5 τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύον-

et firmiter erectas; caeterum braccis erant induti:
 arcus autem habebant indigenas, et pugiones, adhaec
 securium genus, quae *sagares* vocantur. Hos, quum
 Scythae essent Amyrgii, *Sacas* vocabant: Persae enim
 Scythas *Sacas* nominant. Bactriorum autem et Sacà-
 rum dux fuit Hystaspes, Darii filius et Atossae, Cyri
 filiae. (65.) *Indi* vestibus erant induti ex gossy-
 pio paratis: arcus autem habebant ex arundine factos,
 et tela arundinea ferro praefixa. Hic cultus Indorum
 erat: quorum agmini dux praefectus erat Pharnaza-
 thres, Artabatis filius. (66.) *Arii* arcubus quidem
 instructi erant Medicis: reliqua similia Bactriis habe-
 bant. Dux autem Ariorum Sisamnes fuit, Hydarnis
 filius. *Parthi*, et *Chorasmii*, et *Sogdi*, et *Gandarii*,
 et *Dadicae*, eodem modo instructi militabant atque

το. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε. Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων,
 Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκει· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρ-
 ταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρ-
 67 ταβάνου. Κασπιοὶ δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ τό-
 ξα ἐπιχώρια καλάρμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεις, ἐστρα-
 τεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχό-
 μνοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαραύγγαι
 δὲ εἵματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχοντες· πέδιλα
 δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μη-
 δικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβά-
 ζου. Πάκτυες δὲ, σισυρνοφόροι τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπι-
 χώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα πα-
 68 ρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω. Οὗτιοι δὲ καὶ Μύ-
 κοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατὰ περ Πά-
 κτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἷδε. Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων,
 Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σισρομίτρης ὁ

Bactrii. Parthis autem et Chorasmiis praefuit Artabazus, Pharnacis filius: Sogdis Azanes, Artacii filius; Gandariis et Dadicis Artyphius, Artabani. (67.) Caspii penulas induti (sisyrnas vocant) militabant, et arcubus pro populi more ex arundine instructi; ducem habentes Ariomardum, Artyphii fratrem. Sarangae pictis ornati vestibibus erant, caligasque habebant genu usque pertinentes, arcus vero et hastas Medicas. Dux eorum Pherendates fuit, Megabazi filius. Pactyes sisyrnis erant induti, arcusque indigenas et pugiones habebant. Praefuit his Artyntes, Ithamatis filius. (68.) Utii et Myci et Paricanii eodem modo, quo Pactyes, erant instructi. Dux autem Utiorum et Mycorum Arsamenes fuit, Darii filius;

Οιοβάζου. Ἀράβιοι δὲ ζειράς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τό- 69
 ξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιά, μακρά. Αἰθίοπες δὲ
 παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι, τόξα δὲ εἶχον
 ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρά, τετραπηχέων
 οὐκ ἐλάσσων· ἐπὶ δὲ, καλαμίνοὺς οἷστοὺς μικροὺς· ἀντὶ
 δὲ σιδήρου ἐπὶ ἡν λῖθος, ὅξυς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς
 σφρηγίδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον· ἐπὶ δὲ,
 κέρας δορκάδος ἐπὶ ἡν ὅξυ πεποιημένον, τρόπον λόγχης·
 εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν
 10 ἡμῖν ἐξηλείφοντο γύψῳ ἰόντες ἐς μάχην, τὸ δ' ἕτερον
 ἡμῖν μίλτω. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθίοπων τῶν ὑπὲρ Αἰ-
 γύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάμης, ὁ Δαρείου καὶ Ἀρ-
 τυσταίνης τῆς Κύρου θυγατρὸς· τὴν μάλιστα στέρξας
 τῶν γυναικῶν Δαρείος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποίη-

Paricaniorum vero Siromitres, Oeobazi. (69.) *Ara-
 bes*, sagis succincti, quas *zeiras* vocant, dextro hu-
 mero arcus praelongos gestabant, qui in utramque
 intendi partem poterant. *Aethiopes*, pardorum leo-
 numque pellibus amicti, arcus ex palmae spatha ha-
 bebant praelongos, quatuor non minus cubitorum;
 tela vero, his imponenda, brevia, quae loco ferri
 lapide acuto erant praefixa, quo etiam sigilla inscul-
 punt. Hastas praeterea habebant, cornu dorcatu ac-
 uminato praefixas in lanceae modum: habuere vero
 etiam clavas nodosas. Corporis dimidium, in pugnam
 prodeuntes, creta dealbatum habebant, dimidium
 minio pictum. Arabum et Aethiopum supra Aegy-
 ptum incolentium dux fuit Arsames, Darii et Arty-
 stonae filius, Cyri filiae; quam Darius uxorum ma-
 xime amaverat, effigiemque eius auream faciendam

σατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγυπτίου Αἰθιοπῶν καὶ Ἀρα-¹⁵
 70 βίων ἦρχε Ἀρσαμένης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων
 Αἰθιοπες, (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προστετάχατο
 τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἐτέ-
 ροισι, Φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μούνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ'
 ἡλίου Αἰθιοπες, ἰθύτριχες εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, ⁵
 οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθιοπες, τὰ μὲν πλέα κατὰ περ Ἰν-
 δοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχαν ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι, σὺν τε τοῖσι ὥσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λο-
 Φιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοΦιὴ κατέχρα· τὰ δὲ ¹⁰
 ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον· προβλήματα
 71 δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ
 σκευὴν μὲν σκυτίνην ἥϊσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπι-
 καύτοισι χρεώμενοι. ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσά-

curaverat malleo ductam. Arsames igitur Aethiopibus
 supra Aegyptum incolentibus et Arabibus praefuit.
 (70.) *Orientalis* vero *Aethiopes* (nam duplex Ae-
 thiopum genus militabat) cum Indis erant locati,
 formâ quidem ab alteris non diversi, sed lingua so-
 lum et capillis. *Orientalis* enim *Aethiopes* rectos ha-
 bent capillos, *Libyci* vero crispas maxime omnium
 hominum. *Asiatici* hi *Aethiopes* pari fere modo atque
 Indi erant instructi, caput autem tectum habebant
 pelle equina de capite equi detracta cum auribus
 et iuba, ita ut ipsa iuba pro crista esset, aures au-
 tem equi erectae starent: pro scutis autem, gruum
 pellibus corpora tegebant. (71.) *Afri* pellibus in-
 ducti incedebant, iaculis utentes adustis. Dux eorum
 Massages fuit, Oarizi filius. (72.) *Paphlagon*es mi-

γην τὸν Ὀαρίζου. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ 72
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπί-
 δας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ,
 ἄκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα
 5 ἐπιχώρια ἐς μέσσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ
 Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοὶ τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν
 ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι οὗτοι
 ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων
 μὲν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἦρχε· Μα-
 10 ριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Γωβρύης ὁ Δα-
 ρείου τε καὶ Ἀρτυστῶνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς 73
 Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες.
 οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες
 χρόνον ὅσον, Εὐρωπήιοι ἔοντες, σύνοικοι ἔσαν Μακεδόσι·
 5 μεταβαίντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ

litabant in capite galeas gestantes plexas: scuta eis-
 dem exigua erant, et hastae non magnae; adhaec
 iacula et pugiones; pedibus inductae caligae, ad me-
 diam tibiam adscendent. *Ligydes* et *Matieni* et *Ma-*
riandyni et *Syri* [sive *Syrii*] eodem modo, atque
Paphlagones, instructi militabant. *Syri* autem hi a
Persis Cappadoces vocantur. Et dux quidem *Pa-*
phtagonum et *Matienorum*, *Dotus* fuit, *Megasidri*
filius; *Maryandinorum* vero et *Ligyum* et *Syrorum*,
Gobryas, *Darii filius* et *Aristonae*. (73.) *Phryges*
 similiter atque *Paphlagones* erant armati, exigua dif-
 ferentiâ. Hic populus, ut *Macedones* adfirmant, quam-
 diu in *Europa* cum *Macedonibus* habitavit, *Briges*
 nominabatur: qui postquam in *Asiam* transierunt,
 mutato nomine *Phryges* sese adpellarunt. *Armenii*,

οὐνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατὰ πρὸς
 Φρύγας ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἀποικοί. τουτέων
 συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγα-
 74 τέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα.
 οἱ δὲ Λυδοὶ Μηϊόνες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυ-
 δοῦ τοῦ Ἀτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες
 τὸ οὐνομα. Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον
 κράνη ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς· ἀκοντίοισι δὲ 5
 ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δὲ εἰσι Λυδῶν ἀποικοί· ἀπὸ
 Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν
 δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνηος, ὃς ἐς
 75 Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήϊκες δὲ, ἐπὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ
 δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειράς περιβεβλημένοι
 ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πε-
 δίλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντια τε καὶ πέλτας καὶ ἔγ- 5

Phrygum coloni, eodem modo quo Phryges, instructi
 erant. Ambobus simul praeerat Artochmes, Darii ge-
 ner. (74.) *Lydorum* armatura simillima Graecanicae
 erat. Lydi, quum olim *Maeones* fuissent nominati,
 deinde a Lydo Atyis filio nomen invenerunt. *Mysī*
 in capite galeas gestabant sui generis, scutis utentes
 brevibus, iaculis praeustis. *Lydorum* hi sunt coloni,
 et ab Olympo monte *Olympiēni* vocantur. *Lydis*
Mysisque praeerat Artaphernes, Artaphernis illius
 filius, qui cum Dati Marathonem invasit. (75.) *Thra-*
ces militantes caput pelle vulpina tectum habebant,
 circa corpus tunicam et tunicae superinductum sagum
 variegatum: circum pedes et crura caligas ex hinnulo-
 rum corio: adhaec iacula et peltas et breves pugiones.

χειρίδια σμικρά. οὔτοι δὲ διαβάντες μὲν εἰς τὴν Ἀσίην,
 ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐ-
 τοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξα-
 ναστῆναι δὲ Φασι· ἐξ ἡβέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 10 σῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης ὁ Ἀρ-
 ταβάνου. . . . ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον σμικράς, 76
 καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὡτά
 τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λό-
 5 Φοι· τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι Φοινικέοισι κατελίχατο. ἐν
 ταῦτοις τοῖσι ἀνδράσι Ἀρεός ἐστὶ χρηστήριον. Καβη- 77
 λέες δὲ οἱ Μηΐονες, Λασόνιοι δὲ καλεούμενοι, τὴν αὐτὴν
 Κίλυξιν εἶχον σκευὴν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὶ κατὰ τὴν Κιλικίων

LXXVI. 1. *Intercidit populi nomen, quod in Latinis ex Wes-*
selingii coniectura supplevimus. l. 2. *λυκοεργέας.* Alii *λυ-*
κοεργέας, Lycii operis.

Hi, postquam in Asiam transierunt, *Bithyni* nomina-
 ti sunt; prius vero, ut ipsi aiunt, *Strymonii*, quum
 ad Strymonem habitassent: sedibus suis autem pul-
 sos fuisse aiunt a Teucris et Mysis. Thracibus his
 Asiaticis praefuit Bassaces, Artabani filius. (76.)
 [*Chalybes?*] parmas habebant exiguas ex bovino
 corio, et bina quisque venabula lupis interficien-
 dis inservientia; capitibus impositas galeas aeneas,
 et super his aures et cornua bovis ex aere, itemque
 cristas; tibiae fasciis purpureis habebant involutas.
 Apud hunc populum est Martis oraculum. (77.)
Cabelenses Maeones, qui *Lasonii* vocantur, eodem
 quo Cilices cultu erant instructi; quem cultum tunc
 indicabo, quum in enarrationis huius ordine ad Ci-

τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰ-
 χμὰς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἴματα ἐνεπεπορπέατο. 5
 εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκιοι· περὶ δὲ τῇσι
 κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ
 μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλῖνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ
 καὶ αἰχμὰς σμικρὰς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι.
 Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατὰ
 πῆρ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ 5
 συντάσσον ἄρχοντες οἷδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρη-
 νοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς
 Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνα δὲ καὶ Μοσυνοίκους,
 Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστόν τὴν ἐν Ἑλλησπόν-
 79 τῷ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι
 κράνια ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματί-
 νας σμικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι

lices pervenero. *Milyae* brevia habebant spicula, et vestes fibulis substrictas; nonnulli eorum arcus habebant Lycios; capita galeis tecta coriaceis. His omnibus praefuit Badres, Hystanis filius. (78.) *Moschis* lignae erant galeae, parmae et hastae breves, sed ferrum hastarum praelongum. *Tibareni* et *Macrones* et *Mosynoeci* militabant similiter atque *Moschi* armati. Ordinabant hos autem hi duces: Moschos et Tibarenos Ariomardus, Darii filius et Parmyis, filiae Smerdis, Cyri neptis: Macronas vero et Mosynoecos Artayctes, filius Cherasmis, qui Sesto ad Hellespontum praefectus erat. (79.) *Mares* in capitibus galeas gestabant suo more plexas, parmas breves coriaceas habebant, et iacula. *Colchi* ligneas

κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοίνας σμι-
 5 κρᾶς, αἰχμᾶς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας
 εἶχον. Μαρώων δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης ὁ Τεά-
 σπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατὰ περ Κόλχοι
 ὀπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρο-
 μίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικά ἔθνη τὰ ἐκ τῆς Ἑρ- 80
 θρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνα-
 σπάστους καλεομένους κατοικίξει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω
 τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ
 5 τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυ-
 κάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν
 τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἡπειρον στρατευόμενά τε ἔθνη, 81
 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ
 ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξα-

galeas, parvas parmas ex cruda bovis pelle, hastas breves; adhaec etiam gladios. Marum et Colchorum dux fuit Pharandates, Theaspiis filius. Alarodii et Saspeires similiter Colchis armati militabant: praefuitque his Masistius, Siromitrae filius. (80.) Insulani populi, qui castra sequebantur, ex illis Maris Rubri insulis, in quibus rex sedes adsignat his qui anaspasti (transportati) vocantur, veste atque armis utebantur simillimis Medicis. Insulanis his praefuit Mardontes Bagaei filius, qui altero post haec anno dux apud Mycalen in praelio cecidit.

(81.) Hi igitur sunt populi, qui in continente, et quidem pedibus, militabant. Et pedestribus his *co-*
pitiis praefuerunt viri quos dixi: qui et ordinarunt eos

- ριβμήσαντες, οὗτοι ἔσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυ-
 ριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας 5
 οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάν-
 τες· ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες.
- 82 Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρυέα, καὶ Τριταν-
 ταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρα-
 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτά-
 νεω· (Δαρείου ἀμφοτέροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξης 5
 δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί) καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ
 Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ
- 83 Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρα-
 τοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων
 Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἑστρατήγει μὲν Ὑδάρνης

et eorum numerum inierunt, et chiliarchas et my-
 riarchas nominarunt: hecatontarchas vero et decadar-
 chas (centuriones et decuriones) nominarunt myri-
 archae. Iam singulorum agminum populorumque
 alii quidem fuerant etiam duces minores; sed hi sub
 imperio erant eorum quos commemoravi. (82.) His
 ipsis vero, et universo pedestri exercitui, praefecti
 erant *Mardonius*, Gobryae filius, et *Tritantaechmes*,
Artabani illius, qui pro sententia dixerat non esse
 bellum inferendum Graeciae, et *Smerdomenes*, Ota-
 nis filius; (duo hi, Darii ex fratribus nepotes, Xerxis
 consobrini;) et *Masistes*, Darii et Atossae filius, et
Gergis Arizi, et *Megabyzus* Zopyri. (83.) Hi universo
 pedestri exercitui praeerant, exceptis decem millibus.
 His enim selectis decem millibus Persarum *Hydar-*
nes praefuit, Hydarnis filius. Vocabantur autem hi

544, 85.

ὁ Ὑδάρνεος. ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι
 5 ἐπὶ τοῦδε. εἴ τις αὐτέων ἐξέλυπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανά-
 τῳ βιηθεῖς ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο· καὶ ἐγίνοντο
 οὐδαμᾶ οὔτε πλεύνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. Κόσμον
 δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ
 ἀριστοὶ ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἥπερ εἴρηται·
 10 χωρὶς δὲ, χρυσὸν τε πολλὸν καὶ ἄφθογον ἔχοντες ἐνέ-
 πρεπον. ἀρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ παλλα-
 κὰς, καὶ θεραπήϊν πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην.
 σῖτα δὲ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί
 τε καὶ ὑποζύγια ἦγον.

Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρεί- 84
 χετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα. Πέρσαι μὲν, τὴν
 αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων· πλὴν ἐπὶ τῇσι
 κεφαλῇσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ

Persae Immortales, hac de caussa: quando ex illo-
 rum numero aliquis defecit aut morte aut morbo
 coactus, alius in eius locum vir deligebatur, ut
 semper essent decies mille, nec plures nec paucio-
 res. Praecipuo autem inter omnes cultu eminebant
 Persae, et fortissimi hi erant. Armatura ea fuit quam
 dixi; praeterea vero auro multo et copioso fulgebant.
 Pellices etiam secum hi ducebant carpentis vectas, et
 frequens famulitium pulcre ornatum: eisdemque,
 seorsim a caeteris militibus, cameli et iumenta com-
 meatus vehabant.

(84.) Equis quidem vehuntur omnes isti populi: at
 non omnes *equitatum* contulere, sed hi soli. *Per-
 sae*, eodem modo armati atque pedites ipsorum,
 nisi quod horum nonnulli in capitibus partim aenea

- 85 σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομά-
 δες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσι-
 κὸν καὶ Φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην
 τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυικῆς· οἱ παρείχοντο μὲν
 ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε 5
 χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρεώνται δὲ
 σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων· ταύτῃσι πίσυνοι ἔρ-
 χονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἡδὲ
 ἐπεὰν συμμίσγῳσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σει-
 ρὰς, ἐπ' ἀκρῶ βρόχους ἐχούσας. ὅτε δ' αὖν τύχη, ἢ 10
 τε ἵππου, ἢ τε ἀνθρώπου, ἐπ' ἑαυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν
 ἔρχεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὖ-
 86 τη ἡ μάχη· καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι
 δὲ, τὴν περ ἐν τῷ πεζῷ, εἶχον σκευὴν καὶ Κίσσιοι ὡσαύ-
 τως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν

partim ferrea opera gestabant malleo ducta. (85.)
 Sunt porro homines nomades *Sagartii* nominati, po-
 pulus quidem Persicus, et linguâ Persicâ utens, cultu
 vero inter Persicum et Pactyicum medio. Hi equitum
 contulerant octo millia: arma autem illis non sunt
 in usu, nec aenea, nec ferrea, praeterquam pugiones.
 Utuntur vero funibus e loris plexis: quibus fidentes
 in bellum proficiscuntur. Est autem pugnae genus
 horum hominum huiusmodi: quando cum hostibus
 congregiuntur, proiiciunt funes, quorum in extreni-
 tate laquei sunt. Quidquidprehendit funis, sive equus
 sit, sive homo, id ad se trahit eques; et ille laqueo
 implicatus interficitur. Talis horum pugna est; lo-
 cati autem erant cum Persis. (86.) *Medi equites*
 eodem modo, quo pedites, instructi erant: itemque

545, 16.

τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῦ
 5 σι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἀγριοί. Βάκτριοι δὲ
 ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι
 ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατὰ περ ἐν τῷ πεζῷ
 ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὥς δ' αὐτῶς Κά-
 σπειροι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ
 10 πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἣν καὶ ἐν
 τῷ πεζῷ ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα οὐ
 λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνη μόννα ἵππευεν. 87
 ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πᾶρες τῶν
 καμήλων καὶ τῶν ἀρμάτων. Οἱ μὲν νυν ἄλλοι ἵππεις
 ἐτετάχατο κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετε-
 5 τάχατο. ἄτε γὰρ τῶν ἵππων οὐτι ἀνεχομένων τὰς κα-

LXXXVI. 8. Κάσπειροι ex coniect. Κάσπιοι olim edd. et mssii
 omnes, sicut paulo ante.

Cissii. *Indorum* item cultus et arma eadem atque
 peditum; habebant autem et equos sellarios et cur-
 rus: iuncti autem currus erant partim equis, partim
 asinis sylvestribus. *Bactriorum* quoque cultus equi-
 tum idem ac peditum: pariterque *Caspiorum*. *Li-
 byes* item, qui cum equis aderant, eodem cultu at-
 que pedites erant instructi; sed hi quidem cuncti
 currus agebant. *Caspiorum* etiam et *Paricanio-
 rum* et *Arabum* equitum cultus et arma nihil a pe-
 ditibus differebant: sed Arabes omnes camelis vehe-
 bantur, qui celeritate non cedunt equis. (87.) Hi
 ergo soli populi equitatum contulerant. *Numerus*
 vero *equitum* octoginta millium fuit, exceptis came-
 lis et curribus. Et reliqui quidem equites turmatim
 ordinabantur: Arabes vero locabantur postremi, ne

μήλους, ὅστεροι ἐτετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππι-
 88 κόν. Ἴππαρχοι δὲ ἔσαν Ἀρμαμίδης τε καὶ Τίθαιος,
 Δάτιος παῖδες. ὁ δὲ τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνού-
 χης καταλέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων. ὥς γὰρ ὀρμέωντο
 ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεβέλητον. ἐλαύ-
 νοντι γὰρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων 5
 καὶ ὁ ἵππος οὐ προῖδων, ἐφοβήθη τε καὶ στας ὀρθὸς
 ἀπεσεύσατο τὸν Φαρνούχεια. πεσὼν δὲ, αἷμα τε ἤμαε,
 καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα
 κατ' ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὥς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶ-
 ρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, ἐν 10
 τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν
 οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης.

89 Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ δι-

scilicet equi consternarentur; camelos enim aegre
 patiuntur equi. (88.) Equitatu praefecti erant Har-
 mamithres et Tithaeus, Datis filii. Collega horum
 Pharnuches, tertius praefectus equitum, ob morbum
 Sardibus erat relictus: quum enim Sardibus egrede-
 retur exercitus, tristis huic casus acciderat. Dum
 equo vehitur, sub pedes equi intercurrit canis: et
 equus, qui illum non prospexerat, consternatus re-
 ctum sese erigit, et Pharnuchem excutit; qui hu-
 mum prolapsus sanguinem evomit, et in phthisin
 morbus transiit. Equum autem statim initio eâ poenâ
 adfecerunt famuli, quam herus iussit: in eum locum
 deducto, ubi herum excusserat, crura in genibus
 praeciderunt. Ita Pharnuches praefecturâ equitum
 excidit.

(89.) *Triremes* numero fuere mille ducentae et

κόσται καὶ χίλιναι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἷδε. Φοῖνικες
 μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας,
 ᾧδε ἐσκευασμένοι. περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον
 5 ἀγχοτάτω πεπονημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυ-
 κότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας δὲ ἵπυς οὐκ ἐχούσας
 εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοῖνικες τὸ παλαιὸν οἴ-
 κων, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· ἐν-
 θεῦτεν δὲ ὑπερβάντες, τῆς Συρίας οἰκέουσι τὰ παρὰ
 10 θάλασσαν. τῆς δὲ Συρίας τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέ-
 χρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλεῖται. Αἰγύπτιοι
 δὲ νῆας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν
 τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας,
 τὰς ἵπυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα,
 15 καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων θωρηκοφό-
 ροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω

septem: quas praebuerant hi populi. *Phoenices*, cum *Syris Palaestinae*, trecentas. Armatura horum huiusmodi erat: capita galeis tecta, similibus fere graecanicis galeis; circa corpus thoraces lintei; tum scuta habebant quorum orae ferro non erant munitae, et iacula. Phoenices hi, ut aiunt ipsi, olim ad *mare Rubrum* habitaverant: illinc transgressi, nunc Syriae oram maritimam incolunt. Syriae autem hic tractus omnis, usque ad Aegyptum, *Palaestina* vocatur. *Aegyptii* naves praebuerant ducentas. Hi plexas gestabant galeas, scuta cava, quorum orae multo ferro erant munitae, hastas ad navalem pugnam comparatas, et ingentes bipennes. Multitudo eorum thoraces gestabant, magnosque gladios habebant. Talis horum armatura erat. (90.) *Cyprii* naves praebuerant cen-

90 ἰσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πενήκοντα
καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε. τὰς μὲν κεφαλὰς εἰλί-
χατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων· οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον
κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ περ Ἑλλήνες. Ταυτίων δὲ
τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθη- 5
νέων· οἱ δὲ, ἀπὸ Ἀρκαδίας· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ,
ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίας, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι
91 λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας. οὗτοι δ'
αὐτὸν περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνη ἐπιχώρια, λαισήϊά
τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοέης πεποιημένα, καὶ κι-
θῶνας εἰρηνοῦς ἐνδεδυκότες· δύο δὲ αἰκόντια ἕκαστος καὶ
ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι 5
πεποιημένα. Οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκα-
λέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος,
ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρεί-

XC. 3. κιθῶνας. κιτάριας corrigunt nonnulli, capitis teg-
mentum quoddam intelligentes.

tum et quinquaginta, hoc modo armati. Reges eorum caput mitrâ obvolutum habebant: reliqui tunicas [sive cidares] gestabant: caetera ut Graeci. Sunt autem Cypriorum plures populi: alii Salamine et Athenis oriundi; alii ex Arcadia; alii ex Cythno; alii e Phoenice; alii ex Aethiopia, ut ipsi Cyprii adfirmant. (91.) Cilices centum contulerant naves. Hi capita galeis tecta habebant vernaculis, pro scutis parmulas gestabant ex crudo bovino corio confectas, tunicas induti laneas: bina quisque iacula habebat, et ense Aegyptiaco maxime gladio similem. Hi antiquitus *Hypachaei* nominati erant: dein a Cilice, Agenoris filio, viro Phoenice, nomen invenerê. *Pamphyli* triginta naves praebuerant, graecanicis armis instructi. Sunt autem

χοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ
 10 Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκευασθέντων
 ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντα 92
 νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔόντες καὶ κνημιδοφό-
 ροι. εἶχον δὲ τόξα κρανείνα, καὶ ὄϊσταυς καλαμίνους
 ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ
 5 τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πύλους
 πτεροῖσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπα-
 να εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης
 γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίωνος, ἀνδρὸς Ἀθη-
 ναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριεῖς δὲ, οἱ ἐκ τῆς 93
 Ἀσίας, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλλήνι-
 κα ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες
 δὲ, ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κα-
 5 τά περ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ

Pamphyli Troianorum posterii illorum, qui cum Am-
 philocho et Calchante disiecti fuere. (92.) *Lycii*
 quinquaginta praeuebant naves, thoracibus et ocreis
 instructi. Arcus habebant ex corno arbore, sagittas
 arundineas non alatas, et iacula: ex humeris pelles
 pendebant caprinae; capitibus impositi pilei pennis
 circumcirca coronati: praeterea pugionibus et falci-
 bus armati erant. Lycii ex Creta oriundi, *Termilae*
 olim nominati, deinde a Lyco, Pandionis filio, Athe-
 niensi, invenere nomen. (93.) *Dorienses Asiatici*
 triginta naves contulerant, graecanico more armati,
 ex Peloponneso oriundi. *Cares* septuaginta naves
 praeuebant, falcibus et pugionibus armati, cacte-
 roquin vero graecanico more instructi. His quodnam
 antiquitus fuerit nomen, in superiori harum Histo-

- ἰγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι
 94 πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας
 παρείχοντο, ἐσκευασμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον
 μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην
 Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δανάον τε καὶ Εὐρύκλῆα ἀπικέσθαι
 ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πε-
 λασγοὶ Αἰγιάλεις· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Εὐρύκλεως, Ἴωνες.
 95 Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὠπλι-
 σμένοι ὡς Ἕλληνες. καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὅτε-
 ρον δὲ Ἴωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυο-
 δεκαπόλεις Ἴωνες, οἱ αἰπ' Ἀθηναίων. Αἰαλεῖς δὲ, ἐξήκο-
 τα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ
 τὸ πάλαι καλούμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος.
 Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· Ἀβυδηνοῖσι γάρ

riarum parte dictum est. (94.) *Iones* centum contulerant naves, eodem modo instructi atque Graeci. *Iones*, quamdiu in Peloponneso eam regionem, quae nunc Achaia vocatur, incoluerant, priusquam Danaus et Xuthus in Peloponnesum advenissent, ut Graeci aiunt, *Pelasgi Aegialees* [id est, *littorales*] vocabantur: deinde ab Ione, Xuthi filio, nomen invenerunt. (95.) *Insulani* septemdecim contulerant naves, eodem modo armati atque Graeci. Etiam hic *Pelagicus* est populus, qui deinde *Ionici* eadem ratione nominatus est atque illi duodecim civitatum *Iones* Athenis oriundi. *Aeolenses* sexaginta praebebant naves, eodem modo atque Graeci armati: et hi quoque olim *Pelasgi* nominati, ut Graeci memorant. *Hellespontii*, exceptis Abydenis: nam Abydenis imperaverat rex ut domi manerent, et pon-

προστέτακτο ἐκ βασιλῆος, κατὰ χώραν μένουσι, Φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες. οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀποικοί.

Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασίων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ 96
Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. Τούτοις πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν περὶ τεταγμένοις αὐτέων, ἐπῆσαν ἐκάστοις ἐπιχώριοι ἡγεμόνες· τῶν ἐγώ, οὐ γὰρ ἀναγκαίη ἐξέρχομαι ἐς ἱστορίας λόγον, οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνους ἐκάστου ἐπ' αἵξιοι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες· ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαι περ πόλεις, τοσούτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἶποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοί,

tes custodirent: caeteri igitur ex Ponto expeditionis huius socii naves contulerant centum, eodem modo instructi ac Graeci. Sunt autem hi Ionum et Dorien-sium coloni.

(96.) In singulis istarum navium erant propugnatores Persae et Medi et Sacae. Quae ex earumdem navium numero optime vehebantur, has praebue-rant Phoenices, et in his prae caeteris Sidonii. Sin-gulorum autem populorum copiis navalibus, perinde atque terrestribus, praeerant duces ex popularibus: quorum ego nomina edere, quum nihil necesse sit ad historiae rationem, supersedeo. Nec enim cuique populo duces erant memoratu digni: et, quot in quoque populo civitates, tot etiam duces erant. Se-quebantur hi autem non ut duces vere nominati aut praetores, sed ut alii militantes servi. Caeterum im-

- ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρα- 10
τηγοὶ τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν
ἐθνέων ἐκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι.
- 97 Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἶδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δα-
ρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος
ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου. τῆς μὲν Ἰά-
δος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε
παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρα- 5
τήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ-
φούς· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόν-
τεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγω-
γα πλοῖα μακρὰ συνελθόντα εἰς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρις-
98 χίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετὰ γε τοὺς στρατηγοὺς,
οἶδε ἔσαν οἱ ὀνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύ-
σου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος Μέρ-

peratores penes quos summa fuit imperii, et singu-
lorum populorum duces, quotquot eorum Persae
fuerunt, a me dicti sunt. (97.) *Navalibus* autem
copiis cum imperio *praefecti* hi erant: Ariabignes,
Darii filius, et Praxaspes Aspatinis, et Megabazus
Megabatis, et Achaemenes Darii filius. Ionicis qui-
dem et Caricis copiis Ariabignes praefuit, Darii filius
ex filia Gobriae; Aegyptiis Achaemenes, frater Xer-
xis eodem patre eademque matre natus; reliquis nau-
ticis copiis duo reliqui. Actuaria autem navigia par-
tim triginta partim quinquaginta remorum, tum
cercuros, et hippagogas naves longas convenisse con-
stat ad tria millia numero. (98.) Eorum qui in hac
classe militarunt, secundum imperatores, illustris-
simi hi sunt: Tetramnestus, Anyisi filius, Sidonius;

βαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὀρομέδοντος,
 5 καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα καὶ Κύπριοι, Γόργος
 τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω καὶ Καρῶν,
 Ἰστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης ὁ Σελδάμου, καὶ
 Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλειω. Τῶν μὲν νυν ἄλλων οὐ 99
 παραμέμνηται ταξιαρχέων, ὥς οὐκ ἀναγκαζόμενος
 Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποικεῖται ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικὸς ἥτις, ἀποθανόν-
 5 τος τοῦ ἀνδρός, αὐτὴ τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παι-
 δὸς ὑπάρχοντος νενίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηΐης
 ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης οἱ ἀναγκαίης. οὐνομα μὲν
 θῆ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος γέ-
 νος δὲ ἐξ Ἀλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρός, τὰ μητρώθεν δὲ
 10 Κρήσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἀλικαρνησσέων τε καὶ Κώων καὶ

Mapen, Siromi filius, Tyrius; Merbalus Agbali, Ara-
 dius; Syennesis, Oromedontis, Cilix; Cyberniscus,
 Sicae filius, Lycius; Gorgus, Chersis filius, et Timo-
 nax Timagorae, uterque Cyprius; tres Cares, Hi-
 stiaeus, Tymnis filius, Pigres Seldomi, et Damasi-
 thymus, Candaulis filius. (99.) Reliquos ordinum
 duces silentio praetereo; nec enim necesse est hos
 commemorare, exceptâ *Artemisiâ* muliere, quam
 fuisse huius belli Graeciae illati sociam demiror.
 Haec enim, mortuo marito, quum ipsa regnum te-
 neret, filiumque haberet adolescentem, animi im-
 petu roboreque elata, expeditioni huic sociam sese,
 nullâ necessitate adacta, adiunxit. Nomen igitur huic
 Artemisia fuit, pater Lygdamis; paternum genus ex
 Halicarnasso, maternum ex Creta. Imperavit illa Ha-
 licarnassensibus, Cois, Nisyriis, et Calydniis: prae-

Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη. καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετὰ γε τὰς Σιδωνίων, κίβας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν 15 εὐὸν Δωρικόν· Ἀλικαρνησσοῦ μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. Ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικός στρατός εἴρηται.

- 100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατός, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίηε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἑκάστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπίκετο καὶ τῆς 5 ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὥς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελυσθεισῶν ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης

Cap. C. 1. ἠρίθμησέ τε. ἠρίθμήθη τε ed. Schaeff. ex coniect.

bueratque naves quinque, quae navium omnium universae classis, post Sidonias, praestantissimae erant. Eadem apud regem optimas prae sociis omnibus sententias dixit. Quibus civitatibus imperasse eam dixi, has omnes Doricae gentis esse adfirmo: Halicarnassenses nempe, Troezenios: reliquos vero, Epidaurios. Hactenus igitur navales recensui copias.

(100.) Postquam initus est copiarum numerus, et ordine compositus universus exercitus, cupivit Xerxes exercitum obeundo lustrare: idque fecit. Curru praeter unumquemque populum praetervectus, singula percontabatur, et scribae scripto consignabant; donec ab una extremitate ad alteram et equitum et peditum pervenit. Deinde, navibus in mare deductis, relicto curru navem conscendit Sidoniam, in eaque

μετεκβάς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἔζετο ὑπὸ
 σκηνῇ χρυσῇ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρῶρας τῶν
 10 νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἐκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζόν,
 καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναυάρχοι ἀναγα-
 γόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλάου, ἀνε-
 κώχενον, τὰς πρῶρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετα-
 πηδόν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον.
 15 ὁ δ' ἐντὸς τῶν προρέων πλέων ἐθνεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλάου.
 Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101
 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρα-
 τευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν,
 εἶρετο τάδε· „Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ ἐπείρε-
 5 „σθαι τὰ θέλω. σὺ εἰς Ἑλλήν τε, καὶ, ὡς ἐγὼ πυν-
 „θάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ
 „ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὐτ' ἐλαχίστης, οὐτ'

sub tabernaculo aureo residens praeter proras na-
 vium praetervectus est, sciscitans de singulis, per-
 inde atque in terrestri exercitu fecerat, et omnia scri-
 pto consignari iubens. Naves, ex quadringentorum
 admodum pedum intervallo a littore abductas, in
 ancoris tenebant praefecti, prorae omnibus continuâ
 fronte in terram conversis, propugnatoribus in ar-
 mis stantibus, velut ad pugnam paratis: et rex spe-
 ctabat, inter proras et littus navigans.

(101.) Ita lustrata classe, Xerxes navi egressus,
Demaratum vocari iussit, Aristonis filium, expeditionis
 adversus Graeciam socium; eumque, ubi adfuit,
 his verbis compellavit: *Demarate, nunc me iuvat,*
ex te quae scire cupio quaerere. Tu Graecus es, et,
ut ego non ex te solum, sed et ex aliis Graecis

„ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες
 „ὑπομενέουσιν χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς
 „ἐγὼ δοκέω, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ 10
 „πρὸς ἐσπέρας οἰκέοντες ἄνθρωποι συλληχθεῖσαν, οὐκ
 „ἀξιομαχοὶ εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἔοντες ἄρ-
 „θμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις
 „περὶ αὐτέων, πυθέσθαι.“ Ὁ μὲν ταῦτα εἰράτα. ὁ δέ,
 ὑπολαβὼν ἔφη „Βασιλεῦ, κότερα ἀληθείη χρήσομαι 15
 „πρὸς σέ, ἢ ἡδονῇ;“ Ὁ δέ μιν ἀληθείη χρήσασθαι
 ἐκέλευε, Φᾶς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν.
 102 Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάροτος, ἔλεγε τάδε „Βα-
 „σιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθείη διαχρήσασθαι πάντως με κε-
 „λεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστε-
 „ρον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ κο-

qui mihi in colloquium veniunt, audio, ex ea civitate es, quae nec minima est nec infirmissima. Nunc ergo hoc dic mihi, an Graeci ausuri sint manus contra me tollere? Nam, ut equidem existimo, ne universi quidem Graeci et reliqui ad occidentem habitantes homines, si vires suas cuncti coniungerent, pares forent ad mihi resistendum, nisi prorsus inter se fuerint concordēs. At cupio tamen etiam ex te, quid sit quod de hoc dicas, cognoscere. Cui ita interroganti Demaratus respondit: Utrum, Rex, ex veritate tibi dicam, an ad gratiam? Et ille iussit eum ex veritate dicere, nihilo enim minus illum ob id sibi acceptum fore, quam antea fuisset. (102.) His auditis, Demaratus: Rex, inquit, quoniam ex rei veritate me loqui iubes, eaque dicere quae non mentitum me esse posthac

5 „τε σύντροφός ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἑπακτός ἐστι, ἀπό τε σο-
 „φίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεω-
 „μένη ἢ Ἑλλάς, τὴν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δε-
 „σποσύνην. αἰνέω μὲν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ
 „κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ
 10 „λέγων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ
 „Λακεδαιμονίων μόνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅπως
 „κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλ-
 „λάδι· αὐτίς δὲ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν
 „οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ
 15 „δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἔοντες ταῦτα ποιεῖν οἰοί
 „τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχωσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὐ-
 „τοι μαχήσονται τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τουτέων, ἦν τε καὶ
 „πλεῖνες.“ Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη· 103

*deprehendar, morem tibi geram. In Graecia ab
 omni quidem aetate paupertas habitavit: accessit
 vero virtus, sapientiae et legis validae filia, qua
 utens Graecia et paupertatem abigit et domina-
 tum. Et laudo quidem Graecos omnes circa ter-
 ras illas Doricas habitantes: nec vero de cunctis
 nunc Graecis verba faciam, sed de solis Lacedae-
 moniis: quos, primum, dico nequaquam acceptu-
 ros esse tuas condiciones, servitutem Graeciae pro-
 ponentes; deinde, obviam illos tibi ituros aio in
 pugnam, etiamsi alii omnes Graeci tecum senti-
 rent. Ad numerum autem quod adtinet, noli quae-
 rere quot sint numero, qui hoc facturi sint: nam
 sive mille fuerint qui in aciem prodeant, hi tecum
 congredientur, sive his pauciores, sive plures.
 (103.) Quibus auditis, ridens Xerxes ait: Dema-*

„Δημάρητε, οἷον ἐφθέγγεσθαι ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρα-
 „τιῇ τοσῇδε μαχήσασθαι! ἄγε, εἰπέ μοι, οὐ Φῆς τα-
 „τέων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν
 „ἐβελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι; 5
 „καὶ τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῶν πᾶν ἐστὶ τοιοῦτον οἷον σὺ
 „διαίρεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ
 „διπλήσιοι ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους.
 „εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς
 „ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σέ δέ γε δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀν- 10
 „τάξιον καὶ σὺ τῶ μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σὺ
 „εἰρημένος. εἰ δὲ, τοιοῦτοί τε ἔόντες, καὶ μεγάλα το-
 „σοῦτοι οἷος σὺ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ Φοιτῶσι Ἕλληνας ἐς
 „λόγους, αὐχεῖτε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ
 „λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη. Ἐπεὶ Φέρε ἰδὼ παντὶ τῷ 15
 „οἰκῷ. κῶς ἂν δυναίητο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ

*rate, quodnam emisisti verbum, mille viros cum
 tam ingenti exercitu congressuros? Dic mihi,
 age: nonne tu ais, regem te horum hominum
 fuisse? Vis-ne igitur tu e vestigio contra decem
 pugnare viros? Atqui, si vestri cives cuncti tales
 sunt, quales tu declaras, decet te regem eorum, ex
 vestris institutis, cum duplo numero congradi.
 Nam si illorum quisque denis viris de meo exer-
 citu par est, a te utique postulo ut viginti viris
 par sis: atque ita demum recte stabit ratio quam
 tu dicis. Sin. quum tales sitis talique staturā,
 quali tu et alii Graeci qui me convenire consue-
 verunt, tantopere gloriimini, vide ne vana iacta-
 tio sit hoc quod dicitis. Age enim, videamus quid
 probabili ulla ratione fieri possit? Quonam igi-*

„πντακισμύριοι, ἔόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως,
 „καὶ μὴ ὑπ' ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῶδε ἀντιστῆναι;
 „ἐπεὶ τοι πλεῦνες περὶ ἓνα ἕκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι.
 20 „ἔόντων κείνων πέντε χιλιάδων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς ἀρ-
 „χόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίαντ' ἂν, δειμαί-
 „νοντες τοῦτον, καὶ παρὰ τὴν ἑαυτῶν φύσιν ἀμείνονες,
 „καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσο-
 „ντες ἔόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον, οὐκ ἂν ποίεοιεν
 25 „τουτέων οὐδέτερα. Δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀνισωθέντας
 „πλήθει, χαλεπῶς ἂν Ἕλληνας Πέρσῃσι μούνοισι μά-
 „χεσθαι. ἀλλὰ παρ' ἡμῶν τοῦτό ἐστι τὸ σὺ λέγεις· ἐστι
 „γε μέντοι οὐ πολλόν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περ-
 „σέων, τῶν ἡμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐβελήσουσι Ἕλλήνων

CIII. 19. περὶ ἓνα. παρὰ ἓνα ed. Schaef. ex Valch. coniect.

*tur pacto mille homines, aut etiam decies, aut
 denique quinquagies mille, qui cuncti pariter li-
 beri sint, nec unius subiecti imperio: quo pacto
 inquam, hi resistere tanto exercitui poterunt?
 Nam, si sunt illi quinquies mille, nos plures quam
 milleni sumus qui illorum unumquemque circum-
 stabimus. Quod si quidem, ut apud nos, sic illi
 unius subiecti essent imperio, possent, illius metu,
 et contra suam naturam fieri meliores, et flagellis
 coacti pauciores numero adversus plures in prae-
 lium ire: sed liberi, et suo arbitrio permissi, neu-
 trum horum facient. Puto vero equidem, aequali
 etiam numero aegre Graecos solis Persis resistere
 posse. Sed apud nos hoc reperitur, quod tu ais:
 quamquam non frequens, sed rarum. Sunt enim in-
 ter Persas, in satellitum meorum numero, viri qui*

„ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, 30
 104 „πολλὰ Φλυηρέεις.“ Πρὸς ταῦτα Δημάρητος λέγει·
 „ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἠπιστάμεν, ὅτι ἀληθινήν χρεώ-
 „μενος οὐ Φίλα τοι ἐρέω. σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέγειν
 „τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα
 „Σπαρτιήτησι. καίτοι, ὡς ἐγὼ τυγχάνω τὰ νῦν τάδε 5
 „ἔστοργῶς ἐκείνους, αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι, οἳ με
 „τιμὴν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρώϊα, ἀπολὴν τε
 „καὶ Φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος,
 „βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. οὐκὼν οἶκός ἐστι ἄνδρα
 „τὸν σῶφρονα εὐνοίην Φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέρ- 10
 „γειν μάλιστα. Ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχεμαι
 „οἷός τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἐκὼν τε εἶναι οὐδ’

cum tribus simul Graecis pugnam inire non de-
trectabunt: quorum tu inexpertus, multa nugaris.
 (104.) Ad haec Demaratus, Rex, inquit, ab initio
noveram, vera me dicentem non dicturum grata
tibi: sed, quoniam me coëgistis verissima eloqui,
dixi quae ad Spartanos adtinent. Quamquam, quo
pacto ego nunc maxime adversus illos adfectus
sim, tu optime nosti; quum illi me, honore et
muneribus paternis spoliatum, domo atque pa-
tria pepulerint: quem tuus pater benigne exce-
ptum, victu ac domicilio donavit. Quare credibile
non est, hominem sanae mentis exploratam re-
spuere benevolentiam, sed eam potius quam ma-
xime complecti. Ego vero neque cum decem simul
viris posse me dimicare praedico, nec cum duo-
bus: et, mei si res arbitrii sit, ne cum uno qui-
dem congrediar. Quod si vero necessitas aut ma-

„ἀν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγκαίῃ εἴῃ, ἡ μέγας τις ὁ
 „ἐποτρύνων ἀγῶν, μαχοίμην ἀν πάντων ἡδίστα ἐνὶ του-
 15 „τέων τῶν ἀνδρῶν, οἱ Ἑλλήνων ἕκαστός Φησι τριῶν ἄξιος
 „εἶναι. ὥς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἓνα μαχεό-
 „μενοι, οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν· αἰεὶ δὲ, ἀρι-
 „στοι ἀνδρῶν ἀπάντων. Ἐλεύθεροι γὰρ ἔόντες, οὐ πάν-
 „τα ἐλεύθεροί εἰσι· ἔπεστι γὰρ σφι δεσπότης, νόμος,
 20 „τὸν ὑποδερμαίνουσι πολλῶ ἔτι μᾶλλον, ἢ οἱ σοὶ σέ.
 „ποιεῦσι γῶν τὰ ἀν ἐκεῖνος ἀνάγῃ· ἀνάγει δὲ τὰυτό
 „αἰεὶ, οὐκ ἔῶν Φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μά-
 „χης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν ἢ ἀπὸ λ-
 „λυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων Φλυγέειν,
 25 „τάλλα σιγαῶν ἐθέλω τὸ λοιπόν· νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς
 „ἔλεξα. γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ.“

gnum aliquod discrimen urgeret, libenter admo-
dum cum uno ex his viris congregarer, quorum
unus quisque tribus se parem ait esse Graecis.
Ita etiam Lacedaemonii, singuli cum singulis
pugnantes, nullis viris sunt inferiores; conferti
vero, omnium hominum fortissimi. Licet enim
liberi sint, non sunt tamen omni ex parte liberi:
praeest enim eis dominus, Lex; quem illi domi-
num multo magis timent, quam te tui. Faciunt
certe quidem semper id quod lex imperat: impe-
rat autem illa semper idem, vetans ex acie pro-
fugere quantacumque sit hostium multitudo, iu-
bensque in ordine suo stantes aut vincere aut oc-
cumbere. Quod si vero tibi nugari videor haec
dicendo, desino reliqua persequi: nunc, quae dixi,
coactus dixi. Cedant autem tibi omnia ex tua,
Rex, sententia!

- 105 Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο· Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά
 τε ἐτρέψατο, καὶ οὐκ ἐποίησατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ'
 ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν
 Ξέρξης, καὶ ὑπαρχὸν ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστή-
 σας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστω, τὸν δὲ ὑπὸ Δα- 5
 ρείου σταθέντ' ἀποπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ
 106 τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα
 τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μόνῳ Ξέρξης δῶρα
 πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐ-
 τὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος
 ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοις 5
 ἐκγόνοις. Κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς
 ἐλάσιος ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου

CV. 2. ἐτρέψατο. *Alii* ἔτρεψε, responsum illud in risum vertit rex.

(105.) His a Demarato dictis, risum edens *Xerxes* nullâ irâ est concitatus, sed comiter hominem dimisit: eoque absoluto colloquio, exercitum per Thraciam adversus Graeciam eduxit, postquam Dorisco huic, ubi adhuc moratus erat, Mascamen praefecit, Megadostis filium, amoto ab hac dignitate praefecto illo qui a Dario erat constitutus. (106.) *Mascames* autem hic, qui ibi relictus est, talem se virum praestitit, ut ei uni deinde *Xerxes* quotannis munera mittere consueverit, tamquam qui praeter omnes, quotquot aut ipse aut Darius praefectos constituerat, fortissime rem gessisset: eodemque honore *Artaxerxes* etiam, *Xerxis* filius, posteros Mascamis prosecutus est. Constituti enim iam ante hanc expeditionem erant regii praefecti in Thracia et ubique in Hellesponto. Hi igitur omnes, tam qui in Thracia

πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἳ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ
 Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων
 10 ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν
 Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοὶ καὶ ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν,
 πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δὲ οἱ τὰ δῶρα πέμ-
 πεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν 107
 δὲ ἐξαηρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης
 ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθόν, εἰ μὴ Βόγην μῦνον, τὸν
 ἐξ Ἡϊόνος. τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς πε-
 5 ρεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ
 καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὅς ἐπειδὴ ἐπο-
 λιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδew,
 παρεὼν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστῆσαι εἰς τὴν
 Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλείῃ,
 10 ἀλλὰ διεκαρτέρει εἰς τὸ ἔσχατον. ὥς δ' οὐδὲν ἔτι Φορ-

erant, quam qui in Hellesponto, excepto Dorisci
 praefecto, post hanc Xerxis expeditionem eiecti sunt
 a Graecis: Mascamen vero, Dorisci praefectum, nulli
 umquam, quamquam multi conati sunt, eiicere po-
 tuerunt; quam ob caussam constanter ei dona mit-
 tuntur a rege Persarum. (107.) Ex illorum autem
 numero, qui a Graecis eiecti sunt, nullum rex Da-
 rius fortem fuisse virum iudicavit, praeterquam
 unum Bogen, Eionis praefectum: quem laudare
 ille non desiit, et filios eius in Persis relictos prae-
 cipuo honore prosecutus est. Etenim insigni etiam
 laude dignus *Boges* fuit: qui ab Atheniensibus et
 Cimone Miltiadis filio oppugnatus, quum potuisset
 fide data salvus egredi et in Asiam redire, noluit,
 ne per ignaviam vitae suae consuluisse videretur

βῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συνήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα· ποιή-¹⁵σας δὲ ταῦτα, ἑωτὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

- 108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γάρ, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδῶ-
λται, ἡ μέχρι Θεσσαλίας πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, ⁵
καὶ ὕστερον Μαρδονίου. Παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηκίκα τείχεα, τῶν

regi, sed ad extremum usque duravit. Postquam autem nihil alimenti in urbe fuit reliquum, ingenti rogo exstructo, liberos et uxorem et pellices et famulos iugulavit, iugulatosque in ignem coniecit: deinde, auro omni et argento, quod in urbe erat, per murum in Strymonem disperso, se ipsum super illorum cadavera in ignem praecipitavit. Itaque merito hic vir ad hunc usque diem a Persis laudatur.

(108.) *Xerxes* vero, ex *Dorisco* in *Graeciam* ducens exercitum, per quoscunque iter faciebat populos, cunctos secum militare coëgit. Erat enim, ut iam ante exposui, omnis ille tractus usque ad Thesaliam in Persarum dititione, et regi tributaria; a Megabazo primum, ac dein a Mardonio subacta. Iter autem ex *Dorisco* faciens praeteriit primum *Samo-*
thracica castella, quorum postremum ad occidentem

ἑσχάτῃ πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλις τῇ οὐνομά ἐστι
 Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρώ-
 10 μη. διὰ δὲ σφῶν τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρ-
 ρέει· ὅς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξει
 στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε. ἡ δὲ χώρα αὕτη πάλαι μὲν
 ἐκαλεῖτο Γαλλαϊκή, νῦν δὲ Βριαντική· ἐστὶ μέντοι, τῷ
 δικαιολόγῳ τῶν λόγων, καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβάς δὲ 109
 τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ρέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις
 Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρωνεῖαν, Δίκαιαν,
 Ἀβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ κατὰ ταύτας δέ,
 5 λίμνας ὀνομαστὰς τάσδε· Μαρωνεῖς μὲν μεταξύ καὶ
 Στρώμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστο-
 νίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραυὸς τε καὶ
 Κόμφατος. κατὰ δὲ Ἀβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν εὐ-
 σαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέ-

situm est oppidum cui nomen Mesembria; cui pro-
 ximum est Thasiorum oppidum Stryme. Inter haec
 duo oppida medius interfluit *Lissus* fluvius; qui tunc
 non suffecit aquae praebendae exercitui Xerxis, sed
 defecit. Vocabatur autem olim haec regio Gallaica,
 nunc vero Briantica: at est etiam haec, verum si
 quaeris, Ciconum. (109.) Traiecto Lissi fluvii alveo
 exsiccato, praeter Graecas hasce civitates duxit, Ma-
 roneam, Dicacem, Abdera. Praeter has, inquam, iter
 fecit, et praeter claros lacus circa illas sitos hosce:
 Ismariden lacum, qui est inter Maroneam et Stry-
 men; tum, prope Dicacem, *Bistonidem* lacum, in
 quem duo fluvii aquam infundunt, Trauus et Com-
 psatus. Circa Abdera praeter lacum quidem notabi-
 lem nullum *Xerxes* praeteriit; *Nestum* vero fluvium

- στον, ρέοντα εἰς θάλασσαν. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας 10
 ἰὼν τὰς ἡπειρώτιδας πόλεις παρήϊε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐού-
 σα τυγχάνει ὥσπερ τριήκοντα σταδίων μάλιστα καὶ τὴν
 περίοδον, ἰχθυοῦσας τε καὶ κάρτα αἰλμυρῇ. ταύτην τὰ ὑπο-
 ζύγια μούνα ἀρδόμενα ἀνεξέφηνε. τῇ δὲ πόλει ταύτῃ οὐ-
 νομά ἐστι Πίστυρος. Ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλεις, τὰς 15
 παραβαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς
 110 ἀπέργων παρεξήϊε. Ἔθνεα δὲ Θρησίων, δι' ὧν τῆς χώ-
 ρης ὁδὸν ἐποικέτο, τοσαῦτα· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες,
 Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἡδωνοὶ, Σάτραι. τούτων οἱ μὲν
 παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἶποντο· οἱ
 δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαίαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὅ
 ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, περὶ ἀναγ-
 111 καζόμενοι εἶποντο. Σάτραι δὲ οὐδενὸς καὶ ἀνθρώπων
 ὑπῆκοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελευσι

traiecit, qui ibi in mare influit. Post has regiones
 ulterius progrediens, alia praeteriit continentis op-
 pida: quorum ad unum est lacus triginta fere sta-
 diorum in circuitu, piscosus, et salsus admodum.
 Hunc lacum sola iumenta potando arefecerunt: no-
 men oppido est Pistyrus. Omnia ista oppida mari-
 tima et graecanica a sinistra relinquens praeteriit.
 (110.) *Populi autem Thracici*, quorum per fines
 agmen Xerxes duxit, hi sunt: Paeti, Cicones, Bistones,
 Sapaeci, Dersaei, Edoni, Satrae. Ex his qui ad mare
 habitant, navibus regem secuti sunt; qui mediterranea incolunt, quos recensui, exceptis Satris, reliqui
 omnes pedibus sequi coacti sunt. (111.) *Satrae*
 vero nullius umquam hominis imperio, quod equi-
 dem noverim, fuerunt subiecti: sed soli ex Thra-

τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἑόντες ἐλεύθεροι, μῦνοι Θρηίκων.
οἰκέουσί τε γὰρ οὖρεα ὑψηλὰ, ἴδησί τε παντοίησι καὶ
5 νιφάσι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ
τοῦ Διονύσου τὸ μαντήϊόν εἰσι ἐκτεημένοι. τὸ δὲ μαντήϊον
ταῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ
δὲ τῶν Σατρείων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱεροῦ, πρόμαν-
τις δὲ ἡ χρέουσα, κατὰ πτερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποι-
κιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημέ- 112
την, δεύτερα τούτέων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιερῶν·
τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης ἐστὶ οὐνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος.
ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποίεετο, ἐκ
5 δεξιῆς χειρὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐν μέγα
τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἐνὶ μέ-
ταλλα, τὰ νέμονται Πιέρεις τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μά-

CXII. 3. τῶν καὶ. τῶν δὲ ed. Schaeff. ex coniect.

cibus ad meam usque aetatem liberi semper per-
manserunt. Incolunt enim praealtos montes, nemo-
ribus omnis generis et nive oblectos, suntque bello
inprimis strenui. Hi sunt, apud quos est *Bacchi*
oraculum, in altissimis montibus situm. Et *Bessi*
sunt, qui apud Satras in hoc templo oracula inter-
pretantur; oracula autem sacerdos mulier edit, sicuti
Delphis, neque illa magis perplexa. (112.) Regio-
nem quam dixi emensus *Xerxes*, deinde praeter
Pierum castella transiit, quorum uni Phagres nomen
est, alii Pergamus. Et hac quidem iter iuxta ipsa
castella fecit, a dextra *Pangaeum* relinquens, vastum
montem et praealtum; in quo et auri et argenti in-
sunt metalla, quae partim a Pieribus, partim ab
Odomantis, maxime vero a Satris exercentur. (113.)

Herod. T. III. P. I.

R

- 113 λιστα Σάτραι. Υπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς
βορέῳ ἀνέμου Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παϊόπλας πα-
ρεξίων, ἥτε πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκητο ἐπὶ ποταμὸν τε
Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡϊόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἤρχε Βό-
γης, τοῦ περ ὀλίγω πρότερον τούτων λόγον ἐποιεῦμην. 5
ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καλεῖται Φυλ-
λὶς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποτα-
μὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς
μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἰ
114 Μάγοι ἐκαλλιρέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκοὺς. Φαρ- 10
μακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα
πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἑνέᾳ Ὀδοῖσι τῇσι Ἡδωνῶν
ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες
ἐξευγμένον. Ἑνέα δὲ Ὀδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον 5
τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ
παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶοντας κατάρυσαν.

Postquam per populos a septentrione Pangaei habi-
tantes, per Paeones, Doberes et Paeoplas transiit,
versus occidentem vertit, donec ad fluvium *Strymo-*
nem pervenit, et ad Eionem urbem; cui tunc adhuc
vividus praefectus erat Boges, cuius paulo ante feci
mentionem. Terra haec circa Pangaeum montem
Phyllis vocatur; quae, orientem versus, ad fluvium
Angiten pertinet, qui in Strymonem influit; versus
meridiem vero ad ipsum Strymonem, cui sacra fece-
runt Magi, mactatis equis albis. (114.) Hisce et mul-
tis aliis incantamentis in fluvium peractis, in Novem
viis per pontes fecerunt iter, quibus iunctum *Stry-*
monem invenerunt. Quem locum ubi audierunt *No-*
vem vias vocari, totidem ibi pueros ac virgines viro-

Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμ-
στριν, τὴν Ξέρξῃ γυναῖκα, πυνθάνομαι γηράσασαν
10 δις ἐπτά Περσέων παῖδας ὄντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν
ὑπὲρ ἑαυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχα-
ρίζεσθαι κατορύσσουσιν.

Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατός, ἐν- 115
θαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκῇ-
μένῃ Ἀργίλῳ πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δέ, καὶ
ἡ κατ' ὑπερθε ταύτης, καλεῖται Βισαλτία. ἐνθεῦτεν δέ,
5 κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηίου ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ἔχων, ἥϊε
διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλ-
λάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπῆκετο εἰς Ἀκανθὸν· ἅμα
ἀγόμενος τούτων ἕκαστον τῶν ἐθνέων καὶ τῶν περὶ τὸ
Πάγγαιον ὄρος οἰκούντων, ὁμοίως καὶ τῶν πρότερον κα-
10 τέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν

rum indigenarum vivos defoderunt. Persicus hic mos
est, *vivos defodere*. Nam et Amestrin, Xerxis uxo-
rem, audio, aetate provectam, bis septem Persarum
illustrium liberos defodi iussisse, deum qui sub terra
esse dicitur remuneraturam.

(115.) Ut a Strymone profectus est exercitus, ibi
versus occidentem est ora maris, in qua sitam urbem
Graecam Argilon praeteriit. Regio haec, et quae su-
pra est, *Bisaltia* vocatur. Inde sinum, cui Neptuni
templum imminet, a sinistra habens, postquam per
Syleum qui vocatur campum transiit, et *Stagirus*
praeteriit Graecam urbem, Acanthum pervenit; sin-
gulos horum populorum et eorum qui circa Pan-
gacum incolunt, simul secum ducens, pariter atque
illos quos supra commemoravi: quorum hi qui ad

νησὶ στρατευομένους, τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ
 ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην, τῇ βασιλεὺς Ξέρξης
 τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρηῖκες, οὔτ' ἐπι-
 116 σπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς
 δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθὸν ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης
 τοῖσι Ἀκανθίοσι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι
 Μηδικῇ, ἐπαίνειέ τε, ὁρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς
 117 τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα αἰκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ 5
 ἔοντας Ξέρξεω, συνήνεκε ὑπὸ νόου σου ἀποθανεῖν τὸν ἐπὶ
 στεῶτα τῆς δακρυχὸς Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ
 Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην, μεγαθεί τε μέγιστον
 ἔοντα Περσέων· ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆων ἀπὶ 5
 λιπέ τέσσερας δακτύλους· φωνέοντά τε μέγιστον ἀν-
 θρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγά-
 λην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θαύσαι· ἐτυμβο-

mare habitant, navibus militabant; qui vero su-
 pra mare, pedibus sequebantur. Viam autem hanc,
 qua rex Xerxes exercitum duxit, nec confundunt
 Thraces, nec conserunt, sed ad meam usque aetatem
 magnopere venerantur. (116.) *Acanthum* ut Persa
 pervenit, hospitium Acanthiis edixit, et Medica veste
 eos donavit laudavitque, promptos videns ad bellum,
 cognitoque eorum circa fossam studio. (117.) Dum
 Acanthi versatur *Xerxes*, morbo mortuus est *Arta-
 chaees*, qui fossae fuerat praefectus, probatus regi
 vir, genere Achaemenides, staturâ inter Persas cun-
 ctos eminens, quippe non nisi quatuor digitis bre-
 vior quinque cubitis, idemque omnium hominum
 vocalissimus. Itaque ingenti luctu adfectus Xerxes
 magnifice illum extulit humavitque, et universus

χόε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύου-
 10 σι Ἀκάνθιοι ἐκ Θεοπροπίου ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ
 ὄνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρτα-
 χαίῳ, ἐποιέετο συμφορὴν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλ- 118
 λήνων τὴν στρατιήν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν
 κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων
 ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι, ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πο-
 5 λίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν καὶ
 δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος, τῶν
 ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς
 τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα.
 Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλεσι οἱ ἐπε- 119
 στεῶτες ἀπεδέκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε
 τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιούμενον. τοῦτο μὲν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν

exercitus fumulo humum adgessit. Huic Artachaei ex-
 oraculi effato sacra faciunt Acanthii, nomen eius in-
 vocantes. Ita rex Xerxes obitum Artachaeis luctu
 prosecutus est. (118.) Graeci vero ii, qui exercitum
 exceperunt, hospitiumque praebuere Xerxi, ad ex-
 tremam redacti sunt miseriam, adeo ut suis etiam
 laribus fierent extorres. Quippe Thasiis quidem;
 quum nomine civitatum suarum, quae in continente
 sunt, Xerxis exercitum hospitio et coenâ excepissent,
 Antipater Orgis filius ad id delectus, vir inter cives
 suos in primis probatus, demonstravit *insumta in*
coenam fuisse quadringenta argenti talenta. (119.)
 Similemque aliarum etiam civitatum principes ratio-
 nem impensarum reddiderunt. Erat enim coena, ut-
 pote multo ante indicta, et magnâ curâ adparata,

κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι 5
πόλιν οἱ ἄστροι, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐπαίουν πάντες
ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνια σιτεύεσκον, ἐξευ-
ρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερ-
σαίους καὶ λιμναίους, ἐν τε οἰκήμασι καὶ λαύκκοισι, ἐς
ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρυσέα τε καὶ ἀργύ- 10
ρια ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα
ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐ-
τῷ τε βασιλεῖ καὶ τοῖσι ὁμοσίοις μετ' ἐκείνου ἐπε-
ποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατῷ, τὰ ἐς Φορβὴν μούνα τας-
σόμενα. ὅπως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιῇ, σκηνὴ μὲν ἔσκε 15
πεπηγυῖα ἐτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρ-
ξης· ἡ δὲ ἄλλη στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος. ὥς δὲ δειπνῶν
γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχισκον πόνον· οἱ δὲ, ὅπως

huiusmodi. Simul atque praeconum vocem audive-
runt per civitates adventum exercitus adnunciantium,
partiti inter se oppidani frumentum quod in urbe
erat, farinam et polentam multos per menses confi-
ciebant omnes; simulque pecora saginabant, pul-
critudine et pretio exquisita, avesque tam terrestres
quam palustres et domibus et in vivariis alebant,
quibus exciperent exercitum; denique aurea et ar-
gentea pocula crateresque et reliqua omnia quae
mensae imponuntur, comparabant. Et haec quidem
soli utique regi eiusque convivis comparabantur; re-
liquo vero exercitui sola cibaria. Quando advenit
exercitus, tabernaculum structum paratumque erat,
quae mansio esset ipsi Xerxi: reliquus exercitus sub
dio agebat. Ubi coenae aderat hora, hi qui hospites
recipiebant laboris abunde habebant: illi vero, post-

πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε
 20 σκηνὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἐπιπλα πάντα λαβόν-
 τες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ φε-
 ρόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, 120
 ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι
 „πανδημὶ, αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέ-
 τερα ἱεῖα, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους
 5 καὶ τὸ λοιπὸν σφί ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ
 ἡμίσεα· τῶν τε παροίχομένων ἔχειν σφί μεγάλην χά-
 ριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε
 σῖτον αἰρέεσθαι. παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ
 ἄριστον προεῖρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ
 10 ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα

quam bene pasti noctem transegerunt, postridie re-
 vulso tabernaculo, et ablatis quaecumque moveri po-
 terant, discedebant, nihil relinquentes, sed asportan-
 tes omnia. (120.) Quam in partem commodè dictum
 memoratur Megacreontis, civis Abderitae, qui suasit
 Abderitis, ut cives universi, mares atque foeminae,
 templa adirent sua, supplicesque precarentur a
 Diis, ut posthac dimidium imminentium malo-
 rum velint amoliri, et praeteritorum caussâ gra-
 tias eisdem diis agerent, quod rex Xerxes non
 his singulis diebus cibum capere consuisset. Quod
 si enim imperatum Abderitis fuisset, prandium
 etiam similiter atque coenam parare, duorum al-
 terutrum illis fuisse eligendum, aut non manere
 advenientem Xerxem, aut, si mansissent, omnium
 hominum pessime adtritum iri. Isti igitur, quam-

πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι.“ Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι, ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

- 121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἐωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτα- 5 τον εἶναι. Μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ᾧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποικέτο. τρεῖς μοῖρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ Θάλασσαν ἵεναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασί- 10 στης. ἑτέρῃ δὲ τεταγμένη ἦε τοῦ στρατοῦ τριτημορίς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ

CXX. 11. διατριβῆναι. ἐκτριβῆναι *malim*.

quam gravissime afflicti, tamen exsecuti sunt mandatum.

(121.) Acanthio Xerxes classem a se dimisit, iter persequi iussam, mandato dato praefectis, ut navales copiae ad Thermam sese opperirentur: ad illam dico *Thermam*, quae *Thermaeo sinui* imminet, qui ab illa etiam nomen invenit: hac enim maxime compendiarium esse viam cognoverat. Quippe a Dorisco, usque Acanthum, in hunc modum ordinatus exercitus fecerat iter. Terrestres omnes copias in tria agmina aequis fere partibus Xerxes partitus erat: quorum unum, cui Mardonius et Masistes praeerant, iussum erat secundum mare simul cum classe iter facere; alterum agmen, ducibus Tritantaeche et Gergi, per mediterranea proficiscebatur; tertia pars, cum qua

Γέργις. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς
 ὁ Ξέρξης, ἥτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγούς δὲ πα-
 15 ρείχετο Σμερδομένεά τε καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μὲν νυν 122
 ναυτικός στρατός, ὡς ἀπείβη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέ-
 πλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχου-
 σαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσῳ τε πόλιν καὶ Πίλωρος
 5 καὶ Σίγγος καὶ Σάρτη οἰκηταί· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ
 τούτέων τῶν πόλιν στρατὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπεί-
 μενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἀμπέλον,
 τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε
 πόλιν, ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατὴν παρελάμβανε. Το-
 10 ρώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβεραν, Ὀλυνθον.
 ἡ μὲν νυν χώρα αὕτη, Σιθωνίη καλεῖται. Ὁ δὲ ναυτι- 123
 κός στρατός ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης
 ἐπὶ Καναστραῖον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης

CXXII. 6. ἀπείμενος. *Alit* ἀπικόμενος.

ipse erat Xerxes, mediâ incedebat viâ, ducibus Smerdomene et Megabyzo. (122.) Navalis igitur exercitus, postquam a Xerxe dimissus est, et per fossam navigavit, quae per Athon montem in eum sinum perducta erat, supra quem situm est Assa oppidum, et Pylorus, et Singus, et Sarta; inde absumto ex his quoque oppidis militum manu, in Thermacum sinum navigare perrexit. *Ampelon* circumvectus, Toronaeum promontorium, praeter Graecas hasce civitates navigavit, Toronam, Galepsum, Sermylam, Mecybernam, Olynthum; e quibus item naves et milites adsumsit. Nomen huius regionis *Sithonia* est. (123.) Ab Ampelo dein promontorio idem nauticus Xerxis exercitus rectam viam ad Canastraeum pro-

ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρε-
 λάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πό- 5
 λιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σπιώνης, καὶ
 Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γὰρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλ-
 λήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην, νεμόμεναι.
 Παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώραν, ἔπλεε ἐς τὸ
 προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσ- 10
 εχέων πόλιν τῇ Παλλήνῃ, ὁμουμευσέων δὲ τῷ Θερ-
 μαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος,
 Κάμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμιφα, Σμίλα, Αἴ-
 νεια. ἡ δὲ τούτέων χώρα, Κροσσαίη ἐτι καὶ ἐς τόδε κα-
 λέεται. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων 15
 ταῖς πόλιν, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον
 κόλπον ἐγένετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος, καὶ γὰρ
 τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκητο ἐς τε τὴν προειρημέ-

montorium carpens, quod ex universa Pallene ma-
 xime prominet, naves inde et milites ex Potidaea et
 Aphyti et Neapoli et Aega et Therambo et Sciona
 et Menda et Sana adsumsit. Haec enim sunt oppida
 in *Pallene*, quae nunc vocatur, sita; cui regioni
 olim *Phlegra* fuerat nomen. Hanc regionem prac-
 tervectus, in constitutum locum navigavit, obiter
 adsumtis etiam copiis ex oppidis Pallenae finitimis,
 et Thermaeo sinui adiacentibus, quorum haec sunt
 nomina: Lipaxus, Combrea, Lisae, Gigonus, Cam-
 psae, Smila, Aenea. Regio, in qua insunt haec op-
 pida, etiam nunc *Crossaea* vocatur. Ab Aenea, in
 qua finem enumerandorum oppidorum feci, iam in
 ipsum *Thermaeum sinum*, et in terram *Mygdoniam*
 navigavit classis, pervenitque ad praedictam urbem

559, 97.

γην Θέρμην, καὶ Σινδὸν τε πόλιν καὶ Χαλέστην, ἐπὶ
 20 τὸν Ἀξιὸν ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώραν τὴν Μυγδονίην τε
 καὶ Βοττιαίδαν, τῆς ἔχουσι τὸ παρά θάλασσαν στεῖνόν
 χωρίον πόλιν Ἰχναί τε καὶ Πέλλα.

Ὁ μὲν δὴ ναυτικός στρατός, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν πο- 124
 ταμόν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλιν του-
 τέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ
 καὶ ὁ πεζὸς στρατός ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν
 5 μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος εἰς τὴν Θέρ-
 μην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρη-
 στωνικῆς ἐπὶ ποταμόν Ἐχέιδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων
 ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρας, καὶ ἐξίει παρά
 τὸ ἔλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένων δὲ ταύτῃ, 125
 λέοντες οἱ ἐπέθηκαντο τῇσι σιτοφόροις καμήλοισι. κα-
 ταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες

*Thermam, et Sindum et Chalestram oppidum, ad
 Axium fluvium; qui Mygdoniam a Bottiaeide dister-
 minat, cuius in regionis arcto ad mare spatio oppida
 sunt Ichnae et Pella.*

(124.) *Classis igitur ibi circa Axium fluvium et
 Thermam urbem aliaque in medio sita oppida in
 statione mansit, regem exspectans. Xerxes vero et
 terrestris exercitus, ex Acantho profectus, per me-
 diterranea carpsit viam, Thermam tendens. Fecit au-
 tem iter per Paeonicam terram et per Crestonicam
 ad fluvium Echedorum, qui e Crestonaeis initio sum-
 to per Mygdoniam fluit, et iuxta paludem, quae est
 supra Axium, in sinum illum aquas suas infundit.*
 (125.) *Hac dum iter fecit Xerxes, in camelos impe-
 dimenta portantes impetum fecere leones. Hi enim*

τὰ σφέτερα ἦθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἄπτοντο οὔτε ὑπο-
 ζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεραΐζον 5
 μούνας. Θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλ-
 λων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῆσι κα-
 μήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μῆτε πρότερον ὀπάπεσαν θη-
 126 ριον, μῆτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ
 χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ
 κέρα ὑπερμεγάθεά ἐστι, τὰ ἐς Ἑλληνας Φοιτέοντα.
 οὗρος δὲ τοῖσι λέουσιν ἐστὶ ὅ τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποτα-
 μὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε 5
 γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἡῶ τοῦ Νέστου οὐδαμῶθι πάσης τῆς ἐμ-
 προσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρας
 τοῦ Ἀχελῷου ἐν τῇ ὑπολοιπῇ ἡπείρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ με-
 127 ταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν
 Θέρμην ἀπίκητο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσεν αὐτοῦ τὴν στρατιήν.

noctu e consuetis suis sedibus descendentes, nullo alio neque iumento tacto, neque homine, solas corripiebant camelos. Atqui mirari subit, quid caussae fuerit quiddam leones compelleret, ut, intactis aliis omnibus, solis camelis insidiarentur, quum numquam vel vidissent hoc animal, vel periculum eius fecissent. (126.) Sunt autem in his regionibus frequentes *leones*, et boves item sylvestres, quorum cornua immani sunt magnitudine; quae in Graeciam solent importari. Terminus autem *leonibus* est Nestus fluvius per Abdera fluens, et Acarnaniam perfluens Achelous. Nam nec orientem versus ulla in parte anterioris Europae leonem aliquis videat, nec ab occidente Acheloi in reliqua continente; sed inter duos istos fluvios leones gignuntur. (127.) *Ther-*

560, 29.

ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδεύόμενος τὴν πα-
 ρὰ Θάλασσαν χώραν τοσὴνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης
 5 πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδιδῶ τε ποταμοῦ
 καὶ Ἀλιάκμονος, οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαΐδα τε
 καὶ Μακεδονίδα, ἐς τὸ αὐτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγον-
 τες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοις
 οἱ Βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν,
 10 ἐκ Κρηστωναίης ῥέων Ἐχιδῶρος μῦνος οὐκ ἀντέχρησε
 τῇ στρατῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε.

Ξέρξης δὲ ὄρεων ἐκ τῆς Θέρμης οὐρεα τὰ Θεσσα- 128
 λικά, τὸν τε Ὀλυμπον καὶ τὴν Ὀσσαν, μεγάθει τε
 ὑπερμήκεια ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στει-
 νὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός, ἀκούων τε
 5 εἶναι ταύτη ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην Φέρουσαν, ἐπεθύμησε
 πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν

mam ut Xerxes pervenit, substitit ibi cum exercitu.
Obtinebant autem castra exercitus totam oram mari-
timam, inde a Therma urbe et terra Mygdonia usque
ad Lydiam fluvium et Haliacmonem, qui Bottiacam
a Macedonia disterminant, in eundem alveum aquas
suas confundentes. Tantum terrae spatium occupa-
runt barbarorum castra. Fluviorum autem, quos
commemoravi, solus Echedorus, e Crestonaeis fluens,
ad potandum non suffecit exercitui, sed aqua illum
destituit.

(128.) *Xerxes* vero ex *Therma* prospectans *Thes-*
salicos montes, Olympum atque Ossam, altitudine
mirum in modum eminentes, ut rescivit in medio
illorum angustam esse convallem, quam perfluat
Peneus amnis, audivitque esse ibi viam quae in

ἄνα ὁδὸν ἔμελλε ἐλαῖν διὰ Μακεδόνων, τῶν κατ' ὑπερθε
 οἰκημένων, ἐς Περραιοβούς παρὰ Γόννον πόλιν ταύτη
 γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὥς δὲ ἐπεθύμησε,
 καὶ ἐποίει ταῦτα. ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τὴν περ 10
 ἐσέβαινε αἰεὶ ὅπως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε
 σημήϊον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐ-
 τοῦ τὸν πεζὸν στρατὸν. ἐπὶ δὲ ἀπίκητο, καὶ ἐβησάτο
 Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θάσματι μεγάλῳ
 ἐνέσχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἶπε 16
 το εἰ τὸν ποταμὸν ἐστὶ παρατρέψαντα ἐτέρῃ ἐς θάλασ-
 129 σαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ πα-
 λαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλησμένην πάντο-
 θεν ὑπερμήκεσι οὖρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ
 ἔχοντα, τό τε Πήλιον οὖρος καὶ ἡ Ὀσσα ἀποκλῆι,

Thessaliam ferat, cupidus fuit nave conscensa spe-
 ctandi *ostium Penei*: quippe ducturus erat exerci-
 tum superiore via per Macedonas, superne habitantes,
 in Perrhaebos praeter Gonnon urbem, quum tutissi-
 mum illac iter esse rescivisset. Et sicut cupivit, ita
 fecit. Conscensa nave Sidonia, quam eandem semper
 eonscendere consueverat, quoties tale quidpiam su-
 sciperet, signum reliquis etiam navibus proposuit
 solvendi, relicto ibi pedestri exercitu. Ubi ad ostium
 Penei Xerxes pervenit, illudque spectavit, ingenti
 captus est admiratione: advocatosque viae duces in-
 terrogavit, fieri-ne posset, ut averteretur fluvius et
 aliâ parte in mare derivaretur? (129.) *Thessa-*
liam fama est lacum olim fuisse, utpote altissimis
 montibus undique circum clausam. Etenim latus
 orienti obversum praecoludunt *Pelios* et *Ossa* mon-

5 συμμίσγοντα τὰς ὑπαρξίας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βο-
 ρεῖω ἀνέμου, Οὐλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἐσπέρην, Πίνδος·
 τὰ δὲ πρὸς μέσαμβρίην τε καὶ ἀνεμον νότον, ἡ Ὀθρυς·
 τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη
 ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλῃ. ὥστε ὧν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλ-
 10 λων συγχῶν ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλι-
 στα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου,
 καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μὲν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο
 συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσ-
 σαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στει-
 15 νοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ
 ὕδωρ πάντες ἐς τὰυτό· ἔπειαν δὲ συμμιχθέντι τάχιστα,
 ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνω-
 νύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιεῖ. Τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται,
 οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρούου τούτου, τοὺς πο-

tes, quorum radices sese contingunt: septemtrionale
 latus *Olympus* praecludit, occidentale *Pindus*, me-
 ridiei obversum *Othrys*: et cava terra inter praedi-
 ctos montes intercepta, *Thessalia* est. Igitur quum
 in hanc terram et alii frequentes rivi et quinque
 prae caeteris clari influant hi, Peneus, Apidanus,
 Onochonus, Enipeus, et Pamisus; omnes hi modo
 nominati rivi, ex montibus Thessaliam cingentibus
 in hunc campum influentes, per unam convallē,
 eamque angustam, exitum habent in mare, postquam
 in unum alveum aquas suas cuncti infuderunt: qui
 ex quo confluxere, caeteri nomen omittunt suum,
 et unum *Penei* nomen manet. Pristinis vero tempo-
 ribus, quum convallis illa nondum existeret, quae
 exitum aperit aquis, aiunt rivos illos, et praeter

ταμούςς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τῇ 20
 Βοιβηΐδα λίμνην, οὔτε οὐναμάζεσθαι κατὰ περ νῦν, ῥέειν
 τε οὐδὲν ἔσσον ἢ νῦν ῥέοντας δέ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην
 πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μὲν νυν Θεσσαλοὶ φασὶ Πο-
 σειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, οἰ-
 κότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν 25
 σείειν, καὶ τὰ διστευῶτα ὑπὸ σεισμῷ τοῦ θεοῦ τούτου
 ἔργα εἶναι, καὶ ἂν ἐκεῖνο ἰδὼν Φαίη Ποσειδέωνα ποιῆ-
 σαι. ἔστι γὰρ σεισμῷ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι, ἢ
 130 διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου
 Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ,
 ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· „Βασιλεῦ, ποταμῷ τοῦ-
 „ τῷ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα,
 „ ἀλλ' ἥδε αὕτη· οὐρεσι γὰρ περιεστέφονται πᾶσα 5

CXXX. 5. ἥδε αὕτη. ἥδε αὐτὴ ἢ *malim cum viris doctis, haec una.*

rivos Boebeidem lacum, nomina quidem ea quibus
 nunc adpellantur non habuisse, sed nihilo minus
 quam nunc fluxisse, atque adeo effecisse ut *pelagus*
 esset tota *Thessalia*. Et ipsi quidem Thessali aiunt,
Neptunum fecisse convallem illam, per quam tam-
quam canalem effluit Peneus: nec praeter rationem
 hoc adfirmant. Qui enim Neptunum existimat mo-
 vere terram, et, quae terrae motu diducta sunt,
 opera huius dei esse; is istud videns dixerit, *Neptu-*
num id fecisse. Est enim illa montium diductio, ut
 mihi quidem adparet, terrae motu effecta. (130.)
 Viae autem duces, quaerenti Xerxi *an alius foret*
Peneo exitus in mare, rem accurate compertam
 habentes, responderunt: *Non est, Rex, huic flu-*
mini alius exitus qui ad mare pertineat, nisi hic

„Θεσσαλίη.“ Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα·
 „Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ
 „ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες, καὶ τᾶλλα, καὶ ὅτι
 „χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ
 10 „ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μούνον ἐπεῖναί σφεων ἐπὶ τὴν
 „χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ
 „παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσα-
 „λίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι.“
 Ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, ὅτι
 15 πρῶτοι Ἑλλήνων, ἔόντες Θεσσαλοί, ἔδοσαν ἑαυτοὺς βα-
 σιλεί· δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνους
 ἐπαγγέλλεσθαι Φιλίην. εἰπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησά-
 μενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.
 Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ 131

*ipse: est enim tota Thessalia undique montibus
 cincta. Ad haec Xerxes dixisse memoratur: Pruden-
 tes viri sunt Thessali: itaque iam multo ante sibi
 praecaverunt, pares se nobis non esse agnoscentes,
 quum aliis rebus, tum quod terram incolunt captu
 et expugnatu facilem. Nullā enim aliā re fuerit
 opus, nisi ut hoc flumen in illorum terram immit-
 tatur, aggere ex hac convalle repulsum, et in eos
 per quos nunc fluit alveos aversum; quo universā
 Thessalia, praeter montes, aquis mergeretur. Haec
 dixit ad Aleuae filios spectantia, quod illi, Thessali
 quum essent, primi Graecorum sese regi tradiderant;
 quos de communi gentis consilio societatem sibi pol-
 licitos esse Xerxes arbitrabatur. His dictis, quae vo-
 luerat contemplatus, Thermam renavigavit.*

(131.) Ibi tum aliquammultos dies in Pieria est
 Herod. T. III. P. I.

- γὰρ δὴ οὗρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς τριτη-
μορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπανσα ἡ στρατιὴ εἰς Περρραιβούς.
Οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ
γῆς αἵτησιν, ἀπικέατο· οἱ μὲν, κεινοὶ, οἱ δὲ, Φέροντες 5
132 γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἷδε,
Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περρραιβοὶ, Λοκροὶ,
Μάγνητες, Μηλιεῖς, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιώται, καὶ Θη-
βαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιδέων τε καὶ
Πλαταιέων. Ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὄρκιον 5
οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον αἰεράμενοι. τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε
εἶχε· „Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφεας αὐτοὺς Ἕλλη-
„νες εἶντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ
„τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι
133 „θεῷ.“ τὸ μὲν δὴ ὄρκιον ὥδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς 10

commoratus. Etenim montem Macedonicum tertia pars exercitus tondebat, ut illac universae copiae in Perrhaebos transirent. Interim praecones per Graeciam ad postulandam terram dimissi redierunt; alii vacui, alii *terram et aquam* adferentes. (132.) Qui haec dederunt populi, hi fere fuere: Thessali, Dolopes, Enianes, Perrhaebi, Locri, Magnetes, Malienses, Achaei Phthiotae, Thebani et reliqui Boeoti, exceptis Thespiensibus et Plataeensibus. Contra hos Graeci ii, qui bellum adversus barbarum susceperunt, foedus pepigerunt interposito iuramento, cuius haec erat formula: *Quicumque populi Graeci Persae sese tradiderint, nulla necessitate coacti, rebus suis bene habentibus, hos Delphico deo esse decimandos.* Haec formula foederis fuit a Graecis contra hos initi. (133.) Athenas autem et Spartam praecones

563, 17.

δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ
 γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἴνεκα. πρότερον Δαρείου
 πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτέων, τοὺς αἰτέον-
 5 τας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δὲ ἐς Φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέ-
 λευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασι-
 λέα. τούτων μὲν εἴνεκα οὐκ ἔπεμψε Ξέρξης τοὺς αἰτή-
 στοντας. Ὅτι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς
 κήρυκας συνήνευκε ἀνθέλκτον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι,
 10 πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρα καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη· ἀλλὰ
 τούτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκεῖ γενέσθαι. Τοῖσι 134
 δὲ ὡν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου,
 τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλ-
 θυβίου ἱερὸν· εἰς δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυ-
 5 βιάδαι καλούμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκῆαι αἱ ἐκ Σπάρτης

ad terram postulandam Xerxes non misit, hac de
 caussa. Superiori tempore, quum ad hoc ipsum Da-
 rius legatos misisset, hos, qui postulatum venerant,
 Athenienses in barathrum, Lacedaemonii vero in
 puteum praecipitaverant, iussos ex his terram et
 aquam capere regi adferendam. Hanc ob caussam ad
 hos Xerxes non misit qui postularent. Quod quidem
 ob facinus adversus praecones admissum quidnam
 Atheniensibus mali acciderit, dicere non possum, nisi
 quod terra eorum et urbs evastata est: at hoc quidem
 non illam ob culpam puto accidisse. (134.) In
 Lacedaemonios vero incubuit Talthybii ira, praecon-
 nis Agamemnonis. Est enim Spartaе Talthybii fa-
 num: et supersunt ibi posterі Talthybii, Talthybia-
 dae nominati, quibus hoc privilegium datum est,
 ut omnia praeconum munera apud Spartanos exer-

πᾶσαι γέρας δέδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρ-
 τήτησι καλλιερῆσαι θυόμενοισι οὐκ ἐδύνατο· τούτο δ'
 ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφο-
 ρῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, αἰλῆς τε πολλάκις συλ-
 λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βού-
 λαιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν,
 Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλις ὁ Νικόλεω, ἀνδρες
 Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀπὸ
 κοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐβελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τῶν
 Ἑέρξῃ τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων.
 οὕτω Σπαρτιῆται τούτους, ὡς ἀποθανευμένους, ἐς Μή-
 135 δους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τουτέων τῶν ἀν-
 δρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοις τὰ ἔπια
 παρευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνα.
 ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν

ceant. Ab illo vero tempore Spartanis sacra facienti-
 bus non contigit perlitare: idque longum per tempus
 apud eos obtinuit. Quod quum dolerent Lacedaemo-
 nii, et in magna ponerent calamitate, concione po-
 puli saepius habita, et praeconio edito in hanc sen-
 tentiam, *si quis vellet Lacedaemoniorum pro Spar-
 ta mortem obire*; tum vero Sperthias Aneristi filius,
 et Bulis Nicolai, cives Spartani, egregio viri ingenio,
 [sive, nobili loco nati,] et opibus eminentes, ultro
 sese obtulerunt ad poenas Xerxi solvendas pro Darii
 praeconibus, Spartaee occisis. Ita hos Spartani, tam-
 quam subituros supplicium, in Medos miserunt.
 (135.) Estque et audacia ista horum virorum admi-
 ratione digna, et eorundem oratio, quae fuit huius-
 modi. Dum Susa proficiscuntur, veniunt ad Hydar-

5 παραβαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σΦεας,
 ξείνια προθέμενος, εἰστία. ξυνίζων δὲ, εἶρετο λέγων τά-
 δε· „ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ Φεύγετε βασιλεῖ Φί-
 „λοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄν-
 „δρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρῆγμα-
 10 „τα ἀποβλέποντες. οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας
 „αὐτοὺς βασιλεῖ, δεδοξασθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες
 „εἶναι ἀγαθοί, ἕκαστος ἀν ὑμῶν ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος,
 „δόντος βασιλῆος.“ Πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τὰδε·
 „ Ὑδάρνης, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλή ἢ ἐς ἡμέας
 15 „τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλευεῖς, τοῦ
 „δὲ ἄπειρος ἑών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεται,
 „ἐλευθερίας δὲ οὐκ ἔπειρήθης, οὐτ' εἰ ἐστὶ γλυκὺ, οὐτ'
 „εἰ μῆ. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμ-

nem. Is Hydarnes genere Persa erat, praefectus orae
 maritimae Asiae; qui eos ad hospitium vocatos, et
 liberaliter exceptos, his verbis interrogavit: *Viri
 Lacedaemonii, quid tandem respuitis amici esse
 Regis? Me et res meas respicientes, videtis quo
 pacto sciat Rex viros bonos honorare. Ita igitur
 vos quoque si Regi vos traderetis, quos ille viros
 bonos iudicat, unusquisque vestrum parti cuidam
 Graeciae imperaturus esset Regis beneficio. Ad
 haec illi responderunt: Hydarnes, non ex aequo
 proficiscitur hoc quod tu nobis das consilium.
 Nam id, quod tu expertus es, nobis consulis:
 alterum autem non es expertus. Servire quidem
 nosti; libertatis vero nondum cepisti experimen-
 tum, utrum dulcis sit, nec ne. Hanc enim si esses
 expertus, consuleres nobis, ut pro ea non hastis*

136 „βουλευοῖς ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πε-
 20 „λέεσι.“ Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦ-
 τεν δὲ ὡς ἀνέβησαν εἰς Σοῦσα, καὶ βασιλεῖ εἰς ὅψῃ
 ἦλθαν, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ
 ἀνάγκῃ σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσ-
 πίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι πρὸς αὐτῶν ἐπὶ κε- 5
 Φαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμὰ· οὔτε γὰρ σφι ἐν νόμῳ
 εἶναι ἀνθρώπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἤκειν. ὡς
 δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε καὶ
 λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα· „ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμ-
 „ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπο- 10
 „λομένων κηρύκων, ποιῆν ἐκείνων τίσοντας.“ Λέγουσι
 δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης „οὐκ,
 „ἔφη, ὁμοῖος εἶσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ
 „συγχεαὶ τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτεῖναι-

modo pugnaremus, verum etiam securibus. Haec illi responderunt Hydarni. (136.) Inde ubi Susa adscenderunt, et in conspectum venere regis, primum quidem, iubentibus satellitibus et vim illis adferentibus ut in terram prostrati adorarent regem, neutiquam se, etiam si in caput ab illis detruderentur, id facturos aiebant; nec enim sui moris esse adorare hominem, nec eâ causâ venisse. Tum, postquam ne id facerent ita repugnarunt, deinde haec et his similia dixere; Rex Medorum! Miserunt nos Lacedaemonii, ut pro praeconibus Spartaë occisis poenam solvamus. Quihus Xerxes, ut erat generoso animo, respondit, Non se similem futurum Lacedaemoniis: illos enim, occidendo praecones, iura hominibus omnibus sancta vio-

15 „τας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦ-
 „τα οὐ ποιήσιν, οὐδ' ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύ-
 „σιν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίας.“ Οὕτω ἡ Ταλθυ- 137
 βίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύ-
 σατο τὸ παραυτίκα, καὶ περ ἀπονοστήσαντων ἐς Σπάρ-
 την Σπερθίῳ τε καὶ Βούλιος. χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολ-
 5 λῶ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων
 πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι
 θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε
 ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ
 ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς
 10 παῖδας τῶν ἀνδρῶν τουτέων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασι-
 λῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς
 Ἀνήριστον τὸν Σπερθίῳ, ὃς εἴλε ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυ-
 ρος, ὀλκὰδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὦν μοι
 CXXXVII. 13. καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν. Corrigunt viri do-
 cti καταπλώσαντας πλήρεϊ Ἀνδρίων.

lasse; se vero, quod in illis damnet facinus, id non admissurum; neque illos vicissim interficiendo culpâ liberaturum Lacedaemonios. (137.) Ita, ratione istâ a Lacedaemoniis initâ, pacata in praesens tempus est Talthybii ira, licet Spartam redierint Sperthias et Bulis. At multo post tempore recrudit illa, ut aiunt Lacedaemonii, in bello Peloponnesiorum et Atheniensium. Quae res, si qua alia, utique divinitus accidisce mihi videtur. Nam, ut in legatos ingrueret Thalthybii ira, neque cessaret priusquam exitum esset nacta, id ius et fas ferebat: quod vero in filios ingruerit horum virorum qui pacandae eius causa ad regem erant profecti, in Nicolaum Bulidis filium, et in Sperthiae filium Aneristum, qui pisca-

ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος. οἱ γὰρ, πεμθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι εἰς τὴν Ἀσίην, 15 προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηίκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθew, ἀνδρὸς Ἀβδηρίτew, ἤλwσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντew, καὶ ἀπαχθέντες εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστεάς ὁ Ἀδειμάντου, Κορίν- 20 θιος ἀνὴρ. ταῦτα μὲν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου.

138 ἘΠΑΝΕΙΜΙ δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἡ δὲ στρατηλασίῃ ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθῆνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν, δόντες γῆν τε 5

tores Tirynthios cepit, navi oneraria navigans viris repleto; id igitur ex divini numinis ira accidisse plane mihi fit manestum. Hi enim, quum a Lacedaemoniis legati missi essent in Asiam, proditi a Sitalce Terei filio, Thracum rege, et Nymphodoro Pythae filio Abderita, intercepti sunt prope Bisanthen ad Hellepontum; et in Atticam abducti, interfecti sunt ab Atheniensibus, cum eisque Aristetas Adimanti filius, Corinthius, Sed hoc quidem multis annis post hanc regis accidit expeditionem.

(138.) SED ad superiorem revertor narrationem. Regis haec expeditio titulum quidem habebat tamquam adversus Athenas tendens, sed contra universam dirigebatur Graeciam. Qua re multo ante cognita, non eodem modo Graeci omnes erant adfecti. Quippe eorum alii, quum terram et aquam Persae

καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάλασσαν ὡς οὐδὲν πεισόμενοι
 ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ, οὐ δόντες, ἐν δέματι
 μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλ-
 λάδι ἀριθμὸν ἀξιωμαίων δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα, οὔτε
 10 βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μη-
 διζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι 139
 γνώμῃ ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων
 ἀνθρώπων, ἑμῶς δὲ, τῇ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθές,
 οὐκ ἐπισχῆσω. Εἰ Ἀθηναῖοι, καταρρώδησαντες τὸν ἐπίον-
 5 τα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόν-
 τες, ἀλλὰ μέιναντες, ἔδωσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κα-
 τὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι βα-
 σιλεῖ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἡντιούτο Ξέρ-
 ξῃ, κατὰ γε ἂν τὴν ἡπειρον τοιάδε ἐγίνετο. εἰ καὶ ποδι-
 10 οὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ

dedissent, confidebant nihil mali a barbaro sibi illa-
 tum iri: alii vero, qui non dederant, ingenti metu
 tenebantur; quum nec navium idoneus numerus es-
 set in Graecia, quibus excipere invadentem hostem
 possent, et multitudo arma capere nollet, sed haud
 cunctanter faveret Medis. (139.) Atque hoc loco
 necessitas me cogit, ut sententiam dicam, invidiosam
 quidem illam apud plerosque homines: nec tamen
 me retinebo, quin id quod manifeste verum mihi
 videtur, pronunciem. Si *Athenienses* imminentis
 periculi metu terrâ suâ excessissent, aut si manentes
 tradidissent se *Xerxi*, Graecorum nulli periculum
 facturi erant mari occurrendi regi. Quod si ergo
 mari nemo restitisset *Xerxi*, in continenti utique ita
 se res erat habitura. Quantumvis multae murorum

Πελοποννησίοισι, προδοθέντες ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν
 συμμάχων (οὐκ ἐκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ
 πόλιν ἀλίσκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρ-
 βάρου) ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδέξα-
 μενοι ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ¹⁵
 ἔπαθον· ἢ πρὸ τοῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλλη-
 νας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξην·
 καὶ οὕτω ἂν, ἐπ' ἀμφοτέρας, ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ὑπὸ Πέρ-
 σης. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ
 Ἴσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυνέσθαι ἥτις ἂν ἦν, ²⁰
 βασιλεὺς ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης. Νῦν δέ, Ἀθη-
 ναίους ἂν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος,
 οὐκ ἂν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθές. οὔτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν

ΕΧΧΧΙΧ. 23. τὸ ἀληθές. τὰληθές corrigunt viri docti.

loricae per Isthmum fuissent a Peloponnesiis erectae,
 deserti *Lacedaemonii* a sociis (non illis quidem vo-
 lentibus, sed necessitate coactis, quippe quorum ci-
 vitates singulatim ab hostium classe fuissent expugna-
 tae) soli fuissent relictī: soli autem relictī, fortibus
 editis facinoribus, generose erant occubituri. Aut
 hoc fato erant functuri: aut, priusquam illud forent
 experti, quum vidissent reliquos Graecos cum Medis
 sentire, ipsi quoque deditionem erant facturi: atque
 ita, utrumlibet accidisset, Graecia in potestate erat
 futura Persarum. Nam murorum illorum per Isth-
 mum ductorum quaenam futura fuisset utilitas, ex-
 putare equidem non possum, quando rex maris te-
 nuisset imperium. Nunc si quis dicat, *Athenien-
 ses sospitatores fuisse Graeciae*, non aberraverit a
 vero: etenim, utram rationem rerum gerendarum

πηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ρέψιν ἐμελλε. ἐλόμενοι
 25 δὲ τὴν Ἑλλάδα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνι-
 κὸν πᾶν τὸ λοιπὸν, ὅσον μὴ ἐμήδιζε, αὐτοὶ οὗτοι ἔσαν
 οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετὰ γε θεοὺς ἀνωσά-
 μενοι. οὐδὲ σφεας χρηστήρια φοβερά, ἐλθόντα ἐκ Δελ-
 Φῶν, καὶ ἐς δαῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλ-
 30 λάδα· ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχεον τὸν ἐπίοντα ἐπὶ
 τὴν χώραν δέξασθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, 140
 χρηστηριάζεσθαι ἔσαν ἐτοῖμοι. καὶ σφι ποιήσασι περὶ τὸ
 ἱερὸν τὰ νομιζόμενα, ὥς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἴζον-
 το, χρᾶ ἢ Πυθίῃ, τῇ οὐνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε·
 5 ὦ μέλει, τί κάθησθε; λιπῶν, Φεῦγ' ἔσχατα γαίης.

CXXXIX. 25. τοῦτο. οὕτω malebam cum Valch.

illi sequerentur, ea ratio praeponderatura erat. Ita-
 que, quum hoc sint secuti ut libera maneret Graecia,
 hi soli sunt, qui, quidquid Graeci generis reliquum
 erat quod cum Medis non sentiret, id excitarunt,
 quique, secundum deos utique, regem repulerunt.
 Neque eos oracula terribilia Delphis advenientia,
 ingentemque incutientia metum, movere potuerunt
 ut Graeciam desererent: sed permanentes sustinue-
 runt invadentem fines suos hostem.

(140.) Missis enim Delphos legatis consulere ora-
 culum Athenienses voluerant. Qui legati postquam,
 peractis circa templum legitimis caerimoniis, aedem
 essent ingressi consedisentque, huc eis Pythia, cui
 nomen erat Aristonica, oraculum ediderat:

O miseri! quid sedetis? fugite ad extrema ter-
 rarum,

δώματα καὶ πόλιος τροχοειδὲς ἄκρα κάρηνα.
 Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
 οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὧν χεῖρες, οὔτε τι μέσσης
 λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. Κατὰ γὰρ μιν ἐρείπει
 πῦρ τε καὶ ὄξυς Ἄρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων. 10
 πολλὰ δὲ καὶ ἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, καὶ τὸ σὸν οἶον
 πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῶ πυρὶ δώσει,
 οἳ που ἰδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
 δέματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
 αἷμα μέλαν κέχυται, προῖδὸν κακότητος ἀνάγκας. 15
 Ἄλλ' ἴτον ἐξ αὐτοῖο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

141 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμ-

relictis aedibus et summis collibus in-orbem-con-
ditae urbis!

Nec enim caput firmum manebit, nec corpus,
nec extremi pedes, neque manus, nec de media
quidquam

supererit, sed misere adflicta erit. Disturbabit
enim illam!

et ignis, et acer Mavors, Syriacum agens currum.
Multaque etiam alia munita perdet loca, non
modo tuum:

multaque Immortalium templa rabido dabit igni,
quae iam nunc passim stant sudore defluentia,
metuque trementia: et de summis tectis
sanguis ater defluit, inevitabilium praenuncius
malorum.

Sed excedite hoc penetrali, et animi robur op-
ponite malis.

(141.) His auditis, Atheniensium legati gravissimo

Φορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐ-
τούς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδρο-
βούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα,

5 συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλ-
θόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι
δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι „ὦναξ, χρῆ-
„σον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς
„ἱκετηρίας τάσδε τὰς τοι ἤκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπι-
10 „μεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ'
„ἂν καὶ τελευτήσωμεν.“ ταῦτα δὲ λέγουσι ἢ πρόμαν-
τις χρᾶ δεύτερα τὰδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λίσσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.

15 Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας·
CXLI. 15. πελάσσας. Fors. πειθήσας.

luctu erat adfecti. Qui quum ob nunciatam calami-
tatem prorsus abiecissent animum, Timon Androbuli
filius, civis Delphensis, spectatus in primis inter suos,
consuluit eis, ut sumto oleae ramo iterum intrarent,
et supplicum habitu denuo peterent oraculum. Cui
quum illi obsecuti essent, dixissentque: *O rex Apollo!*
melius nobis oraculum de patria ede, hos sup-
plicum ramos respiciens, quos tibi ferimus: aut
ex hoc penetrati non discedimus, sed hic mane-
bimus usque dum vitâ excedamus: haec ubi dixe-
runt, alterum illis oraculum Pythia edidit huius-
modi:

Non potest Pallas Iovem Olympium flectere,
multis illum verbis precata prudentique consilio.
Tibi vero hoc rursus verbum edico, adamantis
instar firmum:

Τῶν ἄλλων γὰρ αἰσικομένων, ὅσα Κέκροπος οὔρος
 ἐντὸς ἔχει, κευθμῶν τε Κιβαιρῶνος ζαθέοιο,
 τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοὶ εὐρύσπα Ζεὺς
 μοῦνον ἀπόρρητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει.

Μηδὲ σύ γ' ἵπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα 20
 πολλὸν ἀπ' ἡπείρου στρατὸν ἡσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
 νῶτον ἐπιστρέψας. ἔτι τοι κοτὲ καὶντίος ἔσση.

ὦ Διὶ Σαλαμῖς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἢ παυ σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

142 Ταῦτά σφι, ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
 ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο εἰς τὰς
 Ἀθήνας. ὥς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοκρέτοι ἀπήγγελλον εἰς

*Quando alia omnia capientur, quae intra Cecro-
 pis fines*

*et sacri Cithaeronis latebras sunt comprehensa;
 Tritoniae hoc dat late-cernens Iupiter, ut lig-
 neus murus*

*solus inexpugnabilis sit, qui te tuosque liberos
 servet.*

*Neque tu equitum peditumque ingentem exer-
 citum*

*tranquillus mane, a continente invadentem; sed
 recipe te,*

*terga vertens. Erit tempus, quum tu etiam con-
 tra stabis.*

*O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive passim disseminata Cerere, sive collecta.*

(142.) Quae quum mitiora ipsis essent esseque vide-
 rentur quam prius editum oraculum, scripto haec
 consignarunt, et redierunt Athenas. Id ipsum vero

τὸν δῆμον, γινῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζη-
 5 μένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἶθε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν
 πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι τὸν θεὸν
 τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι. ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ
 πάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχῶ ἐπέφρακτο· οἱ μὲν δὲ κατὰ
 τὸν Φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι.
 10 οἱ δ' αὖ ἔλεγον, τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεόν, καὶ ταῦ-
 τας παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν
 δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε
 τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης·
 15 Ὡς θεῖη Σαλαμὶς ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
 ἡ που σκιωναμένης Δημήτερος, ἡ συνιούσης.
 κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γινῶμαι τῶν Φαμέ-

responsum postquam reversi legati ad populum re-
 tulere, et aliae multae dicebantur sententiae ab his
 qui in mentem oraculi inquirebant, et hae duae ma-
 xime inter se conflictantes. Dicebant seniorum non-
 nulli, videri deum significare *superfuturam esse ar-*
cem. Erat enim olim arx Athenarum septo munita:
 hi igitur, id septum cogitantes, hunc esse *lignum*
illum murum coniectabantur. Alii contra, *naves*,
 aiebant, *a deo significari*; hasque parandas esse,
 atque instruendas omissis aliis rebus omnibus, con-
 tendebant. Hi vero ipsi, qui *naves esse* dicebant *lig-*
neum murum, in duobus postremis Pythiae versibus
 illis haesitabant:

O divina Salamis! perdes tu filios mulierum,
 sive *passim* disseminatâ Cerere, sive collectâ.
 Quae ob verba conturbabantur animi eorum qui *na-*
ves interpretabantur *lignum murum*. Nam inter-

νων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμο-
 λόγοι ταῦτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα
 δεῖ σφέας ἐσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους.
 143 Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριὼν,
 τῷ οὐνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλῆς, παῖς δὲ Νεοκλῆος
 ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμο-
 λόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιαῦτα· „Εἰ ἐς Ἀθη-
 „ναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἰόντως, οὐκ ἂν αὐτῶ μιν 5
 „δοκέειν ἡπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ᾧδε, ὦ σχετλίη
 „Σαλαμίς, ἀντὶ τοῦ ὦ θεῖη Σαλαμίς· εἴπερ
 „γε ἐμῆλλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ’ αὐτῇ τελευτήσκειν. αἰλ-
 „λὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι τὸ χρη-
 „στήριον, συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, ἀλλ’ οὐκ ἐς 10
 „Ἀθηναίους.“ παρασκευάζεσθαι ὥν αὐτοὺς ὡς ναυμα-

CXLIII. 5. ἰόντως. ἰόντως corrigunt viri docti.

pretes oraculi in hanc sententiam verba haec acci-
 piebant, quasi ad Salaminem essent cladem accep-
 turi, si ad navalem pugnam sese comparassent.
 (143.) Erat autem Athenis vir quidem, nuper inter
 primarios cives locum consecutus, cui erat nomen
Themistocles, vulgo vero *Neoclis filius* adpella-
 batur. Hic vir, negans recte ista accipi ab oraculorum
 interpretibus, in hanc sententiam disseruit. *Si ad*
Athenienses spectaret istud dictum, non adeo mihi
verbo usurum fuisse, ait, deum, sed O misera
Salamis dicturum fuisse, non O divina Sala-
mis; si quidem circa eam perituri essent incolae.
Sed enim in hostes valere dei responsum, si quis
illud recte intelligat, non in Athenienses. Itaque
 suasit civibus, ut ad navalem pugnam sese compa-

χρήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἔοντος τοῦ ξυλίνου τεί-
 χους. Ταύτη Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι
 ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἰρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
 15 χρησμολόγων· οἱ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ
 σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλι-
 πόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινα οἰκίζεин. Ἐτέρη 144
 τε Θεμιστοκλεῖ γνώμη ἐμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἤρι-
 στευσε. ὅτε Ἀθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων
 ἐν τῷ κοινῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν
 5 ἀπὸ Λαυρείου, ἐμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέ-
 κα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους,
 τῆς διαιρέσεως ταύτης παυσαμένους, νέας τουτέων τῶν
 χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐς τὸν πόλεμον τὸν

rarent, hunc enim esse ligneum murum. Hanc in
 partem quum sententiam Themistocles dixisset, cen-
 suerunt Athenienses potiolem esse hanc rationem,
 quam illam quae erat ab oraculorum interpretibus
 proposita: qui, adparatum navalis pugnae dissuaden-
 tes, summam rei in eo verti contendebant, ut ne
 manus quidem contra invadentes hostes tollerent, sed,
 relictâ prorsus Atticâ, in alia terra novas sedes quae-
 rerent. (144.) Alia vero etiam ante hanc eiusdem *The-*
mistoclis sententia opportune vicerat. Quum ingen-
 tes fuissent in Atheniensium aerario pecuniae, quae
 ex metallis a Laureo redierant, in eoque res esset, ut
 ea pecunia viritim civibus divideretur, et unusquis-
 que decem acciperet drachmas; tunc Themistocles
 persuaserat civibus, ut, omissâ illâ distributione,
 naves ex hac pecuniâ ducentas aedificarent ad bel-
 lum, ut aiebat, cum Aeginetis. Hoc enim bellum,

πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστάς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γε- 10
νέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ, ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν· ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. Αὐ-
ταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποικηθεῖσαι ὑπῆρ-
χον, ἐτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξε τε σφι,
μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλ- 15
λάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεῖ, τῷ
θεῷ πειβομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλευομένοισι. τὰ
μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε.

145 Συλληγομένων δὲ ἐς ταῦτό τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα
Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονούντων, καὶ διδόντων σφίσι
λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδοκεε βουλευομένοισι αὐ-
τοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι

tunc conflatum, Graeciae fuit salutis, eo quod Athenienses mari dare operam coëgit. Sed naves hae, ad quem comparatae fuerant usum, in eum quidem non sunt adhibitae: at ita tamen opportuno tempore in promptu fuere Graeciae. Has igitur naves, ante comparatas, tunc habuere Athenienses; praeterque eas aliae erant aedificandae. Et post acceptum oraculi responsum habita deliberatione decreverunt, deo obsequentes cum omnibus copiis naves conscendere, et mari, unâ cum eis ex Graecis qui ita vellent, excipere Barbarum Graeciam invadentem. Ista igitur, quae dixi, oracula Atheniensibus evenerant.

(145.) Postquam vero in unum locum convenere quicumque ex Graecis Graeciam incolentibus meliora sentiebant, ibi tum collatis inter se sermonibus, fideque data, de communi consilio placuit, primum re-

570, 59.

6 τὰς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἔοντας πολέ-
 μους. ἔσαν δὲ πρὸς τινὰς καὶ ἄλλους ἐγκεχωρημένοι· ὁ
 δὲ ὢν μέγιστος, Ἀθηναίοισι τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ
 δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρ-
 δισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην
 10 τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους,
 ὁμαιχμὴν συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σι-
 κελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος,
 ἐς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθεῖν τῇ Ἑλλάδι, καὶ
 ἐς Κρήτην ἄλλους· Φρονήσαντες εἴ πως ἐν τε γένοιτο τὸ
 15 Ἑλληνικόν, καὶ εἰ συγκύψαντες τῷτ' ᾧ πρῆσσοιεν πάν-
 τες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλήσι. τὰ δὲ
 Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν
 Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι 146

rum omnium componere inimicitias et mutua bella,
 quae inter ipsos obtinerent. Erant autem et inter alios
 conserta bella; maximum vero inter Athenienses et
 Aeginetas. Deinde vero, quum rescivissent Sardibus
 cum exercitu esse Xerxem, placuit speculatores mit-
 tere in Asiam, qui res regis explorarent; tum et Ar-
 gos mittere legatos, societatem adversus Persas con-
 ciliaturos; item alios in Siciliam mittere ad Gelonem
 Dinomenis filium, et in Corcyram, qui auxilia Grae-
 cis mittenda postularent; denique alios in Cretam:
 hoc consilio, ut, si fieri posset, in unum coalesceret
 Graecum omne genus, cunctique concordēs iunctis
 agerent viribus; quippe cunctis pariter Graecis immi-
 nente periculo. Dicebantur autem permagnae esse
 res Gelonis, multo ampliores quam ullius populi
 Graeci. (146.) His ita decretis, depositis inimiciis,

ἔδοξε, καταλωσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατα-
 σκόπους πέμπουσι εἰς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπι-
 κόμενοί τε εἰς Σάρδεις, καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέως
 στρατιὴν, ὥς ἐπαίιστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν 5
 στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύ-
 μενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ
 ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώ-
 μην, πέμπει τῶν τινὰς δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἥν κα-
 ταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἑαυ- 10
 τόν. ὡς δὲ ἔτι περιέοντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἤγον
 εἰς ὄψιν τὴν βασιλέως· τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι
 ἦλθον, ἐκέλευέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας
 ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵπ-
 πον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηούμενοι ἕωσι πλήρεις, ἀπο- 15
 147 πέμπειν εἰς τὴν ἀν' αὐτοὶ ἐθέλωσι χώραν Ἀσινέας. Ἐπι-

primum speculatores mittunt in Asiam, tres viros.
 Qui postquam Sardes venerunt, exercitumque explo-
 rarunt regis, deprehensi a ducibus copiarum pede-
 strium, tortique, abducebantur supplicio adficiendi:
 capitis enim erant damnati. Quod ubi Xerxes resc-
 vit, improbatâ ducum sententiâ, satellitum nonnul-
 los misit iussos ad se adducere speculatores, si vivos
 etiam nunc nacti essent. Qui quum illos susperstites
 invenissent, et in conspectum produxissent regis;
 tum vero rex, postquam ex eis quaesivit quâ causâ
 venissent, imperavit satellitibus, ut circumducerent
 homines, pedestremque omnem exercitum et equita-
 tum illis ostenderent, spectaculoque satiatos, in quam-
 cumque vellent regionem dimitterent incolumes.
 (147.) Ista imperans rex, hanc rationem adiecit, ut di-

571, 90.

λέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς „εἰ
 μὲν ἀπώλοντο οἱ κατὰσκοποι, οὔτε ἂν τὰ ἐαυτοῦ πρή-
 γματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ὄντα λόγου μέζω·
 5 οὔτ' ἂν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς
 ἀπολέσαντες· νοστήσαντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα,
 δοκέειν, ἔφη, ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἐαυτοῦ
 πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν
 σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐ-
 10 τοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν.“ Οἷκε δὲ αὐτοῦ
 αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ. ἔων γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρ-
 ξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ διεκπλώνοντα
 τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγινα καὶ Πελοπόννησον κο-
 μιζόμενα. οἱ μὲν δὴ παρέδρου αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέ-
 15 μια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῖμοι ἔσαν αἰρέειν αὐτὰ, ἐσβλέ-

*ceret, si periissent speculatores, nec praescituros
 fuisse Graecos quanto regis copiae sint famâ am-
 pliores, nec ipsos magnum incommodum hostibus
 fuisse adlaturus tribus occisis viris: qui si in
 Graeciam redierint, videri Graecos, cognitis Per-
 sarum rebus, ante susceptam hanc expeditionem
 libertatem suam tradituros; atque ita ne opus
 quidem Persis fore, ut ducendi adversus illos exer-
 citus molestiam sustineant! Similis ista regis sen-
 tentia fuit alteri huic. Quum Abydi Xerxes versare-
 tur, conspicatus est naves frumentarias ex Ponto per
 Hellespontum navigantes, et Aeginam atque Pelopon-
 nesum petentes. Consiliarii igitur qui adsidebant ei,
 ut cognoverunt hostiles esse naves, capere illas erant
 parati, respicientes nutum regis, quando ille impe-
 rium esset daturus. Xerxes vero ex illis quaesivit,*

ποντες ες τὸν βασιλῆα, ὁκοτε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρ-
 ξης εἶρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν· „Ες τοὺς
 „σοὺς πολεμίους, ὧ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες.“ ὁ δὲ ὑπο-
 λαβὼν ἔφη· „Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἐνθαπερ
 „καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτω. τί 20
 „δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι, ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;“
 Οἱ μὲν νυν κατὰσκοποι, οὕτω θεσπόμενοι τε καὶ ἀπο-
 πεμφθέντες, ἐνόστησαν ες τὴν Εὐρώπην.

- 148 Οἱ ΔΕ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ
 τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ες
 Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἐαυτοὺς
 γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ
 τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. πυθόμενοι 5
 δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἕλληνες πειρησόνται πα-
 ραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσῃ, πέμψαι θεοπρόπους

*quorsum hi navigarent. Qui ut dixere, Ad tuos
 hostes, Domine; frumentum eis advehentes: re-
 spondit ille: Atqui etiam nos eodem navigamus,
 quo hi, et aliis rebus et frumento instructi. Quid
 ergo mali hi faciunt, quod frumentum nobis ad-
 portant? Speculatores igitur, quos dixi, postquam
 omnia spectarunt et a Xerxe dimissi sunt, ita in
 Graeciam rediere.*

(148.) GRAECI contra Persam coniurati, post-
 quam in Asiam speculatores mandarunt; porro Ar-
 gos miserunt legatos. Aiunt autem Argivi, res
 tunc apud se in hunc modum esse gestas. Statim ab
 initio cognitos ipsis fuisse adparatus quos adversus
 Graeciam faceret Barbarus: quumque simul intelle-
 xissent operam daturus esse Graecos, ut sese in socie-

572, 20.

ἐς Δελφούς, τὸν θεὸν ἐπειρησομένους, „ὥς σφι μέλλει
 ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι
 10 ἐξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ
 Ἀναξανδρίδew.“ τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν τὴν δὲ Πυθίην
 ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, Φίλ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
 εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἦσο,
 15 καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.
 ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὥς
 ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ
 βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὥς „ἐτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι
 20 ποιεῖν ταῦτα, τριήκοντα ἔτη εἰρήνην σπεισάμενοι Λα-
 κεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς
 συμμαχίης· καὶ τοι κατὰ γὰρ τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν

tatem contra Persas adsciscerent, legatos se misisse
 Delphos, qui ex Deo quaererent, quidnam facientes
 melius consulturi essent rebus suis? Nuper enim
 sex millia de suis occisos esse a Lacedaemoniis
 et a Cleomene, Anaxandridae filio. Ea caussa le-
 gatos se mississe; interrogantibus vero hoc respon-
 sum reddidisse Pythiam:

*Finitimis invise, care immortalibus Diis,
 verutum intus tenens, cautus sede,
 et capiti cave: caput enim corpus servabit.*

Hoc responsum sibi initio redditum a Pythia fuisse:
 deinde vero Argos venisse legatos; et adeuntes sena-
 tum, exposuisse mandata. Ad ea Argivos respondisse,
 paratos se esse ea facere; si, composita cum
 Lacedaemoniis in triginta annos pace, dimidium

149 ἡγεμονίην ἑαυτῶν, ἀλλ' ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ
 ἡμῖσι ἡγεομένοισι.“ Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλήν
 ὑποκρίνασθαι, καὶ περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστη-
 ρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην.
 σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας, καὶ
 περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες 5
 ἀνδραδέωσι ἐν τούτοις τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπονδέων ἐου-
 σέων, ἐπιλέγεσθαι, ἣν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῶ
 γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ
 τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. Τῶν δὲ ἀγγέ-
 λων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βου- 10
 λῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε· „περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς
 τοὺς πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλλαι ὑπο-

*imperii in universos socios ipsi obtinuissent: et ae-
 quum quidem esse, ut penes ipsos summa sit totius
 imperii; contentos se autem dimidio fore. (149.)*

Haec aiunt senatum respondisse, tametsi Argivos
 oraculum vetuisset contrahere cum Graecis societa-
 tem: et, metuentes licet oraculum, cupidos tamen
 fuisse foedus in triginta annos cum Lacedaemo-
 niis paciscendi, ut intra hos annos pueri ipsorum ad
 virilem pervenirent aetatem. Quod si enim foedus
 non conciliaretur, veritos esse, ne, si ad superius
 malum alia quaedam calamitas in bello Persico ac-
 cessisset, reliquum foret ut prorsus Lacedaemonio-
 rum subiicerentur imperio. Ad ista autem a senatu
 dicta eos ex legatis, qui *Spartâ* erant missi, haec
 respondisse: *De foedere quidem relatu-
 ros se ad multitudinem; de belli imperio autem mandatum
 sibi esse ut respondeant dicantque, duos sibi esse*

κρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλῆας.
 Ἀργείοισι δὲ ἓνα· οὐκ ὄν δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης
 15 οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφε-
 τέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι, κωλύειν οὐδέν.“ Οὐ-
 τω δὴ οἱ Ἀργεῖοί φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτι-
 τέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλίσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
 βαρβάρων ἄρχεσθαι, ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι·
 20 προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλ-
 λάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρας· εἰ δὲ μὴ, περιέψε-
 σθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα του- 150
 τέων πέρι λέγουσι. Ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος
 ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπεμψε κήρυκα εἰς Ἀρ-
 γος, πρότερον ἢ περ ἁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
 5 λάδα. ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἶπαι· „Ἄνδρες Ἀρ-
 „γεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει. Ἡμεῖς νο-

*reges, Argivis vero unum: fieri autem non posse,
 ut alteri utri regi Spartanorum abrogetur impe-
 rium. At, quin cum suis duobus Argivus aequum
 ius suffragii habeat, nihil impedire. Ita, aiunt
 Argivi, non ferendam sibi visam esse Spartanorum
 arrogantiam, maluisseque se sub Barbarorum esse
 imperio, quam Lacedaemoniis parere: edixisseque
 senatum legatis, ut ante solis occasum finibus
 suis excederent; id ni facerent, hostium loco ha-
 bitum iri. (150.)* Ista quidem his de rebus ipsi
 memorant Argivi. Est vero alia fama per Graeciam
 vulgata; misisse Xerxem, priusquam expeditionem
 in Graeciam susciperet, Argos caduceatorem. Qui
 ubi advenit, in hunc modum locutus esse fertur:
Viri Argivi! rex Persarum haec vobis dicit. Nos

„μίζομεν Πέρσῃν εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖ-
 „δα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέας
 „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω αὖ ὦν εἶμεν ὑμέτεροι
 „ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας οἶκός ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους προ- 10
 „γόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέον-
 „τας, ἡμῖν ἀντιξοὺς γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐ-
 „τοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. ἦν γὰρ ἐμοὶ γένη-
 „ται κατὰ νόον, οὐδαμὸς μέζοντας ὑμῶν ἄξω.“ Ταῦ-
 „τα ἀκούσαντας Ἀργεῖους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, 15
 καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελιομένους μεταίτεειν
 ἐπεὶ δέ σφας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω
 δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λα-
 κεδαιμόνιοι, μεταίτεειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγω-
 151 σι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοις καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγου-
 σί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γεγόμενον του-

Persen existimamus, a quo progeniti sumus, fuisse Persei filium, Danaae nepotem, natum ex Cephæi filia Andromeda: ita igitur a vobis sumus oriundi. Proinde æquum non est, ut aut nos progenitoribus nostris bellum faciamus, aut ut vos, aliis opem ferentes, contra nos in acie stetis; sed ut domi manentes, quietem agatis. Nam, si mihi ex sententia res successerint, nullos potiore loco, quam vos, habebo. Haec audientes, Argivos magni fecisse: et statim quidem, nihil nec pollicitos esse Graecis, nec ab illis postulasse; sed, postquam eos ad societatem Graeci invitarunt, tum vero, quum bene gnari essent Lacedaemonios secum non communicaturos esse imperium, dimidium illius postulasse, ut hoc prae-textu utentes otium agerent. (151.) Cum his etiam

τέων. τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονίοισι ἔοντας ἐτέ-
 ρου πηγήματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην
 5 τε τὸν Ἴππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας.
 Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ
 τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν
 Ξέρξεω „εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα Φιλίην
 συνεκεράσαντο, ἢ νομιζάτο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι.“
 10 βασιλῆα δὲ Ἀρταξέρξεα „μάλιστα ἐμμένειν, Φάναι,
 καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἀργεος Φιλιωτέραν.“ Εἰ μὲν 152
 κων Ξέρξης τε ἀπέπεμψε ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀρ-
 γος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπει-
 ρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ Φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἶ-
 5 παί· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλ-

congruere, aiunt Graecorum nonnulli, aliam rem,
 quae quidem multis post annis incidisse memoratur.
 Adfuisse tunc forte Susis Memnoniis, alterius cuius-
 piam rei caussa, legatos Atheniensium, Calliam Hip-
 ponici filium, eiusque collegas: *Argivos* vero et ip-
 sos, per idem tempus missis Susa legatis, ex *Arta-*
xerxe quaesisse, utrum *sibi adhuc firma maneat*
amicitia quam cum Xerxe conciliassent, an hostes
ab illo iudiceptur? His regem Artaxerxem respon-
 disse, *utique firmam manere, neque se ullam civi-*
tatem sibi magis amicam, quam Argos, existi-
mare. (152.) Iam vero, an revera Xerxes caducea-
 torem Argos miserit ista dicentem; et an Argivorum
 legati, Susa profecti, Artaxerxem de amicitia inter-
 rogaverint; id equidem pro certo confirmare non
 possum: nec de his aliam pronuncio sententiam,
 nisi quam ipsi dicunt Argivi. Caeterum hoc satis

λην γε ἢ τὴν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. Ἐπίσταμαι
 δὲ τοσούτο, ὅτι, εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήϊα κακὰ ἐς
 μέσον συνενείκαιεν, ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλη-
 σίοισι, ἐγκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπα-
 σίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροῖατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαν- 10
 το. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχρὸν πεποιήται. Ἐγὼ
 δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαι γε μὲν ὦν
 οὐ παντάπασι ὀφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς
 πάντα τὸν λόγον. Ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὥς ἄρα
 Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν 15
 Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς
 ἡ αἰχμὴ ἐστήκει, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς
 παρεούσης λύπης. Τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 ἘΣ ΔΕ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι
 ἀπὸ τῶν συμμάχων, συμμίζοντες Γέλωνι· καὶ δὴ καὶ

scio, si omnes homines propria mala in commune
 conferrent, cum aliorum malis illa permutaturi, fore
 ut unusquisque, propius inspectis aliorum malis,
 lubens rursus ea reportaret, quae ipse adtulisset.
 Ita nimirum non turpissime Argivi egerunt. Ego
 autem dicere debeo quae memorantur; nec vero
 omnibus utique fidem debeo adhibere: atque hoc
 idem in universam hanc Historiam dictum intelligi
 velim. Nam et hoc traditur, Argivos advocasse Per-
 sam in Graeciam, quum male illis cessisset adversus
 Lacedaemonios bellum, quumque quidvis potius sibi
 accidere mallent, quam in tristi eo statu, quo tunc
 erant, manere. Atque haec de Argivis hactenus.

(153.) IN SICILIAM et alii a sociis missi legati ve-
 nerunt, cum *Gelone* acturi, et a Lacedaemoniis mis-

575, 11.

ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. Τοῦ δὲ Γέλωνος
 τούτου πρόγονος, οἰκῆτωρ ἑὼν Γέλῃς, ἦν ἐκ νήσου Τή-
 5 λου, τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης ὅς κτιζομένης Γέλῃς ὑπὸ
 Λινδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου, καὶ Ἀντιφήμευ, οὐκ ἐλείφθη.
 ἀνα χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἱεροφάνται
 τῶν χθονίων θεῶν, διετέλεον ἑντες, Τηλίνεω ἑνός τευ
 τῶν προγόνων κησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. Ἐς Μακτώριον
 10 πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλῃς οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελῶν,
 ἑσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς
 Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἰρὰ του-
 τέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτῆσατο,
 τοῦτο οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοις δ' ὦν πίσυνος ἑὼν, κατή-
 15 γαγε ἐπ' ὧν τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱεροφάνται τῶν θεῶν
 ἔσονται. Θῶμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πον-

CLIII. 4. ἑὼν Γέλῃς *ex conl.* ὁ ἐν Γέλῃ *olim edd. et mss.*

sus Syagrus. Gelonis huius progenitor, Gelae in-
 cola, ex Telo insula erat, contra Triopium sita: qui,
 quum a Lindiis ex Rhodo, duce Antiphemo, Gela
 conderetur, coloniae fuerat socius. Huius posteri,
 procedente tempore hierophantae fuerunt inferarum
 dearum, et constanter idem munus tenuerunt; ad
 quod Telines, unus ex illorum maioribus, tali modo
 fuerat promotus. Cives nonnulli Geloi, in seditione
 victi ab adversariis, in Mactorium oppidum confu-
 gerant supra Gelam situm. Hos Telines Gelam re-
 duxit, nulla hominum manu adiutus, sed solis sacris
 harum dearum. Unde vero haec sumserit, aut quo-
 modo nactus sit, dicere non possum. Sed his fretus
 reduxit illos hac conditione, ut posteri ipsius hiero-
 phantae illarum dearum essent. Quod autem audio

θάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ
 τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα
 γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀν-
 δρηίης· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων, 20
 τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι θηλυδρίας τε καὶ μα-
 λακώτερος ἀνὴρ. οὕτω μὲν νυν ἐκτῆσατο τοῦτο τὸ γέ-
 154 ρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάμεος τελευτήσαντος τὸν
 βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτη, ἀπέθανε
 δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώου, ἐνθαῦτα ἀναλαμ-
 βάει τὴν μοναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελ-
 Φεύς. ἔχοντας δὲ Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, 5
 ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱεροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλ-
 λων καὶ Αἰνησιδήμου, τοῦ Παταϊκοῦ, ἣν δορυφόρος Ἰπ-
 ποκράτεος· μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπε-
 δέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος

rem tantam a Teline esse perfectam, id eo magis
 etiam miror, quod, quum talia non a quolibet ho-
 mine patrari posse existimaverim, sed ab animo
 forti et virili robore debere proficisci, hic e contra-
 rio perhibetur a Siciliae incolis effoeminatus et mol-
 lis admodum homo fuisse. At is quidem ita munus
 hoc obtinuerat. (154.) Mortuo Cleandro, Pantaris
 filio, qui, postquam septem annis Gelae fuerat ty-
 rannus, a Sabyllo cive Geloo est interfectus; ibi tum
Hippocrates, Cleandri frater, monarchiam suscepit.
 Quo regnante *Gelon*, unus e posteris Telinis hiero-
 phantæ, cum aliis multis, et in his cum Aenesidemo
 Pataici filio, custos corporis fuit Hippocratis: nec
 vero multo post ob virtutem præfectus universi equi-
 tatus nominatus est. Nam quum Callipolitas et Na-

10 γὰρ Ἴπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ
 Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνας, καὶ πρὸς, Συρηκου-
 σίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνούς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν
 τούτοις τοῖσι πολέμοις ἔων ὁ Γέλων λαμπρότατος.
 τῶν δὲ εἶπον πολίων, τουτέων, πλὴν Συρηκουσέων, οὐδε-
 15 μὴ πέφυγε δουλοσύνην πρὸς Ἴπποκράτεος. Συρηκου-
 σίους δὲ Κορίνθοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ
 ἐσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι,
 ἐπὶ τοῖσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ὥτε Ἴπποκράτει Κα-
 μαρίναν Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν
 Καμαρίνα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἴπποκράτεα, τυ- 155
 ρανεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ, κατέ-
 λαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλην, στρατευσάμενον ἐπὶ
 τοὺς Σικελούς· οὕτω δὲ ὁ Γέλων, τῷ λόγῳ τιμωρέων
 5 τοῖσι Ἴπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ,

xios oppugnaret Hippocrates, et Zancleaeos et Leon-
 tinos, itemque Syracusios et Barbaros multos; in
 cunctis his bellis praeclare Gelonis virtus eminuit. Ea-
 rum autem quas dixi civitatum nulla, praeter Syra-
 cusas, effugit quin in servitutem ab Hippocrate re-
 digeretur. Syracusios vero, praelio victos ad Elorum
 fluvium, liberaverunt Corinthii et Corcyraei, concilia-
 ta pace in hanc conditionem, ut Camarinam Hippo-
 crati traderent Syracusii: nam antiquitus Syracusio-
 rum Camarina fuerat. (155.) Postquam vero Hip-
 pocrati etiam, quum totidem annos quot Cleander
 frater regnasset, accidit ut ad Hyblam urbem, bel-
 lum gerens cum Siculis, occumberet; tunc nimirum
 hic *Gelon*, nomine quidem tenus opem ferens filiis
 Hippocratis Euclidi et Cleandro, quibus iam parere

οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῶν, ἤρχε αὐτὸς, ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτειος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὖρημα, τοὺς χαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπὸ τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων, ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδίδῃ τὴν πόλιν καὶ ἑαυτόν.

156 Ὁ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλῃς μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑαυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν οἱ πάντα αἱ Συρηκούσαι. αἱ δὲ παραυτίκα ἀνὰ τ' ἑδραμὸν καὶ ἀνέβλαστον. τοῦτο μὲν γάρ, Κα- 5 μαριναίους ἀπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πο-

CLVI. 2. ἐπικρατίων. ἔτι κρατίων ex conl. corrigunt.

cives noluerant, re vera autem, praelio victis Gelois, solus ipse regnavit, Hippocratis filiis imperio fraudatis. Quae res quum ei praeter spem successisset, deinde *gamoros* quos vocant Syracusiorum, [*id est*, praediorum possessores] urbe eiectos a populo et a propriis servis, qui Cyllyrri vocabantur, ex Casmena oppido *Syracusas* reduxit, et hac quoque urbe positus est. Populus enim Syracusiorum adventanti Geloni et se et urbem tradidit. (156.) Syracusis positus *Gelon*, iam non tanti fecit Gelae imperare: itaque hoc oppidum fratri suo Hieroni permisit, ipse vero Syracusas quolibet modo munivit et auxit: erantque ei *Syracusae* loco omnium. Et brevi haec urbs crevit floruitque. Nam et Camarinaeos cunctos,

576, 71.

λήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὰ ἄστυ κατέσκαψε·
 τοῦτο δὲ, Γελῶν ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν, τὸ αὐτὸ τοῖσι
 Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίᾳ,
 10 ὡς πολιορκούμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν
 αὐτέων παχέας, αἰραμένους τε πόλεμον αὐτῶ, καὶ
 προσδοκέοντας ἀπολέσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συ-
 ρηκούσας, πολλήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγα-
 ρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσ-
 15 δεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους
 ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης.
 τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίᾳ ἐποίησε,
 διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομί-
 σας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτάτατον. Τοιούτῳ μὲν
 20 τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

Syracusas transductos, cives fecit, dirutâ Camarinâ :
 et maiore parte Geloorum civium eodem modo, quo
 Camarinaeis, usus est. Megarenses vero Siciliam in-
 colentes quum ab illo oppugnati in deditionem ve-
 nissent; opulentiores eorum, qui bellum contra eum
 suscitaverant, et ob id se perditum iri putabant, pa-
 riter Syracusas transduxit, civesque fecit; plebem au-
 tem Megarensium, quae belli non fuerat auctor,
 et nihil ab illo mali se passuram exspectabat, hanc
 item Syracusas perductam vendidit ea conditione, ut
 e Sicilia exportarentur. Eodemque modo Euboeensi-
 bus usus est Siciliam incolentibus, discretâ plebe à
 locupletibus. Egit autem ita cum utrisque hac caussâ,
 quod molestiae et periculi plenum putaret, una cum
 plebe habitare. Tali modo potens tyrannus *Gelon*
 evaserat.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς
 τὰς Συρηκαῦσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τά-
 δε· „Ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ Ἀθηναῖοι,
 „καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμβομένους σε πρὸς
 „τὸν βάρβαρον. τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάν- 5
 „τως καὶ πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας
 „τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥϊον στρα-
 „τὸν ἐκ τῆς Ἀσίας, στρατηλατήσῃ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα·
 „πρόσχημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν
 „νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἐωυτῷ ποιήσα- 10
 „σθαι. Σὺ δὲ δυνάμιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά
 „τοί τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἄρχοντί γε Σι-
 „κελῆς· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ
 „συνελευθέρου. αἰλῆς μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλ-
 „λας, χεῖρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινό- 15

(157.) Tunc vero, postquam Syracusas venere
Graecorum legati, in conspectum Gelonis producti,
 haec apud eum verba fecerunt. *Miserunt nos Lace-*
daemonii et Athenienses horumque socii, ad socie-
tatem adversus Barbarum te invitatu-ros. Haud
dubie enim hunc nosti Graeciam invadentem; vi-
rum Persam, qui Hellesponto ponte iuncto uni-
versas Orientis copias ex Asia transducturus est,
et bellum illaturus Graeciae; causam quidem
praelexens, contra Athenas se ducere exercitum,
in animo autem habens totam sibi Graeciam subii-
cere. Tu vero magna praeditus es potentia, et
haud minima pars Graeciae apud te est, qui impe-
ras Siciliae. Succurre igitur liberantibus Grae-
ciam, cum eisque eam libera! Etenim iunctis Grae-

„μεβα τοῖσι ἐπιοῦσι. ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδ-
 „δῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς
 „Ἑλλάδος ἢ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δεινὸν γίνεται, μὴ
 „πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. Μὴ γὰρ ἐλπίσης, ἣν ἡμέας
 20 „καταστρέψῃται ὁ Πέρσης μάχη κρατήσας, ὥς οὐκ
 „ἔξει παρὰ σέ γε, ἀλλὰ πρὸ τούτου Φύλαξαι. βοη-
 „θέν γὰρ ἡμῖν, σεωυτῶ τιμωρέεις. τῷ δὲ εὖ βουλευ-
 „θέντι πρῆγματι τελευτῇ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐβέλει
 „ἐπιγίνεσθαι.“ Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολ- 158
 „λὸς ἐνέκειτο λέγων τοιαύδε· „Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον
 „ἔχοντες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ
 „τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἔλθειν. αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ
 5 „πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψα-
 „σθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπι-

*ciae viribus magna contrahitur manus, et p̄res su-
 mus invadenti hosti. Sin nostrum alii nos produnt,
 alii iuvare nolunt, et exigua pars Graeciae sana
 est; tunc vero est verendum, ne Graecia pereat
 universa. Noli enim existimare, si nos praelio vi-
 ctos Persa subegerit, non eundem ad te pariter
 venturum; sed, priusquam istud accidat, tibi pro-
 spice! Nobis enim opem ferens, te ipsum tutum
 praestabis. Rem bono consilio susceptam bonus
 plerumque sequi exitus solet. Sic illi locuti sunt.
 (158.) Gelon vero, vehementer illos increpans, in
 hunc modum respondit. Viri Graeci, arroganti
 utentes oratione ausi estis me hortari ut subsidio
 vobis veniam adversus Barbarum. At iidem vos,
 quum prius ego vos rogavi, ut barbarorum exer-
 citum mecum adgrederemini, obtestatusque sum*

„σκήπτοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδew πρὸς
 „Ἐγεσταίων Φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ
 „ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφε-
 „λῖαι τε καὶ ἐπαυρέσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἶνεκα 10
 „ἦλθετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος Φόνον ἐκπρήξο-
 „μενοι· τό τε κατ' ὑμέας, τάδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι
 „νέμεται. ἀλλὰ, εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κα-
 „τέστη· νῦν δὲ, ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῆ-
 „κται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνήστις γέγονε. 15
 „Ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμῶν κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι
 „ὑμῖν, ἀλλ' ἐτοῖμός εἰμι βοηθεῖν, παρεχόμενος διηκο-
 „σίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὀπλίτας, καὶ δισχι-
 „λίην ἵππων, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους
 „σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψιλούς· σὶ 20

*ut Doriei necem, Anaxandridae filii, ab Egestaeis
 commissam ulcisceremini, simulque adiutorem me
 vobis obtuli ad liberanda emporia, e quibus magna
 commoda fructusque ad vos redibant, nec mei
 caussa venistis ad opem mihi ferendam, nec ad ul-
 ciscendam Doriei caedem; et, per vos si stetisset,
 omnia haec in barbarorum forent potestate. At,
 postquam bene atque prospere mihi omnia ces-
 serunt, nunc, ubi in vos versum est bellum, in
 vosque ingruit, ita demum memoria vos subiit
 Gelonis. Verumtamen, quamvis a vobis turpi-
 ter fuerim contemptus, non ego vestrum ero simi-
 lis, sed paratus sum opem vobis ferre, ducentas
 praebiturus triremes, et vicies mille milites gra-
 viter armatos, bis mille equites, bis mille sagitta-
 rios, bis mille funditores, et bis mille cursorios*

„τόν τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ, ἔστ' ἂν διαπολε-
 „μήσωμεν, ὑποδέκομαι παρέξειν. Ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε
 „τάδε ὑπίσχομαι, ἐπ' ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν
 „Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ' ἄλλῳ δέ
 25 „λόγῳ οὐτ' ἂν αὐτὸς ἔλθοιμι, οὐτ' ἂν ἄλλους πέμ-
 „ψαιμι.“ Ταῦτα ἀκούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύναγρος, 159
 εἶπέ τε τάδε· „Ἡ κε μέγ' οἰμῶξεien ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
 „μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιότηας τὴν ἡγεμονίην ἀπα-
 „ραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων. ἀλλὰ
 5 „τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅπως τὴν ἡγε-
 „μονίην τοι παραδώσωμεν. ἀλλ', εἰ μὲν βούλει βοηθεῖν
 „τῇ Ἑλλάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ'
 „ἄρα μὴ δικαιοῦς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθεῖν.“
 Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς 160

CLX. 1. ἀπεστραμμ. ἐπιστρ. malint alii.

*equites leviter armatos: denique universo Graeco-
 rum exercitui frumentum me suppeditaturum, us-
 que dum debellarimus, recipio. At hac conditione
 haec polliceor, ut dux et imperator sim Graeco-
 rum adversus Barbarum: alia conditione nec ipse
 venturus sum, nec alios missurus. (159.) Haec
 audiens non tulit Syagrus, sed his verbis respondit:
 Ingentia profecto lamenta tolleret Pelopides Aga-
 memnon, si audiret Spartanis imperium ablatum
 a Gelone et Syracusiis. Immo huius conditionis
 ne porro mentionem facias, ut tibi tradamus im-
 perium. Sed, si vis auxilio venire Graeciae, scito
 sub Lacedaemoniorum te fore imperio: id si tibi
 non placet, noli auxilio venire. (160.) Ad haec
 Gelon, videns aversantem Syagri sermonem, postre-*

λόγους τοῦ Σπάρτου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε
 λόγον· „ὦ ξῆνε Σπαρτιῆτα, οἰκεία κατιόντα αἰθρᾷ-
 „πῶ Φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν. σὺ μέντοι ἀποδεξά-
 „μενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὗ με ἐπίσας ἀσχή- 5
 „μονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω πε-
 „ριέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων
 „περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγε-
 „μόνα, καὶ κηῶν πολὺ πλεύνων. Ἄλλ' ἐπὶ τε ὑμῖν ὁ
 „λόγος οὕτω προσάτης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπείξο- 10
 „μεν τοῦ ἀρχαίου λόγου. εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέσι-
 „σθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῶν ἡδονὴ τοῦ κατὰ
 „θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἡ
 „τούτοις ὑμέας χρέων ἐστὶ ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέναι συμ-
 161 „μάχων τοιῶνδε ἐρήμους.“ Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προ-

mam hanc illis proposuit conditionem. *Hospes Spar-
 tane!* inquit, *Contumeliosa verba, in hominem pro-*
iecta, iram solent excitare: at tu, quamvis con-
tumelioso usus sermone, me tamen non induxisti
ut in respondendo sim immodestus. Quandoqui-
dem vero vos tanto studio urgetis ut imperium
teneatis, consentaneum est ut ego maiori etiam
studio, quam vos, mihi hoc postulem, quippe
multo maiorem exercitum, multoque plures naves
vobis adducturus. At, quoniam adeo adversa vo-
bis haec conditio est, nos de eo quod prius postu-
lavimus, nonnihil concedemus. Si pedestribus co-
piis vos praefueritis, ego nauticis praeero: sin
vobis volupe est classi praeesse, ego pedestribus
praeero copiis. Aut in alterutro horum adquie-
scere vos oportet, aut abire talibus sociis desti-

τείνεται. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμο-
 νίων, ἀμείβετό μιν τοῖσδε· „ὦ βασιλεῦ Συρακουσίων,
 „οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας
 5 „πρὸς σέ, ἀλλὰ στρατιῆς. σὺ δὲ, ὅπως μὲν στρατιὴν
 „πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις·
 „ὡς δὲ στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεται. ὅσον μὲν νυν
 „παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγεῖσθαι, ἐξήκει
 „ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι
 10 „ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἐμέλλε εἶσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμ-
 „φοτέρων ἀπαλογούμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάσης ἀπελα-
 „νόμενος, δεῖσαι τῆς ναυτικῆς ἀρχῆς, οὕτω ἔχει τοι. οὐδ',
 „ἢ ὁ Λάκων ἐπὶ τοι ἀρχεῖν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν·
 „ἡμετέρα γὰρ ἐστὶ αὕτη γε, μὴ αὐτέων βουλομένων
 15 „Λακεδαιμονίων. τούτοις μὲν ὦν ἡγεῖσθαι βουλομένοι-

tutos. (161.) Haec ubi Gelon proposuit, antever-
tens Atheniensium legatus Lacedaemonium, his
verbis respondit. Rex Syracusarum! Non ducem
petituros nos ad te Graecia misit, sed exercitum.
Tu vero negas exercitum te missurum, nisi Grae-
ciae imperes: nempe imperare illi cupis. Quate-
nus igitur universi Graecorum exercitus ducatum
tibi postulasti, satis nos Athenienses habuimus
silentium tenere, bene gnari idoneum fore Laco-
nem ad rationem tibi pro utrisque reddendam:
nunc vero, ubi de universi imperii summâ con-
cedens, classis postulas imperium, sic tibi habe.
Si vel Laco tibi concederet classis imperium,
nos non concederemus: nostrum enim hoc mu-
nus est, nisi Lacedaemonii id velint. His ergo,
si classis obtinere imperium voluerint, non re-

„σι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλα δὲ παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρ-
 „χέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧδε παράλῃ Ἑλλήνων στρατὸν
 „πλείστον εἶημεν ἐκτεμένῃ, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθη-
 „ναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
 „ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἐόντες οὐ μετανάσται 20
 „Ἑλλήνων τῶν καὶ Ὀμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον
 „ἔφησε εἰς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμή-
 „σαι στρατὸν. οὕτω οὐκ ὀνειδος ἡμῖν ἐστὶ οὐδὲν λέγειν
 162 „ταῦτα.“ Ἀμείβετο Γέλων τοῖσδε· „Ξεῖνε Ἀθηναῖε,
 „ὕμεις οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-
 „μένους οὐκ ἔξειν. ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπέντες, ἔχειν τὸ
 „πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν θβάνοιτε τὴν ταχίστην ὀπίσω
 „ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι 5
 „ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἑαρ αὐτῇ ἐξαράρηται.“ Οὗτος δὲ ὁ

pugnamus: alii vero id concedimus nemini. Sic enim frustra nos maximas Graecorum omnium nauticas copias paratas haberemus, si Syracusiis nos Athenienses imperio cederemus, qui populum exhibemus antiquissimum, solique sumus Graecorum qui numquam solum vertimus: quo de populo etiam Homerus poeta fortissimum virum ait ad Ilium venisse, et ordinasse instruxisque exercitum. Quo minus reprehendendi sumus quod ista dicimus. (162.) Tum vero Gelon, Hospes Atheniensis! ait, Vos videmini imperatores quidem habere, sed, quibus hi imperent, non habituros. Quoniam igitur nihil remittentes, omnia vultis tenere; ocyus hinc abire maturate, dumque reversi nunciate Graeciae, ver ei ex anno esse exemptum. Cuius dicti haec sententia est, quam

580, 91.

νόος τοῦδε τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς
 ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον· τῆς δὲ τῶν Ἑλ-
 λήνων στρατιῆς, τὴν ἐαυτοῦ στρατὴν· στερισκομένην ὦν
 10 τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐαυτοῦ συμμαχίης, εἵκαζε ὡς εἰ τὸ
 ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι, τοσαῦτα τῷ Γέ- 163
 λωνι χρηματισάμενοι, ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦ-
 τα, δεύσας μὲν περὶ τοῖσι Ἑλλήσι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν
 βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν
 5 ποιησάμενος, ἐλθὼν εἰς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λα-
 κεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν
 ἡμέλῃσε, ὃ δὲ ἄλλης εἵχετο. Ἐπεὶ τε γὰρ τάχιιστα
 ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον,
 πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάρδμον τὸν Σκύθεω, ἀν-

ille significare voluit: nempe satis constat, praestan-
 tissimam anni partem ver esse; suum autem exerci-
 tum praestantissimam partem dixit in Graecorum ex-
 exercitu. Itaque Graeciam, societate ipsius destitutam,
 comparavit cum anno, cui ver sit exemtum.

(163.) Legati igitur Graecorum, hisce cum Gelone
 actis, domum navigarunt. Atque ita tunc *Gelon*, ti-
 mens quidem Graecis, veritusque ne superando Bar-
 baro impares sint futuri, sed indignum et intolera-
 bile existimans, regem Siciliae, in Peloponnesum
 traicientem, sub imperio esse Lacedaemoniorum;
 hanc quidem aspernatus est conditionem, sed aliam
 rationem est secutus. Simul atque Persam intellexit
 traiecisce Hellespontum, cum tribus navibus actua-
 riis quinquaginta remorum Cadmum, Scythae filium,
 genere Coum, Delphos misit, multis pecuniis et pa-

δρα Κῶων, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ 10
 Φιλίους λόγους, παραδοκῆσοντα τὴν μάχην, ἣ πεσέ-
 ται καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τὰ τε χρήματα αὐ-
 τῷ δίδοναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων
 164 ἦν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος
 οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρός
 τὴν τυραννίδα Κῶων εὐ βεβηκυῖαν, ἐκὼν τε εἶναι, καὶ
 δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενός, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέ-
 σον Κῶοισι καταθεῖς τὴν ἀρχήν, οἷχeto ἐς Σικελίην. 5
 ἐνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγ-
 κλην, τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὐνομα. τοῦ-
 τον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἀπι-
 κόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνηδε-
 εῖσαν, ἔπεμπε· ὅς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοις τοῖσι ἐξ 10
 ἐαυτοῦ ἐργασμένοις, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων

cificis mandatis instructum, qui belli exitum exspe-
 ctaret; et quidem, si vicisset Barbarus, pecunias ei
 et terram et aquam nomine Gelonis traderet; sin
 Graeci vicissent, pecunias reportaret. (164.) *Cad-*
mus hic antea, quum patri in regnum Coorum fir-
 mo rerum statu successisset, sua sponte, nullo im-
 minente periculo, sola iustitia ductus, in medio Cois
 deposuerat regnum, et in Siciliam migraverat. Ibi
 cum Samiis Zanclem urbem tenuit habitavitque, cu-
 ius nomen in Messanam mutatum est. Hunc igitur
 Cadmum, qui isto modo in Siciliam venerat, Gelon
 propter reliquam etiam viri iustitiam sibi perspe-
 ctam, Delphos misit: isque praeter alia iustitiae do-
 cumenta etiam hoc non minimum a se editum reli-
 quit, quod, quum magnas in manibus haberet pecu-

ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ
 Γέλων ἐπετράπετο, παρὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐβέλησεν
 ἀλλ', ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίᾳ, καὶ
 15 Ξέρξης οὐχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκε-
 το εἰς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ οἰκημένων, 165
 ὡς ὅμως, καὶ μέλλων ἀρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἡ
 Γέλων, ἐβοήθησε ἀν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος
 τοῦ Αἰνησιδμήμου Ἀκραγαντίνων μονάρχου ἐξέλα-
 5 θείς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλας ὁ Κριτίππου, τύραννος ἐὼν
 Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων
 καὶ Λιβύων καὶ Ἰβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἑλισύκων
 καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρικών τριήκοντα μυριάδας, καὶ
 στρατηγὸν αὐτέων Ἀμίλκαν τὸν Ἀννωνος, Καρχηδονίων
 10 ὄντα βασιλῆα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἐαυτοῦ ὁ Τήριλ-

nias a Gelone sibi creditas, intervertere eas, quam-
 quam nihil prohibebat, noluerit; sed, postquam pu-
 gna navali vicissent Graeci, et Xerxes cum exercitu
 abiisset, ipse etiam in Siciliam reversus pecunias om-
 nes Geloni reportaverit.

(165.) Memorant etiam Siculi, quamvis sub imperio
 futurum Lacedaemoniorum, vel sic tamen *Gelonem*
 subsidio venturum fuisse Graecis, nisi *Terillus* Cri-
 nippi filius, Himerae tyrannus, a Therone Aenesi-
 demi filio, Agrigentinorum monarchâ, Himera eie-
 ctus, sub idem tempus trecenta millia Poenorum et
 Libyum et Iberorum et Ligurum et Helisycorum et
 Sardorum et Corsicanorum, horumque ducem *Amil-
 carem* Annonis filium, regem Carthaginiensium, in
 Siciliam transduxisset. Nempe Amilcarem ad istam

λος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλειω τοῦ
 Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἐωυ-
 τοῦ τέκνα δούς ὁμήρους Ἀμίλκα, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν
 Σικελίην, τιμωρέων τῷ πένθερῳ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε
 θυγατέρα Ἀναξίλειως, τῇ οὐνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω 15
 δὴ οὐκ οἶόν τε γεγόμενον βοηθεῖν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλ-
 166 λησι, ἀποπέμπειν εἰς Δελφούς τὰ χρήματα. Πρὸς
 δέ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν
 τε τῇ Σικελίᾳ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν
 Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρ-
 σην. Τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἑόντα πρὸς πα- 5
 τρός, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε καὶ
 ἀνδραγαδίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο,
 καὶ ὡς ἐσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὔτε

suscipiendam expeditionem induxerat Terillus, pro
 hospitii iure opem eius implorans: maxime vero
 eum commoverat Anaxilai studium, Cretinae filii;
 qui, quum Rhegii esset tyrannus, traditis Amilcari
 filiis suis obsidibus, persuaserat ei ut in Siciliam
 traiceret ad opem socero suo ferendam: filiam enim
 Terilli, nomine Cydippen, in matrimonio Anaxilaus
 habuit. Ita igitur *Gelonem*, aiunt, quum Graecis au-
 xilio venire non potuisset, pecunias Delphos misisse.
 (166.) Ad haec memorant, eodem die in Sicilia *Gelo-*
nem et *Theronem* Amilcarem Carthaginiensem prae-
 lio superasse, quo die Graeci ad Salaminem Persas
 superarunt. *Amilcarem* vero, qui a patre Carthagi-
 niensis, a matre vero Syracusius fuit, et ob virtu-
 tem ad regiam dignitatem a Carthaginiensibus erat
 promotus; hunc, audio, postquam collatis signis vi-

γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα Φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ
 πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' 167
 αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, οἰκότης χρεω-
 μένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικε-
 λῇ ἐμάχοντο ἐξ ἧους ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ
 5 τοσούτο γὰρ λέγεται ἐλκῦσαι τὴν σύστασιν· ὁ δὲ Ἀμίλ-
 κας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο
 καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα κα-
 ταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἐωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυ-
 χε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥς ἐωυτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω
 10 δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλ-
 κα τρόπῳ εἴ τε τοιούτῳ, ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέ-
 ρῳ, ὡς Σύρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι,
 τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλεσι τῶν.

CLXVII. 2. οἰκότης ex coniect. εἰκόνι olim edd. cum mssis.

ctus est praelio; disparuisse: nec enim vivum, nec
 mortuum, usquam terrarum fuisse repertum, quam-
 quam Gelon omnia diligentissime perquisiverit.
 (167.) Narrant vero Poeni, probabili ratione uten-
 tes, Barbaros cum Graecis in Sicilia ab solis ortu
 usque ad vesperam pugnasse; (eo enim usque extra-
 xisse pugnam;) Amilcarem autem per id tempus in
 castris manentem sacra fecisse et perlitasse, integra
 corpora super ingente pyra cremantem; tum vero,
 quum, vinum forte infundens sacris, suos vidisset in
 fugam versos, se ipsum in ignem coniecisse, atque
 ita crematum nusquam comparuisse. Eidem vero
 Amilcari, sive hac ratione, quam Poeni narrant, e-
 conspectu hominum remoto, sive alia quam Syracu-
 sii tradunt, Carthaginienses et sacra faciunt et in om-

ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν
ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα.

- 168 Κερκυραῖοι δὲ, τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέ-
λοισι. τοιαῦδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβα-
νον οἱ αὐτοὶ ὅπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκαστο, λέγοντες
τούς αὐτοὺς λόγους τούς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον. οἱ
δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν. 5
Φράζοντες ὡς „οὐ σφί περιοπτίη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολ-
λυμένη· ἣν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δου-
λεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων· ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη
ἐς τὸ δυνατώτατον.“ Ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσω-
πα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθεῖν, ἄλλα νοεῦντες, ἐπλήρωσαν 10
νείας ἐξήκοντα· μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιζαν τῇ
Πελοποννήσῳ, καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς

nibus civitatibus, quae ipsorum sunt coloniae, mo-
numenta erexerunt, maximum vero in ipsa Cartha-
gine. Sed haec de *Siculis rebus* haecenus.

(168.) *Corcyraei* vero aliud legatis responde-
runt, aliud fecerunt: nam et hos ad societatem in-
vitarunt iidem qui in Siciliam erant missi; eademque
oratione apud hos usi sunt qua apud Gelonem. Et hi
quidem statim polliciti sunt auxilia se missuros, di-
centes *non negligendam sibi esse salutem Graeciae;*
quae si periret, nihil aliud sibi fore reliquum,
nisi ut proximo quoque die servitutem servirent:
itaque, quanta maxima vi possent, illi succurren-
dum. Ita speciose responderant. At ubi adfuit auxi-
lia mittendi tempus, ibi tum, alia sentientes, naves
quidem compleverunt sexaginta: sed aegre in altum
provecti Peloponnesum adierunt, et circa Pylum et

Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, παραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ἣ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς
 15 Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσῃν, κατακρατήσαντα πολλόν, ἄρξῃν πάσης τῆς Ἑλλάδος. Ἐποίευν ὧν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχῃσι πρὸς τὸν Πέρσῃν λέγειν τοιαῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν
 „Ἑλλήνων ἡμέας εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύνα-
 20 „μιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόν-
 „τες αὖν, ἀλλὰ πλείστας μετὰ γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐβή-
 „λῃσαμεν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι.“
 Τοιαῦτα λέγοντες ἤλπιζον πλεόν τι τῶν ἄλλων οἴεσθαι· τὰ περ αὖν καὶ ἐγένετο, ὥς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ
 25 τοὺς Ἕλληνας σφί σκῆψις ἐπεποιήτο, τῇ περ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοή-

Taenarum Laconicae terrae, inhibitis velis naves in alto tenentes, exspectarunt hi quoque exitum belli; minime quidem sperantes fore ut Graeci superiores discedant, sed existimantes Persam ingenti reportatâ victoriâ universae Graeciae imperio potiturum. Itaque consulto id fecerunt, quo haec et talia Xerxi dicere possent: *Nos, Rex, quum Graeci ad huius belli societatem adsciscerent, qui copias non minimas habemus, et navium haud minimum numerum praebere poteramus, sed maximum post Athenienses, nolimus contra te arma ferre, aut quidquam quod ingratum tibi foret, facere.* Talia dicendo sperabant melius secum, quam cum aliis, actum iri: quod etiam eventurum fuerat, ut equidem opinor. Adversus Graecos vero alia eis parata excusatio erat, qua etiam usi sunt. Accusantibus enim illos Graecis quod auxilia non misissent, dixerunt:

θεόν, ἔφασαν „πληρῶσαι μὲν ἐξήκοντα τριήρεις, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίας.“ Οὗτοι μὲν 30 οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας.

- 169 Κρήτες δὲ, ἐπεὶ τὴν σφῆα παρελάμβανον οἱ ἐπὶ ταύτοις ταχθέντες Ἕλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε. Πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο· „ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα 5 „ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε „μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γεόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀσπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρ-

complesse se quidem sexaginta triremes, sed ventis etesiis prohibitos esse Maleam circumvehi; eā causā ad Salaminem non pervenisse, nec ullo pravo consilio factum esse, ut pugnae navali non interfuerint. Ita hi Graecos eluserunt.

(169.) *Cretenses*, postquam eos ad belli societatem invitarunt Graeci quibus id mandatum erat, hanc iniere rationem. Communi consilio Delphos missis legatis quaesiverunt ex Deo, *an ex usu ipsorum esset futurum, si opem ferrent Graeciae?* Quibus Pythia respondit: *Stulti! Conquerimini quantam vobis lacrymarum materiam immiserit Minos, iratus quod, quum Graeci vobis ad ulciscendam ipsius in Camico patratam caedem operam suam non contulissent, vos illis ad vindicandam mulierem a barbaro viro e Sparta raptam socios vos*

10 „βάρου γυναῖκα.“ Ταῦτα οἱ Κρήτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίας. Λέγεται γάρ, Μί- 170.
νων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον εἰς Σικανίην,
τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανά-
τῳ. ἀνὰ δὲ χρόνον Κρήτας, Θεοῦ σφι ἐποτρύναντος,
5 πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικόμέ-
νους στόλῳ μεγάλῳ εἰς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἑταῖ-
πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέ-
μοντο· τέλος δέ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παρα-
μένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς
10 δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα
σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν εἰς τὴν γῆν. συναραχ-
θέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν
εἰς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας,
καταμεῖναι τε, καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν,

adiunxistis! Id responsum ubi ad se relatum Cretenses
audivere, opem Graecis ferre supersederunt. (170.)
Minoëm quippe fama est, quum Daedalum quaerens
in Sicaniam venisset, quae nunc Sicilia vocatur, vio-
lenta morte ibi occubuisse: interiecto autem tempore
Cretenses, hortante Deo, universos praeter Polichni-
tas et Praesios magna cum classe in Siciliam profe-
ctos, urbem *Camicum*, quam mea aetate *Agrigentini*
incoluerunt, quinque annis continuis oppugnasse; ad
extremum vero, quum nec capere urbem, nec diutius
manere fame pressi possent, re infecta discessisse.
Eisdem deinde, narrant, circa Iapygiam navigantes,
ingenti oborta tempestate ad terram fuisse adpulsos,
fractisque navibus, quum nulla in Cretam redeundi
ratio adpareret, ibi mansisse, et condita Hyria urbe,
Herod. T. III. P. I. X

γενέσθαι Ἰήπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νησιώ- 15
 τας, ἡπειρώτας. ἀπὸ δὲ Υῤῥίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκί-
 σαι, τὰς δὲ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῶν ἑξαισταν-
 τες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε Φόνος Ἑλληνικὸς
 μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐ-
 τέω τε Ταραντίνων, καὶ Ῥηγίνων· οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ 20
 Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τι-
 μωροὶ Ταραντῖνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτέων
 δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκί-
 της ἐὼν Ἀναξίλειω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο·
 οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκά- 25
 δων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀν-
 171 δριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίους τε καὶ Τα-

ex Cretensibus mutato nomine Iapyges Messapios,
et ex insulanicis incolas continentis esse factos : tum
deinde ex Hyria reliquas ab eisdem ductas conditas-
que esse colonias, quas longo interiecto tempore
evertere conantes Tarentini ingentem cladem passi
sunt, ut caedes haec hominum graeci generis maxima
fuerit omnium quas novimus, tam ipsorum Tarenti-
norum, quam Rheginorum. Ex Rheginis enim civi-
bus, qui, a Micytho Choeri filio vi coacti, auxilio
Tarentinis venerant, ea occasione perierunt tria mil-
lia; ipsorum vero Tarentinorum tanta fuit multitudo,
ut iniri numerus non potuerit. Micythus autem, qui
minister fuit Anaxilai, Rhegii relictus erat ad admi-
nistrandam urbem; idem qui deinde Rhegio pulsus,
Tegeam Arcadiae habitavit, et multas illas Olympiae
statuas dedicavit. (171.) Sed haec de Rheginis et
Tarentinis in transcurso dicta sunt. In Cretam vero

ραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε. Ἐς δὲ τὴν
 Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραῖσιοι, ἐσοικίζε-
 σθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἑλλήνας·
 5 τρίτη δὲ γενεὴ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ
 Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ Φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἔοντας
 Κρήτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀντὶ τουτέων δέ σφι, ἀπονο-
 στήσασι ἐκ Τροίης, λιμόν τε καὶ λοιμόν γενέσθαι καὶ
 αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβαάτοισι· ἕς τε, τὸ δεύτερον ἐρημω-
 10 θείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν
 νέμεσθαι Κρήτας. Ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦ-
 τα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλήσι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, 172
 ὡς διέδεξαν ὅτι οὐ σφι ἦνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχα-
 νέωντο. ἐπεὶ τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα δια-

hominibus viduatam immigrasse, aiunt Praesii, alios
 homines, maximeque Graecos: tertia vero post Mi-
 nois obitum generatione gestum esse bellum Troia-
 num, in quo non postremi ordinis adiutores Menelai
 Cretenses fuisse satis aiunt constare. Pro ista vero
 opera Graecis navata, postquam a Troia rediissent
 Cretenses, famem pestemque et ipsis et gregibus ipso-
 rum esse obortam; denique, desolatâ iterum Cretâ,
 tertios nunc Cretenses unâ cum his, qui e superio-
 ribus reliqui fuissent, eam habitare. Haec igitur in
 memoriam illis revocans Pythia prohibuit auxilia
 Graecis mittere volentes.

(172.) *Thessali* primum necessitate coacti Me-
 dorum partes sequi coeperunt, postquam ostende-
 runt non sibi placere Aleuadarum artificia. Nam si-

βαίνειν τὸν Πέρσῃν εἰς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν αἰσισμένοι 5 πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἀγγελοι, ἔλεγον. „Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν „τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίῃ τε καὶ ἡ σύμπα- 10 „σα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμεῖς μὲν νυν „ἐτοῖμοί εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμπειν δὲ χρὴ καὶ „ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὥς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστα- „σθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προ- „κατημένους τοσούτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους 15 „πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεῖν δὲ οὐ βουλόμενοι, „ἀνάγκαι ἡμῖν οὐδεμὴν οἰοί τέ εἶστε προσφέρειν· οὐ-

mulatque intellexerunt Persam esse in Europam tra-
iecturum, legatos in Isthmum miserant, ubi conve-
nerunt legati a civitatibus meliora sentientibus de-
lecti, qui pro salute Graeciae deliberarent. Ad hos
ubi venerant Thessalorum legati, hac oratione usi
erant: *Viri Graeci! Custodire oportet fauces
Olympicas, quo Thessalia et universa Graecia a
bello tuta praestetur. Sumus quidem nos parati
ad eas vobiscum custodiendas, sed et vos oportet
validum mittere exercitum: etenim, nisi miseri-
tis, scitote nos cum Persa foedus esse inituros. Nec
enim profecto aequum est, ut nos, qui ante reli-
quam Graeciam adeo sumus expositi, soli pro
vobis pereamus. Quod si vos opem ferre non vul-
tis, nullam nobis necessitatem poteritis imponere;
ultra vires enim cogi nemo potest: sed ipsi dabi-*

„δαμᾶ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἡμεῖς δὲ
 „πειρησόμεθα αὐτοῖ τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι.“ Ταῦ-
 20 τα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα 173
 ἐβουλευσάντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν
 πεζὸν στρατὸν, φυλάζοντα τὴν ἐσβολήν. ὥς δὲ συνελέ-
 χθη ὁ στρατός, ἔπλεε δι' Εὐρίπου· ἀπικόμενος δὲ τῆς
 5 Ἀχαιΐης ἐς Ἄλον, ἀποβάς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην,
 τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών· καὶ ἀπίκητο ἐς τὰ Τέμ-
 πεα ἐς τὴν ἐσβολήν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω
 ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ
 Οὐλύμπου τε οὐρεὸς ἔοντα καὶ τῆς Ὀσσης. ἐνθαῦτα
 10 ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὀπλῖται
 συλλεγέστες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος.
 ἐστρατήγει δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρή-
 νου, ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι

mus operam ut saluti nostrae consulamus. Haec
 Thessalorum fuit oratio. (173.) Qua audita oratione
 decreverunt Graeci pedestrem exercitum mari in
 Thessaliam mittere, qui fauces illas custodiret. Qui
 ubi collectus est exercitus, per Euripum navigavit;
 et postquam Alon Achaiae pervenit, in terram ex-
 positus, relictis ibi navibus, in Thessaliam ire perre-
 xit: et in Tempe pervenit, ubi sunt fauces quae ex
 inferiori Macedonia in Thessaliam ferunt secundum
 Peneum fluvium, qui inter Olympum montem et
 Ossam interfluit. Ibi castra posuerunt collecta Grae-
 corum circa decem millia graviter armatorum: cum
 eisque Thessalorum erat equitatus. Imperator erat
 Lacedaemoniorum, *Euaenetus* Careni filius, ex po-
 lemarchis electus, non quidem ex regia familia na-

326 HERODOTI HISTOR. VII.

ἐὼν οὐ τοῦ βασιλείου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλῆς ὁ
 Νεοκλῆς. Ἐμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικό- 15
 μνοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντῃ,
 ἀνδρὸς Μακεδόνης, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι,
 μὴδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ
 τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθός τε τῆς
 στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὥς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνε- 20
 βούλευον, χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλευεῖν, καὶ σφι
 εὐνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν, ἐπειθοντο. δοκέειν δέ
 μοι, ἀρρωδίῃ ἦν τὸ πείθον, ὥς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην εὐ-
 σαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην
 διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇ περ δὴ καὶ ἐσέ- 25
 βαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες

tus; Atheniensium vero, *Themistocles* Neoclis filius.
 At nonnisi paucos dies hi ibi manserunt. Advenien-
 tes enim ab *Alexandro* Macedone, Amyntae filio,
 legati suaserunt eis ut discederent, *ne in his faucibus*
manentes conculcarentur ab invadente exercitu;
 quibus verbis illi multitudinem copiarum pedestrium
 nauticarumque significarunt. His igitur ita suadenti-
 bus, quum salutare videretur consilium, satisque
 constaret bene adversus ipsos animatum esse Mace-
 donem, paruerunt Graeci. Mihi vero videtur metus
 fuisse, qui illis ut discederent suaserit, quum intel-
 lexissent aliam praeter hanc esse viam qua in Thes-
 saliam transire hostis posset, per superiorem Mace-
 doniam et Perrhaeborum fines iuxta Gonnum urbem;
 qua etiam in Thessaliam transiit Xerxis exercitus.
 Graeci igitur, naves suas repetentes, ad Isthmum re-

ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο εἰς τὸν Ἴσθμόν. Αὕτη 174
 ἐγένετο ἢ εἰς Θεσσαλίην στρατηγίην, βασιλέος τε μέλ-
 λοντος διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ
 ἔοντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δέ, ἐρημωθέντες συμ-
 5 μάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδ' ἔτι ἐνδοια-
 στάως, ὥστε ἐν τοῖσι πρῆγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖ ἄν-
 δρες ἔοντες χρησιμώτατοι.

Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο εἰς τὸν Ἴσθμόν, ἐβου- 175
 λεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἥ τε στή-
 σονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ
 γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι.
 5 στενιοτέρῃ γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς εἰς Θεσσαλίην, καὶ
 ἅμα ἀγχοτέρῃ τε τῆς ἐωυτῶν. τὴν δὲ αἰτραπὸν, δι' ἣν
 ἤλωσαν οἱ αἰλόντες Ἕλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδε ἤδε-

tro sunt profecti. (174.) Haec in Thessaliam expeditio suscepta est, quum rex in eo fuit ut in Europam ex Asia traiceret, iamque Abydum pervenerat. Ita ergo Thessali, sociis destituti, studiose, neque amplius dubitanter, Medorum partes sunt amplexi, et in ipsis rebus gerendis utilissimos sese regi praestiterunt.

(175.) Graeci postquam ad Isthmum pervenere, reputantes ea quae ab Alexandro nunciata erant, deliberarunt qua ratione bellum administrarent, et quibus in locis sedes belli esset statuenda. Vicit sententia, ut Thermopylarum fauces custodirentur: nam et angustiores has esse constabat quam illas per quas ex Macedonia in Thessaliam transitur, simulque propiores hae erant ipsorum terrae: callem autem, per quem deinde factum est ut interciperentur

σακ ἐοῦσαν πρότερον ἢ περ' ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας
 ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλευσάντο φυλάσ-
 σοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν 10
 βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστι-
 αιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλή-
 λων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἑκατέρους ἐόντα·
 176 οἱ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι. Τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμί-
 σιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκίου ἐξ εὐρέος συναγέ-
 ται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιά-
 δου καὶ ἡπείρου Μαγνησίης. ἐκ δὲ τοῦ στενωῦ, τῆς Εὐ-
 βοίης ἥδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέ- 5
 μιδος ἱρὸν. Ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἑσόδος ἐς τὴν Ἑλλά-
 δα ἐστὶ, τῇ στεينوτάτῃ, ἡμίπλεθρον. οὐ μέντοι κατὰ
 τοῦτό γ' ἐστὶ στεινότατον τῆς χώρας τῆς ἄλλης, ἀλλ'

Graeci ad Thermopylas, ne esse quidem noverant,
 priusquam Thermopylas ingressi resciverunt a Tra-
 chiniis. Decreverunt igitur, custoditis illis faucibus
 Barbarum introitu in Graeciam prohibere, classem
 vero ad Artemisium terrae Histiaeotidis mittere. Nam
 vicina inter se sunt ista loca, ut quid utrobique ge-
 ratur facile cognosci possit; et locorum haec ratio
 est. (176.) *Artemisium* ex aperto mari Thracico
 in angustum fretum coarctatur, quod est inter Scia-
 thum insulam et continentem Magnesiaē: inde an-
 gustias illas excipit *Artemisium littus* Euboeae, in
 quo est Artemidos (Dianae) templum. *Fauces* au-
 tem illae, per quas ex *Trachine* in Graeciam est
 introitus, ubi angustissimae sunt, non ultra dimi-
 diatum plethrum (quinguenta pedes) patent. Nec
 vero ibi angustissimus locus universi huius tractus

ἔμπροσθε τε Θερμοπυλέων καὶ ὀπίσθε· κατὰ τε Ἄλ-
 10 πηνοὺς, ὀπίσθε ἔοντας, εὐῶσα ἀμαξιτὸς μούνη· καὶ ἔμ-
 προσθε, κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγγρῷ Ἀνθελῆς πό-
 λιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ
 μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον,
 ὑψηλόν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἶτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ τῆς
 15 ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεια. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρος καλέουσι
 οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἴδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι.
 ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολαίς· καὶ τό-
 γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖ-
 20 χος, δέισαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν
 οἰκήσαντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴν περ νῦν ἐκτέταται. ἄτε
 δὴ περρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι σφεας,
 τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερ-

est, sed ante et post *Thermopylas*: nam prope Alpenos, qui sunt post illas, nonnisi uni agendo vehiculo via patet: rursusque ante Thermopylas, ubi est Phoenix rivus, prope Anthelam oppidum, non nisi uni vehiculo patet iter. Ab occidente vero Thermopylarum mons est praealtus, inaccessus prae-ruptusque, ad Oetam tendens: ab oriente vero viae, mare est et paludes. Sunt autem in his fauibus aquae calidae, quas *Chytros* [id est, *Lebetes*] incolae vo-cant; supra quas ara erecta est Herculi. In hisce fauci-bus constructus erat murus, in quo olim porta fuerat. Murum illum Phocenses extruxerant metu Thessa-lorum, qui ex Thesprotia venerant, terram Aeoli-dem habitaturi, quam nunc possident. Quum enim id agerent Thessali, ut vi subigerent Phocenses,

μόν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσδον, ὡς ἂν χαραδρωθεῖν ὁ
 χώρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅπως μὴ σφί ἐσβάλοιεν οἱ 25
 Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώραν. Τὸ μὲν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον
 ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλεόν αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ
 χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ, αὐτὶς ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτη
 ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι
 ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ 30
 177 ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μὲν νυν χῶ-
 ροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδεοι. ἀπαν-
 τα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε
 πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτη
 σφί ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπίοντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ 35
 ἐπύθοντο τὸν Πέρσῃ ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ
 Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτέων οἱ μὲν εἰς Θερμοπύλας
 πεζῇ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

muro isto exstructo hi sibi praecaverunt; atque etiam
 in viam, qua transitur, calidam aquam derivarunt,
 quo voraginosus fieret locus; quidlibet machinantes,
 ne in terram suam irrumperent Thessali. Murus igitur
 ille antiquitus erat aedificatus, tunc vero maiori
 ex parte corruerat vetustate. Graeci autem restituere
 eum decreverunt, et ibi Barbarum introitu Graeciae
 prohibere. Abest autem proxime a via vicus, nomi-
 ne Alpeni: ex quo rei frumentariae prospicere sta-
 tuerunt. (177.) Haec itaque loca haud dubie op-
 portuna illis visa erant: atque adeo, provisus rebus
 omnibus, reputantes nec multitudine hominum ibi
 uti posse Barbaros, nec equitatu, excipere ibidem
 impetum invadentis Graeciam hostis decreverunt.
 Quumque cognovissent in Pieria esse Persam, pedi-
 bus alii profecti sunt ad Thermopylas, alii mari ad
 Artemisium.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθειον διαταχθέν- 178
τες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρησθησάμενοι τῷ
θεῷ, ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταρρώδικοι.
καὶ σφι ἐχρήσθη „ἀνέμοισι εὐχεσθαι“ μεγάλους γὰρ
5 τούτους ἔσσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμαχούς.“ Δελφοὶ δὲ
δεξάμενοι τὸ μαντήϊον, πρῶτα μὲν, Ἑλλήνων τοῖσι βου-
λομένοισι εἶναι ἐλευθέροις ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα
αὐτοῖσι· καὶ σφι δεινῶς καταρρώδεύουσι τὸν βάρβαρον
ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ
10 ταῦτα, οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν
ἐν Θυίῃ, τῇ περ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέ-
μενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην
ἔχει· καὶ θυσίῃσι σφας μετήϊσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κα-
τὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται.

CLXXVIII. 11. ἐν Θυίῃ. ἐν Θυίης libri fere omnes.

(178.) Dum ita Graeci, bifariam divisi, occurrere hosti maturant; interim Delphenses, et sibi et Graeciae timentes, deum consuluerunt. Reditumque his est responsum, *precibus votisque placarent ventos; hos enim magnos Graeciae fore adiutores*. Id acceptum responsum protinus Delphenses Graecis omnibus, qui libertatem tueri cupiebant, renunciarunt; eoque nuncio apud hos, quippe ad barbari adventum vehementer trepidantes, immortalem inie-
runt gratiam. Deinde iidem Delphenses ventis aram dedicarunt in Thyia, ubi fanum est *Thyiae*, Cephissii filiae, cuius de nomine locus iste nomen invenit, sacrificiisque illos placarunt. Atque etiam nunc ex oraculi iussu ventos placant Delphenses.

- 179 Ὁ Δὲ ναυτικός Ξέρξεω στρατός, ὁρμεώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεού-
σῃσι δέκα ἰθὺ Σκιάθου· ἐνθα ἔσαν προφυλάσσουσαι νέες
τρεις Ἑλληνίδες, Τροϊζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ Ἀττι-
κή. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς 5
- 180 Φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροϊζηνίην, τῆς ἤρχε
Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι.
καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα
ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς, ἔσφαξαν, διαδέ-
ξιον ποιούμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἑλλήνων πρώτον καὶ κάλ- 5
λιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὐνομα ἦν Λέων.
- 181 τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιο. Ἡ δὲ Αἰ-
γιναίη, τῆς ἐτρηράρχεε Ἀσωνίδης, καὶ τινὰ σφι θόρυ-
βον παρέσχε, Πυθῶ τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀν-

(179.) *Nauticus Xerxis exercitus*, Therma urbe profectus, navibus decem optime navigantibus rectā Sciathum traiecit; ubi in statione erant speculatoriae tres naves Graecorum, Troezenia, Aeginensis, et Attica. Prospicientes autem hi naves Barbarorum, fugae sese mandant. (180.) Et Troezeniam quidem navem, cui praeerat Praxinus, protinus capiunt insequentes Barbari. Quo facto, ex classariis eum qui forma caeteris praestabat, in proram navis deductum, mactant, faustum omen sibi esse ducentes pulcherrimum Graecorum, quem primum omnium cepissent. Erat autem mactato huic nomen *Leo*; qui fortasse aliquatenus propter ipsum etiam hoc nomen istam sortem expertus est. (181.) Aeginensis vero triremis, cui Asonides erat praefectus, trepidationem etiam quamdam iniecit hostibus. Mi-

δρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ
 5 ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντείχε μαχόμενος, ἐς ὃ κα-
 τεκρευοργήθη ἅπας. ὥς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ'
 ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι, ὅπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν,
 δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου
 ἐποίησαντο, σμύρνησί τε ἰώμενοι τὰ ἔλκεα, καὶ σινδό-
 10 νος βυσσίνης τελαμῶσι κατελίσσοντες. καὶ μιν, ὥς ὀπί-
 σω ἀπίκοντα ἐς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν
 ἐκπαυλόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς
 δὲ ἄλλους, τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηϊ ταύτῃ, περιεῖπον ὥς
 ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. 182
 ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτοιμαρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος,
 Φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηρνεῖος· καὶ
 τοῦ μὲν σκάφους ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀν-

litabat enim in ea *Pytheas*, *Ischenoi* filius, qui for-
 tissimum virum illo die se praestitit; et, postquam
 capta est navis, eo usque pugnans restitit, donec
 totus veluti in frusta esset concisus. Quem Persae,
 qui in illis navibus militabant, quum cadens non
 esset mortuus, sed spiraret adhuc, propter ipsius vir-
 tutem in vita servare maximi facientes, myrrhis vul-
 nera viri curarunt, et fasciis ex byssina sindone
 obligarunt: eundemque, ut ad castra sua redierunt,
 universo exercitui summa cum admiratione osten-
 derunt, benigneque cum eo egerunt: reliquos au-
 tem, quos in eadem navi ceperant, mancipiorum
 loco habuere. (182.) Ita igitur duae ex illis navi-
 bus ab hostibus captae sunt: tertia vero triremis,
 cui *Phormus* praeerat Atheniensis, dum fugâ se re-
 cepit, ad terram impacta est in *Penei* ostiis: et navi

δραὼν οὖν. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπαύκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθη- 5
 ναῖοι, ἀποβορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομί-
 σθησαν εἰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ
 στρατοπεδεύόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιά-
 θου. πυνθόμενοι δὲ καὶ καταρρώδησαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρ-
 τεμισίου μεταρμίζοντο εἰς Χαλκίδα, φυλάσσοντες μὲν 10
 τὸν Εὐρίπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὕψη-
 183 λά τῆς Εὐβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων
 τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὼν Σκιάθου
 τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα
 αἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες
 ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὀρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ 5
 ἐμποδῶν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νη-
 σὶ, ἑνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέ-

quidem potiti sunt barbari, viris autem non item. Hi enim, simulatque ad littus navem eiecercant, exsiliere, et per Thessaliam iter facientes redierunt Athenas. Haec ubi Graeci, ad Artemisium castra habentes, per ignes ex Sciatho editos cognoverunt, ter-
 riti, ab Artemisio ad Chalcidem cum classe se receperunt, Euripum custodituri, relictis quidem speculatoribus in editis Euboeae locis. (183.) Ex decem, quas dixi, navibus hostium trēs ad scopulum accesserunt inter Sciathum et Magnesiam interiectum, qui *Myrmex* [id est, *Formica*] vocatur, super eoque Barbari advectam lapideam columnam crexerunt. Dein, quum iam nihil amplius navigationi obstaret, praetermissis ab regis ex Therma profectio-
 nem diebus, ipsi omnibus navibus Therma profecti, cursum versus Graeciam continuarunt. Scopulum

591, 12.

λασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐὼν
 ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος. πανημερὲν δὲ
 10 πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησῆς χώ-
 ρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κα-
 σθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

Μέχρι μὲν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, 184
 ἀπαθῆς τε κακῶν ἦν ὁ στρατός· καὶ πλῆθος ἦν τηνι-
 καῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὐρίσκω, τόσον.
 τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας, εὐσεύων ἑπτὰ
 5 καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων
 τῶν ἐθνέων ὁμίλον, ἔοντα τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας,
 καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκο-
 σίους ἀνδρας λογιζόμενοισι ἐν ἐκάστη νήϊ. ἐπεβάτευσον
 δὲ ἐπὶ τούτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων
 10 ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τρι-

autem illum, in medio fere freto situm, indicaverat
 eis Pammon Scyrius. Totum igitur diem navigantes
 Barbari viam confecerunt usque ad Sepiadem terrae
 Magnesiae et ad littus inter Casthanaeam oppidum
 et Sepiadem oram interiectum.

(184.) Ad hunc usque locum, et usque Thermopy-
 las, exsors malorum fuit *Xerxis exercitus*: et nu-
 merus quidem *hominum*, ut ego computando inve-
 nio, tunc adhuc hic fuit. Quum naves ex Asia pro-
 fectae numero fuerint ducentae et septem supra mille,
 veterem multitudinem ex singulis populis collectam
 reperio fuisse unum et ducenta quadraginta millia
 hominum cum quadringentis, ducenos in quaque
 navi viros supputando. Erant autem in quaque illa-
 rum navium, praeter indigenas classarios, triceni

ήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμῦριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοι τε καὶ δέκα. προσθήσω δ' ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων ποιήσας, ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον, ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ 15 ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἀν' εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. Τοῦτο μὲν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίας ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὼν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτησι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἕξ, 20 καὶ δεκάς. Τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δὲ τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλήθος ποιήσας δισμμυρίους ἄνδρας. Καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ 25

viri Persae, Medi, et Sacae: quae altera multitudo efficit homines tricies sexies mille, ducentos et decem. Huic vero et superiori numero adiciam etiam eos, qui in quinquaginta-remorum navibus actuariis fuerunt; statuens in earum quaque, plus minus, fuisse octogenos. Collecta autem huiusmodi navigia fuerunt, ut iam ante demonstravi, ter mille: fuerint igitur in his ducenta quadraginta hominum millia. Itaque navales hae copiae ex Asia transductae numero fuere quingenta septemdecim hominum millia cum sexcentis et decem. Iam peditatus fuit decies septies centenorum millium; equitatus vero millium octoginta. His adiciam Arabes camelis vectos, et Afros agitantes currus; quorum summam statuo fuisse viginti millium. Ita conficitur nauticarum et pedestrium

591, 42.

πεζοῦ πλήθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριά-
 δες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ,
 καὶ ἑκατοντάδες ἕξ, καὶ δεκάς. Τοῦτο μὲν τὸ ἐξ αὐτῆς
 τῆς Ἀσίας στράτευμα ἔξαναχθέν εἴρηται, ἄνευ τε τῆς
 30 Θρακηῆς τῆς ἐπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων,
 καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοις. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης 185
 ἀγόμενον στράτευμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ
 τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν. νέας μὲν νυν
 οἱ ἀπὸ Θρηίκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι-
 5 κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ
 μὲν νυν τούτων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ
 δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκης παρείχοντο,
 καὶ Παίονες, καὶ Ἑορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλ-
 κιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδό-
 10 νες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ

copiarum numerus, in unam summam collatus, vi-
 cies ter centena et septemdecim hominum millia cum
 sexcentis et decem. Hic est igitur copiarum numerus,
 quas ex Asia eductas diximus, non computato fa-
 mulitio quod illas sequebatur, nec frumentariis na-
 vibus, et qui his vehebantur. (185.) Iam cum uni-
 verso hoc, quem enumeravimus, exercitu simul com-
 putandus ille est, qui ex Europa est contractus: de
 cuius quidem numero non nisi ex mea opinione di-
 cere possum. Ac naves quidem Graeci Thraciam et
 vicinas Thraciae insulas incolentes contulere centum
 et viginti: quibus ex navibus conficitur hominum
 numerus, viginti quatuor millia. Pedestrium vero
 copiarum, quas contulere Thraces et Paeones et
 Eordi et Bottiaei et Chalcidum genus et Brygi et
Herod. T. III. P. I.

Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν πα-
 ραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριά-
 δας δοκέω γενέσθαι. αὐταὶ ὧν αἱ μυριάδες κείνησι προσ-
 τεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίας, γίνονται αἱ πᾶσαι ἀν-
 δρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἐξήκοντα καὶ 15
 τέσσαρες, ἔπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα,
 186 καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἔontos ἀριθμὸν το-
 σούτου, τὴν Θερραπήην τὴν ἐπομένην τούτοις, καὶ τοὺς
 ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοις ἔοντας, καὶ μάλα ἐν
 τοῖσι ἄλλοις πλοίοις, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρα-
 τῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσ- 5
 σονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δὴ σφεας ποιέω ἴσους ἐκεί-
 νοις εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν.
 ἔξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας

Pieres et Macedones et Perrhaebi et Enianes et Do-
 lopes et Magnetes et Achaei et quotquot Thraciae
 oram maritimam habitant: copiarum, inquam, ex
 his populis contractarum numerum fuisse aestimo,
 trecenta hominum millia. Quo numero cum illorum
 numero, qui ex Asia transducti sunt, in unam sum-
 mam collato, conficitur universus numerus armato-
 rum, vicies sex centena et unum et quadraginta millia,
 sexcenti et decem. (186.) Tantus quum fuerit arma-
 torum numerus, iam famulorum, qui hos sequeban-
 tur, eorumque qui in frumentariis erant navibus,
 et in reliquis utique navigiis exercitum comitanti-
 bus; horum, inquam, numerum non minorem, sed
 maiorem etiam, puto fuisse quam numerum arma-
 torum: attamen parem hunc pono illi, et nihilo
 maiorem, nec vero etiam minorem. Exaequato igi-

592, 71.

μυριάδας ἐκείνησι. Οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ
 10 εἴκοσι καὶ ὀκτῶ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας
 δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου
 μέχρ' Ἰσηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ 187
 τοῦ συνάπαντος τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός.
 γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνού-
 χων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδ' αὖ ὑποζυ-
 5 γίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ
 κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδ' ἂν τούτων ὑπὸ πλή-
 θεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. Ὡστε οὐδέν μοι θῶμα
 παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν
 ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι,
 10 μυριάσι τοσαύτησι. εὕρισκω γὰρ συμβαλλέμενος, εἰ
 χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μη-

tur horum numero cum numero illorum, prodit
 duplus numerus superioris. Itaque quinquagies his
 centena et octoginta tria millia ducentosque et vi-
 ginti viros duxerat Xerxes Darii filius usque ad Se-
 piadem et ad Thermopylas. (187.) Hic igitur *uni-*
versi exercitus Xerxis numerus fuit. Mulierum
 vero panificium curantium, et pellicum, et eunu-
 chorum, nemo certum edere numerum possit, non
 magis quam equorum aliorumque iumentorum im-
 pedimenta portantium, aut canum Ἰνδικorum, quo-
 rum immanis numerus castra secutus est. Quare mi-
 nime mirandum mihi videtur, fluminum nonnullor-
 um aquam defecisse: sed illud potius miror, quo
 pacto cibaria suffecerint tot myriadibus. Etenim
 inito calculo reperio, si unum tritici choenicem
 unusquisque in diem, nec amplius, accepit, singulis

δὲν πλέον, ἑνδεκά μυριάδας μεδίμνων τελομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστη, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσαράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. Ἄνδρῶν δ' ἐουσέων τοσαυτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα καὶ μεγάθεος οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ὁ δὲ δὴ ναυτικός στρατός ἐπεὶ τε ὀρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρας εἰς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ὄντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ἄρμεον πρὸς γῇ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγια-

CLXXXVII. 13 seq. τριηκοσίους τε etc. Erratum in calculo: pro 340. oportebat 67.

diebus consumpta esse centena et dena millia medimnorum, insuperque medimnos trecentos et quadraginta: quo in calculo non computavi id, quod mulieribus et eunuchis et iumentis et canibus tribui debuit. Tot autem quum fuerint virorum myriades, formae praestantia et magnitudine corporis nemo, quam *Xerxes* ipse, dignior fuit qui tanto praeesset imperio.

(188.) Iam classis, postquam solutis navibus, ut supra dixi, secundo cursu ad littus terrae Magnesiaee pervenit, quod inter Casthanaeam oppidum et oram Sepiadem interiectum est; priores quidem naves ad ipsam terram adpulerunt, reliquae vero, quoniam non adeo late patebat littus, post illas in ancoris stationem ceperunt, mare spectantes, et octo deinceps ordinibus in quincuncem locatae. Ita qui-

λοῦ ἔοντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὁρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτῶ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω. Ἀμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας, τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολ-
 10 λὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὄρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοὶ τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων. ὅσας
 15 δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἴπνους καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον· αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέ- 189
 γεται δὲ λόγος, ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορρὴν ἐκ Θεοπροπίου

dem eam noctem transegere. Sub lucem vero, quum serenum ad id tempus coelum tranquillisque fuisset aër, subito effervescente mari *ingens* coorta est *tempestas*, vehemensque ventus subsolanus, quem *Hellespontiam* vocant huius regionis incolae. Quotquot igitur ex his augescentem animadverterant ventum, et quibus per stationis rationem licuit, hi subductis in terram navibus a tempestate sibi caverunt, salvique et ipsi et eorum naves evaserunt. Quas vero naves obliquas nactus est ventus, harum alias ad *Ipnos* [id est *Furnos*] qui vocantur abripuit in Pelio monte, alias ad proximum littus adflixit: aliae ad ipsam Sepiadem adlisae sunt, aliae ad Meliboeam oppidum, aliae ad Casthanaeam eiectae; eratque ineluctabilis vis tempestatis. (189.) Fertur autem fa-

ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου „τὸν
γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι.“ Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν
Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὀρειθυίην τὴν 5
Ἐρεχθίδος. κατὰ δὲ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς
Φάτις ὥρμηται, συμβαλλεόμενοι σφι τὸν Βορῆν γαμ-
βρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι,
ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἥ καὶ πρὸ τούτου,
ἐθύνοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὀρει- 10
θυίην, τιμωρῆσαί σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων
τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἀθῶν. Εἰ μὲν νυν διὰ
ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὀρμέουσι ὁ Βορῆς ἐπέπεσε,
οὐκ ἔχω εἶπαι· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοι σφι λέγουσι βοηθῆ-
σαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσα- 15
σθαι· καὶ ἰρὸν ἀπελθόντες Βορέῳ ἰδρῦσαντο παρὰ ποτα-

ma, Athenienses ex oraculi responso *Boream* invo-
casse, quum aliud illis adlatum fuisset responsum,
iubens eos *generum advocare auxilio*. Boreas enim,
ut Graeci narrant, uxorem habuit Atticam, Ori-
thyiam Erechthei filiam. Pro hac igitur adfinitate
Athenienses, ut fama est, coniectantes Boream suum
esse generum, quum Chalcide cum navibus insidian-
tes ingruentem sensissent tempestatem, aut iam an-
tea, sacrificiis placarunt invocarentque Boream et
Orithyiam, orantes ut auxilio sibi venirent, perde-
rentque Barbarorum naves, sicut antea ad Athon
montem. An igitur hanc ob causam in Barbaros sta-
tionem agentes ingruerit boreas, non definiam: sed
Athenienses quidem aiunt, et antea et tunc Boream
ipsos iuvisse, atque haec effecisse: et, postquam do-
mum sunt reversi, fanum statuerunt Borcae ad Ilis-

μὸν Ἴλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας 190
λέγουσι διαφθαρήναι, τετρακοσιῶν οὐκ ἐλάσσονας,
ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον·
ὥστε Ἀμεινοκλεῖ τῷ Κρητίνῳ, ἀνδρὶ Μάγνητι, γηο-
5 χέοντι περὶ Σηπιάδᾳ, μεγάλως ἢ ναυηγίῃ ἐγένετο χρη-
στή· ὅς πολλὰ μὲν χρύσεια ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς
τε τῶν Περσέων εὔρε, ἄλλα τε χρύσεια ἄφατα χρή-
ματα περιεβάλλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τᾶλλα οὐκ εὐτυ-
10 χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις καὶ
τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. Σίτα 191
γαγῶν δὲ ὀλκᾶδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρο-
μένων οὐκ ἐπὶν ἀριθμός· ὥστε δέισαντες οἱ στρατηγοὶ
τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μὴ σφί κεκακωμένοισι ἐπιθέων-

sum fluvium. (190.) Hac calamitate, qui minimum numerum tradunt, naves periisse aiunt non minus quadringentas, homines autem innumerabiles, et rerum pretiosarum infinitam multitudinem; ita quidem, ut Aminocli Cretinae filio, civi Magneti, qui circa Sepiadem praedia habuit, perquam utile fuerit hoc naufragium: is enim multa deinde aurea pocula, multaue argentea, in littus eiecta sustulit, arcasque etiam reperit cimeliis Persarum repletas, et infinita alia aurea pretiosa collegit. At idem vir, quamvis locuples repertis his rebus factus, felix tamen caeteroqui non fuit: quippe tristis etiam casus eum afflictabat, quod imprudens filium occidisset. (191.) Onerariarum autem navium frumentum vehentium, reliquorumque minorum navigiorum, quae interierunt, non erat numerus. Itaque duces classis, me-

ται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων πε- 5
 ριεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς. τέλος δὲ,
 ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταεῖδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ
 οἱ Μάγοι, πρὸς τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νη-
 ρηῖσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως
 αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυσον, πυθόμενοι 10
 παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου
 ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλῆος, εἴη τε ἅπαντα ἡ ἀκτὴ ἡ Ση-
 πιάς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηίδων. ὁ μὲν δὴ τε-
 192 τάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἑλλήσι οἱ ἡμεροσκο-
 ποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευ-
 τέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμῶν πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον

CXCI. 7. γόησι. γόησι edd. ante Schaeff. γόησι corrigunt alii,
 cum ululatu magico.

tuentes ne in se tanta calamitate afflictos Thessali
 impetum facerent, alto vallo ex naufragiis parato
 castra circumdedere. Tres enim continuos dies tem-
 pestas duravit. Ad extremum vero Magi caesis vento
 victimis, adhibitisque magicis incantationibus, ad
 haec sacris Thetidi factis et Nereidibus, quarto die
 vim venti compescuerunt, sive is alioquin ipse sua
 sponte quievit. Thetidi autem sacra fecerunt, quum
 a Ionibus accepissent, ex hoc loco raptam illam
 fuisse a Peleo, et totam hanc oram Sepiadem eidem
 et reliquis Nereidibus sacram esse. Igitur ventus
 quidem quarto die quievit. (192.) Secundo vero
 die ab eo, quo primum coorta tempestas erat, spe-
 culatores ex Euboeae promontoriis decurrentes Grae-
 cis de *Persarum naufragio* omnia significarunt. Qui-
 bus rebus hi cognitis, Neptunum Servatorem precati,

395, 57.

πάντα τὰ γεγόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύ-
 5 θοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προ-
 χέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἄρτε-
 μίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινας σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι
 νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἄρτεμι-
 σιον ἐναυλόχουν, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπανυμῖν ἀπὸ
 10 τούτου ἔτι καὶ ἐς τὸδε νομίζοντες.

Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ 193
 κῦμα ἔστρωτο, κατασπᾶσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον πα-
 ρὰ τὴν ἠπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνη-
 σίης, ἰθείαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων
 5 Φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μα-
 γνησίης, ἐνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι
 ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων, ἐκ τῆς Ἀργεῦς
 ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἴαν

et votis libaminibusque factis, quanta celeritate po-
 terant ad Artemisium redire maturarunt, sperantes
 nonnisi paucas naves sibi fore adversarias. Hi igitur
 iterum ad Artemisium stationem ceperunt, hostem
 observantes: et *Neptuni Servatoris* cognomen ab
 illo tempore usque ad hunc diem apud Graecos in
 usu est.

(193.) Barbari, ut quievit ventus et compositi fue-
 runt fluctus, deductis navibus, secundum continen-
 tem navigarunt: et *Magnesiae* promontorium cir-
 cumvecti, rectà in sinum qui ad Pagasàs fert teten-
 derunt. Est in hoc sinu locus terrae *Magnesiae*, ubi
Herculem aiunt, postquam ex *Argo* navi aquatum
 missus fuisset, relictum fuisse a *Iasone* eiusque so-
 ciis, quum *Acem Colchicam* ad auferendum aureum

346 HERODOTI HISTOR. VII.

τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι εἰς τὸ
 πέλαγος ἀφῆσιν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὐνομα γέ- 10
 γονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο.
 194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν ταυτέων ἔτυχόν τε ὕσταται
 πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτε-
 μσίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας
 εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλείοντες ἐσέπεσον εἰς τοὺς πο-
 λεμίους· τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος 5
 ὑπαρχος Σανδάκης ὁ Θαμασίου· τὸν δὴ πρότερον του-
 τέων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτῇ τοιῇδε λαβὼν, ἀνε-
 σταύρωσε ἰόντα τῶν βασιλικῶν δικαστέων· ὁ Σανδά-
 κης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην εἰδίκασε. ἀνακρεμασθέν-
 τος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὖρέ οἱ πλέω 10
 ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα εἰς οἶκον τὸν βα-

vellus navigarent. Illinc enim, aquati, soluturi erant
 in pelagus; qua de re nomen loco impositum est
Aphetae. [id est, *locus unde navis solvitur*.] Hoc
 igitur in loco stationem cepit Xerxis classis. (194.)
 Forte autem accidit, ut quindecim naves, quae po-
 stremae navigabant, longius in altum eiicerentur:
 quae ut conspexerunt Graecorum naves ad Artemi-
 sium stantes, suas esse naves rati Barbari, cursu ver-
 sus illas directo, medios in hostes inciderunt. Dux
 illarum navium fuit Sandoces Thamasiū filius, Cy-
 mae Aeolicae praefectus; quem superiore tempore
 rex Darius, quum iudex fuisset regius, compertum
 quod acceptā pecuniā iniustam sententiam pronun-
 ciasset, in crucem agi iusserat. Et iam suspensus
 erat, quum Darius, rationem secum iniens rerum ab
 illo gestarum, reperit multo plura esse eiusdem me-

596, 87.

σιλήϊον· εὐρὰν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύ-
 τερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασι-
 λῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὰν μὴ ἀπαλέσθαι, πε-
 15 ρὴν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε
 οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὰν ἔσεσθαι. ὡς γὰρ σφεας εἶδον
 προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γινο-
 μένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετίως σφείας εἶλον.
 Ἐν τούτων μὴ Ἀρίδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλα- 195
 βάνδων τῶν ἐν Κάρῃ. ἐν ἐτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατη-
 γὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δώδεκα νῆας ἐκ
 Πάφου, ἀποβαλὼν δὲ σφεων τὰς ἐνδεκα τῷ χειμῶνι
 5 τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μὴ τῇ περιγενομένῃ κα-
 ταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἕλληνες,
 ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρ-
 ξει στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κοριν-
 θίων Ἴσθμόν.

rita in regiam domum, quam male facta: quod post-
 quam Darius reperit, agnoscens properantius a se
 quam sapientius esse actum, solvi hominem iussit.
 Ita ille supplicium a Dario sibi decretum effugit,
 superstesque fuit. At idem, nunc in Graecos delatus,
 non iterum erat elapsurus: ut enim adnavigantes
 hos Graeci viderunt, cognito illorum errore, contra
 evecti, facile cunctos ceperunt. (195.) In una ha-
 rum navium navigans Aridolis captus est, Alaban-
 dorum Cariae tyrannus. In alia Paphiorum prae-
 tor Penthylus, Demonoi filius; qui quum duodecim
 naves ex Papho eduxisset, amissis illarum undecim
 tempestate ad Sepiadem, nunc unâ reliquâ ad Arte-
 misium navigans captus est. Hos Graeci, interroga-
 tos quae de Xerxis exercitu cognoscere cupiebant,
 vinctos in Corinthiorum Isthmum miserunt.

- 196 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, παρέξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἶπον Σανδῶκεα στρατηγέειν, ἀπίκητο εἰς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίας καὶ Ἀχαιῆς, ἐσβεβληκῶς ἦν καὶ δὴ τριταῖος εἰς Μηλιάς· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίας ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλησι· ἐνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. Τῶν μὲν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατῇ τὸ ρέεθρον, πί- 10 νόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ρέοντων, οὐδὲ ὅστις ὁ μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἡπιδανός, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, 197 εἰ μὴ Φλαύρος. Ἐς Ἄλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξῃ, οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξή-

(196.) Ita igitur Barbarorum classis, exceptis quindecim navibus, quibus praefuisse Sandocen dixi, ad Aphetas pervenit. Xerxes autem cum pedestribus copiis, itinere per Thessaliam et Achaïam facto, tertio etiam ante die in Maliensium fines erant ingressus. In Thessalia vero certamen instituerat inter suos equos et Thessalicum equitatum, cuius experiri virtutem voluit, quum rescivisset esse hunc praestantissimum totius Graeciae; et ex eo quidem certamine longe inferiores graeci equi discesserant. Ex fluviis autem Thessaliae unus Onochonus ad bibendum non satis aquae praebeuit exercitui: ex eis vero qui Achaïam perfluunt, etiam is qui illorum maximus est, Epidanus, non nisi aegre duravit. (197.) Postquam Alum in Achaia Xerxes pervenerat, viae

597, 18.

γέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱερὸν
 τοῦ Λαφυστίου Διός· ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανή-
 5 σατο Φριζῶ μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλευσας· μετέπειτα δὲ,
 ὡς ἐκ Θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπο-
 γόνοισι ἀέθλους τοιούσδε. ὅς αὖν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσ-
 βύτατος, τούτῳ ἐπιτάζαντες ἐργεσθαι τοῦ πρυτανήϊου,
 αὐτοὶ Φυλακάς ἔχουσι· λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτα-
 10 νήϊον οἱ Ἀχαιοί· ἣν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅπως ἔξεισι πρὶν
 ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥς τε ἔτι, πρὸς τούτοις, πολλοὶ
 ἤδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἶχον-
 το ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώραν· χρόνου δὲ προϊόντος ὀπί-
 σσω κατελθόντες, ἣν αἰλίσκωνται ἐσελθόντες ἐς τὸ πρυ-
 15 τανήϊον, ὡς θύεται τε, ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυ-
 κασθεῖς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθεῖς. ταῦτα δὲ πᾶ-

duces omnia enarrare cupientes, indigenam famam
 ei retulerunt ad Iovis Laphystii fanum spectantem:
Athamantem Aeoli filium, consiliis cum Ino com-
 municatis, *Phrixo* mortem esse machinatum, in-
 teriecto vero tempore Achaeos ex oraculi responso
 posteris eiusdem hosce imposuisse labores. Quicum-
 que huius familiae natu maximus est, ei introitu
 in prytaneum (quod *leitōn* illi vocant) interdicunt;
 ipsique, ne ingrediatur, excubias agunt. Qui si ni-
 hilo minus introivisset, nullo pacto exire ei prius
 licet quam ad aram ducatur ubi mactandus est. Ad
 haec narrarunt, multos ex his, qui ita mactandi fuis-
 sent, sibi timentes, in aliam terram tamquam exsu-
 latum abiisse: quorum si quis interiecto tempore re-
 diisset, deprehendaturque prytaneum ingressus, eum
 mactari, coronis et infulis oneratum, et cum pompa

σχουσι οἱ Κυτίσσωρος τοῦ Φρίξου παίδος ἀπόγονοι, διότι καθαυτὸν τῆς χώρας ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολ-
 20 χίδος, ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἐξ ἑαυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλπος ἐγένετο, αὐτὸς τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν
 25 τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν εἰκὴν ὁμοίως καὶ τὸ τέμε-
 νος ἐσέβετο.

198 Ταῦτα μὲν γὰρ ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιίᾳ. Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἥτις ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίᾳ ἀναπαῖσαν ἡμέρην γίνεται· περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτόν ἐστι χῶρος πεδινός, τῇ μὲν εὐρύς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στενός. 5

eductum. Teneri autem hac lege posteros Cytissori, Phrixi filii, cā caussā, quoniam, quum Achaei ex oraculi responso lustrandae terrae suae caussa Athamantem Aeoli filium mactaturi essent, adveniens ex Aea Colchidis hic Cytissorus illum liberaverit: hoc enim facto Cytissorum iram dei in posteros suos contraxisse. His auditis Xerxes, ut ad lucum pervenit, et ipse eo abstinuit, et universo exercitui ut abstinerent edixit: et domum posterorum Athamantis pariter atque fanum veneratus est.

(198.) Haec quidem in Thessalia et in Achaia gesta. Ex hisce dein regionibus *Maliensium* fines *Xerxes* ingressus est, ad sinum maris, in quo quotidie aestus maris accidit et reciprocatio. Iuxta hunc sinum est locus campestris, partim latus, partim

περὶ δὲ τὸν χῶρον οὖρα ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληίει
 πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμε-
 ναι. πρώτη μὲν νῦν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ, ἰόντι ἀπὸ
 Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν ποταμός Σπερχηΐος, ῥέων
 10 ἐξ Ἐνιήνων, εἰς θάλασσαν ἐκδιδού. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ
 εἰκοσὶ ἴκου σταδίων, ἄλλος ποταμός, τῷ οὐνομα καί-
 ται Δύρας, τὸν βοηθόντα τῷ Ἡρακλεῖ καιομένῳ λό-
 γος ἐστὶ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἰκοσι
 σταδίων, ἄλλος ποταμός ἐστὶ, ὃς καλεῖται Μέλας.
 Τρηχὺς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ 199
 πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πά-
 σης τῆς χώρας ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων εἰς θάλασσαν,
 κατ' αὐτὴν Τρηχὺς πεπόλισται· δισχίλιά τε γὰρ καὶ δις-
 5 μύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὐρέος, τὸ περι-
 κληίει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφαῖς πρὸς με-

vero admodum angustus. Circa illum locum montes
 praealti et inaccessi, *Trachiniae petrae* dicti, uni-
 versam Maliacam terram includunt. Primum ad
 hunc sinum oppidum, ex Achaia venienti, *Anticyra*
 est; iuxta quam *Spercheus* fluvius, ex Enianibus
 profluens, in mare influit. Ab hoc, interiectis vi-
 ginti stadiis, alius fluvius est, cui nomen *Dyras*;
 quem fama est emersisse ad ferendam Herculi, quum
 cremaretur, opem. Ab hoc, rursus viginti stadiis in-
 teriectis, alius fluvius est, nomine *Melas*. (199.)
 Ab hoc Melane fluvio quinque stadia *Trachis* urbs
 abest. Eodemque loco, ubi *Trachis* sita est, latissime
 patet haec regio a montibus ad mare: est enim pla-
 nities vicies bis mille plethrorum. Est autem in
 monte, qui *Trachinium* agrum praecludit, divor-

σαμβρίην Τρηχίνος· δια δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς
 200 ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπώρεν τοῦ οὐρέος. Ἔστι δὲ
 ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς, οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην
 τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτέων ῥέων, εἰς τὸν
 Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. Κατὰ δὲ τὸν Φοῖνικα ποταμὸν στει-
 νότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μίῃ μούνη δέδμηται. ἀπὸ 5
 δὲ τοῦ Φοῖνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα σταδία ἐστὶ εἰς
 Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοῖνικος ποταμοῦ καὶ
 Θερμοπυλέων κώμῃ τέ ἐστι, τῇ οὐνομα Ἀνθήλη κεῖται,
 παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς εἰς Θάλασσαν ἐκδι-
 δοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς, ἐν τῷ Δήμητρος τε 10
 ἱερὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυό-
 201 σι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἱερὸν. Βασιλεὺς μὲν
 δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχι-

tium a meridie Trachinis, per quod divortium *Asopus* fluit iuxta montis radicem. (200.) Est item alius fluvius a meridie Asopi, *Phoenix*, non magnus; qui postquam ex his montibus defluxit, Asopo miscetur. Prope hunc Phoenicem fluvium artissimus est huius tractus locus: quippe una sola via ibi munita est, qua nonnisi singulis plaustis transitus patet. A Phoenice vero fluvio quindecim sunt stadia ad *Thermopylas*: tum in intervallo, quod est inter Phoenicem fluvium et Thermopylas, vicus est nomine *Anthela*, praeter quem praeterfluens Asopus in mare evolvitur: et circa eundem vicum latius est spatium, in quo stat templum *Cereris Amphictyonidis*, et sedes sunt Amphictyonibus paratae, et ipsius *Amphictyonis* templum. (201.) Iam *Xerxes* in Trachinio campo terrae Maliacae castra posuit: *Graeci*

νή· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεσθαι δὲ ὁ χώ-
ρος οὗτος, ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύ-
5 λαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι.
ἐστρατοπεδεύοντο μὲν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοις τοῖσι χω-
ρίοις. ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορρῇ ἀνεμὸν ἐχόν-
των πάντων μέχρι Τρηχίνος· οἱ δὲ, τῶν πρὸς νότον καὶ
μεσαμβρίην Φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἔσαν δὲ οἷδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν 202
τούτῳ τῷ χώρῳ. Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὀπλῖται,
καὶ Τεγεατέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἑκατέ-
ρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίας, εἴκοσι καὶ ἑκα-
5 τόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίας, χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν
Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ
Φλιοῦντος, διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδῶκοντα. οὗτοι
μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν,
Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

veró in ipso transitu. Nominatur autem hic locus a
plerisque quidem Graecis *Thermopylae*: incolae vero
et finitimi nude *Pylas* dicunt. Itaque utrique in his
locis castra habebant: occupabat autem Xerxes totum
spatium septemtrionem versus a Thermopylis, usque
Trachinem pertinens; Graeci vero ea quae in hac
continente versus meridiem sita sunt.

(202.) *Graeci* vero hoc in loco *Persam exspe-*
ctantes, hi fuere. Spartani trecenti graviter armati:
tum Tegeatae et Mantinenses mille, utrorumque
quingenti: ex Orchomeno Arcadiae centum et vigin-
ti, et ex reliqua Arcadia mille; tot Arcades fuere:
Corinthus vero quadringenti: ex Phliunte ducenti;
ex Mycenis octoginta. Hi sunt qui ex Peloponneso
adfuerunt. Ex Boeotis vero, Thespienses septingenti,

203 Πρὸς τούτοις ἐπικλητοὶ ἐγένοντο Λοκροὶ τε οἱ Ὀπουν-
 τιοὶ πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γὰρ σφεας
 ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἕλληνες, λέγοντες δι' ἀγγέλων, ὡς
 „αὐτοὶ μὲν ἤκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ
 τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσάν εἰσι ἡμέρην· ἡ θά- 5
 λασσά τέ σφι εἴη ἐν Φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε Φρου-
 ρομένη, καὶ Αἰγινήτων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν τα-
 χθέντων. καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν
 ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνη-
 τὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσσεθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ 10
 οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοις αὐτέων, μέγιστα.
 ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν,
 ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν.“ Οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμε-
 204 νοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχίνα. Τούτοις ἔσαν μὲν νῦν

et Thebani quadringenti. (203.) Praeter hos vero
 evocati aderant Locri Opuntii omnibus copiis, et
 Phocenses mille. Ipsi enim Graeci missis legatis hos
 advocaverant, dicentes, *tamquam antecursores sese*
venisse ante alios, exspectari vero reliquos socios
in proximum quemque diem, et maris tutelam
sibi curae esse, custodiri que illud ab Atheniensibus
et Aeginetis reliquisque in classem designatis.
Nihil autem illis esse gravius metuendum: non
enim deum esse, qui Graeciam invadat, sed homi-
nem: nullum autem nec esse nec futurum esse
mortalem, cui, ex quo natus sit, malum nullum
acciderit; immo maximis accidere maxima. Debere
itaque etiam illum, qui Graeciam invadit, mortali-
is quum sit, gloria suâ excidere. His auditis, illi
 Trachinem auxilio Graecis venerunt. (204.) His

600, 10.

καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιν ἐκάστων· ὁ δὲ θω-
μαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος
ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης, ὁ Ἀναξαν-
5 δρίδew, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδew, τοῦ Ἀναξάν-
δρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμέ-
νεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω,
τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότew, τοῦ Ἐχυστράτου, τοῦ
Ἡγίως, τοῦ Εὐρυσθέneos, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστο-
10 μάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτη-
σάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου.
Διζῶν γάρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομέ- 205
νεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς Φροντίδος περὶ τῆς
βασιληίης. ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσητος
γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος
5 καὶ τούτου ἐν Σικελίᾳ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ

igitur et alii quidem ex quaque civitate duces prae-
erant; sed, quem maxime cuncti admirabantur, et
penes quem summa erat totius imperii, Lacedae-
monius fuit *Leonidas*, genus ab Hercule ducens
hac maiorum serie: pater Anaxandrides fuit, avus
Leon: tum reliqui progenitores, Eurycratides, Ana-
xander, Eurycrates, Polydorus, Alcamenes, Tele-
cles, Archelaus, Agesilaus, Doryssus, Leobotes,
Echestratus, Agis, Eurysthenes, Aristodemus, Ari-
stomachus, Cleodaeus, Hyllus, Herculis filius. Is
Leonidas regnum Spartaec nec opinans erat adeptus.
(205.) Quum enim duo illi fratres fuissent natu ma-
iores, Cleomenes et Dorieus, procul habuerat co-
gitationem regni adipiscendi. Sed Cleomene sine ma-
scula prole defuncto, quum iam tum Dorieus non
amplius in vivis fuisset, quippe in Sicilia mortuus,

βασιλῆή· καὶ διότι πρότερος ἐγγόνεε Κλεομβρότου,
 (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδew παῖς,) καὶ δὴ
 καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. Ὃς τότε ἦε ἐς Θερμο-
 πύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστέωτας τριη-
 κοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἔοντες. παραλα- 10
 βὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λο-
 γισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυ-
 μάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεω-
 νίδης μούνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγά-
 λως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὧν ἐς τὸν πόλεμον, 15
 θέλων εἰδέναι εἴ τε συμπέμψουσι, εἴ τε καὶ ἀπερέουσι
 ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, αἰλ-
 206 λοφρονέοντες, ἔπεμπον. Ταύτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεω-
 νίδην πρῶτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους

ita ad *Leonidam* regnum pervenit, quoniam et ma-
 ior natu erat Cleombroto, Anaxandridae filio natu
 minimo, et Cleomenis etiam filiam in matrimonio
 habebat. Is igitur ad Thermopylas erat profectus
 cum delectis ab ipso trecentis illis, iustae aetatis
 viris, et quibus domi liberi erant. Adsumserat au-
 tem, priusquam advenisset, Thebanos illos quorum
 numerum supra declaravi, quibus Leontiades prae-
 erat, Eurymachi filius. Quos solos ex Graecis adsu-
 mere ea caussa properaverat Leonidas, quod accusa-
 bantur Thebani vehementer cum Medis sentire. In-
 vitaverat igitur eos ad armorum societatem, cogno-
 scere cupiens, utrum missuri essent secum socios, an
 ex aperto repudiatu Graecorum societatem: et illi,
 aliud licet sentientes, miserant. (206.) Et Leoni-
 dam quidem cum his, qui cum eo erant, primos

ὄρῳντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὔτοι μηδίσωσι, ἣν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδῶν, ἐμελλον ὀρτάσαντες, καὶ Φυλακαὺς λυπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὥς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνεαῶντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσῃν· ἦν γὰρ κατὰ τὴν τὸ Ὀλυμπιάς τούτοις τοῖς πρῆγμασι συμπεσούσα. οὐκὼν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθῆσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. οὔτοι μὲν δὴ οὕτω διενεαῶντο ποιήσῃν.

Οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες, ἐπεὶ δὴ πέλας ἐγέ- 207
νετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρώδεοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις Πελοποννησίοις ἐδόκεε, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν

omnium miserant Spartani hoc consilio, ut et reliqui socii, his conspectis, adversus hostes proficiscerentur, neque ipsi pariter Medorum sequerentur partes, si cunctari Spartanos intellexissent. Deinde vero, quum Carneae nunc obstarent, peractis festis diebus, custodiae Spartaee relictâ, cum omnibus copiis occurrere decreverant hosti. Similiter vero etiam reliqui socii facere constituerant: qui, quum in idem ipsum tempus, quo haec gerebantur, Olympias incideret, rati non tam cito ad Thermopylas armis decretum iri, antecursores interim miserunt. Tale igitur horum fuit consilium.

(207.) Iam, qui ad *Thermopylas* fuere *Graeci*, ubi haud procul ab introitu fuit *Persa*, timore percussi, de receptu consultare coeperunt. Et reliquis quidem *Peloponnesiis* placuit, abire in *Peloponne-*

ἔχειν ἐν Φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν 5
περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν εἴη-
φίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους εἰς τὰς πόλεις, κελεύον-
τάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ὄντων αὐτέων ἐλίγων στρατὸν
208 τῶν Μηδῶν ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων,
ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὁκόσοι τέ
εἰσι, καὶ ὅ τι ποίεοιεν. ἀκηκόες δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσα-
λίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτῃ στρατιῇ ὀλίγη, καὶ τοὺς
ἡγεμόνας, ὡς εἶσαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, 5
ἐὼν γένος Ἡρακλήϊδος. ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς
τὸ στρατόπεδον, ἐθνεῖτό τε, καὶ κατάρρα πᾶν μὲν οὐ τὸ
στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος,
τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν Φυλακῇ, οὐκ οἶά τε ἦν κατι-
δέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος 10

sum, et Isthmum custodire. *Leonidas* vero, sententiam istam vehementer indignantibus Phocensibus et Locris, de communi horum consilio manere ibi decrevit, legatosque per civitates dimittere qui ab illis auxilia arcesserent, quandoquidem nimis exiguus ipsorum numerus esset ad prohibendum Medorum exercitum. (208.) Dum hi ita consultant, interim *Xerxes* equitem misit speculatorem, qui et numerum eorum, et quid facerent, exploraret. Audierat enim, quum adhuc in Thessalia esset, collectum hoc loco stare exiguum exercitum, cuius duces sint Lacedaemonii et *Leonidas*, ab *Hercule* genus ducens. Ut ad castra accessit eques, contemplatus est, spectavitque non totum quidem exercitum; nam, qui intra murum erant, quem a se instauratum Graeci custodiebant, hos conspiciere non potuit: exterior-

602, 71.

τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενίζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθάμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν
 15 δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὔτε γὰρ τις ἐδίακε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τά περ ὁπώπτε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ 209
 εὖ, ὅτι παρασκευάζοντο ὡς ἀπολούμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ', αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφάνοντο ποιεῖν, μετεπέμψατο Δημάρτην τὸν Ἀρίστωνος
 5 εὖντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δὲ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐβέλων μαβέειν τὸ ποιούμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· „Ἦκουσας μὲν μευ

res vero observavit, qui ante murum stationem habebant. Erant autem tunc forte extra murum locati *Lacedaemonii*. Horum igitur alios vidit gymnasticis exercitationibus vacantes, alios comam pectentes. Miratus eques spectaculum, cognito hominum numero, omnibusque rebus adcurate perceptis, rediit per otium, nemine persequente, sed omnibus eum prorsus contemptui habentibus. Reversus, Xerxi cuncta quae viderat renunciavit. (209.) Quibus auditis, coniectare *Xerxes* non potuit id quod res erat, comparare sese hos homines ad pereundum postquam perdidissent ipsi quam plurimos potuissent: sed, quum ridicula facere ei viderentur, *Demaratum* ad se vocavit, Aristonis filium, qui in castris aderat, cognoscere ex eo cupiens quid esset quod facerent *Lacedaemonii*. Et ille, *Audisti me*, inquit, *iam ante*,

„καὶ πρότερον, εὖτε ὀρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν
 „ἀνδρῶν τούτων ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔβου, λέ-
 „γοντα τὰ περ ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. 10
 „ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντὶα σεῦ, ὦ βασι-
 „λεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἀκουσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ
 „ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσό-
 „δου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γὰρ σφι οὐ-
 „τῷ ἔχων ἐστὶ ἐπεὶ μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, 15
 „τῷ τε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους
 „τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψαι, ἐστὶ
 „οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων, τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομενέει
 „χεῖρας ἀταειρόμενον. νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆϊν τε καὶ
 „καλλίστην πόλιν τῶν ἐν Ἑλλήσι προσφέρειν, καὶ ἄν- 20
 „δρας ἀρίστους.“ Κάρτα τε δὴ ἀπίστα. Ξέρξης ἐφαίνετο

CCIX. 10. τὰ περ. τῇ περ malles.

*quum adversus Graeciam proficisceremur, de his
 viris disserentem; at risui me habuisti quum au-
 diebas dicentem tibi quemnam fore harum rerum
 exitum praeviderem. Mihi enim, Rex, summa con-
 tentio est, veritatem adversus te colere. Audi igi-
 tur etiam nunc. Adsunt hi viri, de introitu nobis-
 cum pugnaturi, et ad hoc se comparant. Hic enim
 apud illos mos obtinet: quando vitae discrimen
 sunt adituri, tunc capita comunt. Scito vero: si
 hosce, et eos qui Spartae manent, subegeris; nul-
 lus alius hominum populus est, qui adversus te,
 Rex, manus tollere sustineat. Nunc enim cum
 regno et populo inter Graecos praeclarissimo tibi
 res est, et cum viris fortissimis. Quae dicta, quum
 prorsus incredibilia Xerxi viderentur, iterum quae-*

603, 2.

τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα „ὅτινα τρόπον, τοσούτοι ἔόντες, τῇ ἑαυτοῦ στρατιῇ μαχέσονται.“

Ὁ δὲ εἶπε „ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χαῖσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύ-
25 στη, „ἢν μὴ ταῦτά τοι ταύτῃ ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω.“

Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. Τέσσερας 210
μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρῆ-
σεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλὰ οἱ
ἐφαίνοντο ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν,
5 πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς,
ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑαυ-
τοῦ. Ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ
Μῆδοι, ἐπίπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσήϊσαν, καὶ οὐκ
ἀπελαύνοντο, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ'
10 ἐποίηεν παντὶ τῷ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι

sivit, quo tandem pacto tam exigua hominum
manus suo exercitui esset repugnatura? Et ille:
Rex! inquit, age mecum ut cum homine mendaci,
nisi haec ita eventura sunt ut ego dico.

(210.) Haec Demaratus dicens Xerxi non persua-
sit. Itaque quatuor rex intermisit dies, assidue il-
los sperans fugā se recepturos. Quinto vero die,
quum illi non recessissent, sed per obstinatham, ut
Xerxi videbatur, impudentiam temeritatemque ma-
nerent, iratus rex Medos et Cissios adversus illos
misit, dato mandato ut vivos caperent et in conspe-
ctum suum adducerent. Ut vero in Graecos cum im-
petu irruerunt Medi, multi ex eis cecidere: quibus
succedere alii, nec se recepere, quamvis magna
elade accepta: ostenderuntque cuilibet, maxime vero
regi ipsi, multos quidem homines esse, sed paucos

πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ
 211 ἡ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεὶ τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως
 περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρ-
 σαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βα-
 σιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης· ὥς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως
 κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλ- 5
 λησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς,
 ἀλλὰ τὰ αὐτά· ἅτε ἐν στεينوπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι,
 καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ Ἕλληνες,
 καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρῆσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ 10
 ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅπως ἐντρέ-
 ψειαν τὰ νῶτα, αἰέεες Φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβα-

CCX. 11. ἄνθρωποι εἶεν. ἄνθρωποι οἱ εἶεν ed. Borh. ex coniect.
 multos ei (regi) esse homines.

viros. Praeliati sunt autem per totum diem. (211.)
 Postquam ita male accepti sunt *Medi*, tum hi qui-
 dem in castra se recepere: et *Persae* eis succeden-
 tes, quos *immortales* rex adpellabat, quibus prae-
 erat Hydarnes, in hostem iverunt; quasi hi utique
 facile confecturi rem essent. Ut vero hi quoque pu-
 gnam cum Graecis conseruere, nihilo amplius, quam
Medi, promoverunt, sed eandem habuere sortem;
 quippe in angusto transitu pugnantes, ubi explicari
 multitudo non poterat, et hastis utentes breviori-
 bus quam Graeci. *Lacedaemonii* vero memorabilem
 ediderunt pugnam, quum aliis rebus ostendentes
 peritos sese cum imperitis congregi, tum quod sub-
 inde terga verterent, veluti fugam capessentes uni-
 versi, deinde vero, quando fugientibus Persae cum

ροι ὀρέωντες Φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήϊσαν·
οἱ δ' ἂν, καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι
15 τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον
πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἐπίπτον δὲ καὶ αὐ-
τέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν
ἐδυνάετο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώμε-
νοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες,
20 ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς 212
μάχης. λέγεται βασιλῆα, θηεύμενον, τρεῖς ἀναδραμεῖν
ἐκ τοῦ θρόνου, δέισαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὐ-
τω ἠγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμει-
5 νον αἰέθλεον. ἄτε γὰρ ὀλίγων ὄντων, ἐλπίσαντές σφεας
κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἴους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖ-
ρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ

clamore strepituque instabant, ipsique iam in eo
erant ut deprehenderentur, subito conversa acie
hosti sese opponerent, atque ita innumerabilem Per-
sarum prosternerent multitudinem. Ceciderunt au-
tem ibi Lacedaemoniorum etiam nonnulli. Post-
quam vero, quamvis magno conatu, et turmatim et
quovis modo impetum facientes, nulla parte introi-
tus potiri Persae potuerunt, postremo hi quoque
retrogressi sunt. (212.) Dum ita conflictabantur,
fertur *Xerxes*, quum spectandi caussa haud procul
abesset, ter de solio suo exsiliisse, metuens nempe
suo exercitui. Tunc igitur ita pugnatum est. Postri-
die vero eius diei nihilo feliciter barbari pugnaverunt.
Quum enim exiguus esset Graecorum numerus, rati
Barbari confectos esse illos vulneribus, neque vires
amplius ad resistendum habituros, denuo eos ad-

τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἔσαν, καὶ ἐν
μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ
οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάζοντες τὴν ἀτραπὸν. Ὡς δὲ οὐδὲν 10
εὗρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνῶρων,
ἀπήλαινον.

- 213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσεται τῷ παρεόντι
πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἡλθέ
οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλῆος δοκέων οἴσε-
σθαι· ἔφρασε τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὖρος φέρου-
σαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομεί- 5
ναντας Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δέσας Λακεδαιμονίους,
ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καὶ οἱ Φυγόντι, ὑπὸ τῶν Πυλα-
γῶρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλληγομέ-
νων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη. χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε
γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρη- 10

gressi sunt. At Graeci, per ordines perque populos
digesti, in vicem cuncti pugnarunt, Phocensibus
exceptis: hi enim in monte erant locati, semitam
custodituri. Ubi vero nihilo melius, quam pridie,
Persae rem sibi viderunt succedere, abscesserunt.

(213.) Ibi tunc regem, quidnam consilii caperet
incertum, convenit Ephialtes, Eurydemi filius, Ma-
liensis, ingens ab illo praemium se relaturum spe-
rans, indicavitque ei *semitam per montes ad Ther-
mopylas ferentem*; atque ita Graecos perdidit, sta-
tionem ibi habentes. Idem postea, metu Lacedaemo-
niorum, in Thessaliam profugit: exsulantisque caput
proposita pecuniâ proscripsum est a Pylagoris,
quum Amphictyones ad agendum Pylaeum conven-
tum essent congregati. Interiecto vero tempore,

χινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεια
 δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι ση-
 μανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἔσπον.
 Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι 214
 δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγό-
 ρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς,
 εἰς οἱ εἶπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ
 5 περιγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι· οὐδαμῶς ἐμοί
 γε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι,
 ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκλήρυσαν οὐκ ἐπὶ
 Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλ-
 τη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμε-
 10 νοι· τοῦτο δὲ, Φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰ-
 τίην οἶδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ ἂν, καὶ ἐὰν μὴ Μηλιεὺς,

quum Anticyram rediisset, ab Athenade Trachinio
 occisus est. Et interfecit quidem Ephialten Athenades
 aliam ob causam, quam in sequentibus historiis
 exponam: at nihilo minus tamen praemio honoratus
 est a Lacedaemoniis. Ita igitur Ephialtes postea
 periit. (214.) Fertur autem etiam alia fama, Onetam
 Phanagorae filium, Carystium, et Corydallum
 Anticyrensem cum rege sermones illos habuisse, et
 Persas circum montem illum circumduxisse. Quam
 famam parum esse credibilem partim inde colligi
 potest, quod Graecorum Pylagori, quos utique prae
 caeteris compertam habuisse rei veritatem consen-
 taneum est, non Onetae et Corydalli caput proscripserunt,
 sed Ephialtae Trachinii; tum, quod Ephialten
 novimus ob hanc culpam exsulasse. Caeterum
 cognita quidem haec semita Onetae quoque, quam-
 quam non Maliensi, esse potuit, si hanc regionem

ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ἀμίλη-
κὼς εἶη· ἀλλ', Ἐπιάλτης γὰρ ἐστὶ ὁ περιηγησάμε-
νος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

- 215 Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης
κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὲς γενόμενος ἔπεμπε
Υδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Υδάρνης. ὠρμέατο δὲ
περὶ λύχων ἀφ' ἑκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτρα-
πὸν ταύτην ἐξευρόν μὲν οἱ ἐπιχωριοὶ Μηλιεῖς· ἐξευρόν- 5
τες δέ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας τότε ὅτε
οἱ Φωκέες, φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν, ἔσαν ἐν σκέ-
πῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τόσου δὴ κατεδέδεκτο εὐοῦσα
216 οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὐ-
τῇ. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ δια-
τῆς διασφάγος ρέοντος· οὐνομα δὲ τῷ οὐρεὶ τούτῳ καὶ

saepius adierat: at enimvero Ephialtes est, qui hostes
per semitam illam circa montem circumduxit: hunc
huius culpaе reum scribo. (215.) *Xerxes*, ea pro-
bans quae se effecturum pollicitus Ephialtes erat, ve-
hementer gavisus, sine mora Hydarnen et qui sub
cius ductu erant misit: et illi sub noctem, quo tem-
pore accenduntur lucernae, e castris profecti sunt.
Invenerant illam semitam indigenae Malienses; eā-
que repertā Thessalis adversus Phocenses itineris du-
ces fuerant, quo tempore Phocenses, introitum in
suam regionem opposito obstruxerant muro, atque
ita tutos se a bello praestiterant: atque ex illo inde
tempore adparuit pessime illā uti Malienses. (216.)
Est autem *callis* huius *per montem* ferentis ratio
haec. Incipit ab Asopo fluvio, ubi ille per montium

606, 90.

τῇ ἀτραπῷ τῶντ' οὕτως κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνό-
 5 παια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ οὐρέος, λήγει δὲ κατὰ τὴν
 Ἀλπηνὸν πόλιν, πρῶτην εἰσοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν
 Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγον τε καλεόμενον λί-
 θον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἐδρας· τῇ καὶ τὸ στενωτά-
 10 τόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτως ἔχου- 217
 σαν οἱ Πέρσαι, τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶ-
 σαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὐρεὰ τὰ Οἰταίων,
 ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων· ἡὼς τε διέφαινε, καὶ
 5 ἐγένοντο ἐπ' ἀκρατηρίῳ τοῦ οὐρέος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ
 οὐρέος ἐφύλασσον, ὥς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φω-
 κέων χίλιοι ὀπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώραν,
 καὶ Φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
 ἐφύλασσετο ὑπὸ τῶν εἰρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὐρέος

divortium perfluit. Est autem monti, per quem se-
 mita transit, semitaeque ipsi idem nomen, *Ανο-
 παεα*: fertque haec Anopaea secundum dorsum mon-
 tis, et desinit circa Alpenum, primum oppidorum
 Locrensiū versus Malienses, eo loco ubi Melam-
 pygus qui dicitur lapis est, suntque Cercopum se-
 des: ubi etiam angustissimus callis est. (217.) Hac
 igitur semita, quam descripsi, Persae trajecto Aso-
 po totam noctem iter fecerunt, a dextra habentes
 Oetaeorum montes, a sinistra vero montes Trachini-
 orum: et illuxit aurora, quum ad summum mon-
 tem pervenerunt. Hoc igitur loco montem custodie-
 bant, ut etiam ante demonstravi, Phocenses mille
 graviter armati, et suam regionem tutantes, et cal-
 lem custodientes. Inferior enim introitus ab eis,
 quos dixi, custodiebatur: semitam autem, quae fert

ἀτραπὸν ἐβελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύ- 10
 218 λασσον. Ἐμαθον δὲ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβη-
 κότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι, τὸ οὖρος
 πᾶν ἐὼν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμία, ψόφου δὲ
 γινομένου πολλοῦ, ὥς οἶκός ἦν, Φύλλων ὑποκεχυμέ-
 νων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες, καὶ 5
 ἔδυντο τὰ ὅπλα· καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρήσαν. ὥς
 δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο·
 ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξουν, ἐνεκύ-
 ρησαν στρατῶ. Ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταρράδῃσας μὴ
 οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἶρετο τὸν Ἐπιάλτεια 10
 ποδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασ-
 σε τοὺς Πέρσας ὥς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὥς ἐβάλ-
 λοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχον-

per montem, Phocenses custodiebant, qui Leonidae
 ultro hanc operam receperant. (218.) Adscenden-
 tes latuerant Persae, quum quercubus totus ob-
 situs mons esset: postquam vero adscenderant,
 hoc modo adventantes illos cognovere Phocenses,
 quum tranquillum esset coelum, propter folia sub
 pedibus strata multus (ut res fert) ortus strepitus
 excitavit eos ut ad arma concurrerent: et protinus
 Barbari adfuerunt. Qui ubi armatos conspexere viros,
 mirati sunt, quod, quum neminem sibi putassent
 occurrurum, in exercitum incidissent. Ibi tum Hy-
 darnes, veritus ne, qui Phocenses erant, Lacedae-
 monii essent, quaesivit ex Ephialte, cuius populi is
 esset exercitus: ubi vero quod res erat audivit, in
 aciem Persas instruxit. At Phocenses, quum multis
 crebrisque telis ferirentur, rati non nisi adversus se

το Φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὐρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιτάμενοι
 15 ὡς ἐπὶ σφέας ὠρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρσκευάδατο
 ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον· οἱ δὲ
 ἀμφὶ Ἐπιάλτεια καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκίων μὲν
 οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὐρος κα-
 τὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον 219
 μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης, ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρά, ἔφρασε τὸν
 μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἔπειτεν καὶ
 αὐτόμολοι ἦσαν, οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν
 5 περίοδον· οὗτοι μὲν ἐτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμε-
 ροκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἥδη διαφαι-
 νούσης ἡμέρης. Ἐνθαῦτα ἐβουλευόντο οἱ Ἕλληνες, καὶ
 σφῶν ἐσχίζοντο αἱ γνώμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν
 τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακρι-

hos esse profectos, arreptâ fugâ in summum montis
 verticem se receperunt, ad occumbendam mortem
 parati. Hi igitur ita erant animati: at Persae, qui
 cum Ephialte et Hydarne erant, nullam Phocensium
 rationem habentes, descendere de monte propera-
 runt.

(219.) Qui ad Thermopylas erant Graeci, his
 primum Megistias vates, inspectis victimis, praedi-
 xerat mortem primò mane eis instantem: deinde ad-
 venire transfugae, quum adhuc tunc nox esset, cir-
 cuitum hostium nunciantes: tertio speculatores diur-
 ni, de summitatibus montium decurrentes, illuce-
 scentē iam die, idem indicium fecere. Ibi tum Grae-
 ci, quid sibi faciendum esset deliberantes, in diver-
 sas abiere sententias, aliis contendentibus non dese-

θίντες, οἱ μὲν ἀπαλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες κα- 10
 τὰ πόλιν ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνί-
 220 δὴ μένειν αὐτοῦ παρασκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐ-
 τὸς σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλονται κηδό-
 μενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ
 ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν εἰς τὴν ἡλθον φυλά-
 ξοντες ἀρχήν. Ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός 5
 εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεὶ τε ἥσθετο τοὺς συμμαχούς ὄντας
 ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κε-
 λεύσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ
 καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο,
 καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρητο 10
 γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι
 περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχαῖς ἐγειρομέ-

rendam esse stationem, aliis contra nitentibus. Et,
 soluto concilio, discesserunt alii, et suam quisque in
 civitatem tendens dispersi sunt: alii vero parati erant
 cum Leonida manere. (220.) Dicunt autem, ipsum
Leonidam illos dimisisse, ne perirent curantem; *se*
autem et praesentes Spartanos non decere dicen-
tem deserere stationem ad quam custodiendam
principio missi essent. Et ego quoque quam ma-
 xime in hac sum sententia, Leonidam, quum mi-
 nime promptos esse socios vidisset, nec ad subeun-
 dum secum periculum ultro paratos, abire illos ius-
 sisse; sibi autem, ut abiret, inhonestum iudicasse.
 Contra, si maneret, ingens eum gloria manebat, et
 Spartae felicitas non exstinguebatur. Etenim Spartan-
 is, iam in primo huius belli initio oraculum con-
 sulentibus, responderat Pythia, *aut eversum iri La-*

- νου „ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρ-
 βάρων, ἢ τὸν βασιλῆά σφρων ἀπολέσθαι.“ ταῦτα
 15 δὲ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ᾧδε·
 Τμῖν δ' ᾧ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
 ἢ μέγα ἄστῳ ῥικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσείδῃσι
 πέρεται· ἢ τὸ μὲν οὐκί, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
 πενθήσει βασιλῇ Φθίμενον Λακεδαίμονος οὔρος.
 20 Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
 ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ εἰ Φημὶ
 σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἕτερον διὰ πάντα δάσσηται.
 ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον
 κλέος καταβέσθαι μῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι
 25 τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω

*cedaemonem a barbaris, aut regem ipsorum peri-
 turum. Hoc eis illa responsum versibus hexametris
 comprehensum dederat, his verbis:*

*Vobis, ó spatiosae Spartae incolae,
 aut ingens urbs gloriosa a viris Persis
 evertitur; aut, si non hoc, ab Hercule oriundum
 flebit mortuum regem Laconica terra.*

*Nec enim sustinebit taurorum robur leonumque
 contra stantium. Iovis enim ille robur habet,
 eumque dico*

*non iri repressum prius, quam horum alteru-
 trum fuerit sortitus.*

Igitur *Leonidam*, haec reputantem, cupientemque
 solis Spartanis sempiternam acquirere gloriam, di-
 misisse potius arbitròr socios illos qui abiire, quam
 ipsos per se, ab illo dissentientes, ita spretà omni
 militari disciplinā abiisse. (221.) Cuius rei mihi

- 221 ἀκόσμως οἵχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι
καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ
μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἶπετο
τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστήν τὸν Ἀκαρνήνα, λεγόμε-
νον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον εἶπαν 5
τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, Φανερός
ἐστὶ Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι.
ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο· τὸν
δὲ παῖδα συστρατεύμενον, ἔοντα οἱ μουνογενέα, ἀπέ-
222 πεμψε. Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴ-
χοντό τε ἀπίοντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπῖες δὲ
καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μόνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι.
τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βου-
λόμενοι· κατέϊχε γὰρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λό- 5
γῳ ποιούμενος· Θεσπῖες δὲ, ἐκόντες μάλιστα· οἱ οὐκ

hoc etiam haud minimum documentum est, quod non modo reliqui dimissi sunt, sed quod satis constat, vati etiam exercitum sequenti, Megistiae Acarnani, genus a Melampode derivanti, eidem qui e victimis futura illis praedixerat, missionem dedisse Leonidam, veritum ne cum ipsis periret. At ille, quamquam missionem nactus, non tamen discessit; sed filium, militiae huius socium, qui unicus illi natus erat, dimisit. (222.) Caeteri igitur socii dimissi abierunt, mandato Leonidae obsequentes. Thespienses vero et Thebani soli apud Lacedaemonios manserunt. Et Thebani quidem inviti manserunt; retinuit eos autem Leonidas, obsidum loco habens: Thespienses vero summa sua voluntate; neutiquam enim Leonidam et qui cum illo erant se deserturos abscessu-

ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποίη- 223
σατο, ἐπισχῶν χρόνον, εἰς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθύν-
την πρόσδοον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλ-
τεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὗρεος ἡ κατάβασις συντομω-
5 τέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλόν, ἢ περ
ἢ περίοδος τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμ-
φὶ Ξέρξεα προσήσαν' καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλλη-
νες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιούμενοι, ἤδη πολλῷ
μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπέξῃσαν εἰς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐ-
10 χένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο· οἱ
δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξίστοντες εἰς τὰ στεινόπο-
ρα, ἐμάχοντο. Τότε δὲ, συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν,

rosque aiebant, sed apud illos mansuros mortemque cum eisdem occubituros. His praeerat Demophilus, Diadromae filius.

(223.) Orto sole, Xerxes libamina fecit: deinde aliquamdiu moratus, quo tempore forum maxime frequentari hominibus solet impressionem in hostem facere instituit: ita enim significatum ei ab Ephialte erat. Nam descensus de monte brevior est, atque iter inde ad *Thermopylas* compendiosius, quam circuitus et adscensus montis. Barbari igitur, qui cum Xerxe erant, in hostem perrexerunt: et Graeci cum *Leonida*, utpote ad mortem ire parati, iam multo longius, quam ante, in spatiosiore faucium partem progressi sunt. Nam muri quidem munimentum custodiebatur; superioribus vero diebus in ipsas etiam

ἐπιπτον πλήθει πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων, ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ 15 μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῶ δ' ἔτι πλεῖνες κατεπατέοντο ζωὴ ὑπ' ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ράμης ὅσον 20 εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε 224 καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μὲν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτέων τηνικαῦτα ἤδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ αἰς ἀνδρῶν 5

fauces progressi pugnaverant. Nunc igitur, quum extra angustias consererent pugnam, ingens hostium cecidit multitudo. Etenim manipulorum duces, flagellis a tergo instantes, et unumquemque caedentes, ad ulterius progrediendum suos concitabant. Itaque eorum multi in mare incidentes perierunt; multo vero plures, alii ab aliis, vivi conculcati sunt: nec ulla ratio habebatur pereuntium. Nam Lacedaemonii, quum imminere sibi mortem ab his qui montem circumiverant non ignorarent, quanta maxima poterant fortitudinis specimina adversus Barbaros ediderunt, nullo modo parcentes sibi, ac furiosorum in morem pugnantes. (224.) Hastae quidem iam tunc plerisque fractae erant, et gladiis illi Persas conficiebant. In eo labore, ab altera parte, *Leonidas* fortissime pugnans cecidit, cum eoque alii illustres Spartani; quo-

ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ
καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πί-
πτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοί· ἐν δὲ
δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Υπε-
10 ράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγο-
νότες Δαρείω. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασι-
λῆος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς·
ὃς καὶ ἐκδιδούς τὴν θυγατέρα Δαρείω, τὸν οἶκον πάν-
τα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὥς μούνου οἱ εἰούσης ταύτης
τέκνου. Ξέρξῃ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι 225
μαχόμενοι. καὶ ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ Λεωνίδεω Περσέων τε
καὶ Λακεδαιμονίαν ὄθισμός ἐγένετο πολλός· ἐς ὃ τοῦ-
τόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο
5 τοὺς ἐναντίους τετράκισ. Τοῦτο δὲ συνεστήκει μέχρι οὗ
οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὥς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύ-

rum ego, ut dignorum virorum, nomina sciscitatus
sum cognovique: rescivi vero etiam omnium nomi-
na trecentorum. Ab altera parte, ex Persis ibidem
et alii multi illustres ceciderunt viri, et in his duo
Darii filii, Abrocomes, et Hyperanthes, quos ex Phra-
taguna Artanis filia Darius susceperat. Artanes au-
tem frater fuerat Darii, Hystaspis filius, Arsamis
nepos. Is Dario filiam suam elocans, simul totam
suam domum ei donaverat, quum unica ipsius proles
illa fuisset. (225.) Igitur duo Xerxis fratres ibi pu-
gnantes ceciderunt. Super *Leonidae* vero cadavere
acre fuit inter Persas et Lacedaemonios certamen:
donec ad extremum sua virtute Graeci illud subtra-
xerunt, quater in fugam versis adversariis. Ita pugna-
tum est, donec qui cum Ephialte erant advenere. Quos

Θοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νείκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παρμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες αἰεές οἱ ἄλλοι, πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτέων ἐτύγχανον ἐτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες· οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίας ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τεύχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθε περιστάδον.

- 226 Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιάων τοιούτων γενομένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης. τὸν πόδε Φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τευ τῶν Τρηχι-

ubi accedere intellexerunt Graeci, tum vero mutatum certamen est. Tunc enim in angustias viae se receperunt, et murum etiam praetergressi, ubi ad tumulum venerunt, qui in introitu angustiarum est, ubi nunc lapideus leo stat in Leonidae memoriam, ibi confertim consederunt alii omnes, praeter Thebanos. Eodemque loco gladiis sese defendentes, quibus gladii supererant, alii manibus dentibusque depugnantes, obruti sunt Barbarorum telis, partim subruta muri munitione ex adverso ingruentium, partim ex circuitu undique circumstantium.

(226.) Tales quum se praestiterint Lacedaemonii et Thespienses omnes, fortissimus tamen ex his fuisse dicitur *Dieneces* Spartanus: quem aiunt, priusquam cum Medis congredierentur, verbum illud di-

5 νίων, ὥς, ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα,
 τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν οὔστῶν ἀποκρύπτουσι
 τοσοῦτό τι πλήθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλα-
 γέντα τούτοισι, εἶπαι, ἐν ἀλογίῃ ποιούμενον τὸ τῶν Μή-
 δων πλήθος, ὥς „πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος
 10 ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον,
 ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ.“
 Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτοτροπα ἔπεά Φασι Διηέ-
 κεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ 227
 δὲ τοῦτον ἀριστεύσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελ-
 φοὶ, Ἄλφρος τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες.
 Θεσπιδέων δὲ εὐδοκίμει μάλιστα τῷ οὐνομα ἦν Διθύ-
 ραμβος, Ἀρματίδew. Θαφθεῖσι δὲ σφι αὐτοῦ ταύτη 228
 τῆπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ

xisse, quum Trachinium quemdam audivisset dicen-
 tem, quando Barbari tela emiserint, multitudine
 telorum solem iri obscuratum; tantam enim esse
 hostium multitudinem. Hunc igitur, nil perterri-
 tum, sed aspernantem Medorum multitudinem, re-
 spondisse aiunt, fausta omnia Graecis nunciare
 hospitem Trachinium; quandoquidem, sole telis
 Medorum obscurato, in umbra sint pugnaturi,
 non in sole. Haec et eiusdem generis alia dicta,
 aiunt, Dienecem Lacedaemonium fortis animi mo-
 numenta reliquisse. (227.) Post hunc fortissimos
 se praestitisse memorant Lacedaemonii duos fratres,
 Alpheum et Maronem, Orsiphanti filios. Ex The-
 spiensibus vero praecipuam laudem abstulit vir, cui
 Dithyrambus nomen fuit, Harmatidae filius. (228.)
 Sepulti sunt omnes eodem loco quo ceciderunt, et

378 HERODOTI HISTOR. VII.

Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἵχεσθαι, ἐπιγέγραπται
γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο

5

ἐκ Πελοποννήσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρ-
τιήτησι ἰδίῃ·

Ὡς ξυν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῇδε

κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

10

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνήμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὃν ποτὲ Μῆδοι

Σπερχεῖον ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·

μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένης σάφα εἰδὼς,

οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

15

Ἐπιγράμμασι μὲν νυν καὶ στήλησι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάν-

tam in horum honorem, quam in illorum qui ante
cecidérant quam dimissi a Leonida socii abierunt,
haec inscriptiones positae sunt:

*Cum trecentis olim myriadibus hic pugnarunt
ex Peloponneso quatuor millia virorum.*

Haec in honorem omnium posita inscriptio est; in
Spartanorum vero memoriam privatim ista:

*Hospes, nuncia Lacedaemoniis, hoc loco nos
iacere, dictis illorum obsequentes.*

In Lacedaemonios igitur hoc; in vatem vero istud:

*Monumentum hoc illustris Megistiae, quem
olim Medi*

*Spercheo fluvio occiderunt traiecto,
vatis, qui instans tunc fatum probe cognitum
habens,*

deserere tamen Spartaе duces non sustinuit.

τιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσίσφας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται, Εὐρυτόν τε 229 καὶ Ἀριστόδημον, παρεόν αὐτοῖσι ἀμφοτέρωσι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἔσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον· ἢ, εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστήσαι, ἀποθανεῖν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιεῖν, οὐκ ἐβελῆσαι ὁμοφρονεῖν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὐρυτόν μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίο-
10 δον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐ-

Inscriptionibus istis et columnis, excepto vatis epigrammate, Amphictyones illos honorarunt: vatis vero Megistiae epigramma Simonides posuit, Leoprepis filius, pro hospitii familiaritate.

(229.) Narrant, ex trecentis illis Spartanis duos viros, *Eurytum* et *Aristodemum*, quum, si commune voluissent consilium sequi, potuissent ambo aut simul salvi Spartam redire, ut qui a Leonida e castris dimissi decubuerant in Alpenis, vehementi oculorum dolore laborantes; aut, si redire ad commilitones voluissent, mortem potuissent obire cum reliquis: hos igitur, narrant, quum alterutrum horum licuisset eligere, noluisse commune sequi consilium; sed, inter se dissidentes, Eurytum, cognito Persarum per montem circuitu, arma postulasse, captisque armis iussisse ilotum ut se ad pugnantes duceret, et,

τὸν κελεύσαι τὸν εἴλωτα εἰς τοὺς μαχρμένους· ὅπως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ, ἐσπερόντα εἰς τὸν ὄμιλον, διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μὲν νυν ἦν μούνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστήσαι εἰς Σπάρτην, ἣ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκεῖν ἐμοί, οὐκ ἂν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐβελήσαντος δὲ ἀποδηήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μνήσαι 20
 230 μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μὲν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον εἰς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε. οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξέον αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐβελῆσαι, ἀλλ' ὑπομέναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι 5

postquam ad illos pervenit, ilotam quidem fuga salutem petiisse, ipsum vero in hostium agmen irruentem occubuisse: Aristodemum autem, deficientem animo, remansisse. Quod si igitur unus Aristodemus oculorum morbo laborasset, eaque caussâ Spartam rediisset, aut si ambo simul reversi essent, Spartani (ut mihi videtur) nullam in eum iram erant exercituri: nunc vero, quum alter periit, alter, qui in eadem caussa fuerat, mori recusavit, necessario vehementer irasci Aristodemo debuerunt. (230.) Alii igitur, hoc modo hacque occasione Aristodemum, memorant, salvum Spartam evasisse: alii vero aiunt, ad deferendum nuncium quemdam missum eum fuisse e castris, et, quum pugnae deinde interesse potuisset, noluisse, sed in via moratum, supersti-

τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην,
ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἄρι- 231
στοδῆμος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην. πάσχω·ν δὲ τοιαύδε
ἡτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδὲς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε
διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστοδῆμος κα-
5 λεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλα-
βε πᾶσαν τὴν ἐπενεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ 232
ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριη-
κοσίων τουτέων, περιγενέσθαι, τῷ οὐνόμα εἶναι Παντί-
την· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο,
ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης 233
ἑστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμά-
χοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλείας

tem fuisse; socium autem, qui simul cum eo missus fuerat, ad pugnam rediisse, in eaque occubuisse. (231.) Quidquid sit, Lacedaemonem reversus Aristodemus probro et ignominia notatus est, atque ita infamis habitus, ut nemo Spartanorum lumen ei accenderet, nec cum eo colloqueretur, utque per ignominiam *trepidus Aristodemus* nominaretur. Sed idem vir in pugna ad Plataeas culpam, quae eum premebat, dissolvit. (232.) Memorant etiam, alium ex trecentis, nomine Pantitem, quum ad deferendum nuncium in Thessaliam fuisset missus, supersititem fuisse; eundem vero, quum Spartam reversus ignominiâ esset notatus, voluntario suspendio vitam finiisse. (233.) *Thebani* vero, quibus dux praeerat Leontiades, hactenus quidem a Graecorum partibus stantes, necessitate coacti, adversus regis exercitum dimicaverant. Ut vero superiorem esse viderunt rem

στρατιήν. ὥς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινώ-
 μενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλή- 5
 νων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες του-
 τέων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἦσαν ἄσπον τῶν βαρ-
 βάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὥς „καὶ
 μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδωσαν βα-
 σιλεῖ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπι- 10
 κοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος
 βασιλεῖ.“ ὥς τε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον
 γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τουτέων μάρτυρας.
 Οὐ μέντοι τάγε πάντα εὐτύχησαν· ὥς γὰρ αὐτοὺς
 ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μὲν τινὰς καὶ ἀπέ- 15
 κτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῖνας αὐτέων, κελεύ-
 σαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆα, ἀρξά-
 μενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδew· τοῦ τὸν παῖδα

Persarum, quo tempore Graeci qui cum Leonida fue-
 rant ad tumulum se recipere properabant, his deser-
 tis, passis manibus ad Barbaros accesserunt, dicentes
 id quod verissimum erat, *cum Medis sese sentire, et inter primos terram et aquam regi tradidis-*
se; necessitate autem coactos venisse ad Thermo-
pylas, et a cladis culpa regi illatae esse immunes.
 His dictis, salvi evaserunt; habebant enim etiam
 Thessalos dictorum testes. Nec tamen prorsus feli-
 citer eis res cessit. Nam, ut accedentes eos in pote-
 state habuerunt Barbari, nonnullos etiam, ut accede-
 bant, interfecerunt; reliquis vero Xerxis iussu regia
 inusserunt stigmata, initio a duce Leontiade facto;
 cuius viri filium Eurymachum, interiecto tempore,
 Plataeenses interfecerunt, quum quadringentorum

Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιᾶες,
20 στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόν-
τα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω ἡγωνί- 234
σαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, εἰρώτα ἀρξά-
μενος ἐνθένδε· „Δημάρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός· τεκμαί-
„ρομαι δὲ τῇ ἀληθείᾳ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅπαντα ἀπέ-
5 „βη οὕτω· νῦν δέ μοι εἰπὲ, κόσμοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ
„Λακεδαιμόνιοι, καὶ τουτέων ὅκοσοι τοιοῦτοι τὰ πολέ-
„μια, εἴτε καὶ ἅπαντες.“ Ὁ δ' εἶπε· „Ὡ βασιλεῦ,
„πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλόν, καὶ
„πόλεις πολλαί· τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. Ἔστι
10 „ἐν τῇ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακίς-
„χιλίων μάλιστα κη. οὗτοι πάντες εἰσὶ ὅμοιοι ταῖσι

dux fuisset Thebanorum, quorum ope Plataeensium urbem occupaverat.

(234.) Hoc igitur modo ad Thermopylas Graeci pugnaverant. Tum vero Xerxes vocatum ad se Demaratum interrogavit, hoc usus sermonis introitu. Demarate, vir probus es: ex vero ita iudico: quaecumque enim dixisti, ea ita evenerunt. Nunc dic mihi, quotnam numero sint reliqui Lacedaemonii; et ex his quot sint horum similes in re bellica, an etiam tales sint omnes? Et ille, Rex! inquit, multitudo quidem omnium Lacedaemoniorum ingens est, et civitates sunt multae: quod vero tu scire cupis, id dicam. Est in Laconica Sparta, civitas virorum octies mille admodum: et hi quidem omnes similes sunt his qui hic pugnarunt. Caeteri vero Lacedaemonii his utique

„ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἳ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμό-
 „νιοι, τούτοις μὲν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ.“ Εἶπε πρὸς
 ταῦτα Ξέρξης· „Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἀπονητότατα
 „τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἴθι ἐξηγέο. σὺ 15
 „γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων,
 235 „οἷα βασιλεὺς γενόμενος.“ Ὁ δὲ ἀμείβετο· „ὦ
 „βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προθύμως,
 „δίκαιόν μὲ σοὶ ἐστὶ φράζειν τὸ ἀριστον. εἰ τῆς ναυτι-
 „κῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειαι ἐπὶ τὴν
 „Λάκαιναν χώραν. Ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, 5
 „τῇ οὐνομά ἐστι Κύθηρα· τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῶν
 „σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρ-
 „τιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέσθαι μᾶλλον
 „ἢ ὑπερέχειν, αἰεὶ τι προσδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσε-
 „σθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὐ τι τὸν σὸν στόλον προει- 10

non sunt similes, at fortes tamen viri sunt. Ad haec Xerxes ait: Quonam igitur pacto hos homines minimo labore subigemus? Age, hoc mihi prome! Tu enim vias consiliorum omnium, quibus illi utuntur, compertas habes, quippe qui rex eorum fuisti. (235.) Respondit Demaratus: Quandoquidem studiose me consulis, aequum est ut tibi id, quod optimum fuerit, expromam: nempe, si trecentarum navium classem in Laconicam miseris terram. Est autem prope illam sita insula, cui nomen Cythera; de qua Chilon, vir olim apud nos sapientissimus, dicere consueverat, ingens lucrum fore Spartanis, si ea insula mari mergeretur potius, quam emineret. Nempe ille, non utique tuam classem ex longo tempore pro-

„δάς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φοβεομένους ἀνδρῶν στόλον.
 „ἐκ ταύτης ὦν τῆς νήσου ὀρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς
 „Λακεδαιμονίους. παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔontos οἰ-
 „κῆιου, οὐδὲν δεινοὶ ἔsονται τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλά-
 15 „δος ἀλίσκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. κα-
 „ταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἦδη τὸ
 „Λακωνικὸν μῦνον λείπεται. Ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς,
 „τάδε τοι προσδόκα ἔsεσθαι. ἔστι τῆς Πελοποννήσου
 „ἰσθμὸς στενός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελαπον-
 20 „νησιῶν συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλ-
 „λας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔsεσθαι τοι. ἐκεῖνο δὲ
 „ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλεις
 „προσχωρήσουσι.“ Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, 236

*spiciens, sed quamlibet quorumcumque hominum
 timens classem, semper veritus erat ne ex illa
 insula tale quidpiam patriae suae immineret,
 quale tibi ego nunc propono. Ex hac igitur insula
 impetum faciens tua classis terreat Lacedaemo-
 nios: et illi, proprio finitimoque bello pressi, nil
 verendum est, ne reliquae Graeciae, a pedestribus
 tuis copiis oppugnatae, auxilio veniant. Domitā
 autem reliquā Graeciā, Laconicum genus per se
 relinquitur invalidum. Istud autem ni feceris,
 hoc futurum exspecta. Est Peloponnesi isthmus
 angustus; quo loco a coniuratis adversus te om-
 nibus Peloponnesiis scito certamina multo acrio-
 ra tibi, quam quae adhuc facta sunt, imminere.
 Istud vero si feceris, isthmus ille et civitates
 omnes sine pugna in tuam cedent potestatem.
 (236.) Post haec Achaemenes, frater Xerxis, et
 Herod. T. III. P. I. B b*

386 HERODOTI HISTOR. VII.

ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ
 στρατηγός, παρατυχὼν τε τῷ λόγῳ, καὶ δέισας μὴ
 ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· „ὦ βασιλεῦ, ὁρέω
 „σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους, ὃς Φθονέει τοι εὖ πρήσ- 5
 „σονται, ἢ καὶ προδιδόι πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ
 „καὶ τρόποισι τοιούτοιςι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρου-
 „σι· τοῦ τε εὐτυχέειν Φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυ-
 „γέουσι. Εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχησι, τῶν νέες
 „νεναυηγῆκασι τετρακόσiai, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέ- 10
 „δου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλάειν Πελοπόννησον,
 „ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι. ἄλλῃς δὲ ἐὼν ὁ
 „ναυτικός στρατός, δυσμεταχειρίστος τε αὐτοῖσι γίνε-
 „ται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς
 „ὁ ναυτικός τῷ πεζῷ ἀρῆξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, 15

classi praepositus, qui huic colloquio intererat, ve-
 ritus ne ad faciendum quod Demaratus suaserat Xer-
 xes induceretur, hunc sermonem est exorsus. *Rex!*
video te sermonem admittere viri, qui tuae invi-
det felicitati, aut etiam prodere res tuas cona-
tur. Nam hoc uti more amant Graeci: invident
aliis ob felicitatem, oderuntque potentiores. Quod
si tu in praesenti rerum statu, postquam quadrin-
gentae nostrarum navium naufragium fecerunt,
alias trecentas de classe dimiseris quae Pelopon-
nesum circumnavigent, erunt nobis hostes ad re-
sistendum pares. Sin coniuncta manet nostra
classis, difficilis illis erit ad oppugnandum, om-
ninoque resistere tibi neutiquam poterunt. Ad
haec universae navales copiae terrestribus erunt
praesidio, et terrestres copiae navalibus, unā iter

„ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσσαι
 „κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κείνοι σοί. Τὰ σεωυτοῦ δὲ τι-
 „θέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπι-
 „λέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον,
 20 „τὰ τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλήθος εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖ-
 „νοὶ γε αὐτοὶ ἑαυτῶν περὶ φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων
 „ᾧσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἣν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς
 „μάχην, οὐδὲ ἐν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιεύνται.“ Ἀμεί- 237
 βεται Ξέρξης τοῖσδε· „Ἀχαιήμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις
 „λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρχτος δὲ λέγει μὲν
 „τὰ ἀριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμη μέντοι ἐσσοῦ-
 5 „ται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ κείνῳ γε ἐνδέξομαι, ὅπως οὐκ
 „εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσι τε λεγομένοισι
 „πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἔόντι, ὅτι

facientes: quos si diremeris, nec tu illis utilis esse poteris, nec illae tibi. Quod si tuae rationes recte erunt initae, sic indue animum, ut nil cures res adversariorum, quo loco gesturi sint bellum, quidve agant, aut quanta sit illorum multitudo. Satis ipsi idonei sunt suas res curare, et nos nostras. Lacedaemonii vero, si contra Persas in pugnam progredientur, ne unam quidem hanc praesentem cladem reparabunt. (237.) Cui Xerxes his verbis respondit: Achaemenes! recte tu mihi dicere videris, atque ita faciam. Demaratus autem ea dicit, quae meis rebus ipse utilissima iudicat: eius tamen sententia a tua superatur. Nam istud quidem non admitto, non bene eum cupere meis rebus: documento quippe mihi sunt quum superiores eius sermones, tum res ipsae.

„πολιότης μὲν πολιήτη εὖ πρήσσοντι φρονέει, καὶ ἔστι
 „δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν, συμβουλευομένου τοῦ
 „αὐτοῦ, πολιότης ἀνὴρ τὰ ἄριστα οἱ δοκέοντα εἶναι 10
 „ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δ' εἰ-
 „σὶ οἱ τοιοῦτοι. ξένος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντί ἔστι εὐμε-
 „νέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύ-
 „σειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δη-
 „μάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαί τινα τοῦ λοιποῦ 15
 238 „κελεύω.“ Ταῦτα εἶπας Ξέρξης, διεξήϊε διὰ τῶν νε-
 κρῶν καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὺς ὅτι βασιλεὺς τε ἦν καὶ
 στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν
 κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλὰ μοι πολλοῖσι μὲν καὶ
 ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέ- 5
 γονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν

*Etenim civis quidem invidet felicitati civis, et ta-
 cite ei infensus est: nec facile civis, a popularium
 aliquo consultus, ea illi quae ipsi optima viden-
 tur suaserit, nisi probabiles in virtute progres-
 sus fecerit: cuiusmodi rari sunt homines. Hospes
 vero hospiti felici benevolentissimus est, et con-
 sultanti lubens optima suaserit. Itaque maledi-
 centiâ adversus Demaratum, qui meus hospes est,
 abstinere deinceps quemlibet iubeo. (238.) Haec Xer-
 xes postquam dixit, per caesorum cadavera transiit;
 et Leonidae, ut audivit regem hunc et ducem Lace-
 daemoniorum fuisse, abscindi caput et e palo erigi
 iussit. Ac mihi quidem quum aliis documentis, tum
 vero maxime hoc ipso, fit manifestum, Xerxem
 vivo Leonidae omnium hominum maxime iratum*

617, 16.

ἐθυμώθη ζῶντι Λεωνίδῃ. οὐ γὰρ ἂν κοτε εἰς τὸν νεκρὸν
 ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν
 ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέ-
 10 μαι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίεον τοῖσι ἐπετέτακτο ποιεῖν.

Ἄγειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέ- 239
 λιπε. Ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι, ὅτι βασιλεὺς στέλ-
 λαιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ εἰς τὸ
 χρηστήριον τὸ εἰς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δὴ σφι
 5 ἐχρήσθη τὰ ὀλίγα πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ
 θωμασίῳ. Δημάρχτος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, Φυγῶν εἰς
 Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἶκός ἐμοὶ συμμα-
 χέεται, οὐκ ἦν εὖνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰ-
 κάζειν, εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαί-

fuisse: alioqui enim numquam in mortui corpus ita
 nefarie saeviturus erat, quandoquidem maxime om-
 nium, quos novi, hominum Persae honorare fortes
 viros consueverunt. Illi igitur, quibus id impera-
 tum est, iussa exsecuti sunt.

(239.) Sed redeo ad eam narrationem, quam su-
 perius imperfectam reliqui. Parare regem expedi-
 tionem adversus Graeciam primi resciverant *Lac-
 edaemonii*, idque mira quadam ratione rescive-
 rant. Ideoque ad Delphicum miserunt oraculum, ubi
 illud eis editum est responsum, quod paulo ante com-
 memoravi. Demaratus enim, Aristonis filius, exsulans
 apud Medos, ut equidem existimo, et ratio mecum
 militat, non bene animatus fuit in Lacedaemonios.
 Coniectare igitur licet, utrum benevolo hoc fecerit
 animo an insultandi caussa. Postquam decrevit *Xer-*

ρων. Ἐπεὶ τε γὰρ Ξέρξης ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν 10
Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρετος, καὶ πυνθόμε-
νος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλ-
λως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημεῖναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ
λαμθῆναι· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιαύδε. δελτίον δίπτυχον
λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ 15
ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔργαζε τὴν βασιλέος γνώμην· ποιή-
σας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμ-
ματα, ἵνα Φερόμενον κινὸν τὸ δελτίον μηδὲν πρῆγμα
παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπῆκετο
εἰς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λα- 20
κεδαιμόνιοι, πρὶν γε δὴ σφί, ὥς ἐγὼ πυνθάνομαι,
Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνή, Γοργῷ,
ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν κινᾶν κελεύου-
σα, καὶ εὐρήσεν σφίεας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πει-

xes exercitum adversus Graeciam ducere, *Demara-*
tus tunc Susis praesens, ubi id rescivit, Lacedae-
moniiis voluit significare. Qui quum aliam rationem,
qua id eis significaret, non haberet, quum peri-
culum esset ne deprehenderetur, tali usus est com-
mento. Sumtâ duplicatâ tabellâ, ceram ex ea erasit,
et ligno tabellae consilium Xerxis inscripsit: quo facto,
scriptum istud infusâ cerâ denuo obduxit, ne nudam
ferenti tabellam molestia exhiberetur a viarum custo-
dibus. Postquam vero Lacedaemonem perlata tabella
est, coniectare Lacedaemonii, quid rei esset, prius
non potuere, quam (ut equidem accepi) Cleomenis
filia, Leonidae uxor, Gorgo, eos docuisset. Haec enim
re secum perpensa, eradi ceram iussit, atque ita in

25 *Θόμεινοι δὲ, εὖρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοις Ἑλλήσι ἐπέστειλαν. Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.*

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ἩΡΟΔΟΤΟΥ Ζ΄.

ligno reperturos esse scripturam ait: cui obsequentes illi, intus scripta repererunt legeruntque, ac deinde reliquis Graecis legenda miserunt. Haec igitur ita gesta esse memorant.

FINIS LIBRI SEPTIMI
HISTORIARUM HERODOTI.

ARGUMENTUM LIBRI SEXTI.

HISTIAEUS, Miletum rediturus, (lib. V. 106.) Artapherni suspectus, nec ab ipsis Milesiis et aliis Ionibus receptus, cum Lesbiis navibus Byzantium se confert. (*Cap.* 1-5.) Persis *Miletum* terra marique oppugnantibus, Iones ad *pugnam navalem* aliquantisper strenue se exercent, auctore Dionysio Phocensi: mox vero disciplinae pertaesi, praelio commisso, deserti a Samiis, ingenti clade adficiuntur. (6-15.) *Chiorum* ii etiam, qui evaserant, ab insciis Ephesiis occiduntur. (16.) Dionysius Siciliam petit, ibique piraticam exercet. (17.) *Miletus capta a Persis*, ut Pythia praedixerat; (18. 19.) incolae ad Tigridis ostia deportati. (20.) Milesiorum sortem lugentes Athenienses, multant *Phrynichum*, qui traegediam *Μιλήτου ἄλωσιν* docuerat. (21.)

Samiorum pars, iugum Persarum abhorrentes, cum profugis *Milesiis* Siciliam petunt, ibique *Zanclem* urbem occupant; cuius tyrannus *Scythas*, regno exutus, ad Darium profugit. (22-24.) Samus et Caria in Persarum ditionem redactae. (25.) *Histiæus* Chium subigit: dein in continente cum Persis congressus, vivus capitur, et Sardes abductus necatur ab Artapherne, invito rege. (26-30.) Caeteri Iones a Persis subiguntur. (31. 32.) *Chersonesus* ad Hellespontum et tota ora Thraciae usque *Byzantium* in Persarum ditionem redigitur. (33.)

Digressio de Chersoneso Thracica. Pisistrati aetate tenuerat eam *Miltiades*, Cypseli filius, a *Doloncis* sibi traditam, qui cum colonis Atheniensibus eo profectus est. (34-37.) Huic successerat fratris uterini *Cimonis* (cf. c. 103.) filius, *Stesagoras*; et post hunc alter *Cimonis* filius *Miltiades*, Athenis eo a Pisistratidis missus. (38. 39.) Is, Scythis post Darii

discessum in Chersonesum irrumpentibus, profugit: dein in regnum restitutus, ob Persarum metum quinque triremibus instructis Athenas rediit. Filius eius Metiochus, cum una triremi captus, ad Darium missus est et bene ab eo habitus. (40. 41.)

Ioniâ penitus pacatâ, et rebus omnibus ibi ordinatis, (42.) *Mardonius* cum ingenti classe Europam petit, Eretriae et Athenis (cf. V. 99.) bellum illaturus. (43.) Thaso et parte Macedoniae primum expugnatis, dum classis *Athon* montem circumvehitur, acri coorta tempestate, plurimae naves pereunt. (44.) Simul pedestris exercitus in Macedonia a *Brygis* Thracibus magnam cladem accepit: quibus postremo devictis, in Asiam Mardonius redit. (45.) *Thasii*, metallis opulenti, rebellionem molientes, muro et navibus exuti sunt. (46. 47.) *Darius* praecones per Graeciam dimisit, *terram et aquam* regi postulantes: (48. cf. VII. 32. et 131-136.) quibus quum et alii et in his *Aeginetae* essent obsecuti, Aeginetae hoc nomine ab Atheniensibus apud Spartanos accusati sunt. (49.) *Cleomenes*, rex *Spartae*, Aeginam proficiscitur deditiois auctores comprehensurus: sed per *Demarati*, alterius regis, machinationes et *Crii* Aeginetae vociferationem infecta re discedere cogitur. (50. 51.)

Digressio de regibus Spartanorum. *Aristodemus* Heraclida, conditor coloniae Doriensium in agro Laconico: eiusdem filii gemelli, *Eurysthenes* et *Procles*, duarum familiarum regiarum auctores. (52.) *Doriensium reges* a maioribus, usque a *Perseo*, *Hellenes* fuere; a Danaë vero, Aegyptii. Perseum quidem Persae aiunt, quum Assyrius fuisset, Graecum esse factum. (53-55.) Iura atque *munera Regum Spartanorum*, in bello, (56.) et in pace. (57.) Honores post mortem iidem fere qui Persis. (58.) Alia *instituta* Spartanis cum Persis, et cum Aegyptiis, communia. (59. 60.)

Ariston, Spartae rex, quum duas deinceps habuisset uxores steriles, tertiam duxit, priori marito per dolum abductam, quae ex foedissimâ olim puel-

lulâ formosissima evaserat. (61. 62.) Haec *Demaratum* peperit, quem pater, spurium primo iudicatum, mox dein pro genuino habuit. (63.) Eo praetextu usus *Cleomenes* subornavit *Leotychidem*, qui contenderet, *Demaratum* ut spurium non legitime regnare posse Spartae. (64. 65.) Eandem in sententiam, per *Cleomenis* artificia, pronunciante oraculo, regia dignitate exutus est *Demaratus*. (66.) Is postea a *Leotychide*, qui in eius locum successus est, probro adfectus, matrem obtestatur, ut sibi quo patre natus sit vere dicat: quae aut ipsum *Aristonem* aut *Astrabacum* heroem illius patrem esse adseverat. (67-69.) Tum is primum *Elin*, tum *Zacynthum*, postremo ad *Darium* profugit, a quo honorificentissime exceptus est. (70.) *Leotychides*, cuius filia, *Lampito*, *Archidamo* nupsit, (71.) subsequente tempore, in bello Thessalico largitione corruptus, vindictam suorum metuens, *Tegeam* se contulit, ibique exsul mortuus est. (72.)

Interim *Cleomenes*, cum eodem *Leotychide* collega *Aeginam* reversus, *Medicarum* partium patronos comprehensos *Atheniensibus* in custodiam tradit. (73.) Dein, detecto dolo quo *Demaratum* deiecerat, in *Arcadia* exsulans, *Arcades* adv. *Spartam* concitavit, iurciurando per *Stygiam aquam* adactos. (74.) *Spartam* revocatus, in insaniam incidit, seque ipse misero modo dilaniatum trucidat. (75.) Idem *Cleomenes* antea *Argivos* maxima clade adfecerat, et elapsos, qui in *Argi herois lucum* se receperant, per summam perfidiam obtruncaverat; et, quum *Argos* capere sperasset, tamen re infecta redierat. (76-82.) *Argivi* post illam cladem servorum paruerunt imperio. (83.) *Cleomenes* *Scythico more merum bibere* adsueverat. (84.)

Leotychides a *Spartanis Athenas* mittitur ut *Aeginetas* *Atheniensibus* in depositum traditos repeteret; quibus ille *Glaucci* *Spartani* exemplum, depositum negare conantis, proponit: nec vero *Aeginetas* reddunt *Athenienses*; (85. 86.) nempe hanc poenam ab illis sumentes ob incursionem in *Atticum agrum*

factam. (cf. V. 81.) Iam ante id tempus, quum theodidem Atheniensium navem per insidias intercepissent Aeginetae, Athenienses cum Nicodromo Aegineta de prodenda ipsis insula pepigerant; sed successum ea res non habuerat (87-93.)

Datis et *Artaphernes*, in Mardonii locum suffecti, cum ingenti classe Graeciam petunt: (94. 95.) *Naxum* et alias Cyclades expugnant, *Delo* parant, cuius numina venerantur. (96. 97.) Contremiscit *Delus*. (98.) Classe ad *Euboeam* adpulsâ, *Carystum* et *Eretriam* expugnant *Persae*. (99-101.) *Hippia* duce *Marathonem* traiciunt. (102.) Eodem exeunt Athenienses, quorum praetor praecipuus *Miltiades*, nuper Chersoneso profugus, (cf. c. 41.) Cimonis filius, ter Olympiae victoris. (103. 104. coll. c. 38-39.) Phidippidi Spartam misso deus *Pan* occurrit. (105.) Spartani ante plenilunium exire recusant. (106.) *Hippias* somnium, et dens sternutando excussus. (107.) Soli *Plataeenses* Atheniensibus praesto sunt. (108.) Callimachus polemarchus accedit Miltiadis sententiae, acie depugnandum esse. (109. 110.) *Pugna Marathonica*. (111-113.) *Cynaegiri* pertinax fortitudo. (114.) Persae Phalerum petunt, sed urbem diligenter custodiri videntes, in Asiam revertuntur. (115. 116.) Interfectorum utrimque numerus. Epizelus, miro modo oculorum usu privatus. (117.) Simulacrum Apollinis, a Persis ex Delio Boeotiae raptum, Datidis iussu restituitur. (118.) Eretrienses captivi deportantur in Asiae regionem, ubi est fons, ex quo simul bitumen et sal et oleum hauritur. (119.) Pugnatâ iam pugna Athenas veniunt auxilia Spartanorum. (120.)

Alcmaeonidae perhibebantur sublato scuto signum dedisse Persis, quo eos monerent, ut classem Athenas moverent: (c. 115.) quod crimen ab illis amolens Herodotus, ait eos tyrannorum Atheniensium inimicos perinde aut etiam magis fuisse, quam *Calliam*; cuius singularia liberalis animi specimina laudantur. (121. 122.) Alcmaeonidae, familia inter Athenienses nobilissima, non minora odii Pisistratidarum

documenta ediderunt. (123. 124. coll. V. 62. 63.) Familia iam olim clara, aucta divitiis erat per *Alcmaeonem*, Megaclem filium, a *Croeso* ingenti auri copia donatum: (125.) dein auctus eius splendor per *Clisthenis* adfinitatem, Sicyoniorum tyranni; qui, invitatis ad se et splendidissime acceptis primariis ex omni Graecia iuvenibus, quibus filiam elocaret *Agaristen*, ex omnibus *Megaclem*, Alcmaeonis filium, generum elegit. (126-130.) Quo ex matrimonio natus Hippocrates filiam habuit Agaristam, quae Xanthippo nupta *Periclem* peperit. (131.)

Miltiades, ditaturum se Athenienses pollicitus, *Parum* insulam invadit: sed a templi ministra frustra adiutus, graviter laeso femore, infecta re reversus, accusatur domi, et pecuniâ multatur. (132-136.) Idem olim *Lemnum* in Atheniensium redegerat potestatem, eiectis *Pelasgis*, qui iam ante ex Attica fuerant pulsi; et deinde mulieres Atticas, festum ad Brauronem agentes, rapuerant; quae deinde ab illis unâ cum pueris, quas in Lemno peperant, trucidatae sunt: unde *Lemnia facta* in proverbium abierunt. (137-140.)

ARGUMENTUM LIBRI SEPTIMI.

Darius novum adversus Graeciam bellum parat, itemque adversus rebelles Aegyptios. (Cap. 1.) Copias educturus, successorem regni nominat, non filium natu maximum, sed *Xerxem*; quem in ea re consilio etiam iuvit *Demaratus* exsul, rex olim Spartae. (2. 3.) Mox mortuo Dario succedit *Xerxes*; (4.) qui a Mardonio, ab Aleuadis, Pisistratidis, et Onomacrito fatidico, ad subigendos Graecos instigatur. (5. 6.) Recipitur Aegyptus, cui Achaemenes praeficitur. (7.)

Xerxes convocatis Persiae proceribus disserit de *invadenda Graecia*. (8.) Regis consilium vehementer collaudat *Mardonius*; (9.) sed gravi oratione improbat *Artabanus*, avunculus regis. (10.) Arta-

bano iratus Xerxes, insequente nocte tamen, re perpensa, in illius transit sententiam: sed eâdem nocte viso per somnum oblato monetur, ut in priori persistat sententia. (11. 12.) Nihilo minus postridie denovo convocatis proceribus significat, probari sibi Artabani consilium. (13.) Iterum vero eodem viso et ipsi atque etiam Artabano oblato, decernitur *Bellum Graeciae inferendum*. (14-19.)

Immensus belli adparatus per quadriennium instructus. (20. 21.) Mons *Athos perfossus*. (22-24.) Rudentes linci et biblini in pontium usum parati; commeatus idoneis locis dispositi. (25.) Celaenis, Phrygiae urbe, ubi *Marsyae* pellis suspensa, *Pythius* Lydus Xerxem eiusque exercitum hospitio excipit. (26-29.) *Colossae*, et alia Phrygiae oppida. (30. 31.) Sardibus Xerxes praecones per Graeciam dimittit, qui *terram et aquam* postularent. (32. cf. VI. 48. et VII. 131-133.) *Pontibus tempestate ruptis*, qui super Hellesponto primum constructi erant, in ipsum Hellespontum stolidè saevit Xerxes. (33-35.) Reficiuntur pontes. (36.)

Sardibus ex hibernis movente *Xerxe* cum exercitu, defecit sol. (37.) Pythii filium, cui vacationem militiae pater a rege petit, *medium discindi* iubet rex. (38. 39.) Ordo agminis: *equi Nisaei*: currus Iovi sacer. (40. 41.) Iter per Mysiam: ad Idam montem multi milites fulmine tacti: Scamandri fl. aqua deficit. (42. 43.) Abydi *Xerxes*, copias navales et pedestres spectans, illacrymatur: inde grave *Artabani* cum illo *colloquium* de vitae humanae conditione, et de instantis expeditionis periculis. (44-52.)

Artabano Susa dimisso, *Xerxes* cum exercitu *Hellespontum transit*: septem continui dies septemque noctes transeundo insumtae sunt. (53-57.) Iter copiarum navalium et pedestrium ad Doriscum usque. *Meles* fl. epotus. (58.) *Doriscus*, Thraciae ora, quam *Hebrus* perfluit: ibi naves subductae, et numerus copiarum per dena millia, unum in locum inclusa, initus. (59. 60.) Tunc per singulas nationes discretus exercitus, quarum cultus, arma et duces descri-

buntur. Primum *Persae*: olim a Graecis *Cephenes* nominati, a finitimis *Artaei*; dein a *Perseo* nomen invenere. (61.) *Medi*, olim *Arii* dicti. *Cissii*: *Hyr-cani*: (62.) *Assyrii*, a Graecis *Syrii* vocati. *Chaldaei*. (63.) *Bactriani*. *Sacae*, Scythicus populus. Persae autem omnes *Scythas*, *Sacas* vocant. (64.) *Indi*. (65.) *Arii*, *Parthi*, *Chorasmii*, *Sogdiani*, *Gandarii*, *Dadicae*. (66.) *Caspia*, *Sarangae*, *Pactyes*. (67.) *Utii*, *Myci*, *Paricanii*. (68.) *Arabes*, *Aethiopes Afri*. (69.) *Aethiopes Asiatici*, sermone et capillis differentes ab Afris. (70.) *Libyes*. (71.) *Paphlagones*, *Ligydes*, *Matieni*, *Maryandini*; *Syri*, quos Persae *Cappadocas* vocant. (72.) *Phryges*, olim Macedonibus finitimi, tuncque *Briges* dicti. *Armenii*, Phrygum colonia: (73.) *Lydi*, olim *Maeones*. *Mysi*, Lydorum coloni; iidem *Olympiani*. (74.) *Thraces Asiani*, s. *Bithyni*, olim *Strymonii* Europaei. (75.) *Chalybes*, [quorum nomen apud Herodotum intercidissee videtur] ubi Martis oraculum. (76.) *Cabelenses* Maeones, iidem *Lasonii*. *Milyae*. (77.) *Moschi*, *Tibareni*, *Macrones*, *Mosynoeci*. (78.) *Mares*, *Colchi*, *Alarodii*, *Saspires*. (79.) Insulani ex mari Rubro: *deportati*. (80.) Hae pedestres copiae, in myriades, chiliades etc. tributae. (81.) Earum summi duces. (82.) *Immortales* quos dicunt Persae. (83.) *Equitatus*, ex Persis, Sagartiis, Medis, etc. et Praefecti equitum. (84-88.) *Camelis* vecti Arabes. (86. 87. coll. I. 80.) *Triremium* numerus, et populi quibus illae imperatae: *Phoenices* cum *Syris Palaestinis*: illi olim maris Rubri accolae. *Aegyptii*. (89.) *Cypriorum* varii populi, alii aliunde advenae. (90.) *Cilices*, olim *Hypachaei*. *Pamphyli*, unde oriundi. (91.) *Lycii*, origine Cretenses, olim *Termilae*. (92.) *Dores* Asiani, origine Peloponnesii. *Cares*. (93.) *Iones*, Achaiae olim in Peloponneso incolae, tunc *Pelasgi Aegialenses* dicti. (94.) *Insulani* ex mari Aegaeo: *Aeoles*: utrique olim *Pelasgi*. *Hellepontii*, Ionum et Doriensium coloni. (95.) In qua- que navi fuit certus numerus Persarum, Medorum,

et Sacarum. *Sidoniae* naves optimae. (96.) Praefecti classis, et Nauarchi maxime illustres; in his *Artemisia*, Halicarnassi regina. (97-99.)

Copias et pedestres et navales lustrat *Xerxes*: (101.) tum suam potentiam iactat in colloquio cum *Demarato*, qui regi laudat Graecorum disciplinam. (101-104.) Dorisco praefectus *Mascames* raram fidelitatem praestat regi; ut et *Boges*, praefectus Eionis. (105-107.) A Dorisco *Xerxes* versus Graeciam pergit, adsumtis in exercitum populis omnibus regiones interiectas incolentibus. Castella Samothracica, Mesembria, Stryme. Lissus fl. epotus. Brianctica regio, olim Gallaica. (108.) Maronea, Dicaea, Abdera. Paludes Ismaria et Bistonia: fluvii, Travus, Compsatus, Nestus. Lacus a iumentis exsiccatus. (109.) *Thraciae populi*: Paeti, Cicones, Bistones, Sapaeci, Dersaeci, Edoni, Satrae. (110.) Satrae montani libertatem semper tuiti sunt: apud eos oraculum Bacchi, cuius prophetae *Bessi*. (111.) Castella Pierum. *Mons Pangaeus*, eiusque metalla. (112.) Paeones, Doberes, Paeoplae. *Strymon* fluv. ad quem sita *Eion*. Regio olim Phyllis dicta. *Strymoni* equos candidos immolant Magi. (113.) *Novemviae* Edonorum: ubi novem pueros vivos defoderunt Persae. (114.) Argilus: Bisaltica regio: campus Syleus: Stagira oppidum: [Nostro *Stagirus*:] *Acanthus*. Via, qua iter fecit exercitus, religiose culta a Thracibus. (115.) Acanthios laudat *Xerxes*: ibi mortuum Artachaeem Persam Acanthii ut heroem colunt. (116. 117.) Graecis civitatibus, qua *Xerxes* transibat, coenae sumtuosissimae imperatae, quibus opes earum adtritae. (118-120.)

A Dorisco usque *Acanthum*, classis baud procul a littore comitata erat pedestrem exercitum: nunc classis in *Sinum Thermaicum* praemittitur, recensenturque loca, quae illa in itinere adtigit. (121. 123.) Eodem pedestres copiae per mediam continentem tendunt. Echidorus fl. in Axium influens. (124.) Cameli a leonibus laniati: eisdem in locis tauri sylvestres. Quousque leones in Europa reperiuntur.

(125. 126.) Castra Persarum ad *Thermam*. Echidorus fl. epotus. (127.) Xerxes invisit *Penei* fl. ostiâ; quae si aggere obstruerentur, ne exire aquae e valle Thessalica possent, denuo, ut olim, universa *Thessalia undis mergeretur*. (128-130.) Redeunt praecones in Gracciam missi: qui populi Regi terram et aquam dederunt, hos *Delphico deo decimandos* iurant reliqui Graeci. (131. 132.) Cur Athenas et Spartam praecones non miserit Darius. (133. cf. c. 32.) *Talthybi* herois ira ob necatos olim a Spartanis praecones Darii; (cf. VI. 48.) quam ad placandam duo Spartani Susa missi sunt, poenas daturi. (134-137.) *Graecorum sub Xerxis* expeditionem discordia.

(138.) *Athenienses* maxime servatores fuere Graeciae. (139.) Duo *oracula Atheniensibus data*, prius minax, alterum benignius, quo commendabatur *murus ligneus*, quem *naves* interpretatus est *Themistocles*, (140-143.) qui iam persuaserat civibus, ut pecuniam publicam navibus construendis impenderent. (144.) Mutuas inimicitias dissolvunt Graeci, et Sardes speculatores mittunt; quos deprehensos Xerxes incolumes dimittit. (145-147.) *Argivi* societatem Graecorum recusant. (148-152.)

Athenienses et Lacedaemonii legatos in *Siciliam* mittunt ad *Gelonem*, primum Gelae, dein *Syracusarum* tyrannum; (153-156.) quibus auxilia adv. Persas rogantibus negat ille, ni summa imperii ipsi committatur. (157-162.) Legatis infecta re reversis, privatim sibi *Gelon* cavet a Persis, pecuniâ Delphos missâ per *Cadmum* Coum, rarae fidei virum. (163. 164.) Siculi aiunt, auxilia Graecis non misisse Gelonem ob *bellum Siciliae* a Poenis illatum *Amilcare* duce: (165.) quo bello victus *Amilcar* evanuit, quem mortuum divinis honoribus Poeni prosequuntur. (166. 167.) *Corcyraei* auxilia Graecis polliciti, per dolum illis illudunt. (168.)

Cretenses, Graecis opem ferre paratos, deterret oraculum, Minois iram minitans. (169.) Hac occasione obiter agitur de *caede Minois*, de *Cretensium* expeditione in Siculam ad eam ulciscendam suscepta; de

Creticis in Iapygia coloniis, et Tarentinorum et Rheginorum infelici bello adv. eas suscepto. (170.) Cretae insulae alii aliis temporibus incolae. (171.)

Thessali primum Graecis faventes, dein ab illis destituti, Medorum partes coacti sequuntur. (172-174.)

Delecti Graeci ad sustinendum hostem praemittuntur *Thermopylas et Artemisium*: (175-177.) quorum locorum situs describitur c. 176. De Thermopylis conf. etiam c. 200. Oraculum *ventos* pollicetur *auxilio* futuros *Graecis*. (178.) Tres naves Graecorum capiuntur a praemissis Persis; Graecorum classis ab Artemisio Chalcidem se recepit. (179-182.) Tota Persarum classis, postquam in *Myrmece* scopulo columna erecta est, ad Sepiadem Magnesia adpellit. (183.) *Numerum* computat Herodotus *hominum, quos incolumes et terra et mari ad Thermopylas et ad Sepiadem duxit Xerxes*, ipse formosissimus et procerissimus omnium. (184-187.) Ad Sepiadem, acri *coorta tempestate*, quum Athenienses *generum Boream* invocassent, *pereunt quadringentae naves* cum hominibus; quo ex naufragio ingentes deinde divitiae in littus eiectae sunt. (188-190.) Quarto die rabies venti a Magis placatur. Sepias Thetidi sacra. (191.)

Auditâ hostium strage, classis Graecorum *Artemisium* repetit, adorato *Neptuno Servatore*. (192.) Persarum classis *Aphetas* petit in sinu Pagasaeo. (193.) Eorum naves xv. duce Sandoce (quem Darius olim ob caussam iniuste iudicatam capitis damnaverat) in Graecorum manus incidunt: (194.) in his captus Alabandorum Cariae tyrannus, et dux Paphiorum. (195.)

Copiae pedestres *Xerxis* per Thessaliam *ad sinum Maliacum* iter faciunt. Thessali equi cedunt Medicis. Fluvii epoti. (196.) Iupiter Laphystius. Athamas: Phrixus: Cytissorus; cuius posterì prytaneo exclusi. (197.) Situs regionis: Petrae Trachiniae: Anticyra: fluvii, Spercheus, Dyrras, Melas: (198.) Tra-

Herod. T. III. P. I. C c

chis: Asopus fl. (199.) Phoenix fl. Anthela: *Thermopylae*: Amphictyonum sedes. (200. cf. c. 176.) Persarum castra in Trachinia: Graecorum, in transitu Thermopylarum. (201.) Qui populi Graeci illuc milites miserint. (202, 203.) Horum duces. Summus dux *Leonidas*; cuius stemma exponitur, ab Hercule repetitum: (204.) idem praeter spem regnum Sparta adeptus. (205.) Graeci Thermopylas missi, nonnisi *praecursores* fuere: caeteros Spartanos *Carnei ludi*, reliquos Graecos *Olympici ludi* morabantur. (206.) Reliquis fugam suadentibus, *Leonidae* sententia vincit, manendum esse ad Thermopylas. (207.) Speculator eques a Xerxe missus Spartanos conspicit comentes capillos. (208.) De ea re colloquium Xerxis cum Demarato. (209.)

Pugna ad Thermopylas. Primis diebus Persae maxima clade adficiuntur a Graecis. (210-212.) Dein agmen Persarum, Graecos a tergo adgressurum, per angustum callem circum montem circumducitur ab *Ephialte* Maliensi; cuius caput idcirco dein a Spartanis proscriptum est. (213-218.) Cognita tramitis proditione, *Leonidas*, certam suorum omnium mortem prospiciens, sociorum plerosque dimittit. (219.) Spartanis oraculum praedixerat, *aut Spartam captum iri, aut regi esse occumbendum*. (220.) *Megistias* vates deserere regem recusat: (221.) soli cum ccc. Spartanis manent Thespienses, et Thebani; hi quidem inviti. (222.) Acerrimo edito praelio, ingenti clade Barbaris illata, occumbunt Graeci omnes, exceptis Thebanis, qui Persis se tradunt, nec tamen benigne ab illis accipiuntur. (223-225. coll. c. 233.) Ex Spartanis praecipuam laudem tulit is, cuius dictum memoratum, *in umbra pugnabimus*; tum alii nonnulli Spartani et Thespienses. (226. 227.) *Epigrammata* in mortuos. (228.) Duo Spartani, ob oculorum morbum Thermopylis dimissi, alter ad pugnam rediit; alter Spartam reversus, ignominia notatus est. (229-231.) Alius, eandem ob causam, vitam suspendio finit. (232.)

Xerxi, Spartanorum virtute perculso, suadet *Demaratus*, ut *Cytheram* insulam occupet, et ex ea Spartanos et Peloponnesum adgrediatur. (234. 235.) Consilium Demarati calumniatur Achaemenes, et improbat etiam Xerxes, ipsum quidem Demaratum excusans. (236. 237.) In cadaver *Leonidae* iratus saevit *Xerxes*. (238.) De Persarum adparatu ad bellum primi Graecorum Spartani per Demaratum, missis pugillaribus, quibus nihil inscriptum videbatur, certiores facti erant. (239.)
